

Glasnik izlazi po potrebi

BOSNA I HERCEGOVINA
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski kanton
OPĆINA GRAČANICA
OPĆINSKO VIJEĆA

Broj predmeta: 01-05-00344-2011
Broj akta: 01EH-001
Gračanica, 31. 01. 2011. godine

Na osnovu člana 16. i člana 108. Statuta Općine Gračanica ("Službeni glasnik Općine Gračanica", broj: 4/09) i člana 90. Poslovnika Općinskog vijeća Općine Gračanica ("Službeni glasnik Općine Gračanica", broj: 1/06), Općinsko vijeće Gračanica na sjednici održanoj 31. 01. 2011. godine, d o n o s i

Z A K L J U Č A K

I

Usvaja se Akcioni plan socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica za 2011.- 2012. godinu.

II

Zaključak stupa na snagu danom objavljivanja u «Službenom glasniku Općine Gračanica».

PREDSJEDAVAJUĆI
OPĆINSKOG VIJEĆA
Muharem Musić, s.r.

**Akcioni plan socijalnog uključivanja
u sistem socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast
vodosnabdijevanja u općini Gračanica
za 2011-2012. godinu**

Općina Gračanica, decembar 2010. godine

U okviru implementacije projekta „Demokratska uprava na polju ekonomije – Osiguranje pristupa vodosnabdijevanju kroz institucionalni razvoj i infrastrukturu“, koji implementira Incijativa za bolju i humaniju inkluziju (IBHI), u okviru MDG-F programa u oblasti vodosnabdijevanja, kreiran je dokument „Akcioni plan socijalnog uključivanja u sistem socijalne/ dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica (2011-2012)“.

Dokument je pripremljen od strane članova/ica Općinskog upravnog odbora općine Gračanice uz stručnu pomoć i asistenciju IBHI osoblja.

Članovi/ ice Općinskog upravnog odbora projekta „Demokratska uprava na polju ekonomije - Osiguranje pristupa vodosnabdijevanju kroz institucionalni razvoj i infrastrukturu“ općine Gračanica koji su sudjelovali u procesu izrade dokumenta „Akcioni plan socijalnog uključivanja u sistem socijalne/ dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica za 2011-2012. godinu“ su:

1. **Razija Junuzović**, Služba za poduzetništvo i lokalni razvoj i finansije, Općina Gračanica
2. **Advija Gazibegović**, Služba za prostorno uređenje, Općina Gračanica
3. **Meliha Halilović**, Osnovna škola „Hasan Kikić“, općina Gračanica
4. **Jasminka Begović**, JU Centar za socijalni rad, općina Gračanica
5. **Elvirs Delić**, JU Dom zdravlja, općina Gračanica
6. **Fuad Alić**, JP Vodovod i kanalizacija dd, općina Gračanica
7. **Alisa Helić**, NVO EKO OAZA, općina Gračanica

Spisak skraćenica:

BiH	Bosna i Hercegovina
CPPAG	Child Protection Policy Advisory Group/ Savjetodavna grupa za razvoj politika dječije zaštite
CSR	Centar za socijalni rad
CŽR	Civilne žrtve rata
EU	Evropska unija
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
HRBAP	Human Rights Based Approach Programming/ Pristup programiranju baziran na poštivanju ljudskih prava
IBHI	Inicijativa za bolju i humaniju inkluziju
JP	Javno preduzeće
JU	Javna ustanova
JZU	Javna zdravstvena ustanova
KM	Konvertibilna marka
LOTUS	Baza podataka za klasifikaciju, olakšanje obrade zahtjeva
LSMS	Living Standards Measurement Study/Anketa o mjerenju životnog standarda
MDG-F	Fond za implementaciju milenijumskih razvojnih ciljeva
MISC	Multiple Indicator Cluster Survey/Istraživanje višestrukih indikatora
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
MZ	Mjesna zajednica
NVO	Nevladina organizacija
OŠ	Osnovna škola
OUO	Općinski upravni odbor
PAG	Participatory Active Group/ Participativna akciona grupa
PAR	Participatory Active Research/ Participatorno akciono istraživanje
PS	Policijska stanica
RS	Republika Srpska
SOTAC	Social Sector Adjustment Technical Assistance Credit/ Kredit za prilagođavanje i tehničku pomoć socijalnom sektoru
SŠ	Srednja škola
TK	Tuzlanski kanton
UG	Udruženje građana
UN	Ujedinjene nacije
UNDP	United Nations Development Programme/ Razvojni program Ujedinjenih nacija
UNICEF	Međunarodni fond Ujedinjenih nacija za djecu
WHO	Svjetska zdravstvena organizacija

SADRŽAJ:

1. UVOD	7
1.1 Ciljevi i sadržaj Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica (2011.-2012.)	7
1.2. Proces i metodologija	11
2. ANALIZA SITUACIJE	12
2.1. Opća situacija u općini Gračanica	12
2.2 Identifikacija problema/pojava socijalne/dječije zaštite u odnosu na dostupnost vode	17
2.3 Analiza osnovnih problema	25
3. PREGLED DOSADAŠNJIH PROJEKATA UNICEF/IBHI S OSVRTOM NA AKCIONE PLANOVE RAZVOJA DJEČIJE ZAŠTITE U 24 OPĆINE	25
3.1. Rezultati i naučene lekcije	25
4. SISTEM SOCIJALNE/DJEČIJE ZAŠTITE I SEKTOR VODOSNABDIJEVANJA U OPĆINI GRAČANICA	26
4.1. Mapiranje sistema socijalne/dječije zaštite u odnosu na sektor vodosnabdijevanja u općini Gračanica	26
4.2. Identifikacija slabosti/nedostataka sistema socijalne/dječije zaštite u odnosu na dostupnost vode	39
5. AKCIONI PLAN SOCIJALNOG UKLJUČIVANJA U SISTEM SOCIJALNE/DJEČIJE ZAŠTITE U ODNOSU NA OBLAST VODOSNABDIJEVANJA U OPĆINI GRAČANICA ZA 2011-2012.	41
5.1 Prioriteti za akciju.....	41
5.2 Okvir implementacije Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem socijalne/ dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja za 2011-2012. godinu u općini Gračanica	46
5.3. Izvori finansiranja socijalne/ dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica	54
6. Aneksi	55

1. UVOD

U okviru MDGF programa „Demokratska uprava na polju ekonomije - Osiguranje pristupa vodosnabdijevanju kroz institucionalni razvoj i infrastrukturu“¹ su uključene sljedeće općine u BiH: Bihać, Bosanski Petrovac, Gračanica, Grad Istočno Sarajevo (Istočno Novo Sarajevo, Istočna Ilidža, Trnovo), Kladanj, Neum, Petrovac/Drinić, Petrovo, Rudo, Stolac i Višegrad.

Opći cilj ovog dijela projekta je da Demokratska uprava na polju ekonomije, u okviru implementacije Strategije socijalne uključenosti BiH, osigura uključivanje svih građana, a posebno najugroženijih grupa, u razvoj socijalne/dječije zaštite, prije svega u odnosu na vodovodni sistem, a po pitanjima koja se tiču njihovih zajednica.

Cilj projekta ima dva različita aspekta:

- Jačanje uključivanja građana u participativno općinsko/opštinsko upravljanje vezano za vodosnabdijevanje, posebno u pogledu socijalnih aspekata;
- Jačanje kapaciteta vlasti za politiku zasnovanu na dokazima i planiranje sredstava za dobro pružanje usluga vezanih za vodu, posebno u pogledu socijalnih aspekata.

Gore navedeni MDG-F program takođe ima u cilju da ostvari rezultat po pitanju poboljšanja uprave na polju ekonomije u vodovodnim/komunalnim preduzećima u cilju pružanja boljih usluga građanima u partnerskim općinama.

Dokument „Akcioni plan socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica (2011.-2012.)“ nastao je kao rezultat djelovanja članova/ica Općinskog upravnog odbora (OUO) projekta u općini Gračanica uz korištenje metodologije zasnovane na poštivanju ljudskih prava i metodologije participativnog akcionog istraživanja.

Ovo koordinirajuće i multisektralno tijelo Projekta uspostavljeno je imenovanjem od strane gđin. Helića, načelnika Općine Gračanica (Rješenje br. 02-28-04892/10 od 30.06.2010. godine), i čine ga predstavnici/e sljedećih institucija/organizacija: Općina Gračanica, JU Centar za socijalni rad, Dom zdravlja, Osnovna škola „Hasan Kikić“, JP Vodovod i kanalizacija dd i NVO EKO OAZA Gračanica.

1.1 Ciljevi i sadržaj Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica (2011.-2012.)

Općinski dvogodišnji Akcioni plan socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja predstavlja rezultat djelovanja Općinskog upravnog odbora Projekta „Demokratska uprava na polju ekonomije - Osiguranje pristupa vodosnabdijevanju kroz institucionalni razvoj i infrastrukturu“. Ovaj akcioni plan predstavlja replikaciju uspješnih rezultata IBHI/ UNICEF projektnih aktivnosti koje su implementirane u prethodnih dvadeset četiri (24) općine u BiH.

U toku izrade akcionog plana usmjerenog na razvoj sistema socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja na lokalnom nivou, vršena je procjena i analiza situacije po pitanju socijalne/dječije zaštite i vodosnabdijevanja na lokalnom nivou. Svoj doprinos su dali i članovi/ice Participativne akcione grupe (PAG) čime je dodatno obezbijeđeno učešće građana i inkluzija socijalno isključenih grupa u općini Gračanica u toku ovog procesa. U okviru provedenih procesa su zastupljeni sljedeći pristupi: mješoviti pristup u pružanju usluga i planiranju socijalne/dječije zaštite,

¹ Program „Osiguranje pristupa vodosnabdijevanju kroz institucionalni razvoj i infrastrukturu“ predstavlja zajednički program UN-a i zemalja članica UN-a za dostizanje Milenijumskih razvojnih ciljeva. Program je podržan kroz fond za dostizanje Milenijumskih razvojnih ciljeva i finansiran je od strane Španske vlade, a sve u cilju jačanja nacionalnih vlasništva nad dostizanjem Milenijumskih razvojnih ciljeva. Program zajedno implementiraju UNDP i UNICEF u partnerstvu sa Ministarstvom za vanjsku trgovinu i ekonomske odnose BiH, Ministarstvom civilnih poslova BiH, entitetskim Ministarstvima poljoprivrede šumarstva i vodoopskrbe/vodosnabdijevanja, partnerskim općinama i njihovim komunalnim preuzećima te organizacijama civilnog društva.

pristup okrenut klijentu i gender pristup. Također su primjenjeni instrumenti HRBAP² i PAR³ metodologije u svrhu razvoja participativnog referalnog sistema u oblasti socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja.

Analiza na dubljem nivou pokazuje da su suštinski uzroci ovih usko povezanih pitanja institucionalni nedostaci, komplikovane i neefikasne vertikalne političke dinamike, kao i nedostatak angažmana na građanskom nivou, nivou lokalnih zajednica. Rješavanje ovih pitanja kroz kombinaciju razvoja kapaciteta, investicija u infrastrukturu i razvoja participativnih mehanizama koji su u skladu sa standardima EU će dati doprinos težnji BiH ka ulasku u EU, smanjenju socijalne isključenosti, kao i ostvarivanju Milenijumskih razvojnih ciljeva. Specifični ciljevi zaštite će uključiti smanjenje stope smrtnosti djece, poboljšanje zdravlja majki, prevencija infektivnih bolesti, kao i obezbjeđivanje zdrave životne sredine. Na ovaj način, doprinos može biti smanjenje materijalne ugroženosti, siromaštva i socijalne isključenosti, odnosno postizanje Milenijumskih razvojnih ciljeva⁴.

BiH je potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju EU početkom 2008. godine, ali njegova primjena se dešava sporo. Socijalna inkluzija kao koncept je osnova socijalne politike u zemljama Evropske unije i njihove međusobne koordinacije na nivou EU. Socijalna inkluzija je proces koji omogućava licima koja su socijalno isključena i u riziku da postanu siromašni da dobiju mogućnosti i neophodna sredstva da u potpunosti učestvuju u ekonomskom, socijalnom i kulturnom životu i da uživaju životni standard i blagostanje, kao što je to slučaj u njihovom društvu⁵.

Rezultati procjene i analize situacije, te usluga i kapaciteta na lokalnom nivou, omogućili su definisanje prioritetnih ciljeva i aktivnosti koje je potrebno poduzeti za unapređenje statusa socijalno isključenih grupa, kao i uopšte građanstva po pitanju dostupnosti vode i usluga u oblasti vodosnabdijevanja zbog čega je u toku izrada Master plana/Studije izvodljivosti u oblasti vodosnabdijevanja u općini Gračanica. U okviru MDG-F programa se primjenjuje pristup vodosnabdijevanju koji, u oblasti socijalne politike, podrazumijeva: umanjeње socijalne isključenosti, omogućen pristup ranjivih grupa društva, pristupačnost cijene usluga i mogućnost učešća u planiranju.

U toku izrade dokumenta Akcionog plana korištene su relevantne analize, okvirne strategije, akcioni planovi i drugi materijali koji se bave problematikom u vezi sa socijalnom/ dječijom zaštitom sa naglaskom na vodosnabdijevanje i za cilj imaju da unaprijede određene segmente socijalne/ dječije zaštite u BiH⁶. Posebno usmjerenje u radu je bila procjena i analiza ostvarivanja prava djeteta i odraslih u skladu sa UN Konvencijom o pravima djeteta i UN Deklaracijom o ljudskim pravima, a u skladu sa primjenjenom metodologijom zasnovanom na poštivanju ljudskih/dječijih prava.

Gledajući s aspekta zaštite dječijih prava, službena potreba za obezbjeđenjem posebne brige o djeci je dobila svoju šansu za ostvarivanjem uspostavom Konvencije o pravima djeteta⁷, u kojoj se, između ostalog, navodi da "dijete, zbog svoje fizičke i duhovne nezrelosti, treba posebnu zaštitu i brigu, uključujući odgovarajuću zakonsku zaštitu prije, kao i poslije rođenja"⁸. Konvencija je uspostavljena na različitim zakonskim sistemima i kulturnim tradicijama, te predstavlja univerzalan set dogovorenih standarda i obaveza, tj. ljudskih prava.

Osnove principa Konvencije o pravima djeteta su:

- nediskriminacija (Član 2.);
- najbolji interesi djeteta (Član 3.);
- pravo na život, preživljavanje i razvoj (Član 6.);
- poštivanje stavova djeteta (Član 12.).

² HRBAP – Human Rights Based Approach on Programming/Planiranje zasnovano na poštivanju ljudskih prava

³ PAR – Participatory Active Research/Participativno akciono istraživanje

⁴ Izvor podataka: Projektni dokument „Demokratska uprava na polju ekonomije - Osiguranje pristupa vodosnabdijevanju kroz institucionalni razvoj i infrastrukturu“ koji implementira Inicijativa za bolju i humaniju inkluziju (IBHI) u okviru MDG-F programa u oblasti vodosnabdijevanja.

⁵ Ibid.

⁶ Slijedi pregled nekih od dokumenata: „Konvencija o pravima djeteta“, „Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima“, „Evropska konvencija o ljudskim pravima“, „Nacrt dokumenta - Strategija socijalnog uključivanja u BiH 2008-2013“, Vijeće ministara BiH/Direkcija za ekonomsko planiranje BiH; „Akcionni plan za djecu u BiH 2002-2010“, Vijeće za djecu BiH;

⁷ Konvencija o pravima djeteta je usvojena od Generalne skupštine Ujedinjenih nacija, 20.11.1989.godine.

⁸ Deklaracija o pravima djeteta prihvaćena od Generalne skupštine Ujedinjenih nacija, 20.11.1959. godine

Ratifikacijom UN Konvencije o pravima djeteta, Država Bosna i Hercegovina i svi njeni organi su preuzeli obavezu poštivanja i provedbe/provođenja svih prava definisanih ovim međunarodnim dokumentom. Konvencija, pored državnih organa, predviđa i odgovornost svih pojedinaca koji su zaduženi da vode brigu o djeci. Samim tim, ovo podrazumijeva i osiguravanje uslova za kvalitetnu socijalnu/dječiju zaštitu, obrazovanje, te zdravstvenu zaštitu uz odgovarajuću prehranu i pročišćene pitke vode, imajući na umu opasnosti i rizike od zagađenosti okoliša kao što je to predviđeno u čl. 24. ove Konvencije.

Kada se radi o pravima djeteta definisanim Konvencijom o pravima djeteta, u istoj se navodi da će se između ostalog, državne stranke zalagati za suzbijanje bolesti i neuhranjenosti u okviru primjene zdravstvene zaštite primjenom, inter alia, lako dostupne tehnologije, te osiguranjem odgovarajuće hranjive prehrane i pročišćene pitke vode, imajući na umu opasnosti i rizike od zagađenosti okoliša⁹.

Sa aspekta ostvarivanja ljudskih prava, Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima u čl. 25 ukazuje da svako ima pravo na standard života koji obezbeđuje zdravlje i blagostanje, njihovo i njihove porodice, uključujući hranu, odjeću, stan i ljekarsku njegu i potrebne socijalne službe, kao i pravo na osiguranje u slučaju nezaposlenosti, bolesti, onesposobljenja, udovištva, starosti ili drugih slučajeva gubljenja sredstava za izdržavanje usljed okolnosti nezavisnih od njihove volje.

Osnove principa ljudskih prava su:

- univerzalnost i neotuđivost;
- nedjeljivost;
- jednakost i nediskriminacija;
- međuzavisnost i međupovezanost;
- participacija i inkluzija;
- odgovornost i pravilo zakona.

Ujedinjeni narodi su 1992. godine 22. mart proglasili svjetskim danom voda želeći tako skrenuti pažnju javnosti da je voda jedan od najznačajnijih, ali i najugroženijih prirodnih resursa. Upravljanje vodom je složen i odgovoran društveni zadatak. Iako je voda izvor života, važno je istaknuti da stanovnici mnogih općina u BiH nemaju pitku vodu zbog neizgrađenih, ali i zbog zastarjelih postojećih vodovodnih sistema. Vodovodni sistem nije adekvatan i ne pokriva u potpunosti potrebe stanovništva.

Prema „Akcionom planu za djecu BiH 2002-2010“, ključna pretpostavka za jačanje položaja djece u BiH je uključivanje svih snaga u društvu u ostvarivanju osmišljenog djelovanja kako bi se poboljšali životni uslovi u interesu razvoja djece. To uključuje sve raspoložive resurse vladinog i nevladinog sektora, porodice i pojedinca. Realizaciji ove pretpostavke doprinose zastupljeni pristupi u izradi lokalnog Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem socijalne/ dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja.

U junu 2010. godine je pripremljen nacrt dokumenta „Strategija socijalnog uključivanja u BiH“ koji je u proceduri potvrde od strane Vijeća ministara BiH. Ciljevi i prioriteti u okviru nacrta Strategije su direktno usmjereni na rješavanje identificirane systemske praznine (uključujući i zakonodavstvo, identifikaciju, ciljanje, razvoj međusektorske suradnje koja kombinira intervencije u okviru socijalne pomoći i socijalnih usluga) i na razvoj specifičnih mjera koje bi se bavile monetarnim i materijalnim odricanjem i lišavanjem socijalne usluge djeci i obiteljima sa djecom u BiH kao što je identificirano u sljedećim poglavljima¹⁰.

Usljed nedovoljnih finansijskih sredstava, klimatskih promjena i sve većeg zagađenja, raste nesklad između potreba stanovništva i raspoloživih resursa vode iako se racionalnim i odgovornim korištenjem raspoloživih resursa u BiH mogu zadovoljiti sve potrebe za vodom u dužem nizu godina u budućnosti (vodosnabdijevanje, industrija, navodnjavanje, hidroenergije i dr.). Bosna i Hercegovina, na našu veliku sreću, još uvijek pripada zemljama za koje se kaže da ima vodu kao prirodno bogatstvo, ali je važno istaći da vodovni sistemi u BiH ne zadovoljavaju potrebe, te ne postoje uvjeti da se u potpunosti iskoristi taj potencijal. Stručnjaci procjenjuju da oko 4 miliona

⁹ Izvor: Konvencija o pravima djeteta, Članak 24.

¹⁰ Izvor: projektni dokument „Demokratska uprava na polju ekonomije – Osiguranje pristupa vodosnabdijevanju kroz institucionalni razvoj i infrastrukturu“ koji implementira Inicijativa za bolju i humaniju inkluziju (IBHI) u okviru MDG-F programa u oblasti vodosnabdijevanja.

stanovnika u BiH imaju na raspolaganju prosječno 9.000 m³ površinskih voda i 120 m³ podzemnih voda po stanovniku.

Upravljanje vodama u BiH zasniva se na sljedećim načelima:

- nekomercijalnosti;
- cjelovitosti;
- dugoročne zaštite kvaliteta i racionalne upotrebe raspoloživih količina vode;
- osiguranja od štetnog djelovanja vode;
- ekonomskog vrednovanja vode;
- učešća javnosti i
- korištenja najboljih tehnologija i novih naučnih dostignuća.

Obzirom na mogućnosti koje se odnose na kapacitete vode u BiH, te činjenicu koja se tiče nedostatka finansijskih sredstava kako bi se omogućio jednak pristup svim građanima, kao i nedovoljno razvijene svijesti građana koji imaju nesmetan pristup vodi u punom smislu, načela koja su definirana Zakonom o vodama nisu u potpunosti primjenjiva u praksi.

U svijetu se, posebno u Europi, raspoloživim vodnim resursima gospodari preko planova upravljanja riječnim slivom, kojim se sveobuhvatno promatraju vodni resursi u međuzavisnosti s drugim resursima (zemljište, šume i sl.).¹¹

Zaštita vode kao oblast, podrazumijeva gotovo sve oblike zaštite voda kao resursa, ali i kao dijelova životne sredine. Ostvaruje se kroz mjere izgradnje kanalizacije (u naseljima i za industriju), povećanjem malih voda, pročišćavanjem otpadnih voda, te zakonskim reguliranjem zaštite kvaliteta voda.

Iako se za BiH još uvijek u svijetu kaže da ima vodu kao prirodno bogatstvo, vodovodni i kanalizacijski sistem ne zadovoljava potrebne kriterije jer je: neodrživ na duži vremenski rok, karakterizira ga bruto neefikasnost, nema adekvatne kontrole u lokalnoj zajednici kako bi se osiguralo da je voda nekontaminirana, te ne dopire do svih stanovnika lokalne zajednice.

Obzirom da voda ne poznaje granice, generalna skupština Ujedinjenih naroda donijela je rezoluciju kojom se razdoblje od 2005-2015. godine proglašava Međunarodnom dekadom VODA ZA ŽIVOT. Aktivnosti u okviru ove akcije u 2009. godini provodile su se pod temom PREKOGRANIČNE VODE.

Po Zakonu o vodama FBiH, upravljanje vodama je zasnovano na sljedećim načelima:

- nekomercijalnosti, prema kojem voda u osnovi nije komercijalni proizvod, već naslijeđe koje se mora čuvati, štititi i u skladu tome postupati;
- cjelovitosti, koje uzima u obzir prirodne procese i dinamiku voda te međusobnu povezanost i međuzavisnost vodnih i uz vodu vezanih ekosistema;
- dugoročne zaštite kvaliteta i racionalne upotrebe raspoloživih količina vode;
- osiguranja zaštite od štetnog djelovanja voda koje proizilazi iz potreba za zaštitu stanovništva i njihove imovine, uzimajući u obzir djelovanje prirodnih procesa;
- ekonomskog vrednovanja voda koje uključuje troškove opterećenja, zaštite i uređenja voda i zaštite od štetnog djelovanja voda;
- učešća javnosti kod donošenja planova upravljanja vodama;
- uzimanja u obzir najboljih raspoloživih tehnologija i novih naučnih dostignuća o prirodnim zakonitostima i najboljih okolišnih praksi.¹²

Prema članu 22. Zakona o vodama FBiH, ciljevi upravljanja vodama su: postizanje dobrog stanja, odnosno dobrog ekološkog potencijala površinskih i podzemnih voda, odnosno vodnih i za vodu vezanih ekosistema, umanjene šteta prouzrokovanih raznim štetnim djelovanjem voda, osiguranje potrebnih količina vode odgovarajućeg kvaliteta za razne namjene i podsticanje održivog korištenja voda, uzimajući u obzir dugoročnu zaštitu raspoloživih izvorišta i njihovog kvaliteta.¹³

Na teritoriji BiH najveće količine otpadnih voda koje se ispuštaju u vododotoke su iz industrije, a zatim komunalne, tj. otpadne vode gradova i naselja. Prečišćavanje gradskih otpadnih voda danas postoji samo u devet gradova i to: Srebrenik, Gradačac, Žepče, Čelinac, Trebinje, Neum, Ljubuški, Grude i Čitluk. Krajem prošlog vijeka u vodovode u BiH je ispušteno toliko otpadne vode kao da je na njenom mjestu živjelo preko 15 miliona stanovnika, a ne 4,5 miliona koliko je zaista

¹¹ Izvor: Agencija za vodno područje rijeke Save, 2009. godina, www.voda.ba. Pristupljeno 22.11.2010. godine.

¹² Zakon o vodama ("Službene novine Federacije BiH", broj: 18/98).

¹³ Ibid.

bilo. Najveći teret zagađenja imale su rijeka Bosna (preko 50% ukupnog zagađenja) i Vrbas sa 25%. Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) ističe: U borbi za zdravlje mnogo je važniji broj slavin sa vodom, nego broj bolesničkih kreveta¹⁴.

Prilikom procjene/analize situacije u sferi socijalne/ dječije zaštite i planiranja budućih aktivnosti Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem socijalne/ dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja (2011-2012), članovi OUO-a općine Gračanica su posebnu pažnju obratili na usklađivanje aktivnosti sa Općinskim planovima razvoja u segmentu unaprijeđenja statusa djeteta i odraslih u lokalnoj zajednici.

Realizacija „Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem socijalne/ dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica za 2011-2012. godinu“ ima za cilj da:

- razvije lokalne mehanizme socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja;
- obezbijedi unapređenje sistema socijalne/dječije zaštite na lokalnom nivou;
- obezbijedi finansiranje unapređenja sistema socijalne/dječije zaštite na lokalnom nivou u odnosu na oblast vodosnabdijevanja;
- omogućiti socijalno uključivanje marginalizovanih grupa;
- obezbijedi informisanje lokalne zajednice i promovisanje aktivnosti na uspostavi socijalne inkluzije.

1.2. Proces i metodologija

„Akциони plan socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica (2011.-2012.)“, izrađen je u skladu sa HRBAP metodologijom (pristup programiranju baziran na ljudskim pravima), stavljajući na prioritetno mjesto realizaciju ljudskih/dječijih prava u skladu sa Konvencijom o pravima djeteta i Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima.

Metodologija razvijena u okviru projekta koristi pristup planiranju baziran na ljudskim pravima (HRBAP - Human Rights Based Approach to Programming) sa posebnim fokusom na principe nediskriminacije i učešća. Ovakav pristup planiranju koristi smjernice, kao i principe ljudskih prava, za potrebe izgradnje kapaciteta i njihove realizacije. Ključni aspekt pristupu razvoja koji se temelji na ljudskim pravima jeste odgovornost. Sa stajališta ljudskih prava, pojedinci ili grupe su nosioci prava dok su institucije, vlasti i drugo, kao nosioci dužnosti, odgovorni za realizaciju tih prava, a samim tim i u obavezi da uspostave mjere poštivanja i zaštite ovih prava.

U periodu 8-9.07.2010. godine u Sarajevu, te 13.-14.07.2010. godine na Jahorini održane su edukacije o primjeni ove metodologije planiranja socijalne/dječije zaštite zasnovane na konceptu poštivanja ljudskih prava (HRBAP) u svrhu povećanja stepena znanja lokalnih aktera socijalne/dječije zaštite o značaju HRBAP metodologije. Održani treninzi obuhvatili su članove/ice OUO-a projekta i druge aktere socijalne/dječije zaštite iz svih trinaest (13) ciljanih općina projekta: Bihać, Bosanski Petrovac, Gračanica, Grad Istočno Sarajevo (Istočno Novo Sarajevo, Istočna Ilidža, Trnovo), Kladanj, Neum, Petrovac-Drinić, Petrovo, Rudo, Stolac i Višegrad.

U toku izrade Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica (2011.-2012.)“, provedene su metode istraživanja i intervju, te korišteni relevantni dokumenti i zakonske regulative, informacije sa web portala i održani sastanci sa profesionalcima iz institucija/organizacija iz sfere socijalne/dječije zaštite. Kao osnova za kreiranje gore navedenog akcionog plana, pored instrumenata HRBAP metodologije i prethodno navedenih dokumenata, korišteni su inputi dobijeni kroz fokus Participativne akcione grupe (PAG), kao i dokument „Procjena situacije u oblasti socijalne/dječije zaštite i inkluzije u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica“. Dokument je usvojen na 2. sjednici OUO-a Projekta u septembru 2010. godine.

U okviru Projekta „Demokratska uprava na polju ekonomije – Osiguranje pristupa vodosnabdijevanju kroz institucionalni razvoj i infrastrukturu“, pokrenuta je aktivnost dizajniranja međusektoralnog referalnog mehanizma za socijalnu zaštitu i inkluziju na nivou zajednice, kroz koju se primjenjuje i PAR metodologija. PAR je metodologija istraživanja koja je usmjerena na pozitivnu socijalnu promjenu unutar lokalne zajednice u kojoj se provodi, posebno kada je u pitanju

¹⁴ Izvor: Agencija za vodno područje rijeke Save, 2009. godina, www.voda.ba. Pristupljeno 22.11.2010. godine.

pružanje mogućnosti djeci i mladima za aktivno učestvovanje u procesima odlučivanja u porodici, školi i lokalnoj zajednici.

Članovi/ice OUO-a su, zajedno sa članovima/icama PAG grupe, u periodu 18-19.10.2010. godine, prisustvovali treningu na temu „Primjena referalnog modela socijalne/dječije zaštite i inkluzije“ održanom na Jahorini. Pomenuto je realizovano u cilju povećanja stepena znanja lokalnih aktera socijalne/dječije zaštite o značaju dizajniranja međusektoralnog referalnog mehanizma za socijalnu zaštitu i inkluziju na nivou zajednice.

(Više informacija vidjeti u Aneksu 1. i Aneksu 1.1).

2. ANALIZA SITUACIJE

2.1. Opća situacija u općini Gračanica

Općina Gračanica se nalazi na zapadnom dijelu Tuzlanskog kantona, na površini od 219,5 km² s desne strane rijeke Spreče, između općine Doboj Istok na zapadu i općine Lukavac na istoku. Zahvata i dobar dio pobrđa Trebave i Ratiša, gdje se dodiruje sa općinama Gradačac i Srebrenik na sjeveru, odnosno sjeveroistoku. Komunikacijski je vezana magistralnim putem za Doboj i Tuzlu, odnosno Srebrenik i Gradačac i dalje – sa glavnim saobraćajnicama koje vode na sjever i jug zemlje. Sprečkim poljem, odnosno lijevom stranom rijeke Spreče prolazi željeznička pruga Banjaluka-Doboj-Tuzla-Zvornik sa kojom je Gračanica povezana dobrim asfaltnim putem i mostom, odnosno željezničkom stanicom Sočkovac, koja pripada Općini Petrovo u Srpskom entitetu.

Od prirodnih bogatstava na općini, ističe se krečnjak, glina, drvna masa i poljoprivredne površine, koje zahvataju 9.039 hektara oranice, 1.750 h voćnjaka, blizu 2.500 h livada i pašnjaka 6.602. hektara šume itd. To su pretpostavke za razvoj industrije građevinskog materijala, preradu drveta i sve grane poljoprivrede, a naročito voćarstva i stočarstva. Kao jedan od važnih i rjeđih prirodnih resursa, veoma izdašna nalazišta ljekovite termomineralne vode u blizini Gračanice, predstavljaju jako dobru osnovu za razvoju kako rekreativnog, tako i banjskog turizma na općini. Kao kompatibilna prednost za razvoj te grane nude se veoma interesantni i sačuvani prirodni rezervati na sjeveru općine (Četovulja, Šemunica i Vis), te bogatstvo kulturno-historijskog i drugog prirodnog naslijeđa¹⁵.

Općina Gračanica ima uslove za razvoj turizma u nekoliko realnih opcija: kulturnog, vjerskog, izletničkog, rekreativnog, banjskog, seoskog i kongresnog. Banjsko-rekreativni turizam, oslonjen na bogatstvo termo-mineralnih voda, najznačajniji je prirodni turistički resurs ove općine. Izvori termalnih voda koriste se u balneološke svrhe, u svrhu sporta i rekreacije. Izgrađeni bazeni koriste se za sada samo u ljetnom periodu. Seoski turizam na širem prostoru Gračanice moguće je razvijati u tri područja, a to su: područje Sijedog krša, Bukve i Monja, odnosno Četovulje. Grnčarstvo u Malešićima, osam kilometara udaljenim od Gračanice, kao atraktivno tradicionalno zanimanje i proizvodnja grnčarskih predmeta starinskim načinom izrade i korištenjem prostog grnčarskog kola, koje majstor pokreće nogom, predstavlja jednu od rijetkih oaza autentičnog grnčarstva u Evropi.¹⁶

Općina Gračanica je organizovana u 25 mjesnih zajednica od kojih su 21 registrovane i aktivne, a 4 neregistrovane i neaktivne. Registrovane i aktivne mjesne zajednice su: MZ Babići, MZ Buk, MZ Doborovci, MZ Gornji Doborovci, MZ Donja Lohinja, MZ Donja Orahovica, MZ Džakule, MZ Gornja Orahovica, MZ Gračanica, MZ Lukavica, MZ Malešići, MZ Miričina, MZ Piskavica, MZ Pribava, MZ Prijeko Brdo, MZ Rašljeva, MZ Soko, MZ Stjepan Polje, MZ Škahovica, MZ Trnovci i MZ Vranovići, a neregistrovane i neaktivne mjesne zajednice su: MZ Lendići, MZ Gornja Lohinja, MZ Donji Skipovac i MZ Gornji Skipovac. MZ Gračanica nalazi se u urbanom dijelu a ostale mjesne zajednice u ruralnom dijelu općine..

Procjena situacije u oblasti socijalne/ dječije zaštite i inkluzije u obasti vodosnabdijevanja u općini Gračanica ukazuje da postoje različiti pokazatelji o broju stanovnika u podacima Općine

¹⁵ Izvor podataka: „Program kapitalnih investicija općine Gračanica za period od 2010. do 2014. godine“, Odluka o usvajanju 31.03.2010. godine od strane Općinskog vijeća Gračanica

¹⁶ www.opcinagracanica.ba

Gračanica u odnosu na Zavod za statistiku FBiH¹⁷ u 2009. godini. Prema procijenjenim podacima općinske administracije iz 2009.godine, u općini Gračanica živi 58.926 stanovnika (prema statističkim podacima iz 1991.godine je bilo 59.134 stanovnika), od čega 30% stanovništva živi u urbanom dijelu općine. Prema nacionalnoj strukturi stanovništva: 97% su Bošnjaci, 0,3% Hrvati, 5,6% Srbi i 2 % Ostali.

Struktura stanovništva s obzirom na spolnu pripadnost pokazuje tendenciju većeg učešća ženskog u odnosu na muško stanovništvo. Prosječna starost stanovništva kao i dobna struktura potvrđuju tendenciju demografskog starenja.

Godina	Dob			Ukupno
	0 - 14	15 - 64	65 +	
1991.god.	14.439	40.180	4.515	59.134
2006.god.	9.770	36.306	5.449	51.525
2007.god.	9.804	36.432	5.469	51.705
2008.god.	9.848	36.596	5.494	51.938
2009.god.	11.196	41.248	6.482	58.926

Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku FBiH (za 1991, 2005, 2006, 2007 i 2008.godinu). Podaci MZ za 2009.godinu.

Prema statistici Općine Gračanica iz 2009. godine, u općini živi 11.196 (4.926 m/ 6.270 ž) djece starosne dobi do 14 godina, dok ne raspolažu podacima o mladima od 15-18 godina starosti. Podaci iz osnovnih škola ukazuju da u općini ima 201 dijete sa posebnim potrebama uzrasta do 15 godina.

Prema podacima Zavoda za statistiku FBiH, ukupan broj rođene djece sa 31.12.2009. godine je bio 564 (291 m/ 273 ž). Prema istom izvoru, mjesto porođaja majki je bilo u zdravstvenoj ustanovi. Prema podacima iz istog izvora a u vezi prirodnog kretanja stanovništva, u općini Gračanica je do kraja 2009. godine umrlo 349 osoba (168 m/ 181 ž) što ukazuje na pozitivan prirodni priraštaj. Prema podacima Statističkog godišnjaka FBiH za 2001-2009., prirodni priraštaj je 248 u općini Gračanica.

U privredi i vanprivredi općine (prema statistici) zaposleno je oko 8.409 lica, što je negdje u predratnom nivou. Isto toliko je i nezaposlenih, sa tendencijom povećanja, što ukupnu socijalno-ekonomsku situaciju na općini čini složenijom. Privrednu strukturu današnje Gračanice, trenutno čini 1.177 subjekata raznih djelatnosti, od čega su: 432 pravna lica, 690 raznih samostalnih zanatsko-uslužnih radnji (takozvana fizička lica), 27 javnih ustanova i preduzeća, 10 banaka, 9 mikrokreditnih organizacija i 9 osiguranja.

Tabela: Zaposlenost, nezaposlenost (1991., 2005.-2008.godina)¹⁸

godine	Radna snaga			Stepen	
	Ukupno	od toga		Zaposlenosti	Nezaposlenosti
		Zaposleni	Nezaposleni		
1991.	16.185	16.363	4.822	70,0 %	30,0 %
2004.	16.229	7.758	8.468	47,8 %	52,2 %
2005	16.528	7.760	8.768	46,9 %	53,1 %
2006.	16.517	7.988	8.529	48,3 %	51,7 %
2007.	16.951	8.648	8.303	51,0 %	49,0 %
2008.	16.706	8.904	7.802	53,3 %	46,7 %
2009.	16.622	8.213	8.409	50,6 %	49,4 %

Izvor podataka: Statistika Općine Gračanica za zaposlene u Općini, a Federalni zavod za statistiku za nezaposlene.

¹⁷ Podaci Zavoda za statistiku FBiH sa junom 2009. godine ukazuju da je u općini Gračanica: 9.881 djece do 14 godina, 36.719 osoba od 15– 65 godina i 5.513 osoba preko 65 godina starosti. Izvor podataka: Tuzlanski kanton u brojkama 2009. godine;

¹⁸ Izvor podataka: Općina Gračanica

Prema podacima Biroa za zapošljavanje iz maja 2010. godine, u općini Gračanica ima 157 radno sposobnih nezaposlenih osoba sa stručnom spremom iz oblasti socijalne/dječije zaštite: dipl. socijalni radnik (4), psiholog (1) pedagog (11), defektolog (8), logoped (1), dipl. pravnik (14), ostalo 118. Prema istom izvoru, struktura nezaposlenih kadrova u općini Gračanica je sljedeća: 208 (77m/ 131 ž) osoba sa VSS, 61 (20 m/ 41 ž) sa VŠS, 1.586 (613 m/ 973 ž) sa SSS, ostalo: 6.427 (3.506 m/ 2.921 ž).¹⁹

U oblasti socijalne/dječije zaštite djeluju sljedeće institucije u općini Gračanica: Općina Gračanica, Centar za socijalni rad, Opća bolnica, Centar za mentalno zdravlje, Dom zdravlja, predškolske i školske ustanove (osnovne i srednje škole), Policijska uprava, Općinski sud i dr.

U oblasti vodosnabdijevanja, u ovoj općini djeluje JP „Vodovod i kanalizacija“ dd Gračanica i u oblasti higijene i zelenila grada je JP „Komus“ dd Gračanica.

Vodosnabdijevanje, energetika, kanalizacija i održavanje čistoće predstavljaju najvažnije prioritete s obzirom da se na njima stvaraju uslovi za život i nesmetano funkcionisanje lokalne zajednice. Obezbeđenje stanovništva pitkom vodom ima prvenstvo nad ostalim vidovima korištenja vode s obzirom na činjenicu da se potrebe za tehnološkom vodom rješavaju lakše i uglavnom vodom slabijeg kvaliteta. Snabdijevanje stanovništva vodom u općini Gračanica riješeno je gradskim sistemom snabdijevanja sa prirodnih izvorišta vode (tri u Sokolu, jedan u Škahovici) te četiri izvorišta bunara (Sklop II i Sklop III iz Kamenoloma, Hadžijina voda i Soljanuša). Snabdijevanje vodom na nivou mjesnih zajednica riješeno je mjesnim vodovodima iz prirodnih izvorišta i bunara. Snabdijevanje stanovništva vodom za piće nije sveobuhvatno riješeno. Prisutan je neracionalan parcijalni pristup rješavanja snabdijevanja vodom (na nivou mjesne zajednice i općine). Poseban problem predstavljaju otpadne vode. Razvojem privrede i naselja (tj. rastom stanovništva) u proteklom periodu sa rastom potrošnje vode enormno su se povećavale i količine otpadnih voda.²⁰

Na području općine Gračanica registrovano je 107 udruženja različitih djelatnosti među kojima su najbrojnije sportske. Od ovog broja 60 je aktivno, koje se opet razlikuju po obimu i vrsti aktivnosti. Od aktivnih udruženja registrovani za djelatnosti su: 27 za sport, 1 kulturna, 1 mladi, 1 ekologija, 1 turizam, 2 za obrazovanje, 5 humanitarne organizacije, 5 invalidne organizacije, 2 strukovna udruženja, 12 ostale organizacije.

U cilju uspostavljanja i unapređenja međusobnih partnerskih odnosa lokalna zajednica je sa NVO potpisala Sporazum između Općinskog vijeća, Općinskog načelnika i NVO. Usvojeni su od strane Općinskog vijeća i kriteriji za raspodjelu novčanih sredstava iz oblasti sporta i fizičke kulture i kulture. Lokalna zajednica je sa NVO usvojila i Strategiju partnerstva. Strane potpisnice ovih akata promovišu i razvijaju međusobne partnerske odnose, uvode dobru praksu u toj oblasti i razvijaju demokratski način donošenja odluka i kreiranja javne političke analize stanja nevladinog sektora, ukazuje na potrebu njihovog umrežavanja, kao i opreme te obuke nedovoljno stručnog kadra.

U oblasti *socijalne dječije zaštite* djeluju sljedeće organizacije: Crveni križ, Hrvatsko-katoličko društvo, Društva za psihosocijalnu pomoć starim osobama i djeci sa posebnim potrebama „Osmjeh“ u Gračanici, Udruženje „ANEa-Mladi Gračanice“, Udruženje slijepih i slabovidnih lica-građana, Udruženje građana (roditelja i nastavnika) „Naša budućnost“, Udruženje građana „PREPOROD“, Udruženje građana –kulturno-umjetničko društvo „Adem Alić“.

U oblasti *ekologije*, u općini Gračanica djeluje NVO EKO OAZA.

Slijedi pregled zaposlenog kadra u sferi socijale/ dječije zaštite i oblasti vodosnabdijevanja u općini Gračanica²¹:

- **Općina Gračanica**, prema podacima Općine Gračanica, u Matičnom uredu djeluje devet (9) zaposlenih osoba, na referatu za mlade djeluje jedna (1) osoba i jedna (1) osoba za rad sa nevladinim organizacijama.

¹⁹ VSS – Visoka stručna sprema, VŠS – viša stručan sprema, SSS – srednja stručna sprema

²⁰ Izvor podataka: Strategija ekonomskog razvoja Općine Gračanica (2005-2010)

²¹ Izvor podataka: „Procjena situacije u oblasti socijalne/ dječije zaštite i inkluzije u oblasti vodosnabdijevanja u općini Gračanica“ septembar 2010. godine

- **Centar za socijalni rad Gračanica** – jedan (1 ž) dipl. socijalni radnik, dva (2 ž) socijalna radnika, jedan (1 ž) dipl. pravnik, i četiri (1 m/3 ž) uposlenika na sljedećim poslovima: blagajnik, referent socijalne zaštite, administrator i kurir.
- **Obrazovne ustanove:**
 - **Predškolsko obrazovanje:** 5 (1 m/ 4 ž) odgajatelja sa višom stručnom spremom, odgajatelj sa visokom stručnom spremom, 1 (1m) nastavnik sa nezavršenom stručnom spremom i 6 osoba angažovanih na drugim poslovima,
 - **Osnovno obrazovanje:** 8 (4 m/ 4 ž) pedagoga, 2 (1 m/ 1ž) defektolog, 163 (80 m/ 83 ž) nastavnog kadra sa višom stručnom spremom, 201,5 (76 m/ 134,5) nastavni kadar sa visokom stručnom spremom, 35 (12 m/ 23 ž) nastavnog kadra sa nezavršenom stručnom spremom, 61 (31 m/ 30 ž) uposlenika angažovanih na drugim poslovima;
 - **Srednje obrazovanje:** 2 (2 ž) pedagog, 9 (4 m/ 5 ž) nastavnik sa višom stručnom spremom, 122 (67 m/ 55 ž) nastavnog kadra sa visokom stručnom spremom, 2 (1 m/ 1 ž) nastavnog kadra sa nezavršenom stručnom spremom, 1 (1 m) pravnik i 2 (2 m) uposlenika angažovana na drugim poslovima;
 - **Privatna Ustanova Centar za obrazovanje odraslih Gračanica:** 14 profesora/ica;
- **Dom zdravlja:** 13 (11 m/ 2 ž) doktora opće prakse, 4 (1 m/ 3 ž) doktora porodične medicine, 3 (1 m/ 2 ž) pedijatar, 1 (1 m) neuropsihijatar, 1 (m) ginekolog, 95 (29 m/ 66 ž) medicinskih sestara/tehničara, 7 (4 m/ 3 ž) viših medicinskih sestara/tehničara, 1 (1 ž) socijalni radnik, 1 (1 ž) psiholog/pedagog, 1 (1 ž) dipl.pravnik, 8 (4 m/ 4 ž) doktori na specijalizaciji, 1 (1 ž) biohemičar, 38 (16 m/ 22 ž) nemedicinsko osoblje;
- **Opća bolnica** ima 160 zaposlenih. Od toga 120 zaposlenih je medicinsko osoblje, a 40 nemedicinsko tj. zaposleni u administraciji i pratećim službama.²²
- **Policijska stanica Gračanica:** 109 (107 m/ 5 ž) izvršilaca. U policijskoj upravi je zaposleno: 1 (m) komandir, 3 (2 m/ 1 ž) inspektora za kriminalitet, 107 (104 m/3 ž) policijskih službenika i 2 (1 m/ 1ž) službenika za građanska pitanja. U policijskoj upravi nema privremeno uposlenih niti pripravnika;
- **Općinski sud u Gračanica:** 27 (8 m / 19 ž) osobe od čega: 5 (2 m /3 ž) sudija od kojih je: jedan predsjednik suda, 2 (ž) dipl. pravnik, 1 (m) pravnik, 2 (1 m/1 ž) stručna saradnika, 17 (4 m/ 13 ž) namještenika i dva (2) pripravnika;
- **Nevladine organizacije:**
 - Crveni križ: 1 (1 m) na određeno vrijeme, 1350 volontera od čega 28 profesionalaca: 1 socijalna radnica, 1 psiholog, 1 pedijatar, 2 (1 m/1 ž) pravnik, 13 (7 m/6 ž) nastavni kadar, 3 (2 m/ 1 ž) VSS, 7 (6 m/ 1 ž) ostalo;
 - UG „Naša budućnost“: nema stalno uposlenih i rad je isključivo na volonterskoj osnovi. U sastavu članova/ica Udruženja se nalaze i profesionalci iz oblasti socijalne zaštite: 1 socijalni radnik, 1 psiholog, 5 pedagoga, 2 defektologa, 39 nastavnika, 2 dipl. pravnik, 2 pravnik i 5 ostalih (savjetnici, mag. nauka i dr.);
 - UG „Anea-Mladi Gračanice“: djeluje na volonterskoj osnovi;
 - UG „Osmjeh“ – nisu dostavili podatke;
 - UG slabovidnih i slijepih osoba: djeluje na volonterskoj osnovi;
 - Hrvatsko- katoličko dobrotvorno društvo: (2 m/ 1ž) volontera i Društvo nema profesionalno angažovanog osoblja.
 - NVO EKO OAZA: djeluje na volonterskoj osnovi;
- **JP „Vodovod i kanalizacija“:** 19 (16 m/ 3 ž) od čega: 1 (1m) direktor, 1 (1 m) tehnički direktor, 5 (2 m/ 3 ž) Služba za obračun vode i finansije, 1 (1 m) Poslovođa na održavanju sistema i proizvodnji vode, 1 (1 m) VKV vodoinstalater, 3 (3 m) KV vodoinstalater, 4 (4 m) NK radnici, 3 (3 m) dispečer. Prema sistematizaciji je predviđen veći broj uposlenika u odnosu na broj angažovanih osoba.

Općinsko vijeće Gračanica je uspostavilo sljedeće komisije: Komisija za propise i statut; Komisija za nadzor zakonitosti rada; Komisija za izbor i imenovanja, Komisija za predstavke i prijedloge; Komisija za praćenje položaja boraca, rvi, porodica šehida i poginulih boraca; Komisija za odnose sa vjerskim zajednicama; Komisija za odlikovanja nagrade i druga priznanja; Komisija za

²² <http://www.bolnica-gracanica.com>

obrazovanje, nauku, kulturu, informisanje i sport; Mandatsko imunitetska komisija; Verifikaciona komisija; Komisija za urbanizam i ekologiju; Komisija za ravnopravnost spolova; Komisija za budžet; Komisija za mlade, Odbor za međunarodnu saradnju, Odbor za odnose sa naseljenim mjestima, Odbor za zaštitu prava i sloboda čovjeka, Odbor za obilježavanje značajnih događaja i ličnosti i Etička komisija.

Socijalna/ dječija zaštita u općini Gračanica se finansira iz više izvora i različitih niva: općinski, kantonalni i federalni nivo. Planirani Budžet Općine Gračanica za 2010. godinu iznosi: 11.136.000 KM²³. Prema pregledu izdataka iz Budžeta za 2010 godinu, planirana sredstva se izdvajaju za pojedince, ustanove/organizacije i dr. u oblasti socijalne dječije zaštite i vodosnabdijevanja u okviru sljedećih budžetskih stavki: izdaci vanjskim korisnicima (subvencije javnim preduzećima: Centar za socijalni rad, Dječije obdanište, Bosanski kulturni centar), grantovi mjesnim zajednicama (MZ) (javni radovi i za redovne djelatnosti MZ), grantovi pojedincima (jednokratne pomoći, grantovi neprofitnim organizacijama - pomoć najugroženijim penzionerima i drugim kategorijama stanovništva, grantovi za izbjegla i prognana lica, grantovi za povratnike, pomoć za stambeno zbrinjavanje socijalo ugroženih, grantovi pojedincima – Narodna kuhinja, grantovi pojedincima – stipendiranje učenika i studenata), grantovi neprofitnim organizacijama (unapređenje uslova i rada Romske populacije, škole – za poboljšanje higijenskih uslova, za finansiranje volontera kod privrednih subjekata i u školama, EKO-OAZA – odvojeno prikupljanje otpada, Crveni križ, zbrinjavanje i pomoć osoba sa posebnim potrebama, Humanitarne organizacije, budžet za mlade, prevencija protiv droga, grantovi neprofitnim organizacijama za sport i kulturu i informisanje, grantovi za obrazovanje (stimulacija učenika/ca u takmičenjima, nabavka udžbenika, mjesečne karte).

Ovim dokumentom su planirani i kapitalni izdaci u oblasti vodosnabdijevanja: istražna bušotina „Sjedi krš“ u Babićima, projektovanje vodovoda u: Donjoj Orahovici, Donjoj Lohinji i Rašljevi, rekonstrukcija vodovoda u Gornjim Dobrovcima, vodosnabdijevanje u: Pribavi, Vranovićima, Buk, Rašljevi, Malešićima, Miričini, Donjim Dobrovcima, Škahovici, Lukavici, vodovod u: Lukavici, Gornjoj Orahovici i Stjepan Polju, kanalizaciona mreža u Lukavici i dr..

Iz kantonalnog budžeta se izdvajaju sredstva za djelovanje ustanova osmogodišnjeg/ devetogodišnjeg obrazovanja, zdravstvenu zaštitu, za ostvarivanje prava iz socijalne zaštite.

U cilju unapređenja kvaliteta življenja stanovništva, Općina Gračanica je uspostavila sljedeće lokalne strategije:

- **Strategija ekonomskog razvoja općine Gračanica (2005-2010)**²⁴

Strategija je uspostavljena u novembru 2005. godine sa vizijom da je: „Općina Gračanica privredno jaka i dinamična, ekološki čista, evropski orjentisana – općina budućnosti i boljeg kvaliteta života“.

U toku je izrada Strategije za period 2010-2020 sa vizijom da je: „Općina Gračanica poduzetnički vodeća, ekološki uređena, društveno organizovana zajednica sretnih i zadovoljnih građana“. U cilju ostvarivanja vizije razvoja općine, identificirano je pet strateških ciljeva:

Strateški cilj 1: Privući investitore-povećati zaposlenost

Strateški cilj 2: Čista voda za sve, uređeni vodotoci, ekološki zbrinut otpad, Gračanica bez mina

Strateški cilj 3: Kvalitetno riješena komunalna infrastruktura i saobraćaj

Strateški cilj 4: Brži razvoj turizma korištenjem termomineralnih voda i drugih resursa

Strateški cilj 5: Bolja uprava, zdravstvena i socijalna zaštita, dobro uređen sistem obrazovanjem kulture i sporta.

- **Program kapitalnih investicija općine Gračanica (2010 -2014)**
- **Strategija partnerstva između nevladinih organizacija i općine Gračanica**
- **Strategija za mlade općine Gračanica.**

²³ Izvor podataka: Odluka o Budžetu Općine Gračanica za 2010. godinu

²⁴ Izvor podataka: Strategija ekonomskog razvoja općine Gračanica (2005-2010)

2.2 Identifikacija problema/pojaва socijalne/dječije zaštite u odnosu na dostupnost vode

Općinski upravni odbor Projekta „Demokratska uprava na polju ekonomije – Osiguranje pristupa vodosnabdijevanju kroz institucionalni razvoj i infrastrukturu“ općine Gračanica je, tokom septembra 2010. godine, uradio dokument „Procjena sistema u oblasti socijalne/dječije zaštite i inkluzije u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica“. Na osnovu prikupljenih podataka, procjene i analize situacije u općini identifikovane sljedeći ključni problemi:

- Neadekvatan sistem dječije zaštite;
- Nepovoljno materijalno i socijalno okruženje;
- Neusklađeni i nedorečeni Zakoni na svim nivoima (nepostojanje jednakih prava za sve na području BiH u pogledu školovanja, liječenja, socijalne zaštite i drugih prava);
- Neadekvatni standardi;
- Nemogućnost osiguranja jednakih prava za sve porodice u stanju socijalne potrebe;
- Nepostojanje adekvatnih zakonskih osnova za preventivni razvoj djece;
- Nepostojanje adekvatnih zakonskih osnova za brigu o starim licima bez porodičnog staranja;
- Nedovoljan angažman federalne i državne zajednice;
- Komplikovan sistem društvenog uređenja;
- Nizak nivo društvene svijesti i altruizma;
- Nedovoljan angažman lokalne zajednice, nevladinih organizacija i građana;
- Neuvezanost sistema institucionalnog djelovanja;
- Neuređen društveni sistem te nesigurno okruženje,
- Ne postoje adekvatni mehanizmi praćenja i realizacije zakonskih odredbi pravednih za sve građane;
- Ne postoje mehanizmi za sankcionisanje kršenja zakonskih odredbi i njihove realizacije u okvirima prava i pravičnosti za sve građane;
- Nisu obezbijedena finansijska sredstva za realizaciju Zakonskih prava svih kategorija;
- Neadekvatne mjere socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja,
- U oblasti vodosnabdijevanja, preduzeća ne djeluju u podsticajnom okruženju, usljed gubitaka u mreži i niskom nivou naplate usluga ista nisu u mogućnosti planirati proširenje mreže i unaprijediti kvalitetu pitke vode;
- Neadekvatno opremljene ustanove i organizacije odgovorne za socijalnu zaštitu (ne postoji Savjetovalište u CSR);
- Nedovoljna briga o značaju i potrebama porodice;
- Nije istraženo i objelodanjeno stvarno stanje na terenu, potrebe, prepreke i najbolja moguća rješenja eventualnih problema – ne uvažavanje mišljenja direktnih korisnika;
- Nedovoljno zastupljen i vrednovan profesionalizam u radu;
- Nedovoljna broj angažovanog profesionalnog kadra;
- Predrasude i stereotipi u zajednici i kod profesionalaca;
- Nedovoljna upućenost roditelja u ostvarivanje prava i način rada sa djecom;
- Nedovoljna saradnja NVO sa institucijama i nedostatak kooperativnosti na rješavanju eventualnih problema u zajednici;
- Nedovoljna i neadekvatna medijska informisanost i transparentnost informacija;
- Nedovoljno pažnje i sredstava se posvećuje publikaciji edukativnih sadržaja i kvalitetnoj edukaciji roditelja, nastavnika i građanstva;
- Ne postoji kooperativnost u radu među različitim sektorima, transparentnost i prohodnost informacije;
- Narušen sistem društvenih vrijednosti.

U procesu procjene i analize situacije bazirane na prikupljenim podacima, a uz korištenje HRBAP metodologije, identifikovane su sljedeće **socijalno isključene grupe**²⁵ uz napomenu da, obzirom na nedovoljnu dostupnost vode, te prava građana definisana zakonom i svim međunarodnim konvencijama, određeni dio stanovništva općine Gračanica čini prvu od marginalizovanih grupa, te će problem iste biti riješen poboljšanjem infrastrukture vodosnabdijevanja planiranim u okviru Master plana vodosnabdijevanja.

- **Porodice u stanju socijalne potrebe** (stalne socijalne pomoći, porodice bez zdravstvenog osiguranja i primanja, romska populacija i dr.);

Djeca su najranjiviji dio društva i za razliku od odraslih nisu u mogućnosti sama unaprediti svoj položaj budući da ovise o porodici i zajednici. Različite vrste lišenosti (lišavanje u ishrani, zdravstvenoj njezi, obrazovanju i sigurnosti tokom djetinjstva), nasilja u porodici mogu imati dugoročne nepopravljive posljedice koje rezultiraju u međugeneracijskom prenosu siromaštva te sklonosti prema kriminalitetu i zapadaju u različite oblike ovisnosti. Porodica predstavlja ključni stub za optimalan razvoj, stoga poboljšanje položaja ugroženih porodica s djecom predstavlja osnovu za poboljšanje socijalnog razvoja djece.

U BiH živi, prema procjeni, oko 745.000 djece do 17 godina starosti. Djeca čine 21,6% stanovništva BiH. Broj stanovnika u BiH se procjenjuje na 3.447.156 stanovnika ili 1.054.613 domaćinstava s prosječnom veličinom od 3,27 člana. Zastupljenost djece u BiH (MICS 3) je najveća u domaćinstvima u kojima glava porodice ima srednji nivo obrazovanja, dok 47% domaćinstava s djecom u BiH imaju nesiguran izvor prihoda, tj. generišu prihode od povremenih poslova, rada na zemlji ili u vlastitim preduzećima gdje broj ovakvih domaćinstava raste s povećanjem broja djece u domaćinstvu.

Položaj djece i ugroženih porodica s djecom posmatrano u kontekstu siromaštva, radne aktivnosti roditelja, nivoa obrazovanja roditelja, pripadnosti nacionalnim manjinama, invalidnosti, izostanku roditeljskog staranja i sl.. Isključenost djece podrazumijeva da dijete nije u mogućnosti da podjednako učestvuje u aktivnostima kao ostala djeca te da ima otežan pristup uslugama koje pruža porodica i zajednica kao što su ostvarivanje zdravstvene i socijalne zaštite, pristup predškolskom obrazovanju, pristup resursima za učenje i obrazovanje i sl.²⁶

Romske zajednice su na krajnjim marginama i prema njima se vrši najveća diskriminacija u BiH. Romi se neproporcionalno suočavaju s brojnim društvenim problemima uključujući nezaposlenost čija je stopa veća od prosječne, loš životni standard, neodgovarajuće uslove stanovanja i isključenost iz sistema obrazovanja. Mnogi Romi nemaju osnovne lične dokumente koji bi im omogućili pristup osnovnim uslugama kao što su zdravstveno i penziono osiguranje, obrazovanje i socijalna pomoć. Svaki peti Rom ima završenu osnovnu školu, a samo 7% ih je završilo trogodišnju srednju školu, dok 76% Roma nikad nije pohađalo školu ili završilo osnovnu. Romi koji nisu pohađali školu su kao glavni razlog naveli visoke troškove obrazovanja što je dva puta više negoli u slučaju većinskih naroda koji žive u blizini Roma (38%) ili u slučaju izbjeglica i raseljenih lica (39%).²⁷

Navedene informacije su relevantne za općinu Gračanica obzirom na socijalno-ekonomsku situaciju u ovoj općini. Isto se odražava na status porodica sa djecom sa naglaskom na porodice koje ostvaruju stalne socijalne pomoći, porodice bez zdravstvenog osiguranja i primanja, romske porodice i dr..

U slučaju materijalno neobezbjeđenih porodica, Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima, između ostalih prava, u čl. 25 ukazuje da svako ima pravo na standard života koji obezbjeđuje zdravlje i blagostanje, njihovo i njihove porodice, uključujući hranu, odjeću, stan i ljekarsku njegu i

²⁵ **Socijalna isključenost** predstavlja proces kojim se određeni pojedinci "odguruju" na rub društva te ih se, zbog njihovog siromaštva, neposjedovanja osnovnih vještina i znanja te nemogućnosti cjeloživotnog učenja, ili zbog diskriminacije, sprečava da u cijelosti sudjeluju. Ovo ih udaljava od mogućnosti zapošljavanja, stvaranja dohotka i obrazovanja kao i od socijalnih i mreža koje postoje unutar zajednice. Tako oni imaju malo mogućnosti pristupa moći i tijelima zaduženim za odlučivanje te se često osjećaju nemoćnima i u nemogućnosti da na bilo koji način utječu na odluke koje se direktno tiču njihovog svakodnevnog života. („Socijalna uključenost u BiH, Izvještaj o humanom razvoju 2007“, UNDP/IBHI, str. 25)

²⁶ Izvor podataka: Nacrt dokumenta „Strategija socijalnog uključivanja u BiH, juni 2010. godine, str. 51

²⁷ Izvor podataka: Nacrt dokumenta „Strategija socijalnog uključivanja u BiH“, juni 2010. godine, str. 54

potrebne socijalne službe, kao i pravo na osiguranje u slučaju nezaposlenosti, bolesti, onesposobljenja, udovištva, starosti ili drugih slučajeva gubljenja sredstava za izdržavanje usljed okolnosti nezavisnih od njihove volje.

JU Centar za socijalni rad Gračanica je ustanova koja pruža usluge socijalne/ dječije zaštite na području općine Gračanica a u skladu sa relevantnom zakonskom regulativnom u ovoj oblasti: Izmjene i dopune zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom FBiH (Sl. novine FBiH, 36/99, 54/04, 39/06, 14/09), te Izmjene i dopune Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom (Sl. novine TK, br. 12/2000, 5/02, 13/03, 8/06), Porodičnim zakonom FBiH i dr..

Nadležno kantonalno Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice omogućava sredstva za ostvarivanje prava iz socijalne zaštite, dok federalno Ministarstvo za rad i socijalnu politiku omogućava sredstva za ostvarivanje naknada za neratne invalide i civilne žrtve rata u skladu sa Izmjenama i dopunama zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom FBiH (Sl. novine FBiH, 36/99, 54/04, 39/06, 14/09). U CSR postoje elektronske baze podataka: SOTAC za podatke o neratnim invalidima i CŽR-a (porodična i lična invalidnina) i LOTUS bazom uspostavljenom od Ministarstva za rad i socijalnu politiku TK za klasifikaciju i olakšavanje obrade zahtjeva. CSR ne posjeduje elektronsku bazu podataka o materijalno neobezbjeđenim porodicama.

Prava iz socijalne zaštite su, između ostalih: novčana i materijalna pomoć, osposobljavanje za radi život i usluge socijalnog i drugog stručnog rada. Novčana i materijalna pomoć se sastoje od: stalne novčane pomoći, novčana pomoć za njegu i pomoć od drugog lica i druge materijalne pomoći. Stalne pomoći ostvaruju lica i porodice ukoliko im prihodi zajedničkog domaćinstva nisu dovoljni za izdržavanje. Zakon također omogućava naknadu plaće ženi-majci u iznosu od 55% prosječne plaće. Jedan od oblika socijalne zaštite je i dječiji doplatak koji se realizuje u Tuzlanskom kantonu, a samim tim i u općini Gračanica. Prema kantonalnom zakonu, prioritet za ostvarivanje ovog prava imaju djeca iz porodica u kojima ni jedan roditelj nije zaposlen.

Prema Izmjenama i dopunama zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom TK, korisnici socijalne zaštite su: djeca bez roditeljskog staranja, odgojno zanemarena i zapuštena djeca, djeca čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama, lica sa invaliditetom i lica ometena u psiho-fizičkom razvoju, materijalno neosigurana i za rad nesposobna lica, stara lica bez porodičnog staranja, lica sa društveno negativnim ponašanjem, lica izložena zlostavljanju i nasilju u porodici, lica i porodice u stanju socijalne potrebe, kojima je usljed posebnih okolnosti potreban određen oblik socijalne zaštite.

U skladu sa navedenom zakonskom regulativom, *porodica u stanju socijalne potrebe (stalne socijalne pomoći, porodice bez zdravstvenog osiguranja i primanja, romska populacija i dr.)* ostvaruju se sljedeća prava iz socijalne zaštite preko Centra za socijalni rad: dječiji doplatak, stalna novčana pomoć, zdravstvena zaštita, osposobljavanje za život i rad, smještaj u ustanove socijalne zaštite, smještaj u drugu porodicu, jednokratna pomoć za opremu novorođenčeta, lična invalidnina, ortopedski dodatak, pravo na njegu i pomoć od drugog lica, te usluge socijalnog stručnog rada.

Prema podacima Centra za socijalni rad (u daljem tekstu: CSR) za 2009. godine, 589 (268 m/ 321 ž) djece je ostvarivalo pravo na dječiji doplatak. Podaci iz juna 2010. godine ukazuju da je došlo do uvećanja po pitanju ovog prava iz socijalne/ dječije zaštite, te je pravo ostvarilo 931 (369 m/ 532 ž) djeteta iz općine Gračanica.

Prema istom izvoru, a prema podacima za 2009. godine, 6.210 (3798 m/ 2412 ž) osoba (iz porodica) je u potrebi za nekim od vidova socijalne zaštite, dok podaci iz juna 2010. godine ukazuju da je na evidenciji CSR bilo 6.758 (3908 m/ 2850 ž) osoba iz porodica kojima je usljed posebnih okolnosti potreban neki od vidova socijalne zaštite.

Evidencija CSR ukazuje da su u 2009. godini imali 203 (80 m/ 123 ž) korisnika/ca stalne pomoći, a u junu 2010. godine 198 (54 m/ 144 ž) korisnika/ca. Jednokratne pomoći su ostvarile 310 (117 m/ 193 ž) korisnika/ca u 2009. godini, a 139 (67 m/ 72 ž) sa junom 2010. godine. Povremene pomoći je ostvarilo 40 (21 m/19 ž) osoba prema podacima CSR iz juna 2010. godine.

Podaci iz CSR za 2009. godinu, ukazuju da je materijalnu podršku ostvarilo 300 (132 m/ 168 ž) materijalno neosiguranih za rad nesposobnih osoba, a u junu 2010. godine 348 (167 m/ 181 ž) osoba iz ove grupe građana.

Poseban problem je istaknut po pitanju ostvarivanja zdravstvenog osiguranja kod određenog broja nezaposlenih osoba. Prema podacima biroa za zapošljavanje broj nezaposlenih osoba u ovoj

općini iznosi 8.282 osobe. Iako Biro za zapošljavanje omogućava pomoć za nezaposlene ukoliko ispunjavaju određene kriterije i redovno se prijavljuju u svrhu ostvarivanja ove pomoći do zaposlenja, prisutna je pojava da se određeni broj ovih osoba ne prijavljuje u skladu sa odredbama i na taj način ostaju bez pomoći za nezaposlene i zdravstvenog osiguranja što još više doprinosi socijalnoj isključenosti istih i čini da im postaju nedostupne usluge socijalne/dječije zaštite. Istima su umanjene mogućnosti u ostvarivanju usluga zdravstvene zaštite za njih i djecu te nabavku lijekova u slučaju bolesti.

Kod materijalno neobezbjeđenih porodica su prisutne poteškoće u pokrivanju troškovi obrazovanja djece kao što su: nabavka udžbenika i pribora, odjeće i obuće, užine za školu, i dr.. Posebno je potrebno naglasiti poteškoće u plaćanju režijskih i drugih životnih troškova (nemogućnost plaćanja utroška vode/komunalnih usluga i dr., nemogućnost ugradnje vodomjera, nizak nivo životnog standarda i uslova života u odnosu na higijenske uslove, zdravu ishranu, dostupnost vode u smislu adekvatnih sanitarija, adekvatnog korištenja tople vode i dr.). Ovo sve utiče na status roditelja, odnosno u određenim slučajevima dolazi do pojave apatije i depresije kod roditelja što se odražava na njihovu roditeljsku ulogu i neadekvatnu brigu i odgoj djece. Prisutne su pojave alkoholizma i nasilja u porodici i nad djecom, kao i poremećenih porodičnih odnosa što se negativno odražava na zdrav razvoj djeteta.

Prema podacima CSR u 2009. godini je registrovano: 57 (51 m/ 6 ž) odraslih osoba sa društveno neprihvatljivim ponašanjem u odnosu na alkoholizam, 27 (18 m/ 9 ž) u besposličarenju, 44 (13 m/ 31 ž) osoba u prosjačenju, 3 (3 ž) u prostituciji i 96 (42 m/ 54 ž) sa drugim oblicima društveno nepoželjnog ponašanja. Prema podacima iz juna 2010. godine, registrovano 65 (61 m/ 4 ž) osoba sa društveno neprihvatljivim ponašanjem u odnosu na alkoholizam, 44 (29 m/ 15 ž) u besposličarenju, 58 (17 m/ 41 ž) osoba u prosjačenju, 2 (ž) u prostituciji, i 120 (53 m/ 67 ž) sa drugim oblicima društveno nepoželjnog ponašanja.

Sem ugroženih dječijih prava koja se odnose na socijalnu, zdravstvenu zaštitu i obrazovanje, umanjene su mogućnosti po pitanju ostvarivanja prava djeteta na odmor i slobodno vrijeme, na igru i rekreaciju koji odgovaraju starosti djeteta i na slobodno učešće u kulturnom životu i umjetnostima. Ovo pravo je uslovljeno u velikoj mjeri materijalnom situacijom u porodici (troškovi članarina, troškova prevoza iz udaljenih MZ i dr.) što ponovo ukazuje na povećan rizik od socijalne isključenosti djece iz materijalno neobezbjeđenih porodica, naročito iz ruralnih dijelova, tj. udaljenih MZ općine Gračanice gdje ne postoje sadržaji za provođenje slobodnog vremena za djecu. Ovo utiče na pojavu osjećaja manje vrijednosti kod djece, tj. manjak samopouzdanja, te nedovoljnu socijalnu uključenost djece.

Narušeni sistem društvenih vrijednosti i loši uticaji sredine, te neadekvatan i neodgovarajući nadzor i roditeljska briga, dovode do odgojne zanemarenosti ili zapuštenosti djece u zajednici, a zatim do pojave maloljetničke delinkvencije ili korištenja opojnih sredstava.

Podaci CSR za 2009. godine ukazuju da je registrovano: 410 (193 m/ 217 ž) djece čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama, 47 (41 m/ 6 ž) odgojno zanemarene i zapuštene djece, 40 (19 m/ 21 ž) djece u prosjačenju, 22 (15 m/ 7 ž) djece u skitnji, 85 (82 m/ 3 ž) po pitanju kaznenih djela, 10 (7 m/ 3 ž) u korištenju alkohola, 10 (7 m/ 3 ž) ovisnika o drogama.

Podaci CSR iz juna 2010. godine ukazuju na sljedeće stanje po pitanju djece korisnika/ca socijalne zaštite: 431 (213 m/ 219 ž) djece čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama, 52 (46 m/ 6 ž) odgojno zanemarene i zapuštene djece, 48 (23 m/ 25 ž) djece u prosjačenju, 37 (18 m/ 9 ž) djece u skitnji, 90 (87 m/ 3 ž) po pitanju kaznenih djela, 11 (8 m/ 3 ž) u korištenju alkohola, 10 (7 m/ 3 ž) ovisnika o drogama.

Poseban aspekt ove problematike predstavlja neadekvatna opremljenosti i prostorije CSR, kao i nedostatak stručnog kadra u odnosu na sve veće potrebe u lokalnoj zajednici. Potreba za dodatnim stručnim kadrom je prisutna i u obrazovnim i zdravstvenim ustanovama. Poseban problem predstavlja nedovoljna rad na istraživanju potreba stanovništva u svrhu pronalaženja rješenja za identifikovane probleme.

Sa aspekta sektora vodosnabdijevanja, u JP „Vodovod i kanalizacija“ se pojavljuje problem neadekvatnog broja kadra u odnosu na sistematizaciju radnih mjesta te nepostojanje baze podataka o socijalno isključenim grupama. Također, zbog umanjene međusektoralne saradnje, prisutno je nedovoljno poznavanje potreba u materijalno neobezbjeđenim porodicama što se ogleda u nedostatku inicijativa za uspostavu adekvatnih mjera socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja.

U općini Gračanica ne postoje programi subvencioniranja troškova potrošnje vode i komunalnih usluga za ugrožene porodice.

Uz ranije navedene ključne probleme, analiza uzroka također ukazuje na neadekvatnu motivisanost, provođenje postojećih ovlasti i neadekvatne resurse u odnosu na usluge ovoj socijalno isključenoj grupi. Analiza ukazuje na sljedeće uzroke problema nedovoljne podrške za iste: negativan uticaj nedovoljne međusektoralne saradnje, nedovoljan angažiranost lokalne zajednice u rješavanju ove problematike i stvaranju sigurnog socijalnog okruženja, nedovoljna uključenost članova/ica porodica u donošenju odluka vezanih za njihova pitanja i neprihvatanje odgovornosti što se najčešće odražava na zapostavljanje djeteta. Istaknuto je da se veoma malo radi se na prevenciji i da je nedovoljno zastupljena saradnje obrazovnog sektora i tržišta rada. Naglašena je problematika nepostojanja programa samopomoći za nezaposlene roditelje i nedovoljna finansijska podrška za programe/male biznise, te nedovoljna edukacije za nezaposlene roditelje u svrhu jačanja vještina i znanja za traženje zaposlenja.

Istaknuta je i sljedeća problematika: nedovoljna informisanosti korisnika/ca i lokalne zajednice, neadekvatni prostori za rad i pružanje usluga, nepostojanje Savjetovališta za brak i porodicu, te nedovoljno razvijen volonterizam. Analiza je ukazala na nedovoljan broj programa za unapređenje statusa djece, nedovoljna sredstva za nabavku didaktičkog materijala (škole, NVO-i i dr.), kao i na nemogućnost ugradnje mjerila o potrošnji vode u stambene objekte porodica koje su materijalno neobezbjeđene u svrhu praćenja potrošnje vode i planiranja životnih troškova.

• **Djeca sa posebnim potrebama** (djeca ometena u psiho-fizičkom razvoju i dr.);

U BiH ukupno je evidentirano 7,8% (ili 11.793) maloljetnih korisnika socijalne i dječije zaštite sa smetnjama u psihičkom i fizičkom razvoju. Prema izvještaju o humanom razvoju u Federaciji BiH je zabilježeno preko 2.000 djece s posebnim potrebama, dok je u Republici Srpskoj u 2007. godini bilo registrovano oko 1.800 djece koja su ostvarivala prava po osnovu onesposobljenja. Naknade na koje djeca s onesposobljenjem imaju pravo, variraju u visini zavisno od entiteta ili područja u kojem dijete živi. Činjenica je i da je određeni broj djece lišen zdravstvenog osiguranja zbog toga što ne mogu biti osigurana po osnovu invaliditeta. U pogledu obrazovanja, model obrazovne inkluzije se uvodi u BiH, međutim, još uvijek postoji isključenost djece s posebnim potrebama iz obrazovnog sistema, gdje škole i učionice nisu pristupačne ovoj populaciji djece ili nedostaje školska oprema za njihovo uključivanje u obrazovanje²⁸.

Javne ustanove u općini Gračanica omogućavaju usluge i podršku za djecu sa posebnim potrebama, odnosno djecu ometenu u psiho-fizičkom razvoju i njihove porodice.

U sektoru socijalne zaštite djece iz ove grupe, djeluje JU Centar za socijalni rad u skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom TK (Sl. novine TK, br. 12/2000, 5/02, 13/03, 8/06). Slijedi pregled djece ometene u psiho-fizičkom razvoju, korisnika/ca socijalne zaštite u Centru za socijalni rad:

Rn. Br.	Djeca ometena u psiho-fizičkom razvoju	Stanje u 2009. godini		Stanje sa junom 2010. godine	
1.	Slijepo i slabovidno dijete	3	1	3	1
2.	Gluho i nagluho dijete	1	1	1	1
3.	Dijete sa poremećajem u govoru i glasu	3	2	3	2
4.	Dijete sa tjelesnim oštećenjima i trajnim smetnjama u fizičkom razvoju	8	5	8	5
5.	Dijete sa smetnjama u psihičkom razvoju:				
	• Lakog stepena	24	29	25	30
	• Umjerenog stepena	2	3	2	3
	• Težeg i teškog stepena	1	-	1	-

²⁸ Izvor podataka: Nacrt dokumenta „Strategije socijalnog uključivanja u BiH“, juni 2010. godine, str. 54

6.	Kombinovane smetnje	27	32	27	32
----	---------------------	----	----	----	----

Djeca ometena u fizičkom ili psihičkom razvoju ostvaruju pravo na osobnu invalidninu i dodatak za njegu i pomoć druge osobe prema odredbama Federalnog zakona o Izmjenama i dopunama zakona o osnovama socijalne zaštite (Sl. novine FBiH, br. 36/99, 54/04, 39/06), odredbe koje se odnose na prava osoba sa invaliditetom. U skladu sa ovim zakonom, djeca sa invaliditetom ostvaruju pravo na: osobnu invalidninu, tuđu njegu i pomoć, kao i ortopedski dodatak. Ocjenu invalidnosti kod djece vrši Institut za medicinsko vještačenje. U CSR postoji elektronska baza SOTAC koja se isključivo koristi u predmetima korisnika prava na ličnu invalidninu i korisnika/ca prava kao civilne žrtve rata.

Dodatna osnovna prava *djece sa posebnim potrebama (djeca ometena u psihofizičkom razvoju)* koja se ostvaruju preko Centra za socijalni rad su i zdravstvena zaštita, te smještaj u ustanovu.

CSR posjeduje evidenciju o djeci ometenoj u psihofizičkom razvoju koja su ocijenjena od strane Komisije za ocjenjivanje preostalih sposobnosti kod djece sa poteškoćama u razvoju. Nadležna Komisija djeluje u općini Lukavac. Nakon obrade zahtjeva i kompletiranja predmeta djeca se upućuje na ocjenu od strane ove Komisije. Sastav Komisije je sljedeći: klinički psiholog, psihijatar i socijalni radnik.

Saradnja sa školama se ogleda u upućivanje djece na ocjenu preostalih sposobnosti od strane Komisije za ocjenu, razmjenu informacija i rad sa djecom sa poremećajima u ponašanju. CSR sarađuje sa pedagogima i nastavnicima.

Po pitanju obrazovanja djece sa posebnim potrebama situacija je specifično teška. U školama ne djeluju posebna odjeljenja za djecu sa posebnim potrebama kao niti mobilni tim za inkluzivnu nastavu. Također, nisu dovoljno razvijeni programi inkluzije u obazovnim ustanovama i nije u dovoljnoj mjeri educiran kadar. Na području općine Gračanica školski objekat nema u potpunosti riješen pristup za osobe sa posebnim potrebama. U nekim školama je riješen pristup za etažu prizemlja, dok niti jedan objekat nema riješen pristup na druge etaže u zavisnosti od spratnosti objekta. U školama nije adekvatno riješeno pitanje sanitarija prilagođenih potrebama djece iz ove socijalno isključene grupe. Također, škole nemaju posebne programe za djecu sa posebnim potrebama niti su nastavnici obučeni za rad sa ovom grupom djece. Prema podacima iz Procjene situacije u oblasti socijalne/dječije zaštite u oblasti vodosnabdijevanja, u općini Gračanica su angažovana dva (2) defektologa u sektoru obrazovanja. Istaknuto je da ne postoji obaveza roditelja da prilože uvjerenje o ljekarskom pregledu djeteta prilikom upisa u školu (dok je to obaveza za upis u Vrtić).

U škole, tj. devetogodišnje obrazovanje, uključeno je 151 dijete sa posebnim potrebama, odnosno 66 djece sa posebnim potrebama koja imaju nalaz Komisije za ocjenjivanje preostalih sposobnosti, a 85-oro djece koja nisu bili na ocjeni ove Komisije.

U škole, tj. osmogodišnje obrazovanje, uključeno je 30 djece sa posebnim potrebama, odnosno 12-oro djece sa posebnim potrebama koja imaju nalaz Komisije za ocjenjivanje preostalih sposobnosti, a 18-oro djece koja nisu bili na ocjeni ove Komisije. U srednjoškolsko obrazovanje je uključeno 3 mladih sa posebnim potrebama.

Po pitanju zdravstvene zaštite, djeca sa posebnim potrebama, ukoliko imaju zdravstveno osiguranje, ostvaruju usluge primarne, sekundarne i tercijalne zaštite u zdravstvenim ustanovama: Dom zdravlja i Opća bolnica u općini Gračanica²⁹. Zdravstvene ustanove nemaju prilagođene

²⁹ „Entitetskim zakonima o zdravstvenoj zaštiti i zakonima o zdravstvenom osiguranju regulisana su prava djece na zdravstvenu zaštitu. Određen napredak u povećanju obuhvata djece zdravstvenim osiguranjem postignut je usvajanjem Osnovnog zdravstvenog paketa u 2009. godini u FBiH. Ovim paketom omogućava se besplatna zdravstvena zaštita za svu djecu (do 18 godina starosti i mlade do 26 godina starosti ukoliko se redovno školuju) i trudnice u određenom prije ili poslijeporođajnom periodu. U toku je i izmjena Zakona o zdravstvenoj zaštiti Federacije BiH koji osigurava implementaciju ovih prava za djecu. Međutim, nedostatak finansijskih sredstava i podzakonskih akata na nivou pojedinih kantona još uvijek ne omogućava implementaciju prava po osnovu osnovnog paketa. Djeca čiji roditelji ili staratelji nemaju obavezno zdravstveno osiguranje, osigurana su po drugom osnovu, preko centara za socijalni rad ili općina (4.182 maloljetnih korisnika ili 2,75% od ukupnog broja maloljetnih korisnika socijalne zaštite je u 2007. godini bilo na taj način zdravstveno osigurano²⁹) ili, za učenike, preko pojedinih kantonalnih ministarstava obrazovanja.“ ; „Nacrt Strategije socijalnog uključivanja BiH“, juni 2010. godine, str. 55

pristupe za djecu/osobe sa invaliditetom. Pedijatrijska služba Doma zdravlja nije opremljena u duhu „prijatelji djece“. U Domu zdravlja nije uposleni stručnjaci iz oblasti defektologije (npr. logoped). Dom zdravlja ne posjeduje elektronsku bazu podataka o djeci sa posebnim potrebama, odnosno djeci ometenoj u psiho-fizičkom razvoju.

Prije navedeni podaci ukazuju da ne postoji jedinstvena baza podataka o djeci sa posebnim potrebama u općini Gračanica. JP „Vodovod i kanalizacija“ također ne raspolaže podacima o ovoj socijalno isključenoj grupi niti se provode programi subvencije za porodice sa djecom sa posebnim potrebama u oblasti socijalne zaštite i vodosnabdijevanja.

U zajednici je prisutno različito shvatanje termina 'dijete sa posebnim potrebama' u odnosu na određene sektore (socijalni, zdravstveni i obrazovni).

U nevladinom sektoru su aktivna sljedeća udruženja koja omogućavaju podršku djeci sa posebnim potrebama i njihovim roditeljima: Društvo za psihosocijalnu pomoć starim osobama i djeci sa posebnim potrebama „Osmjeh“, Udruženje građana, nastavnika i roditelja „Naša budućnost“ i Udruženje slijepih i slabovidnih lica-građana Gračanica.

Uz prije navedene ključne probleme, analiza uzroka ukazuje na neadekvatnu motivisanost, provođenje postojećih ovlasti i neadekvatne resurse u odnosu na usluge ovoj socijalno isključenoj grupi. Analiza ukazuje na sljedeće uzroke problema nedovoljne podrške za istu: diskriminacija po pitanju obrazovanja i infrastrukture, nedovoljna međusektoralna i multidisciplinarna saradnja, nedovoljan angažiranost lokalne zajednice u otklanjanju predrasuda za ove grupe djece, nedovoljan stručni kadar za rad na unapređenju statusa djeteta sa smetnjama u razvoju, nedovoljna uključenost roditelja u kreiranju politike, nedovoljna upućenost roditelja u načine rada sa djecom, ostvarivanje prava i kome se obratiti za pomoć, kao i neadekvatna podrška stručnjaka nastavnom kadru u inkluzivnom školovanju.

Istaknut je i aspekt informisanja te je ukazano da je nizak nivo lokalne svijesti u svim segmentima društva i da postoji nerazumijevanje, pasivnost i predrasude u lokalnoj zajednici po pitanju djece sa posebnim potrebama. Također je naglašena nedovoljna upućenost roditelja u stanje svoga djeteta, te manjak inicijative, pasivnost i nezainteresiranost roditelja. Analiza uzroka je ukazala da ne postoji tim ljekara koji bi obavljao pregled rizične grupe djece s ciljem funkcionalne dijagnostike niti multidisciplinarni mobilni stručni tim za pružanje pomoći djeci sa posebnim potrebama, kao ni prostorija za rad sa ovom djecom u zajednici. Nisu izgrađene humane pretpostavke za inkluzivno obrazovanje. Prisutno je neznanje o sposobnostima i mogućnostima djece za uključivanje u društvenu zajednicu kao i nedovoljna edukacija profesionalaca i roditelja. Ovo ukazuje na potrebu uspostave Savjetovališta za brak i porodicu, te provođenje većeg broja programa za unapređenje statusa ove djece. Analiza ukazuje na nedovoljno razvijen volonterizam po pitanju usluga za ovu grupu djece i njihovih porodica.

Analiza je ukazala da su nedovoljna sredstva za uređenje prostora za djecu sa adekvatnim pristupom vodi i neadekvatne socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja u odnosu na životne troškove porodica djece sa poteškoćama u razvoju (nabavka lijekova, putovanje na tretmane i dr.).

Analizom uzroka je potvrđeno da je jedan od uzroka nedovoljne podrške djeci sa posebnim potrebama i neadekvatnost finansijska konstrukcija za realizaciju inkluzije (za dodatan stručni kadar, opremu, stručnu literaturu i dr.). Činjenica je da ne postoji odgovarajuće tijelo za preventivno i pravovremeno djelovanje na uzroke, a ne na posljedice, kao niti za kratkoročno i dugoročno planiranje po pitanju akcija podrške djeci sa posebnim potrebama i njihovim porodicama. Utvrđeno je da nedostaje Komisija za unapređenje socijalne/dječije zaštite i inkluzije i oblasti vodosnabdijevanja u lokalnoj zajednici.

• **Stare osobe bez porodičnog staranja**

U Bosni i Hercegovini oko 530.000 lica su korisnici penzionih prava, koja se ostvaruju po osnovu penziono-invalidskog osiguranja putem uplate doprinosa. Penzioni sistem u BiH pokriva rizik od starosti, nesposobnosti, invalidnosti i smrti osiguranog lica i sva četiri rizika su finansirana kroz plaćanje jedinstvenog doprinosa. Oko 60% ukupnih penzionih naknada osigurava Federacija, a oko 40% Republika Srpska. Udio penzionera u ukupnom stanovništvu je isti u oba entiteta – jedna osmina (12.5%) ukupne populacije.

Visina penzije zavisi od penzione osnovice koja se određuje na osnovu (preračunate) visine plate u periodu osiguranja i akumulisanih godišnjih obračunatih stopa. Razlike u penzijama po

pitanju različitih tipova penzija su beznačajne. Korisnici starosnih penzija su neznatno iznad 41%, a korisnici prava na porodične penzije su neznatno niže od 40%. Izuzetak predstavljaju penzije pod povoljnijim uslovima.

Međutim, postoji značajan broj starih lica (iznad 65 godina starosti) koja ne ostvaruju prava po osnovu penziono-invalidskog osiguranja i bez dodatnih su primanja i prihoda. Rezultati LSMS istraživanja (Anketa o mjerenju životnog standarda) upućuje da samo oko 30% populacije starosne dobi preko 65 godina starosti prima starosnu penziju. Međutim, ne postoje detaljni podaci o strukturi lica starijih od 65 godina koja se mogu kvalifikovati za socijalnu penziju uslijed nedostatka popisa stanovništva i nepotpunih baza podataka socijalnih službi.³⁰

Prema Zakonu o osnovama socijale zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom FBiH, starim licem bez porodičnog stanja, smatra se lice starije od 65 godina (muškarac) odnosno 60 godina (žena), koje nema članove porodice ni srodnike koji su po zakonu obavezni da ga izdržavaju, ili ako ih ima, da ta lica nisu u mogućnosti da izvršavaju obavezu izdržavanja.

Prema podacima Centra za socijalni rad Gračanica, u 2009. godini je bilo 65 (26 m/ 39 m) osoba bez porodičnog staranja, dok se sa junom 2010. godine ovaj broj uvećao te je registrovano 87 (48 m/ 39 ž) koji su ostvarili neki vid usluga socijalne zaštite u općini Gračanica.

CSR omogućava sljedeće usluge za stare osobe bez porodičnog staranja: smještaj u drugu porodicu ili ustanovu, stalne novčane pomoći, zdravstvenu zaštitu, ličnu invalidninu, ortopedski dodatak, i pravo na njegu i pomoć od drugog lica.

Prema evidenciji CSR, 3 (2 m / 1 ž) su smještene u drugu porodicu, dok je u ustanove socijalne zaštite smješteno 33 (22 m/ 11 ž) korisnika/ca.

U općini Gračanica ne postoje ustanove za smještaj starih lica, odnosno za njihovo dnevno zbrinjavanje i brigu od strane stručnih osoba.

Status starih osoba bez porodičnog staranja je težak obzirom da su u većini slučajeva u pitanju bolesne i iznemogle osobe ili osobe sa invaliditetom, kojima su nedostupne usluge socijalne i zdravstvene zaštite, posebno osobama iz ruralnih predjela općine Gračanica. Iako je uvedeno zdravstveno osiguranje za sve osobe iznad 65 godina starosti, stare bolesne osobe su ipak u potrebi za specifičnim lijekovima i uslugama koje ne mogu ostvariti putem osiguranja, kao niti zbog teške materijalne situacije. Ovo utiče i na mjere štednje o kojima stare osobe moraju voditi računa (npr. manja potrošnja vode, električne energije i dr.), posebno po pitanju standarda života ovih osoba u smislu: zdrave ishrane, higijenskih uslova življenja, problematika angažovanja pomoći u kući, problematika učešća u kulturnom i drugim društvenim zbivanjima i sl.

Iako CSR obavlja terenski rad i vodi evidenciju o starim osobama bez porodičnog staranja, broj osoba iz ove socijalno isključene grupe je veći obzirom na primanja koja stare osobe imaju. Potrebno je naglasiti i situaciju po pitanju nezaposlenosti u ovoj općini zbog čega srodnici nisu u mogućnosti da pomažu i daju finansijsku podršku starim osobama.

Sa aspekta vodosnabdijevanja, JP „Vodovod i kanalizacija“ ne posjeduju elektronsku bazu podataka o ovoj socijalno isključenoj grupi te ne postoje mjere socijalne politike u smislu subvencioniranja troškova za ovu socijalno isključenu grupu. Također ne postoje podaci o statusu ovih osoba po pitanju pristupa voda (česme, kanalizacija, vodomjeri i dr.). Analiza uzroka je ukazala na nepostojanje jedinstven baze podrataka o osobama bez porodičnog staranja koja bi ukazala na potrebe i moguća rješenja u oblasti socijalne zaštite i vodosnabdijevanja za ovu populaciju.

U općini Gračanica djeluje javna kuhinja koja pruža usluge za 360 korisnika/ca.

Uz prije navedene ključne probleme, analiza uzroka ukazuje na neadekvatnu motivisanost, provođenje postojećih ovlasti i neadekvatne resurse u odnosu na usluge ovoj socijalno isključenoj grupi. Analiza ukazuje na sljedeće uzroke problema nedovoljne podrške za istu: nedovoljne primjene multidisciplinarnog pristupa i međusektoralne saradnje, neadekvatnih uslova za rad, nedovoljnih finansijskih sredstava, nepostojanja multidisciplinarnog mobilnog tima, pasivnost i predrasude u lokalnoj zajednici, neadekvatne usluge za stare osobe bez porodičnog staranja (ne provodi se kućna njega, rad mobilnog tima na terenu i dr.).

S druge strane, analiza je ukazala na pasivnosti korisnika/ca i nedovoljnu uključenost korisnika/ca u sistem odlučivanja. Također je prisutan nizak nivo lokalne svijesti u svim segmentima društva o problematici sa kojom se suočavaju stare osobe što se ogleda u nedovoljnom

³⁰ Izvor podataka: Nacrt dokumenta „Strategije socijalnog uključivanja u BiH“, juni 2010. godine, str. 97

broju akcija za podršku ovim osobama. Istaknuto je da je nizak nivo volonterizma kod djece i mladih.

2.3 Analiza osnovnih problema

U skladu sa HRBAP metodologijom, Općinski upravni odbor Projekta „**Demokratska uprava na polju ekonomije – Osiguranje pristupa vodosnabdijevanju kroz institucionalni razvoj i infrastrukturu**“, izvršio je analizu konceptualnog okvira i analizu osnovnih uzroka problema čime je omogućen uvid u opće uzroke za postojanje socijalne isključenosti prioritarno utvrđenih grupa djece i odraslih. Pojedini specifični uzroci problema su izdvojeni u poglavlju 2.2 za svaku pojedinačnu prioritarnu socijalno isključenu grupu, dok u nastavku izdvajamo generalne uzroke problema:

- **Neuspjeh sistema** da osigura uslove za osvarivanje socijalnih/dječijih prava ogleda se u sljedećem: neadekvatna primjena Zakonskih propisa zbog nedostatka sredstava (ostvarivanje pozitivnih prava, socijalna i zdravstvena zaštita, medicinske usluge, adekvatno obrazovanje, zaposlenje, nabavku ortopedskih pomagala, promovisanje, nagrađivanje i sl); neusklađeni i nedorečeni Zakoni o obrazovanju i socijalnoj zaštiti (nepostojanje jednakih prava za sve na području BiH u pogledu školovanja, liječenja, socijalne zaštite i drugih prava); nedovoljna materijalna podrška i briga o potrebama djece s poteškoćama u razvoju, materijalno neobezbjeđenih porodica i starih i iznemoglih lica; neadekvatni standardi i njihovo nepoštivanje; neuvezanost sistema institucionalnog djelovanja (ne postoje protokoli o suradnji svih uključenih aktera i jedinstvene baze podataka o socijalnom isključenim grupama); nedovoljna briga o značaju i potrebama porodice; netransparentnost informacija o potrebama i pravima starih osoba bez porodičnog staranja i neadekvatnih mjera socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja.
- **Neuspjeh društva se ogleda u:** nedovoljan angažman svih aktera u lokalnoj zajednici i šire (NVO, građanstva, federalne i državne zajednice); kompleksan sistem društvenog uređenja; nizak nivo društvene svijesti i altruizma; nedovoljne medijske informisanosti lokalne zajednice o problemima socijalno isključenih grupa; nepovoljno materijalno i socijalno okruženje i nemogućnost osiguranja jednakih prava za sve porodice u stanju socijalne potrebe i nedovoljno podsticajno okruženje u kojem djeluju preduzeća u oblasti vodosnabdijevanja (usljed gubitaka u mreži i niskom nivou naplate usluga ista nisu u mogućnosti planirati proširenje mreže i unaprijeđivati kvalitetu pite vode).
- **Neuspjeh pojedinca se odnosi na:** poremećeni porodični odnosi; pasivnost i sebičnost pojedinca; nedostatak inicijative okruženja; nedovoljna pomoć i podrška (materijalna, ostvarivanje pozitivnih prava); nedovoljna educiranost kadra koji se bavi problemima socijalne zaštite (starih lica bez porodičnog staranja, djece sa posebnim potrebama, materijalno neobezbjeđenih porodica); neinformisanost o potrebama tržišta rada (nezastupljenost profesionalne orijentacije); ne uvažavanje mišljenja roditelja; nedovoljno educiran prosvjetni kadar; nedovoljna upućenost roditelja u ostvarivanju prava i način rada sa djecom; nefleksibilnost i nedovoljna spremnost za timski rad i nedostatak strpljenja i samokritičnosti.

Konceptualni okvir i analizu uzroka u okviru konceptualnog okvira vidjeti u [Aneksima 2 i 3](#)

3. PREGLED DOSADAŠNJIH PROJEKATA UNICEF/IBHI S OSVRTOM NA AKCIONE PLANOVE RAZVOJA DJEČIJE ZAŠTITE U 24 OPĆINE

3.1. Rezultati i naučene lekcije

Uz podršku i saradnju sa UNICEF-om, IBHI od 2003. godine do sada realizira/realizuje projekte sa ciljem promoviranja djelotvorne i efikasne politike dječije zaštite na svim nivoima, a koja doprinosi redukciji/smanjenju siromaštva, nejednakosti i socijalne isključenosti, te uspostavi sigurne sredine za svu djecu u BiH.

Realizacija UNICEF/IBHI projektnih aktivnosti je zasnovana na HRBAP metodologiji (Human Rights Based Approach to Programming), tj. programiranje/planiranje zasnovano na poštivanju ljudskih prava. Uvođenjem ove metodologije, napravljen je značajan uticaj na povećanje osviještenosti i senzibiliziranosti pojedinaca, grupa i lokalnih zajednica po pitanju prava djeteta i ostvarivanja istih.

S ciljem uvođenja i razvoja mješovitog, međusektoralnog, pristupa, u ciljanim općinama projekta, uspostavljeni su Općinski upravni odbori sa ciljem/u cilju jačanja općinskog menadžmenta politike dječije zaštite. To su među-sektoralna tijela odgovorna za sveobuhvatno planiranje i implementaciju Akcionih planova razvoja dječije zaštite, kao i Akcionih planova razvoja mehanizma monitoringa upisa djece u osnovne škole koji su uspostavljeni u većem broju ciljanih lokalnih zajednica Projekta.

U 17 ciljanih općina, Općinski upravni odbori su prerasli u općinske Komisije za unapređenje dječije zaštite i socijalne inkluzije: Bileća, Bugojno, Foča, Goražde, Gradiška, Istočna Ilidža, Kakanj, Kiseljak, Kotor Varoš, Laktaši, Novi Grad (RS), Novi Grad Sarajevo, Novi Travnik, Teslić, Srbac, Stolac i Višegrad.

Lokalni dvogodišnji Akcioni planovi razvoja dječije zaštite, tj. socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite, zasnovani su na promociji i primjeni mješovitog³¹ sistema dječije zaštite, gender³² pristupu, kao i pristupu okrenutom klijentu. Akcioni planovi su u svih 24 općina usvojeni od strane Općinskih vijeća/Skupština opština i predstavljaju lokalnu strategiju za razvoj dječije zaštite.

Implementacija Akcionih planova razvoja mehanizma monitoringa upisa djece u osnovne škole omogućili su jačanje informacionog sistema u općinama kroz uspostavu baze podataka o djeci, kao i kvalitetnije praćenje upisa djece u osnovne škole i realizacije osnovnog prava djeteta – prava na obrazovanje.

U okviru UNICEF/IBHI projekata, u komponenti „razvoj politika“, omogućen je rad entitetskih Grupa za razvoj politika dječije zaštite (CCPAG) usmjerenih na razvoj i unapređenje politika dječije zaštite. Takođe, objavljen je i određen broj publikacija usmjerenih na unapređenje politika, a u cilju unaprijeđenja socijalne inkluzije u sistemu dječije zaštite u BiH.

4. SISTEM SOCIJALNE/DJEČIJE ZAŠTITE I SEKTOR VODOSNABDIJEVANJA U OPĆINI GRAČANICA

4.1. Mapiranje sistema socijalne/dječije zaštite u odnosu na sektor vodosnabdijevanja u općini Gračanica

Sistem socijalne/dječije zaštite u BiH uključuje više sektora djelovanja društva u cilju socijalne/dječije zaštite u BiH: socijalni, obrazovni, zdravstveni, pravosuđe i policija, kao i nevladin i privatni sektor, mediji i porodica. U oblasti vodosnabdijevanja djeluju vodovodna i komunalna preduzeća. Institucije i organizacije aktivne u sistemu socijalne/dječije zaštite i u oblasti vodosnabdijevanja, u skladu sa relevantnim nivoima odgovornosti, djeluju i pružaju usluge u skladu sa relevantnim zakonodavstvom, mandatima, ovlastima/nadležnostima, opisom posla, procedurama izvještavanja i izvorima finansiranja.

Državni/entitetski nivo

Sistem socijalne/dječije zaštite i vodosnabdijevanja na državnom nivou uključuju djelovanje relevantnih državnih institucija zakonodavne, izvršne i sudske vlasti. Ujedno, radom državnih institucija i relevantnih ministarstava omogućena je priprema, donošenje zakona i drugih dokumenata koja se tiču unapređenja ostvarivanja ljudskih/dječijih prava kao što su: „Državna strategija za borbu protiv nasilja nad djecom (2007-2010)“, „Strategija protiv maloljetničkog prestupništva u BiH“, „Politike u oblasti invalidnosti u BiH“³³, „Okvirni protokol djelovanja u slučajevima zlostavljanja djece“³⁴ i dr..

³¹ Pristup zasnovan na među-sektoralnosti i multidisciplinarnosti.

³² Pristup zasnovan na jednakosti i ravnopravnosti spolova

³³ U maju 2008. godine, Vijeće ministara BiH je usvojilo dokument „Politike u oblasti invalidnosti u BiH“ u kojem su, između

Relevantna ministarstva sarađuju sa lokalnim i međunarodnim organizacijama za zaštitu ljudskih/dječijih prava i sloboda, vrše monitoring i pripremaju izvještaje o implementaciji međunarodnih konvencija koje je ratificirala/ratifikovala Bosna i Hercegovina. U pitanju su: Vijeće ministara BiH, te Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice, Ministarstvo civilnih poslova, Ministarstvo sigurnosti i Ministarstvo pravde. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, između ostalog, je nadležno i za obavljanje poslova i zadataka iz nadležnosti BiH koji se odnose na definisanje politike, osnovnih principa, koordiniranje djelatnosti i usklađivanje planova entitetskih tijela vlasti i institucija na međunarodnom planu u područjima: poljoprivrede; energetike; **zaštite okoline, razvoja i korištenja prirodnih resursa**; turizma. U okviru navedenih ministarstava djeluju i posebna tijela kao što su: Direkcija za ekonomsko planiranje, Direkcija za EU integracije, Agencija za jednakost spolova BiH, Vijeće za djecu BiH³⁵, Državne grupe i podgrupa [za sprečavanje trgovine djecom i dr.](#)

[\(za više informacija vidjeti Aneks 4.1\).](#)

Federacija BiH

Vlada Federacije BiH vrši provođenje politike i izvršavanje zakona federalne vlasti kroz rad nadležnih ministarstava čime doprinosi uređivanju socijalne/dječije zaštite i oblasti vodosnabdijevanja na nivou Federacije BiH.

Ministarstvo za rad i socijalnu politiku FBiH vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđeni u zakonima koji se odnose na nadležnosti Federacije BiH u oblastima: socijalne politike, rada i zapošljavanja, kao i penzijskog i invalidskog osiguranja. Rad Ministarstva je regulisan Zakonom o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave ("Službene novine Federacije BiH" broj 8/95,3/96,9/96 i 48/99).³⁶ Poslovi se odnose na: politiku rada i zapošljavanja; radne odnose i prava iz radnog odnosa; zaštitu na radu; penzijsko invalidsko osiguranje; međunarodne konvencije u skladu sa Ustavom BiH, ugovori i bilateralni sporazumi iz oblasti zapošljavanja; socijalnu sigurnost i solidarnost, zaštitu civilnih žrtava rata; zaštitu porodice, usvojenje i starateljstvo; socijalnu zaštitu i druge poslove utvrđene zakonima iz ovih oblasti. U okviru ministarstva, između ostalih, djeluje i Sektor za socijalnu zaštitu, zaštitu porodica i djece, kao i inspekcijaska služba koja vrši nadzor nad radom institucija i službi za socijalnu zaštitu.

Ministarstvo obrazovanja i nauke FBiH vrši upravne, stručne i druge poslove iz nadležnosti Federacije, koji se odnose na predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, pedagoške standarde i normative prostora, opreme i nastavnih sredstva za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje i odgoja, stručno obrazovanje i usavršavanje nastavnog osoblja, udžbeničku literaturu za osnovno i srednje obrazovanje, razvoj i koordiniranje naučnoistraživačkog rad u ovoj oblasti i druge poslove utvrđene zakonom. Ministarstvo djeluje u okviru rada sektora za visoko obrazovanje, nauku, sektor za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, Inspektorat, služba za ekonomsko-finansijske i opšte poslove.

Ministarstvo kulture i sporta FBiH vrši upravne, stručne i druge poslove iz nadležnosti Federacije, koji se odnose na: naučnoistraživačku djelatnost u oblasti zaštite i korištenja kulturno-

ostalog, definisani ciljevi i mjere za prevazilaženje stanja u oblasti invalidnosti u BiH. Politika u oblasti invalidnosti je nastala kao proizvod međudržavne saradnje Bosne i Hercegovine i Republike Finske. U procesima podrške Finske Bosni i Hercegovini u socijalnim reformama od 1999. godine ulogu izvršne agencije, agencije za implementaciju i za tehničku asistenciju je imao Nezavisni biro za humanitarna pitanja (IBHI).

³⁴ U izradi protokola su učestvovala sljedeće institucije: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, Ministarstvo rada i socijalne politike FBiH, Ministarstvo zdravstva FBiH, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS, Ministarstvo unutrašnjih poslova /Policija FBiH, Ministarstvo unutrašnjih poslova / Policija RS, Ministarstvo pravde FBiH, Ministarstvo pravde RS, Ministarstvo obrazovanja i nauke FBiH, Ministarstvo prosvjete i kulture RS, Udruženje sudskih vještaka FBiH, Udruženje sudskih vještaka RS, Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH, Ombudsman FBiH i Ombudsman RS. Ovaj okvirni protokol je realizovan uz podršku i pomoć Ureda ombudsmena Katalonije i Katalonske agencije za poticanje razvoja.

³⁵ Vijeće za djecu BiH je uspostavljeno krajem 2002. godine, s ciljem da prati implementaciju Državnog akcionog plana za djecu za period 2002-2010 godine. Od svog osnivanja, Vijeće za djecu je djelovalo u pravcu omogućavanja bliskog monitoringa dječijih prava širom zemlje i kreiranja relevantnih politika da bi se prevazišli izazovi s kojima se suočavaju djeca širom Bosne i Hercegovine. Vijeće za djecu je aktivne saradnike pronašlo u državnim vladinim i nevladinim partnerima i međunarodnim organizacijama. Vijeće za djecu je 17.07.2008. uputilo za javnu raspravu dokument „Revidirani Akcioni plan za djecu BiH 2001-2010“; www.mhrr.gov.ba

³⁶ www.fbihvlada.gov.ba

historijskog naslijeđa; muzejsku, arhivarsku, bibliotekarsku, izdavačku, pozorišnu, muzičku, likovnu, filmsku i estradnu djelatnost, djelatnost organizacija i udruženja građana u oblasti umjetnosti, kulture, sporta i mladih; unapređenje sporta i tjelesne kulture, utvrđuje strategiju razvoja u oblasti kulture, sporta i mladih i druge poslove utvrđene zakonom.

Ministarstvo zdravstva FBiH vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se odnose na ostvarivanje nadležnosti Federacije Bosne i Hercegovine u oblasti zdravstva, a naročito slijedeće poslove koji se odnose na: provođenje politike i strategije zdravstva u cjelini; razvoj i unapređenje sistema zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja; praćenje i provođenje federalnih zakona u oblasti zdravstva; izrada programa razvoja zdravstvene djelatnosti, te donošenje planova i programa mjera zdravstvene zaštite; međuentitetska i međukantonalna saradnja u oblasti zdravstva; koordiniranje i implementiranje projekata u oblasti zdravstva od značaja za Federaciju u saradnji sa međunarodnim vladinim i nevladinim organizacijama u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine, a s ciljem rekonstrukcije i obnove zdravstvenog sistema; učestvovanje u implementiranju informatičkih projekata u oblasti zdravstva; osiguranje dostupnosti djelotvornim, sigurnim, kvalitetnim i ekonomičnim lijekovima i sprječavanju njihove zloupotrebe i druge poslove utvrđene zakonom.

Ministarstvo unutrašnjih poslova FBiH Vršiti sprječavanje i otkrivanje krivičnih djela međunarodnog kriminala i terorizma, neovlaštene trgovine drogom i organiziranog kriminala i drugih krivičnih djela iz nadležnosti Federacije, pronalaženje i hvatanje počinilaca tih djela te njihovo privođenje nadležnim organima, vrši kriminalističko-tehnička vještačenja, raspisuje i objavljuje INTERPOL-ove međunarodne, federalne i međukantonalne potrage, surađuje sa nadležnim tužilaštvima u vezi s obradom krivičnih slučajeva, poslovi državljanstva Federacije, osiguranje određenih ličnosti i zgrada Federacije, zaštita ljudskih prava i građanskih sloboda u oblasti unutrašnjih poslova i dr. poslove iz svoje nadležnosti utvrđene Zakonom o unutrašnjim poslovima i drugim propisima

Ministarstvo pravde FBiH vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se odnose na ostvarivanje nadležnosti Federacije BiH u oblasti: pravosudnih institucija i uprave, upravnim nadzorom nad radom pravosudne uprave i federalnih tijela uprave, udruživanje u političke organizacije i udruženja građana, uredsko poslovanje, upravnog nadzora i izvršenja kaznenih sankcija.

Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva FBiH vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se odnose na nadležnost Federacije BiH iz oblasti poljoprivrede, vodoprivrede, šumarstva i veterinarstva. Jedan od organa u sastavu Ministarstva je i Sektor za vodosnabdijevanje. Osnovni dokumenti koji regulišu rad Ministarstva su: Zakon o poljoprivrednom zemljištu („Službene novine FBiH“ broj 2/98), Zakon o mjerama za unapređivanje stočarstva („Službene novine FBiH“ broj 23/98), Zakon o zadrugama („Službene novine FBiH“ broj 28/98) Zakon o vodama („Službene novine FBiH“ broj 18/98) , Zakon o lijekovima koji se upotrebljavaju u veterinarstvu („Službene novine FBiH“ broj 15/98).

Kantonalni nivo³⁷

Vlada Tuzlanskog kantona nosioci je izvršne vlasti u skladu s Ustavom Tuzlanskog kantona. U skladu sa Zakonom o Vladi Tuzlanskog kantona, obavlja sve poslove koji se odnose na provođenje politike koju je utvrdila Skupština Tuzlanskog kantona. Vlada Kantona donosi poslovnik o radu kojim se uređuje: organizacija i način rada; postupak i način zakazivanja sjednice; postupak i forma razmatranja materijala; način ravnopravne upotrebe jezika i pisma konstitutivnih naroda u pripremi i izradi pisanih materijala; način izvršavanja zaključaka; prenošenje ovlaštenja i druga poslovnička pitanja. Premijer rukovodi radom Vlade Kantona i odgovoran je za njen rad, osigurava jedinstvo u izvršavanju poslova iz nadležnosti Vlade Kantona, ostvaruje saradnju sa drugim organima i usmjerava djelovanje Vlade Kantona kao cjeline i članova Vlade Kantona pojedinačno, te vrši i druge poslove utvrđene Ustavom. Premijer potpisuje akte Vlade Kantona. Ministri odgovaraju premijeru i Skupštini Kantona. Premijer je odgovoran Skupštini Kantona. Ministri snose krajnju odgovornost za rad svojih ministarstava.

Ministarstvo za rad i socijalnu politiku osnovano je Zakonom o ministarstvima i drugim organima uprave Tuzlanskog kantona („Sl. novine Tuzlanskog kantona“, broj: 17/2000), kojim su utvrđene i nadležnosti Ministarstva da vrši upravne i druge stručne poslove, koji se odnose na: obezbjeđivanje primjene najviših standarda ljudskih prava i sloboda utvrđenih međunarodnim aktima, ustanovama i zakonima u oblastima iz nadležnosti Ministarstva; radne odnose i zaštitu

³⁷ www.vladatk.kim.ba

zaposlenika kao i prava nezaposlenih lica, u skladu sa zakonom; vođenje registra zaključenih kolektivnih ugovora o radu za područje Kantona; zaštitu na radu u skladu sa zakonom; socijalnu zaštitu, zaštitu civilnih žrtava rata i zaštitu porodica sa djecom u skladu sa zakonom; socijalnu zaštitu, zaštitu civilnih žrtava rata i zaštitu porodica sa djecom u skladu sa zakonom; razvoj i unapređenje socijalne zaštite u jedinstvenom sistemu socijalne djelatnosti; nadzor nad radom ustanova u oblasti socijalne zaštite; koordinaciju i rad humanitarnih organizacija u skladu sa zakonom; vođenje registra ustanova socijalne zaštite za područje Kantona; pripremanje nacrtu zakona i drugih propisa iz nadležnosti Ministarstva; vođenje inspekcijskog nadzora u oblastima iz nadležnosti Ministarstva; vršenje i drugih poslova u skladu sa zakonom.

Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: obezbjeđivanje primjena najviših standarda ljudskih prava i sloboda utvrđenih međunarodnim aktima, ustavima i zakonima u oblastima iz nadležnosti Ministarstva, Predškolski i osnovni odgoj i obrazovanje, Srednje, više i visoko obrazovanje, Pripremu prijedloga dugoročnog programa razvoja i koncepciju odgojno-obrazovnih ustanova, koji donosi Skupština kantona; Donošenje nastavnih planova i programa predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja, Davanje saglasnosti na nastavne planove i programe javnih univerziteta; Donošenje pedagoških standarda i normativa prostora, opreme i nastavnih sredstava za predškolski odgoj, osnovno, srednje i visoko obrazovanje; Vođenje registra odgojno-obrazovnih ustanova predškolskog odgoja, osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja; Praćenje i poboljšane učeničkog i studentskog standarda; Vođenje baze podataka odgojno-obrazovnih, naučno-istraživačkih ustanova i ustanova kultura, sporta i informisanja, kao i drugih pravnih i fizičkih lica nad čijim radom nadzor vrši ministarstvo; Nadzor nad zakonitošću rada ustanova i drugih pravnih i fizičkih lica iz oblasti obrazovanja, nauke, kulture, sporta i informisanja; Utvrđivanje normativa i kriterija za finansiranje ustanova i drugih pravnih lica nad čijim radom nadzor vrši ministarstvo; Pripremanje nacrtu zakona i drugih propisa iz nadležnosti ministarstva; Rješavanje o upravnim stvarima iz nadležnosti ministarstva; Inspekcijski nadzor nad zakonitošću rada pravnih i fizičkih lica, nad čijim radom nadzor vrši Ministarstvo i dr..

U sastavu Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta je upravna ustanova Pedagoški zavod. **Pedagoški zavod** vrši stručne i druge poslove koji se odnose na: Utvrđivanje prijedloga koncepcije odgojno-obrazovnih ustanova, nastavnih planova i programa, pedagoških standarda, normativa opreme, nastavnih sredstava i učila za ustanove predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja i domove učenika; Stručno-pedagoški nadzor nad organizacijom rada obrazovno-odgojnih ustanova; Organizovanje jedinstvenog obrazovno-odgojnog informacionog sistema na području Kantona; Izdavačku djelatnost u okviru svoje nadležnosti; Praćenje, analiziranje i unapređivanje svih oblika odgojno-obrazovnog rada u oblasti predškolskog i osnovnog odgoja i obrazovanja i srednjeg obrazovanja; Organizovanje i izvođenje stručnog usavršavanja nastavnika, stručnih saradnika i saradnika u odgojno-obrazovnim ustanovama; Organizovanje i praćenje rada oglednih stručno-metodičkih centara i eksperimentalnih škola; Rad na razvojnim istraživanjima u oblasti obrazovanja; Druge poslove u skladu sa zakonom i drugim propisima.

Ministarstvo zdravstva kao organ uprave Kantona vrši upravne i druge stručne poslove koji su utvrđeni članom 14. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave Tuzlanskog kantona (Sl. novine TK, br. 17/2000 i 3/2001) i drugim zakonima i propisima. Ministarstvo zdravstva vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: obezbjeđivanje primjene najviših standarda ljudskih prava i sloboda utvrđenih međunarodnim aktima, ustavima i zakonima u oblasti iz nadležnosti Ministarstva; razvoj i unapređenje zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja u jedinstvenom sistemu zdravstvene djelatnosti; unapređenje preventivne zdravstvene zaštite; stručno-medicinski nadzor nad radom javnih i privatnih zdravstvenih ustanova i zdravstvenih radnika; razvoj naučnoistraživačke djelatnosti u resornoj oblasti; preduzimanje i sprovođenje mjera i akcija za sprječavanje i suzbijanje zaraznih bolesti; zaštitu od štetnog djelovanja jonizirajućeg zračenja i radijacionu bezbjednost, kao i zaštitu od štetnih uticaja okoline na zdravlje građana; promet lijekova, otrova i opojnih droga; zdravstveno-statističku djelatnost; nadzor nad radom ustanova u oblasti zdravstva; vođenje registra ustanova zdravstvene zaštite za područje Kantona; pripremanje nacrtu zakona i drugih propisa iz nadležnosti Ministarstva; rješavanje o upravnim stvarima iz nadležnosti Ministarstva; vođenje inspekcijskog nadzora u oblastima iz nadležnosti Ministarstva; vođenje i drugih poslova u skladu sa zakonom.

Ministarstvo za unutrašnje poslove vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: zaštitu Ustavom utvrđenog poretka i sprječavanje nasilnog ugrožavanja tog poretka i sigurnosti

Federacije i Kantona; sprečavanje i otkrivanje krivičnih djela; pronalaženje i hvatanje učinilaca krivičnih djela; održavanje javnog reda i mira; kriminalističko-tehnička vještačenja; postupak izdavanja ličnih karata; lično ime, prijavljivanje prebivališta i boravišta građana, državljanstvo, jedinstveni matični broj; održavanje javnih skupova; školovanje, stručno osposobljavanje i usavršavanje kadrova za potrebe organa unutrašnjih poslova; pružanje pomoći na otklanjanju posljedica u slučaju opće opasnosti prouzrokovane elementarnim nepogodama i epidemijama; nadzor nad izvršavanjem poslova koji su zakonom povjereni drugim organima, preduzećima i drugim pravnim licima, a spadaju u djelokrug rada Ministarstva; saradnju sa ministarstvima drugih kantona u izvršavanju svojih nadležnosti; pripremanje nacrtu zakona i drugih propisa iz svoje nadležnosti; inspekcijski nadzor u svim oblastima iz svoje nadležnosti; vršenje i drugih poslova iz ovih oblasti, u skladu sa zakonom iz svoje nadležnosti i dr..

Ministarstva pravosuđa i uprave vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: obezbjeđivanje primjene najviših standarda ljudskih prava i sloboda utvrđenim međunarodnim aktima, ustavima i zakonima u oblastima iz nadležnosti Ministarstva, praćenje i pručavanje stanja i pojava u sudovima, tužilaštvima i sudovima za prekršaje u Kantonu, te predlaganje i preduzimanje potrebnih mjera, praćenje organizacije rada, kadrovska pitanja i uslove za rad sudova, tužilaštava i sudova za prekršaje u Kantonu, kao i kantonalnih kazneno-popravnih i disciplinskih ustanova, provođenje kantonalnih propisa o upravnom postupku i kancelarijskom poslovanju organa uprave i upravnih ustanova Kantona, praćenje rada organa uprave i upravnih ustanova Kantona, praćenje primjene propisa u oblasti lokalne samouprave, vršenje potrebnih izmjena i dopuna tih propisa i sprovođenje drugih potrebnih aktivnosti u cilju dosljedne primjene odredbi Evropske povelje o lokalnoj samoupravi, praćenje organizacije i rada općinskih službi za upravu na koje je preneseno vršenje poslova iz nadležnosti Kantona, registraciju udruženja građana čije je područje djelovanja u okviru područja Kantona, pripremanje nacrtu zakona i drugih propisa iz nadležnosti Ministarstva, rješavanje o upravnim stvarima iz nadležnosti Ministarstva, vođenje propisanih službenih evidencija, inspekcijski nadzor u svim oblastima iz nadležnosti Ministarstva i dr..

Ministarstvo za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu, vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: organizaciju i rad veterinarskih ustanova i zdravstvenu zaštitu životinja; davanje veterinarskih saglasnosti za izgradnju objekata za uzgoj stoke, promet u toj oblasti i promet namirnica životinjskog porijekla; uzgoj, zaštitu i unapređenje šuma; pošumljavanje degradiranih šuma, krša i goleti; šumske komunikacije, lovstvo; eksploataciju šuma; uređivanje režima voda, zaštitu voda i štetnog dještva voda; zaštitu od erozije, bujica i elementarnih nepogoda; vodosnabdijevanje stanovništva i industrijsku vodu; hidromelioracije; korišćenje voda u energetske i rekreativne svrhe; planiranje vodoprivrednih aktivnosti u oblasti upotrebe i zaštite voda na području Kantona; organizaciju, unapređenje, izrada i praćenje istraživačkih projekata u ovim oblastima; ulaganje stranih lica u domaća preduzeća u ovim oblastima u skladu sa propisima Federacije i Kantona; pripremanje nacrtu zakona i drugih propisa iz svoje nadležnosti; inspekcijski nadzor u svim oblastima iz svoje nadležnosti; vršenje i drugih poslova iz ovih oblasti, u skladu sa zakonom iz svoje nadležnosti i dr..

Zavod za javno zdravstvo Tuzlanskog kantona primjenjuje Pravilnik o higijenskoj ispravnosti vode za piće („Sl.list SFRJ“, broj 33/87 i 13/91) u postupku bakteriološke analize vode.

[\(Za više informacija vidjeti Aneks 4.1\).](#)

Općinski nivo³⁸

Općina Gračanica je jedinica lokalne samouprave uspostavljena zakonom u kojoj građani ostvaruju lokalnu samopравu u poslovima utvrđenim ustavom, zakonom i statutom. Općina u okviru samoupravnog djelokruga, u skladu sa ustavom i zakonom ima vlastite nadležnosti.

Općina Gračanica vrši sljedeće poslove: osigurava uslove i preduzima sve potrebne mjere za dosljedno poštivanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda u skladu sa Ustavom; donosi budžet Općine; donosi programe i planove razvoja Općine i stvara uslove za privredni razvoj i zapošljavanje; utvrđuje i provodi politiku uređenja prostora i zaštite čovjekove okoline; upravlja, finansira i

³⁸ Izvori podataka: „Procjena situacije u oblasti socijalne/dječije zaštite i inkluzije u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica“, septembar 2010. godine; Aneks 4.2 Mapiranje uloga aktera socijalne/ dječije zaštite i u oblasti vodosnabdijevanja u općini Gračanica; 4.3 Mapiranje kontinuiteta usluga u općini Gračanica.

unapređuje djelatnosti i objekte komunalne infrastrukture (vodosnabdijevanje i dr.); utvrđuje politiku predškolskog obrazovanja, unapređuje mrežu ustanova, te upravlja i finansira javne ustanove predškolskog obrazovanja; osniva, upravlja, finansira i unapređuje ustanove osnovnog obrazovanja; osniva, upravlja, unapređuje i finansira ustanove i izgradnju objekata za zadovoljavanje potreba stanovništva u oblasti kulture i sporta; ocjenjuje rad ustanova i kvalitet usluga u djelatnosti zdravstva, socijalne zaštite, obrazovanja, kulture i sporta, te osigurava finansijska sredstva za unapređenje njihovog rada i kvaliteta usluga u skladu sa potrebama stanovništva i mogućnostima Općine; uspostavlja i vrši inspekcijski nadzor nad izvršavanjem propisa iz vlastitih nadležnosti Općine; preduzima mjere za osiguranje higijene i zdravlja; osigurava uvjete rada lokalnih radio i TV stanica u skladu sa zakonom; uspostavlja organizaciju mjesne samouprave; Općina se bavi svim pitanjima od lokalnog značaja koja nisu isključena iz njene nadležnosti, niti dodijeljena u nadležnost neke druge vlasti na osnovu ustava ili zakona i dr..

Općinsko vijeće je predstavnički organ građana i organ odlučivanja, izabran na način i po postupku utvrđenim Izbornim zakonom, koji funkciju vlasti vrši u skladu sa ustavom, zakonom i statutom.

Načelnik rukovodi općinskom administracijom i izravno je odgovoran za provedbu općinske politike i izvršavanje općinskih propisa, te obavljanje poslova koje na Općinu prenesu kantonalna i federalna vlast.

Općinsko vijeće zajedno s općinskim načelnikom predstavlja organ vlasti općine koji svoju funkciju vrši u skladu sa važećim pravnim okvirom.

Nadzor nad zakonitošću rada općinskih organa uprave obavljaju nadležni organi Federacije, odnosno Kantona. Monitoring se provodi i unutar službi općinske administracije a u skladu sa definisanim obavezama i odgovornostima svih službenika/ca.

U općini Gračanica ne postoji jedinstvena baza podataka iz sfere socijalne/dječije zaštite.

Općinske službe koje djeluju u sferi socijalne/dječije zaštite posjeduju podatke koji su sastavni dio izvještaja koje podnose relevantne institucije ili nevladine organizacije. MZ prikupljaju podatke putem saradnje sa predsjednicima Savjeta MZ. Općinske službe koriste postojeće podatke za pripremanje planova/programa kao i u svrhu različitih analiza.

Općina Gračanica finansira djelovanje nadležnih službi i institucija koje se bave pitanjima socijalne i dječije zaštite, kao i za kapitalne izdatke u oblasti vodosnabdijevanja u cilju poboljšanja statusa građana općine Gračanica.

❖ Socijalni sektor

J.U. Centar za socijalni rad

U općini Gračanica djeluje Centar za socijalni rad kao ustanova koja pruža usluge socijalne zaštite u skladu sa relevantnom zakonskom regulativnom u ovoj oblasti: Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom FBiH (Sl. novine FBiH, 36/99, 54/04, 39/06, 14/09), te Izmjene i dopune Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom (Sl. novine TK, br. 12/2000, 5/02, 13/03, 8/06), Porodičnim zakonom FBiH i dr..

Općina Gračanica kao osnivač ustanove finansira plaće i materijalne troškove, kao i povremene novčane pomoći. Ograničenost budžetskih sredstava onemogućava zapošljavanje ili angažovanje potrebnog stručnog kadra (socijalni radnik, pedagog/psiholog, logoped) kao vanjskih suradnika/ca, što utiče na kvalitet rada i pruženih usluga u Centru za socijalni rad. Trenutno, u Ustanovi je zaposleno osam (8) osoba, od čega su četiri socijalna radnika koji pružaju usluge socijalnog rada. Pravilnikom o sistematizaciji CSR Gračanica planirano je upošljavanje četiri (4) socijalna radnika, jednog (1) psihologa i jednog (1) defektologa. U odnosu na ukupan broj trenutno zaposlenih u ovoj ustanovi, podaci ukazuju da je 1,51 zaposlenih na 19.000 stanovnika.

S druge strane, sredstva za ostvarivanje prava iz socijalne zaštite koje finansiraju nadležna ministarstva (Ministarstvo rada, socijalne politike i izbjeglica TK i Ministarstvo rada i socijalne politike FBiH) su nedovoljna što se ogleda neredovnim isplatama korisnicima istih (npr. dječiji doplatak) i čestim izmjenama i dopunama Zakona čime se ograničava mogućnost ostvarivanja istih (nr. lična invalidnina, ortopedski dodatak i pravo na njegu i pomoć od drugog lica).

Centar za socijalni rad u obavljanju poslova socijalne zaštite, u skladu sa relevantnim Zakonima, vrši sljedeće poslove: rješavanje u prvom stepenu ostvarivanja prava utvrđenih prema Zakonima, pruža usluge socijalnog rada iz oblasti porodične zaštite, usluge socijalnog rada u postupku rješavanja o pravima iz oblasti socijalne zaštite, obavlja stručne poslove u provođenju socijalne zaštite, omogućava podršku za rad Komisije za ocjenjivanje i razvrstavanje djece ometene u psihofizičkom razvoju, bavi se preventivnim aktivnostima na svim poljima svoga djelovanja, pruža pomoći na sanaciji problema Romskih porodica, radi na poslovima u okviru Porodičnog zakona (starateljstvo, usvojenje, smještaj u socijalne ustanove) i suradnja sa drugim institucijama u oblasti socijalne zaštite.

Centri za socijalni rad su prvenstveno terenske službe. Na terenu su prioritarno pokrivena sljedeće usluge: pomoći u ostvarivanju socijalnih prava, brakorazvodni postupci i maloljetnička delikvencija. U obavljanju terenskih aktivnosti CSR raspolaže vozilom.

Centar za socijalni rad kroz svakodnevne aktivnosti u pružanju usluga korisnicima/cama, kao i suradnju sa drugim institucijama/organizacijama vrši prikupljanje, arhiviranje i ažuriranje podataka/datoteka u svrhu praćenja situacije u kojoj se nalaze korisnici. Podaci se koriste u svrhu izvještavanja prema osnivaču, kantonalnom i federalnom nivou, kao i rješavanja problematike korisnika/ce u suradnji sa drugim institucijama i organizacijama. U skladu sa SOTAC projektom u funkciji je baza podataka prava osoba sa invaliditetom i CŽR, pomoću koje Centar redovno dostavlja podatke u Federalno ministarstvo za rad i socijalnu politiku zbog omogućavanja ostvarivanja prava korisnika/ca. Centar u svom radu koristi i LOTUS bazu podataka koja je uspostavljena od Ministarstva za rad i socijalnu politiku TK za klasifikaciju, olakšavanje obrade zahtjeva i obrade zahtjeva.

U CSR ne postoji Savjetovalište. Objekat CSR nije adekvatno rješenje sa aspekta potreba za potrebnim prostorom za smještaj ni za uposlenike/ce niti za korisnike/ce kojima pružaju usluge, jer se prostorije nalaze na spratu objekta u kojem su smješteni „pod zakup“. Objekat je stara gradnja tako da je kvalitetnije rješenje naći novu lokaciju za Centar, izgraditi novi objekat po pravilima struke i potrebama ove ustanove, nego ulagati u sanaciju stare zgrade kojoj je rok trajanja istekao. Objekat centra za socijalni rad nije adekvatno opremljen sa aspekta sigurnosti tako da nema urađen video nadzor. Nema riješeno pitanje pristupa za osobe sa posebnim potrebama za etažu sprata u objektu gdje su smješteni.

CSR ne provodi posebne programe sa fokusom na porodice sa djecom. Zaposlenici CSR nisu prisustvovali na edukacijama organizovanim u posljednje dvije godine. Istaknuta je potreba za sljedećim edukacijama: nasilje u porodici (procedure, mehanizmi, uvezanost institucija – centri, policija, pravosuđe, škole, centri za mentalno zdravlje, sigurne kuće), narkomanija i iz oblasti društveno neprihvatljivog ponašanja maloljetnika. Istaknuta je potreba unapređenja saradnje sa klijentima po pitanju razmjene informacija i kvalitetnog i brzog pružanja usluga, te saradnje na nivou lokalne zajednice prvenstveno putem mjesnih zajednica.

Po pitanju saradnje, CSR ima dobru saradnju sa relevantnim institucijama i organizacijama. CSR ne ostvaruje saradnju sa JP „Vodovod i kanalizacija“ po pitanju rješavanja pitanja socijalno isključenih grupa u općini Gračanica. Saradnja sa nevladinim organizacijama se ogleda u razmjeni informacija i humanitarnim aktivnostima.

Monitoring nad radom ove ustanove vrše: Upravni odbor, Općinsko vijeće, Načelnik općine, Ministarstvo za rad i socijalnu politiku TK, Ministarstva rada i socijalne politike F BiH, Inspeksijski pregledi nadležnog inspektorijata F BiH, i TK i, unutar ustanove, upravni organi.

SOS - Dječije selo Gračanica

SOS - Dječije selo Gračanica izgrađeno je na Gaju u općini Gračanica. SOS - Dječije selo udaljeno je od centra Gračanice svega tri kilometra. Izgradnja je započela polaganjem kamena-temeljca u oktobru 1996. godine, a prve SOS-obitelji počele su živjeti u Dječijem selu 1998. godine. Danas, SOS-majku i sigurnost u SOS-Dječijem selu Gračanica pronašlo 107 dječaka i djevojčica. Najmlađi korisnik/ca ima dvije godine, a već nekoliko mladih je pronašlo i svoj prvi posao.

Prema konceptu SOS Kinderdorf International, u svakoj porodičnoj kući živi SOS mama sa najviše šestoro ili sedmoro djece i oni čine jednu SOS porodicu. Djeca u porodici međusobno se nazivaju braćom ili sestrama. Biološka braća i sestre žive zajedno. Svaka SOS porodica integrisana

je u zajednicu i učestvuje u njenom životu, tako da se djeci pruža prilika da uspostavljaju odnose sa drugima, da uče životne vještine i razvijaju samopouzdanje. U ovakvom porodičnom obliku zbrinjavanja djeca imaju mogućnost odrastanja u toploj, porodičnoj atmosferi u kojoj se izgrađuju trajni emocionalni odnosi. Pored toga što je SOS majka profesionalno obučena, ona djeci u porodici pruža ljubav, sigurnost i podršku i radi u najboljem interesu za razvoj svakog pojedinačnog djeteta. U tome joj pomažu stručni radnici Sela i svi izvori podrške u zajednici. U svakom SOS Selu postoje i programi za mlade, koji im pomažu da, izgrađujući stavove, ponašanja, vještine i samopouzdanje, mogu odgovorno kreirati svoju budućnost. Brižljivim planiranjem i evaluacijom neprestano se poboljšava kvalitet brige za djecu. SOS KDI takođe brine o vjerskom, nacionalnom i kulturnom porijeklu djece³⁹.

❖ **Obrazovni sektor**

• **Predškolsko obrazovanje**

U općini Gračanica djeluje JU Dječije obdanište „Naša djeca“ Gračanica čiji je osnivač Općina Gračanica. Ovo obdanište djeluje na tri lokacije u gradu i to: Centralno obdanište, obdanište „Luke“ i „Grades“ i finasira se dijelom iz subvencije Općine Gračanica i učešća roditelja djece.

Dječije obdanište djeluje u skladu sa Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju TK koji je usvojen od strane Skupštine TK, 13.10.2009. godine. Kapacitet obdaništa je 180 djece. Prema podacima o prosječnom broju djece u 2008/2009. godini uočava se nedovoljna popunjenost posebno u obdaništu „Luke“ 37%. Prosječan stepen popunjenosti ostvaren je sa samo 61% što je jedan od uzroka loše finansijske situacije.

Vrtić raspolaže elektronskom bazom podataka o djeci korisnicima/cama. Ustanova je u obavezi da Ove ustanove imaju obavezu izvještavanja prema nadležnom kantonalnom ministarstvu, Općini i Pedagoškom zavodu.

U toku je priprema za otvaranjem privatne igraonice u općini Gračanica. Igraonica će predstavljati servis za čuvanje djece uzrasta od 2-6 godina, kapaciteta do 20 djece, gdje će im biti obezbijedene: prostorije za radne aktivnosti, igru spavanje, ishrana 3 obroka u prvom programu a predviđene su i mogućnosti za proširenje kapaciteta ukoliko se ukaže potreba za ovakvim angažovanjem. Igraonicu – servis su odlučile da organizuju nezaposlene stručne osobe uz pomoć svojih roditelja i udruženja žena.

• **Osnovno obrazovanje**

U općini Gračanica djeluje 11 centralnih i 10 područnih škola. Slijedi pregled svih osnovnih škola na području općine Gračanica:

1. JU O.Š. „Hasan Kikić“ sa područnom školom „Babići“
2. JU O.Š. „Druga Osnovna škola“ sa područnom školom „Donja Lohinja“
3. JU O.Š. „Malešići“
4. JU O.Š. „Miričina“ sa područnom školom „Rašljeva“
5. JU O.Š. „Doborovci“ sa područnom školom „Vranovići“
6. JU O.Š. „Džakule“ sa područnom školom „Buk“
7. JU O.Š. „Gornja Orahovica“
8. JU O.Š. „Lukavica“
9. JU O.Š. „Soko“ sa područnim školama „Piskavica“ i „Škahovica“
10. JU O.Š. „Stjepan Polje“
11. JU O.Š. „Donja Orahovica“ sa područnom školom „Rijeka“.

U OŠ „Hasan Kikić“ djeluje i paralelna škola za osnovno muzičko obrazovanje u Gračanici sa tri odsjeka: klavir, harmonika i klasična gitara.

³⁹ <http://www.sos-ds.ba>

Osnovne škole u općini Gračanica djeluju u skladu sa Zakonom o osnovnom obrazovanju TK-a (Sl. novine TK, broj.12/09) i ostalim relevantnim zakonima i pravilnicima. Na području ove općine se provodi i devetogodišnje osnovno obrazovanje.

U okviru školske 2010/2011. godine, osnovne škole u općini Gračanica po programu devetogodišnjeg obrazovanja pohađa ukupno 3.982 učenika/ca (od I-IX razreda) i 1.231 učenik/ca po programu osmogodišnjeg obrazovanja (od VII-VIII razreda). Od ukupnog broja učenika, 78 učenika je sa posebnim potrebama koji imaju nalaz Komisije za ocjenjivanje preostalih sposobnosti, a 85 učenika/ca nisu bili na ocjeni ove Komisije.

• Srednje obrazovanje

Na području Općine Gračanica djeluju sljedeće srednje škole:

1. Prva Gimnazija „Dr. Mustafa Kamarić“ i ima tri smjera: opći, matematički i filološki,
2. „Mješovita srednja škola“ Gračanica sa šest tehničkih zanimanja: mašinsko, elektrotehničko, ekonomsko, turističko – ugostiteljsko, medicinsko i zubnotehničko

Škole djeluju u skladu sa Zakonom o srednjoj školi TK-a (Sl. novine TK, br. 6/04, 7/05) i drugim relevantnim pravilnicima i zakonskim okvirima. U okviru školske 2010/2011. godine, srednje škole u općini Gračanica pohađa ukupno 2.128 učenik/ca.

Općenito:

Škole raspolažu elektronskom bazom podataka o učenicima/cama. U srednjim školama je prisutna pojava napuštanja školovanja zbog: udaje, neprihvatanja obaveza, neopravdanih izostanaka.

Učenici/ce osnovnih škola koji stanuju na udaljenosti preko 4 km od škola imaju organizovan besplatan prevoz do škola. Za učenike/ce koji pohađaju srednje škole nema besplatan prevoz do škole.

Škole također ne provode predškolske programe, te nemaju produženo zbrinjavanje za učenike/ce. Vezano za besplatne obroke, škole obezbjeđuju užinu iz dobrovoljnih priloga za pojedine učenike/ce. Sve centralne škole imaju biblioteke. Po pitanju vannastavnih aktivnosti organizovanih u osnovnim školama, nisu dostavljeni detaljni podaci već informacija da je u pitanju 28 različitih sekcija.

Sve škole imaju sale za tjelesni odgoj ali ovi kapaciteti ne zadovoljavaju potrebe sve djece. Po pitanju opremljenosti adekvatnim nastavnim učilima i dr., podaci ukazuju da su škole nedovoljno opremljene. U školama postoje adekvatne sanitarne prostorije ali nisu. Pored redovne nastave, u školama se obavlja dodatna/ dopunska nastava a posebna pažnja se poklanja vannastavnim aktivnostima. U pojedinim osnovnim školama uspostavljena je saradnja sa srednjim školama radi profesionalne orijentacije učenika.

U školama aktivno djeluju Vijeća roditelja i Vijeća učenika (Zajednica učenika škole).

Određeni nastavni kadar je pohađao edukacije u protekle dvije godine. Edukacije su organizovane od strane nadležnog Ministarstva i nvo. Za prisustvo na edukacijama, nastavni kadar je dobio certifikate. Inače u školama imaju određeni kadar/trenere za određene teme.

Kao prioritetne potrebe istaknut je profesionalni razvoj, posebno iz oblasti inkluzivnog obrazovanja, kao i edukacija o temi 'škole prijatelji djece'. Ukazano je na potreba i po pitanju unapređenja statusa djece. Naglašeno je da je potrebno unaprijediti saradnju sa roditeljima i zajednicom jer je uz dobru saradnju sve kvalitetnije i lakše ostvarivo.

Općina finansira: predškolske ustanove, dio troškova za prevoz učenika/ca, stipendije određenih grupa učenika/ca, te vrši izdvajanja za grantove za nevladin organizacije u sferi obrazovanja. Kantonalno Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta TK izdvaja sredstva za finansiranje: plata uposlenika/ca u školama, materijalne troškove škola, sufinansiranje troškova prevoza učenika/ca i troškove inkluzivnog obrazovanja.

Škole imaju obavezu izvještavanja prema nadležnom ministarstvu i po potrebi prema Općini. Interni monitoring i evaluacija rada vrši se i u vrtićima i školama kroz hijerarhijsko izvještavanje, a u školama kroz nastavnička vijeća i praćenje od strane pedagoga, te od nadležnog kantonalnog inspektorata.

Na području općine Gračanica postoji Privatna Ustanova Centar za obrazovanje odraslih Gračanica koja je registrovana od 05.05.2009. godine za formalno i neformalno obrazovanje odraslih, za kurseve, edukacije, stručno usavršavanje, itd. Centar radi po Zakonu o srednjem

obrazovanju i pridržava se važećih programa za obrazovanje. Sada ima 14 zaposlenih profesora/ca koji rade sa godišnjim upisom 300 polaznika/ca za sticanje III, IV i V stepen srednjeg obrazovanja. Polaznici/ce za upis treba da imaju završenu osnovno obrazovanje. U toku priprema za izgradnju novog objekta u kojem će biti svi potrebni sadržaji za obavljanje nastave sa savremenom opremom.

❖ Zdravstveni sektor

U oblasti zdravstvene zaštite, u općini Gračanica djeluje JZU „Opća bolnica“ Dr. Mustafa Beganović i JZU „Dom zdravlja“ čiji je osnivač općina Gračanica. Ove ustanove djeluju u skladu sa relevantnim zakonima iz oblasti zdravstva (Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Zakon o zdravstvenom osiguranju i dr.). Primarna zdravstvena zaštita organizirana je u Domu zdravlja, privatnim ordinacijama i apotekama, a sekundarna u Općoj bolnici dr. Mustafa Beganović. Pri Općoj Bolnici djeluje Centar za mentalno zdravlje. Na području Općine registrovano je 7 privatnih apoteka i JZU „Gradska apoteka“ koje obavljaju djelatnost u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti, Zakonom o lijekovima i dr.

Dom zdravlja provodi porodičnu medicinu putem osamnaest ambulanti porodične medicine sa ukupno 189 uposlenih zdravstvenih radnika/ca. Zdravstvene službe imaju aktivnu bazu elektronskih podataka u HES-u pri medicini rada. Pri Domu zdravlja djeluje patronažna služba koja surađuje sa 18 pomoćnih i dva specijalistička tima.

Dom zdravlja je sa 01.09.2010. godine pružio usluge za: 16.269 djece u ambulanti u gradskom području, a 5.697 za djecu u ruralnim područjima. Po pitanju starih osoba preko 60 godina starosti, omogućene su usluge za 11.205 u gradskoj ambulanti i 11.793 u ambulantama u ruralnim područjima.

Zdravstvene ustanove nemaju prilagođene pristupe za djecu/osobe sa invaliditetom. Pedijatrijska služba Doma zdravlja nije opremljena u duhu „prijatelji djece“ ali prostorije za pružanje usluga za djecu su odvojene, tj. prostorije bolesne djece od zdrave djece – dojenčadi. Pedijatar iz Doma zdravlja obavlja povremne preglede djece u SOS Kinderdorf-u po iskazanim potrebama.

Zaposlenici zdravstvenih ustanova u posljednje dvije godine su pohađali specijalizirane treninge u sklopu "interne" edukacije na teme: CPR-kardiopulmonalna reanimacija, EEG-monitoring, febrilne konvulzije, radiološka zaštita, HbA1c, penovi za inzulin, EKG-elektrokardiogram, hipertenzija – uloga medicinskih tehničara, dojenje, prevencija dijabetičkog stopala, zdravstvena zaštita zdravstvenih radnika i polivalentna patronažna edukacija.

Saradnja sa školama postoji jer Dom zdravlja vrši: sistematske preglede, imunizaciju kao i povremena predavanja na temu „štetnih navika“ i pitanja koja se odnose na djece sa ranom ometenošću i invaliditetom. Saradnja sa policijom postoji posebno u slučajevima zlostavljanja u porodici i povreda na radu. U slučaju zlostavljanja na poziv CSR i policije, Dom zdravlja izlazi na teren i utvrđuje stanje zlostavljene osobe. U saradnji se provodi edukacija o prepoznavanju zlostavljanja. Također, zdravstvene ustanove sarađuju sa CSR kroz djelovanje patronažne službe koja obilazi djecu sa invaliditetom i pruža zdravstvenu zaštitu pri određenim potrebama.

Zdravstvene ustanove sarađuju i sa organizacijama civilnog društva i volonterima a posebno sa organizacijama Neon i Crveni križ Gračanica. Suradnja se ogleda u pružanju zdravstvenih usluga korisnicima/cama udruženja kao i pružanju edukacije na određene teme iz oblasti zdravstva.

Monitoring se vrši od strane federalnih i kantonalnih inspektora i kroz rad Upravnog vijeća. Nadležno kantonalno ministarstvo, odnosno Zavod za zdravstveno osiguranje vrši finansiranje rada i usluga Doma zdravlja i Bolnice.

❖ Sektor sigurnosti i pravosuđa

U općini Gračanica djeluje **Policajska stanica**. Ova ustanova djeluje u skladu sa relevantnom zakonskom regulativom, tj. kantonalnim Zakonom o policijskim službenicima Tuzlanskog kantona, te Zakonom o unutrašnjim poslovima TK i dr. relevantnim zakonima. Prema podacima ove institucije, u istoj ne djeluje zaposleni specijaliziran za socijalnu/dječiju zaštitu.

Podaci ukazuju da ova policijska stanica nema prilagođene prilaze za osobe sa invaliditetom ni za etažu prizemlje kao i za druge etaže objekta, koji je završen ravnim krovom kojem je potrebna rekonstrukcija. U objektu PS Gračanica nema prostorije za obavljanje razgovora sa strankama, ne

posjeduje prostoriju za zadržavanje lica (po zakonu o Policijskim službenicima TK-a do 24 sata), manjak je prostorija za službenike policije (po 4 inspektora u jednoj kancelariji) i nemaju prostorije odvojene za rad sa maloljetnicima. Ustanova ne raspolaže sa dovoljno namještaja u prostorijama za sastanke, otpreme službi i sl. (stolice, klupe i stolove i dr.). Također, Policijska stanica nije adekvatno opremljena (kompjuteri, video nadzor i sl.) i nemaju elektronsku bazu podataka o maloljetnim korisnicima/cama. Prisutna je problematika neadekvatnog smještaja policijskih automobila a postojeći vozni park je zastario i nedovoljan je broj vozila za obavljanje djelatnosti.

Po pitanju pohađanja specijalizovanih programa u posljednje dvije godine, zaposlenici su prisustvovali edukacijama na teme: 'nasilje u porodici' i 'maloljetnička delinkvencija'.

Policijska stanica realizuje preventivni program i program promocije saradnje policije i lokalne zajednice pod nazivom „Rad policije u zajednici“. Nadzor nad stručnim radom policije vrši Ministarstvo unutrašnjih poslova TK.

Općinski sud Gračanica djeluje u skladu sa relevantnom zakonskom regulativom. U ovoj instituciji je zaposleno 27 osoba od čega je 5 sudija a jedan od sudija je ujedno i predsjednik suda.

Podaci o izrečenim mjerama prema maloljetnim osobama sa junom 2010. godine ukazuju na sljedeće: pojačan nadzor roditelja, usvojitelja ili staratelja 6 (3 m/ 3 ž) maloljetne osobe i pojačan nadzor nadležnog organa socijalne zaštite za 1 (1 m) osobu. Za navedeni period nije bilo maloljetnika koji su izvršili recidiv i u jednom predmetu sa više lica izrečene su različite odgojne mjere.

Općinski sud u Gračanici je adekvatno opremljen s tim da nemaju elektronsku bazu podataka o djeci. Što se tiče rada sa djecom/odraslim invalidnim osobama, zgrada ove ustanove nema riješeno pitanje pristupa za osobe sa posebnim potrebama ni za etažu prizemlja kao i na druge etaže objekta, koji je završen ravnim krovom kojem je potrebna rekonstrukcija. Zgrada nema video nadzor.

Općinski sud ne sprovodi specijalizovane programe za fokusom na žene/djecu i porodicu općenito, kao niti programe promocije zakonskih regulativa i jačanja međusektoralne suradnje se ne sprovode u lokalnoj zajednici od strane Općinskog suda.

Uposlenici/ce Općinskog suda se profesionalno usavršavaju na treninzima organizovanim od strane Centra za edukaciju sudija i tužilaca FBiH. U posljednje dvije godine obučena su dva uposlenika/ce na teme: maloljetnička delikvencije i nasilje u porodici.

Općinski sud surađuje sa policijom, zdravstvenim ustanovama i CSR po pitanjima zlostavljanja djece, nasilja u porodici i dr. relevantnih pitanja propisanih u nadležnosti suda. Suradnja sa NVO-ima se ogleda po pitanjima stručne pomoći u implementaciji preventivnih programa iz oblasti maloljetničke delikvencije. Nadzor nad stručnim radom Općinskog suda ima Kantonlni sud i Ministarstvo pravosuđa TK i FBiH.

❖ **Nevladin sektor**

Općina Gračanica je potpisnik Sporazuma o suradnji sa NVO-ima te je usvojila i Strategiju partnerstva o suradnji sa NVO-ima. Strane potpisnice ovih akata promovišu i razvijaju međusobne partnerske odnose, uvode dobru praksu u toj oblasti i razvijaju demokratski način donošenja odluka i kreiranja javne političke analize stanja nevladinog sektora, ukazuje na potrebu njihovog umrežavanja, kao i opreme te obuke nedovoljno stručnog kadra.

Značajan broj istih djeluje i doprinosi unapređenju statusa socijalno isključenih grupa kroz realizaciju projekata i pružanje različitih usluga u njihovom mandatu a to su:

- **Crveni križ** Gračanica je dobrovoljna humanitarna organizacija koja djeluje na načelima (humanosti, nepristrasnosti, neutralnosti, neovisnosti, dobrovoljnosti, jedinstva i univerzalnosti) radi ostvarivanja humanitarnih ciljeva i pružanja pomoći u oblasti socijalne i zdravstvene zaštite, odgoja i obrazovanja i drugih programskih ciljeva i zadataka u zaštiti prava građana. Prema podacima iz juna 2010. godine ova organizacija pruža usluge za 216 odraslih korisnika/ca i to: starim osobama bez porodičnog staranja i odraslim osobama u stanju socijalne potrebe. Organizacija sarađuje sa javnim institucijama u svim nivoima, i nevladinim organizacijama po iskazanoj potrebi.
- **Hrvatsko-katoličko dobrotvorno društvo** Gračanica kroz humanitarne akcije aktivno pomaže svim kategorijama stanovništva a naročito mlade i starije osobe. Trenutno, Društvo

humanitarno podržava 244 korisnika/ca (stare osobe bez porodičnog staranja i odrasla lica u stanju socijalne potrebe).

- **Društva za psihosocijalnu pomoć starim osobama i djeci sa posebnim potrebama „Osmjeh“** u Gračanici u svom radu se bavi promocijom i razvijanjem organizovanog dobrovoljnog rada (ODR). U Gračanici je formiran prvi volonterski Centar u BiH (pri društvu Osmjeh), i on već duži niz godina predstavlja BiH u IAVE (Međunarodnoj organizaciji za podršku volonterizmu), GYSD (Svjetskoj mreži mladih volontera) i CEV (Evropskom volonterskom centru). Veliki je broj mladih koji su stekli iskustva u volonterskom radu i koji su i sami prošli niz edukacija, kao i predstavnika drugih NVO-a, uz doprinos i podršku društva „Osmjeh“.
- **Udruženje „ANEA-Mladi Gračanice“** Gračanica radi na afirmaciji mladih, povećanju svijesti lokalne zajednice o problemima mladih i organizovanje različitih naučnih, kulturno – umjetničkih i sportskih programa, humanitarnih akcija za pomoć mladima, javnih tribina, okruglih stolova, predavanja, tematskih zborova, seminara i savjetovanja od interesa za mlade. Prioriteti udruženja se ogledaju u opremanju tehničkom opremom i edukaciji članova /ca udruženja na teme: namicanje sredstava, omladinske politike i dr.
- **Udruženje slijepih i slabovidnih lica-građana** Gračanica, podržava i pomaže slijepa i slabovidna lica, radi na povećanju svijesti lokalne zajednice o problemima slijepih i slabovidnih lica, organizuje sportske programe i humanitarne akcija za pomoć slijepim licima koji su slabog materijalnog stanja. Udruženje broji 50 članova/ica od kojih je 2 djece (1 dijete u osnovnom obrazovanju i 1 dijete u srednjem obrazovanju), 5 lica su uposlenici/ce a ostali članovi/ice ovog udruženja imaju novčanu pomoć koju im omogućavaju institucije za pomoć tuđih lica.
- **Udruženje građana (roditelja i nastavnika) „Naša budućnost“** Gračanica, radi na unapređenju kvaliteta odgojno-obrazovnog rada, unaprijeđuje rad i status djece sa posebnim potrebama i poteškoćama u učenju i vladanju, potiče i razvija socijalnu inkluziju, vrši edukaciju nastavnika, mladih i roditelja te podiže svijest i promovira potrebe društva i porodice u odgoju i obrazovanju. Trenutni broj korisnika/ca (djece/mladih) udruženja je 1221 od čega je 74 djece sa posebnim potrebama, 13 djece sa problematičnim ponašanjem, 32 djece iz materijalno neobezbjeđenih porodica i 28 djece samohranih roditelja.
- **Udruženje NVO EKO OAZA**, radi očuvanja životne sredine, razvoja lokalnog turizma, zaštite ljudskih prava i promoviranju evropskih integracija u oblasti okoliša. Udruženje obuhvata oko 150 članova/ica, nema nikakvih prostorija za rad i aktivnosti članova/ica su uglavnom volonterskog tipa.

U općini Gračanica, status članova/ica NVO-a je uglavnom volonterski a poslovi koji se obavljaju su u zavisnosti od projektnih aktivnosti koje doprinose unaprijeđenju statusa socijalno isključenih grupa. Monitoring rada se obavlja putem mjesečnih sastanaka članova/ica, u nekim NVO-ima putem ankete, evaluacionih upitnika nakon realizovanih aktivnosti ili putem neformalnih razgovora sa korisnicima/cama. Također, monitoring se vrši od strane donatora zbog praćenja progressa realizacije projekata. NVO ne posjeduju elektronske baze podataka dok u pojedinim NVO-ima postoje spiskovi korisnika/ca projekta. Podaci se koriste u svrhu praćenja situacije korisnika/ca i planiranja novih projekata.

NVO surađuju sa svim akterima uključenih u sistem socijalne/dečije zaštite i oblasti vodosnabdijevanja kako na lokalnom tako i na višim nivoima vlasti. Suradnja se najčešće odvija po određeni programima koji imaju za cilj unapređenje statusa socijalno isključenih grupa.

Finansiranje udruženja se uglavnom zasniva na apliciranju projekata prema domaćim ili međunarodnim donatorima, a postoji i manji broj udruženja koja namiču sredstva kroz naplatu članarine. Većina udruženja djeluje u prostorijama dodjeljenim od strane općine Gračanica.

❖ Privatni sektor

U općini Gračanica postoji Udruženje poslodavaca i samostalnih poduzetnika općine Gračanica kao i Udruženje poljoprivrednika, poljoprivrednih inženjera i tehničara Općine Gračanica.

Udruženja kao i drugi privatni subjekti pomaže razvoju poslovnog okruženja u BiH i općini Gračanica. Podržavaju projekte očuvanja zdrave životne okoline, pomaže edukaciju i zapošljavanje

mladih stručnjaka, te izgradnju lokalne infrastrukture. Kroz jasno definisanu poslovnu politiku Udruženja podržani su različiti oblici razvojnih projekata u oblasti sporta, kulture, umjetnosti i edukacije.

❖ Mediji

U općini Gračanica djeluju Radio Gračanica u okviru JU Bosanski kulturni centar. Od štampanih medija aktivni su Gračanički glasnik, Gračaničke novine i Printel. Također, u Općini djeluje i nekoliko internet portala:

- www.opcina-gracanica.ba,
- www.gracanica.net,
- www.bkc-gracanica.com.

❖ Sektor vodosnabdijevanja

JP „Vodovod i kanalizacija“ dd Gračanica

Vodovodom upravlja „Vodovod i kanalizacija“ dd Gračanica sa 51% državnog kapitala kojim upravlja Općina Gračanica i 49% privatnog kapitala u vlasništvu 23 radnika – vlasnika kapitala. Osnovna djelatnost d.o.o „Vodovod i kanalizacija“ je snabdijevanje stanovništva vodom, odvođenje otpadnih i oborinskih voda. Organizacija preduzeća treba da uslijedi poslije rješavanja održavanja kanalizacije i preuzimanja na održavanje seoskih vodovoda.

Gradskim vodovodom i vodovodom u jednoj MZ upravlja JP „Vodovod i kanalizacija“. Mjesnim vodovodima upravljaju MZ i fizička lica ukoliko preduzeće nije uspostavilo Ugovor sa istima.

Po pitanju zakonske regulative, na nivou FBiH postoje sljedeći zakoni u oblasti vodosnabdijevanja relevantni za djelovanje ovog preduzeća: Zakon o vodama („Službene novine Federacije BiH“, broj 70/06) i Pravilnik o uslovima za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorište voda koje se koriste ili planiraju da koriste za piće („Službene novine Federacije BiH“, broj 51/02). Na kantonalnom nivou su u pitanju sljedeći relevantni zakoni: Zakon o vodama („Službene novine TK“, broj 11/08) i Uredba o katastru zagađivača voda („Sl. novine TK“, broj 2/05). Na nivou općine, JP „Vodovod i kanalizacija“ djeluje u skladu sa općinskim odlukama.

Sa 31.12.2004. godine na vodovodnu mrežu priključeno je 4.593 domaćinstva i 550 privrednih subjekata. U periodu od 1982. do 2004. godine priključivano je prosječno godišnje 127 subjekata. Od ukupno 790 stanova u stambenim naseljima priključeno je 510 a za ugradnju ostalo je još 280 stanova. Na području regije ne postoji regionalni kanalizacijski sistem. Ne postoje uređaji za prečišćavanje gradskih otpadnih voda.⁴⁰

Preduzeće ne raspolaže podacima o socijalno ugroženim kategorijama stanovništva - korisnika/ca usluga istog i omogućava usluge za 19.000 korisnika/ca. Korisnici/ce usluga preduzeća nisu obuhvaćeni određenim programom subvencioniranja ili nekom drugom relevantnom mjerom jer iste nisu uspostavljene u općini Gračanica.

Preduzeće ima dobru saradnju sa MZ i ista se odnosi na usaglašavanje aktivnosti na razvoju sistema. Saradnja postoji kako sa javnim tako i nevladinim organizacija i na zadovoljavajućem je nivou.

Po pitanju materijalnih resursa, preduzeće vrši upravljanje i održavanje postojećih sistema, a sredstva za razvoj sistema ne posjeduje.

Prikupljeni podaci ukazuju da su zaposlenici imali obuku osoblja na sanaciji gubitaka u sistemu (4 učesnika/ca). Obuka je održana u trajnju 4 dana. Po pitanju potreba u oblasti edukacije, istaknuto je da su neophodne obuke iz oblasti ekonomsko-finansijskih poslova i primjene novih tehnologija i materijala u oblasti vodovoda i kanalizacije.

Istaknuti su sljedeći prioriteti preduzeća u svrhu poboljšanja usluge vodosnabdijevanja: oprema, saradnja sa drugim sektorima, saradnja sa zajednicom i korisnicima/cama, kao i uspostava ekonomske cijene usluga.

⁴⁰ Izvor podataka: Strategija ekonomskog razvoja Općine Gračanica (2005-2010)

Preduzeće ne djeluju u podsticajnom okruženju, usljed gubitaka u mreži i niskom nivou naplate usluga isto nije u mogućnosti planirati proširenje postojeće mreže i vršiti unaprjeđenje kvalitete pitke vode.

JP „KOMUS“ d.o.o. Gračanica

U općini Gračanica, javno komunalno preduzeće zaduženo za upravljanje čvrstim otpadom je JP „Komus“ d.o.o.

Djelatnost odlaganja komunalnog otpada je dodijeljena JP „Komus“ Odlukom o komunalnim djelatnostima i komunalnom redu („Službeni glasnik općine“, broj:05/07) koja je usvojena od strane Općine Gračanica, u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima Kantona Tuzla („Službene novine Kantona Tuzla“, broj:11/05).

Prema gore navedenoj odluci, JP „Komus“ obavlja slijedeće djelatnosti pored svoje osnovne djelatnosti (odlaganje komunalnog otpada): čišćenje i održavanje, održavanje javnih prostora, održavanje javnih parking prostora i javnih garaža, osim ako nije drugačije uređeno, održavanje groblja, osim ako nije drugačije uređeno, tržna mjesta i pijace, ukrašavanje i pružanje aktivnosti u saradnji sa javnom ustanovom „Veterinarska stanica“ Gračanica.

JP „Komus“ upravlja javnom deponijom te je zaduženo za njegovu organizaciju, održavanje i pravilno odlaganje otpada, u skladu sa ovom Odlukom.

4.2. Identifikacija slabosti/nedostataka sistema socijalne/dječije zaštite u odnosu na dostupnost vode

U toku analize situacije u sferi socijalne/dječije zaštite u odnosu na vodosnabdijevanje u općini Gračanica, a uz primjenu instrumenata HRBAP metodologije, omogućen je detaljan uvid u nedostatke koji onemogućuju kvalitetan kontinuitet usluga⁴¹ i nedostatke kapaciteta u odnosu na motivaciju, ovlasti/nadležnosti i raspoložive resurse nosilaca dužnosti u sferi socijalne/dječije zaštite i vodosnabdijevanja. U nastavku slijedi pregled identifikovanih uzroka nedostataka u kontinuitetu usluga i kapaciteta po pitanju usluga za definisane prioritetne socijalno isključene grupe, a u odnosu na:

• Motivisanost koja postoji, ali je umanjena zbog:

- neadekvatnih uslova za rad u ustanovama i organizacijama i nedostatak stručnog kadra,
- nedovoljnih finansijskih sredstava za rad institucija/organizacija,
- nedovoljne međusektralne saradnje i nepostojanje multidisciplinarnog pristupa u radu,
- nepostojanje baze podataka što utiče na ranu intervenciju,
- pasivnosti korisnika/ca i predrasude u lokalnoj zajednici,
- nedovoljne uključenosti korisnika/ca u sistem odlučivanja i kreiranja politika,
- nepostojanja multidisciplinarnog mobilnog tima,
- nizak nivo lokalne svijesti u svim segmentima društva,
- nizak nivo volonterizma kod djece i mladih,
- neadekvatne usluge za socijalno isključene grupe (ne provodi se kućna njega, rad mobilnog tima na terenu i dr.),
- neadekvatnog sistema socijalne/dječije zaštite,
- nedovoljnog angažmana lokalne zajednice u stvaranju sigurnog ekonomskog i socijalnog okruženja,
- niskog nivoa društvenih normi,
- diskriminacije po pitanju obrazovanja i infrastrukture,

⁴¹ Kontinuitet usluga obuhvaća sljedeće usluge: prevenciju, ranu identifikaciju, procjenu i registraciju, ranu intervenciju, upućivanje, odluka, pružanje usluga, praćenje i mehanizmi žalbi.

- nedovoljne upućenosti roditelja u stanje svoga djeteta,
- nezainteresiranosti roditelja,
- neznanja o sposobnostima i mogućnostima djece za uključivanje u društvenu zajednicu,
- nedovoljne upućenost roditelja u načine rada sa djecom, ostvarivanje prava i kome se obratiti za pomoć,
- nedovoljne edukacije profesionalaca i roditelja,
- nepostojanja Zakona o volonterizmu,
- nepostojanja sistema praćenja i kontrole;

● **Ovlasti/Nadležnosti koje postoje ali su nedovoljne zbog:**

- nejasno definirane odgovornosti (u Zakonima),
- nepostojanje odgovarajućeg tijela za preventivno i pravovremeno djelovanje na uzroke, a ne na posljedice,
- nedovoljnih sredstava i stručnog kadra za provođenje programa prevencije,
- problemi u izvršavanju poslova povjerenih od strane viših nivou vlasti zbog nedovoljno usmjerenih sredstava za izvršavanje tih nadležnosti,
- nepostojanje kratkoročnih i dugoročnih planova,
- nedovoljna transparentnost informacija,
- neadekvatna definisanost federalnog zakona u smislu dalje primjene istog na lokalnim nivoima,
- neadekvatnih statističkih pokazatelja,
- nedostaje Komisija za unapređenje socijalne/dječije zaštite i inkluzije u oblasti vodosnabdijevanja u lokalnoj zajednici,
- nepostojanje programa subvencije u oblasti vodosnabdijevanja,
- neadekvatni programi socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja za socijalno isključene grupe što utiče na životni standard istih (umanjena primanja, obaveze plaćanja režijskih troškova, umanjena potrošnja vode što utiče na higijenske navike, ako je u pitanju invalidna osoba – problematika angažovanja pomoći u kući, otežana dostupnost usluga zdravstvene i socijalne zaštite i vodosnabdijevanja za osobe),
- veoma malo se radi se na prevenciji samo kroz profesionalnu orijentaciju
- nedovoljno zastupljena saradnja obrazovnog sektora i tržišta rada,
- nepostojanje programa samopomoći,
- nedovoljna finansijska podrška za programe/male biznise,
- nedovoljne edukacije za nezaposlene roditelje u svrhu jačanja vještina i znanja za traženje zaposlenja,
- nedovoljna informisanost korisnika/ca i lokalne zajednice,
- neadekvatni prostori za rad i pružanje usluga,
- poremećene društvene norme,
- nejasno definisanih odgovornosti u okviru relevantnih zakona,
- nedovoljne zainteresovanosti korisnika/podrođica u stanju socijalne potrebe za saradnju,
- nerazumijevanja sredine zbog predrasuda prema onima koji traže pomoć,
- neadekvatna međusektoralna i multidisciplinarna saradnja.

● **Resurse (ljudski i materijalni):**

- nedovoljna finansijska sredstava,
- nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalno/tehničke i prostorne mogućnosti,
- nema sveobuhvatne baze podataka o socijalno isključenim grupama,
- nepostojanje multidisciplinarnog mobilnog stručnog tima za pružanje pomoći,
- neadekvatna infrastruktura/pristupi za socijalno isključene grupe u pojedinim javnim i nevladinim ustanovama i nepostojanje lifta/kosih prilaza u istima,
- neadekvatni i nedovoljni programi na unapređenju standarda života socijalno isključenih grupa uključujući i sferu kulturnog/društvenog života
- nedovoljna sredstva za nabavku didaktičkog materijala (škole, NVO-i i dr.)
- nepostojanje multidisciplinarnog mobilnog stručnog tima za pružanje pomoći socijalno isključenim grupama,

- nepostojanje Savjetovališta za brak i porodicu,
- nedovoljno razvijen volonterizam,
- nemogućnost ugradnje mjerila o potrošnji vode u stambene objekte porodica iz socijalno isključenih grupa.

Više informacija vidjeti u Aneksima 5 i 6.

5. AKCIONI PLAN SOCIJALNOG UKLJUČIVANJA U SISTEM SOCIJALNE/DJEČIJE ZAŠTITE U ODNOSU NA OBLAST VODOSNABDIJEVANJA U OPĆINI GRAČANICA ZA 2011-2012.

5.1 Prioriteti za akciju

Obzirom na sveobuhvatni proces izrade „Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica za 2011-2012. godinu“ koji je baziran na HRBAP metodologiji (pristup planiranju baziran na poštivanju ljudskih/dječijih prava), a podrazumijeva: prikupljanje i analizu podataka, identifikaciju problema i socijalno isključenih grupa, mapiranje sistema, identifikaciju njegovih slabosti i nedostataka, utvrđena je neophodnost razvijanja određenih smjernica čijom bi se primjenom poboljšala socijalna inkluzija.

• „DevInfo baza podataka o dječijim indikatorima“

U okviru programa „*Demokratska uprava na polju ekonomije – Osiguranje pristupa vodosnabdijevanju kroz institucionalni razvoj i infrastrukturu*“ koji podržava UNICEF u partnerstvu sa UNDP i u saradnji sa državnim partnerima, u periodu juli - decembar 2010. godine na nivou 10 općina u BiH, implementira se aktivnost *uspostave ili ažuriranja općinskih baza podataka o socijalnim i ekonomskim pokazateljima na opštinskom nivou* pod nazivom **DevInfo baza podataka**. Ona se bavi velikom prazninom u kapacitetima za planiranje u općinskim institucijama, a to je nedostatak centralne baze podataka o socijalnim i ekonomskim pokazateljima, posebno onih koji se tiču ugroženih i isključenih kategorija stanovništva. Aktivnost obuhvata obuke općinskog osoblja i osoblja organizacija civilnog društva o primjeni Devinfo softwarea, čija je primjena već uvedena u 19 općina u BiH (Novi Grad-Sarajevo, Novi Travnik, Sanski Most, Livno, Stolac, Bileća, Kotor Varoš, Laktaši, Novi Grad/Bos.Novi, Višegrad, Bugojno, Prijedor, Trebinje, Lukavac, Teslić, Vareš, Banja Luka, Gradiška, Kakanj), a u fazi je uvođenja u općinama: Neum, Bihać, Rudo, Trnovo, Istočno Novo Sarajevo, Istočna Ilidža, Kladanj, Petrovac-Drinić, Bosanski Petrovac, Gračanica i Petrovo. Na osnovu zajednički dogovorenih socijalnih i ekonomskih pokazatelja, općinski predstavnici - DevInfo menadžeri i sakupljači podataka prošli su obuku o korištenju Devinfo aplikacije, za upravljanje DevInfo bazom podataka. Pomenuto je obuhvatilo učenje o unošenju podataka u centralnu DevInfo bazu podataka radi upoređivanja podataka i kartiranja rezultata postignutih u socijalnom i ekonomskom sektoru tokom trajanja projekta, kao i o primjeni metodologije procjene uticaja i metoda prikupljanja podataka, a kako bi se poboljšale njihove sposobnosti za izradu politika rada zasnovanih na dokazima i kako bi se osiguralo da se podaci istraživanja na polju procjene uticaja i drugih istraživanja na općinskom nivou unose u općinske baze podataka i koriste u procesima odlučivanja.

Kada su u pitanju općine u FBiH, spomenuta aktivnost/podprojekat se implementira od strane **NVO „Budimo aktivni“** u općinama Stolac i Neum, i od strane **NVO „Svjetionik“** u općinama: Bihać, Bosanski Petrovac, Gračanica i Kladanj. Svrha/cilj pomenutog podprojekta je povećanje kapaciteta ugroženih grupa kako bi mogli uticati na općinski proces donošenja odluka za pitanja vodosnabdijevanja, kao i povećanje kapaciteta općinskih vlasti u smislu poboljšanja sposobnosti službenika/ca na višim nivoima vlasti na polju prikupljanja i analize podataka, preciznije na procjenama i analizama statusa ugroženih grupa i planiranju socijalnih mjera u ublažavanju politika rada kroz uspostavljanje općinske baze podataka o socijalnim i ekonomskim pokazateljima, tj. uspostavljanje DevInfo baze podataka o indikatorima stanja i potreba djece u lokalnoj zajednici, kao i o indikatorima stanja upravljanja vodoprivrednim resursima. Ciljne grupe projekta su općinski službenici, roditelji/staratelji, stručno osoblje institucija koje pružaju usluge djeci u oblastima

socijalne i zdravstvene zaštite, obrazovanja i prevencije rizičnih ponašanja, kao i predstavnici statističkih agencija (entitetska, državna).

Na općinskom nivou, potrebno je izgraditi mehanizme za prikupljanje podataka o dječijim indikatorima za unos u DevInfo bazu podataka, kao i o indikatorima upravljanja vodoprivrednim resursima, a kako bi vlasti donosile odluke o prioritetima na osnovu relevantnih podataka. Kako bi to postala redovna praksa, potrebno je donijeti odluku obavezujuću za sve koji rade sa djecom i za djecu, kao i za općinsku administraciju, tako da bi ovaj dio programa trebao rezultirati promjenom stavova općinskih vlasti i građana u odnosu na izradu i spovođenje općinskih programa od javnog interesa i u odnosu na uspostavljanje standarda i formalizaciju komunikacijskih kanala među općinama, komunalnim preduzećima, građanima i predstavnicima organizacija civilnog društva, jer efektivne i pouzdane baze podataka na općinskom nivou su od suštinskog značaja za praćenje sprovođenja i efikasnosti dugoročnih politika rada na polju socijalne zaštite.

Obaveza lokalne zajednice, osim analize položaja djece i alokacije sredstava za poboljšanje njihove situacije, treba da bude uspostavljena na mehanizmima za zaštitu djece i zaštitu i monitoring njihovih prava.

Na novim lokacijama uvođenja DevInfo baze podataka još uvijek je prerano donositi zaključne ocjene i preporuke na osnovu trenutno prikupljenih podataka, kao pokazatelja stanja dječijih prava i pitanja vodosnabdjevanja u datoj općini.

Najčešći problemi prilikom prikupljanja podataka bili su: jezičko determinisanje određenih indikatora, nemogućnost dobijanja podataka zbog nepostojanja relevantnih ustanova-institucija u datoj općini, nemogućnosti anketiranja cijele populacije vezane za određeni indikator, na dostavljene dopise pojedinim institucijama, pozivajući se na Zakon o slobodi pristupa informacijama, nisu došli nikakvi odgovori, nedovoljno shvatanje važnosti DevInfo baze podataka od strane institucija od kojih su traženi podaci, dobijeni različiti podaci iz više izvora.⁴²

- **„Učešća djece u procesu donošenja odluka kroz participativno akciono istraživanje (PAR)“**

U okviru MDG-F projekta, u periodu od avgusta do decembra 2010. implementira se projekat „Učešća djece u procesu donošenja odluka kroz participativno akciono istraživanje (PAR)“ u lokalnim zajednicama u kojima se implementira MDG-F projekat. Pomenuti projekat se implementira u partnerstvu NVO-a „Naša djeca“ Sarajevo, NVO „Budimo aktivni“ i „Svjetionik“ Prijedor a u cilju analize problema koji se tiču djece u školi i lokalnoj zajednici, te razvijanje i implementacija „Akcionih planova za (aktivnije) učešće djece i mladih o pitanjima koja se tiču unaprijeđenja gospodarenja vodom, higijene, ekologije i generalno njihove dobrobiti“. Kada je u pitanju područje FBiH, NVO „Naša djeca“ iz Sarajeva radi u općinama Kladanj i Stolac, NVO „Svjetionik“ iz Prijedora radi u općinama: Gračanica, Bosanski Petrovac i Bihać, a NVO „Budimo aktivni“ provodi aktivnosti u općini Neum. U projektne aktivnosti uključeno je u svakoj od općina u kojima se implementira MDG-F projekat: 15 - 25 djece u svakoj od navedenih općina koja rade u PAR grupama; 28 - 30 roditelja, profesionalaca i donosilaca odluka na nivou lokalne zajednice koji djeluju kao Grupa za podršku rada grupama djece; oko 400 djece iz lokalne zajednice uključeno je u implementaciju „Akcionog plana za (aktivnije) učešće djece i mladih o pitanjima koja se tiču unaprijeđenja gospodarenja vodom, higijene, ekologije i generalno njihove dobrobiti“. PAR grupe djece identificirat će kratkoročne i dugoročne Akcione planove koje planiraju provesti u periodu 2010 - 2011 godine.

U općini Gračanica djeca su identifikovala sljedeće probleme i buduće ciljeve:

U okviru programa rada sa djecom NVO „ANEa“ iz Gračanica inicirala je okupljanje PAR grupe „Bunnies“ koja je formirana u suradnji sa O.Š. „Hasan Kikić“. Problemi koje je PAR grupa djece identifikovala u zajednici jesu nedostatak bazena za djecu, te neuređen gradski park, te su izrazili želju da se rješavanjem ovih problema bave dugoročno, uz podršku OUO-a i šire lokalne zajednice. Problem koji se tiče školske djece u O.Š. „Hasan Kikić“, a na čijem je rješavanju PAR grupa „Bunnies“ odlučila da se fokusira u naredom periodu jeste uređenje svlačionica i tuševa u fiskulturnoj sali njihove osnovne škole.

⁴² Izvor: NVO „Svjetionik“ Prijedor

- **PAG grupa**

U okviru MDG-F projekta, te u skladu sa Projektnim dokumentom, u ciljanim općinama formirane su PAG grupe (Participatory Action Group – Participativne akcione grupe). Obzirom da je čine direktni korisnici/ce socijalne zaštite, pomenuta grupa predstavlja značajnu fokus grupu na osnovu čijih zaključaka i preporuka su kreirane određene aktivnosti vezane za potrebe marginalizovanih grupa. Isto tako, svojim idejama zasnovanim na stvarnim potrebama, PAG grupa je doprinijela kvaliteti izrade posebno usmjerenog projekta koji se odnosi na kreiranje referalnog modela socijalne/dječije zaštite i inkluzije, dvogodišnjeg Akcionog plana za 2011-2012. godinu, kao i svim ostalim aktivnostima od značaja za jačanje građanskog učešća u procesu donošenja odluka u lokalnoj zajednici. Članovi/ce PAG grupe rade u skladu sa planom rada, te održavaju redovne sastanke, a određen broj članova/ica je prisustvovao i organizovanim treninzima u okviru MDG-F projekta.

Sa PAG grupom radi UNICEF konsultantica, zadužena za kreiranje specifične PAR metodologije, koja će prilikom završetka određenih aktivnosti dati prijedloge za izradu dokumenta koji se odnosi na uvođenje integrisanog pristupa primjeni referalnog modela socijalne/dječije zaštite i inkluzije u oblasti vodosnabdijevanja.

Zaključno održanim sastancima, članovi/ice PAG grupe su dali slijedeće prijedloge kao predstavnici/ce građana općine Gračanica:

- S ciljem jačanja rada MZ-a na web stranici Općine ubaciti informacije o planu rada i realiziranim aktivnostima MZ-a, te osnažiti promociju radio emisije na Radio Gračanica, koja već pruža sedmične informacije o tome šta su planovi i aktivnosti svake od MZ-a;
- Pri Službi za društvenu djelatnost ili lokalnu samoupravu zaposliti osobu koja će biti zadužena za rad sa MZ-ama, i koja će koordinirati rad MZ-a sa Općinskim Vijećem i osigurati veću informiranost građana;
- Organizirati edukacije za mlade o pisanju projektnih prijedloga u suradnji sa Biroom za zapošljavanje i MZ-ama – s ciljem jačanja kapaciteta mladih te animiranja građana da se više uključe u rad lokalne zajednice.

Zasnovano na identifikovanim nedostacima u kontinuitetu usluga za socijalno isključene grupe, kao i nedostacima kapaciteta za djelovanje u oblasti socijalne/dječije zaštite u oblasti vodosnabdijevanja u općini Gračanica utvrđeni su sljedeći **prioriteti za dalju akciju**:

- Neophodno je animirati sve raspoložive resurse kako bi se osigurala materijalna sredstva za potrebe provođenja sveobuhvatnije i kvalitetnije socijalne/dječije zaštite i oblasti vodosnabdijevanja, a posebno za socijalno isključene grupe identifikovane ovim Akcionim planom;
- Neophodno je unapređenje sistema kroz uspostavu jedinstvene baze podataka o socijalno isključenim grupama u općini Gračanica u svrhu obezbjeđivanja podrške i kvalitetnijeg planiranja socijalne/dječije zaštite i oblasti vodosnabdijevanja u lokalnoj zajednici;
- Neophodno je jačati kapacitete institucija socijalne/dječije zaštite i vodosnabdijevanja u profesionalnom/kadrovskom i materijalno/tehničkom smislu, sa posebnim naglaskom na Centar za socijalni rad kao nosiocem aktivnosti na provođenju socijalne/dječije zaštite i JP “Vodovod i kanalizacija” kao nosiocem aktivnosti na snabdijevanju stanovništva pitkom vodom a sve u svrhu unaprijeđenja usluga socijalne/dječije zaštite i vodosnabdijevanja u lokalnoj zajednici;
- Neophodno je kontinuirano vršiti edukaciju (ne)stručnog kadra javnih i nevladinih organizacija u svrhu unaprijeđenja kvaliteta usluga socijalne/dječije zaštite u oblasti vodosnabdijevanja kroz uvođenje inovativnih i preventivnih vidova podrške kao i multidisciplinarnog i gender senzitivnog pristupa;
- Neophodno je utjecati na unapređenje i modernizaciju postojećih standarda u sferi socijalne zaštite, zdravlja, obrazovanja, vodosnabdijevanja i dr. obzirom na obimnost, raznolikost problema i ekonomskog upravljanja sektorom vodosnabdijevanja u lokalnoj zajednici;⁴³

⁴³ Prema trenutnim standardima u sferi socijalnog rada, na 7000 stanovnika je potreban angažman jednog socijalnog radnika/ce. Međutim, imajući u vidu društvena zbivanja i sve veći angažman zaposlenika Centra za socijalni rad u provođenju relevantnih zakonskih regulativa, kao i povećane

- Neophodno je animirati sve raspoložive resurse kako bi se osigurala materijalna sredstva za proširenje postojeće javne mreže vodosnabdijevanja i unapređenje kvalitete pitke vode, a posebno za socijalno isključene grupe identifikovane ovim Akcionim planom;⁴⁴
- Neophodno je utjecati na unapređenje postojećih aktivnosti i obezbjeđenja kvalitetnog učešća građana, sa akcentom na predstavnike/ce socijalno isključenih grupa, u procesu donošenja odluka po pitanju socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja koja utiču na njihove zajednice;
- Neophodno je animirati resurse za uvođenjem efikasnih socijalnih mjera (subvencija) za socijalno isključene grupe u cilju ublažavanja ekonomske isključenosti – materijalne ugroženosti;⁴⁵
- Neophodno je jačati ulogu porodice u društvu kroz povećanje informisanosti roditelja o pravima i problemima u sferi socijalne/dječije zaštite i vodosnabdijevanja, edukaciju roditelja, animiranje roditelja na suradnju i provođenju akcija od lokalnog značaja, jačanje Vijeća roditelja pri školama i dr.;
- Neophodno je kontinuirano jačanje nevladinih organizacija kao partnera u rješavanju problema i poboljšanja usluga socijalne/dječije zaštite u oblasti vodosnabdijevanja u lokalnoj zajednici;
- Neophodno je promovirati volonterski rad kod djece i mladih i jačati mrežu volontera kao nosioce neposrednih aktivnosti javnih i nevladinih organizacija u lokalnoj zajednici;
- Neophodno je ojačati suradnju institucija i organizacija u svrhu blagovremenog i preventivnog djelovanja u sferi socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja;
- Pojačati medijsku promociju i utjecaj medija u svrhu povećanja osvješćenosti lokalne zajednice o pitanjima i problemima socijalno isključenih grupa identifikovanih ovim Akcionim planom;

Kratkoročno (2 godine) je neophodno poduzeti sljedeće korake:

- Uspostava jedinstvene baze podataka o socijalno isključenim grupama;
- Rješavanje pitanja prostorijska Centra za socijalni rad u najboljem interesu institucije, zaposlenih i korisnika/ca Centra za socijalni rad;
- Do – edukacija (ne)stručnog kadra u oblasti socijalne/dječije zaštite i oblasti vodosnabdijevanja;
- Uspostavljanje Protokola o suradnji institucija i organizacija u svrhu blagovremenog i preventivnog djelovanja u sferi socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja;
- Monitoring implementacije Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u oblasti vodosnabdijevanja u općini Gračanica za period 2011. – 2012.;
- Kadrovsko i materijalno – tehničko jačanje Centra za socijalni rad i drugih javnih ustanova i i nevladinih organizacija;
- Animiranje djece i odraslih na učešće u donošenju odluka;
- Uspostavljanje socijalnih mjera (subvencioniranja) u oblasti vodosnabdijevanja;
- Kontinuiran ažuriranje novouspostavljenih ili postojećih baza podataka o socijalno isključenim grupama;
- Uspostavljanje Komisije za unapređenje socijalne/dječije zaštite i inkluzije u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica;

Dugoročno (10 godina) je neophodno poduzeti sljedeće korake:

- Adekvatna primjena zakonskih regulativa;
- Revizija Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u oblasti vodosnabdijevanja u općini Gračanica za period 2011. – 2012.;
- Finansiranje razvoja sistema socijalne/dječije zaštite i oblasti vodosnabdijevanja na lokalnom nivou;
- Kontinuiran ažuriranje novouspostavljenih ili postojećih baza podataka o socijalno isključenim grupama;
- Jačanje nevladinog sektora u oblasti socijalne zaštite i ekologije;
- Povećanje svijesti lokalne zajednice o problemima socijalno isključenih grupa;

potrebe lokalne zajednice i negativne pojave u društvu, zaključuje se da je neophodno osavremeniti postojeće standarde a u svrhu provođenja kvalitetnijih i sveobuhvatnijih usluga socijalnog rada.

⁴⁴ Održiv ekonomski rast, ljudski razvoj, i integritet životne sredine zavise o postojanju vodovodnog sistema koji pruža vodovodne usluge: pouzdano u dužem vremenskom periodu, efikasno, bezbjedno (tj. sa pravilnim testiranjem za kontaminacije) i za sve građane. Vodovodni sistem u BiH ne zadovoljava nijedan od ovih kriterijuma.

⁴⁵ Trenutno, ključni izazov demokratskog ekonomskog upravljanja u sektoru vodosnabdijevanja u Bosni i Hercegovini je nedostatak finansijske održivosti komunalnih preduzeća te je potrebno sprovesti ekonomski zasnovane tarife.

- Unapređenje načina pružanja socijalnih usluga u skladu sa standardima i društvenim trendovima;
- Jačanje međusektoralnosti i multidisciplinarnog pristupa u sferi socijale/dječije zaštite u oblasti vodosnabdijevanja na lokalnom nivou u skladu sa budućim utvrđenim prioritetima;
- Unapređenje volonterskog rada;
- Omogućavanje sudjelovanja predstavnika socijalno isključenih grupa u procesima donošenja odluka za pitanja socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja;
- Animiranje privatnog sektora, sportskih, kulturnih i dr. organizacija;
- Osiguranje jednakog pristupa kvalitetnim servisima i službama (zdravstvenoj zaštiti, socijalnoj zaštiti, obrazovanju, sigurnosti, vodosnabdijevanju i pravnim servisima), naročito predstavnicima/cama socijalno isključenih grupa;

Potencijalni partneri za realizaciju gore navedenih aktivnosti su sve institucije i organizacije, akteri socijalne/dječije zaštite na lokalnom nivou: Općina, JU Centar za socijalni rad, Dom zdravlja, Opća bolnica, obrazovne ustanove, Policijska stanica, Općinski sud, mjesne zajednice, roditelji i djeca, mediji, nevladine organizacije, JP „Vodovod i kanalizacija“, donatori (privatni sektor, međunarodne organizacije i dr.), nadležna ministarstava i dr..

5.2 Okvir implementacije Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem socijalne/ dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja za 2011-2012. godinu u općini Gračanica

Planirane aktivnosti	Trajanje u mjesecima	Početak	Odgovornost	Sredstva verifikacije/ indikatori	Izvori finansiranja
1. RAZVOJ MREŽE SOCIJALNE/ DJEČIJE ZAŠTITE U ODNOSU NA OBLAST VODOSNABDIJEVANJA NA LOKALNOM NIVOU					
1.1 Kadrovsko i materijalno jačanje institucija sa naglaskom na CSR i drugih institucija koje djeluju u sferi socijalne/ dječije zaštite i u oblasti vodosnabdijevanja (vrtić, škole, Domovi zdravlja, JP „Vodovod i kanalizacija“ i dr.)	24	01.01.2011.	Općina, CSR, dječiji vrtić, škole, Dom zdravlja, Opća bolnica, JP „Vodovod i kanalizacija“, Policija, nvo-i, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, donatori, OUO MDG-F Projekta	- kadrovsko jačanje i opremanje javnih ustanova - Protokol o saradnji javnih i nevladinih organizacija na implementaciji referalnog modela socijalne/dječije zaštite u oblasti vodosnabdijevanja - promocija rezultata rada javnih ustanova u lokalnoj zajednici - multidisciplinarni pristup u radu - broj edukacija za stručni kadar - broj novih uposlenih stručnih kadrova - br. partnerskih projekata i akcija u zajednici - kvalitet stručnih usluga - izvještaji o radu javnih ustanova	Općina, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, javne ustanove, nvo-i donatori i dr.
1.2 Uspostava i rad Savjetovališta za djecu, mlade i porodicu	24	01.01.2011.	Općina, CSR, dječiji vrtići, škole, Dom zdravlja, Opća bolnica, JP „Vodovod i kanalizacija“, Policija, nvo-i, lokalna zajednica, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, donatori, OUO MDG-F Projekta	- formirano Savjetovalište za djecu, mlade i porodicu - Protokol o saradnji javnih ustanova i nevladinih organizacija za omogućavanje kontinuirane podrške djelovanju Savjetovališta - partnerski projekti u zajednici - broj korisnika/ca - broj pruženih usluga - broj edukacija za stručni kadar, roditelje i djecu - broj uključenih profesionalaca - multidisciplinarni pristup u radu - međusektoralnost u radu - broj edukacija za stručni kadar - izvještaji o radu - foto/video/audio zapisi	Općina, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, javne ustanove, nvo-i donatori i dr.
1.3 Jačanje nevladinih organizacija koje djeluju u sferi socijalne/ dječije zaštite i u oblasti vodosnabdijevanja - ekologije	24	01.01.2011.	Općina, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, donatori, nevladine organizacije, javne ustanove, volonteri/stručni kadar,	- promocija rezultata rada u lokalnoj zajednici - jačanje postojećih i formiranje novih udruženja za djelovanje u sferi socijalne/	Općina, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva,

			roditelji i djeca, mediji, lokalna zajednica, OUO MDG-F Projekta	dječije zaštite i u oblasti vodosnabdijevanja – ekološke udruge - statut/rješenje o udruženju - br. projekata/inicijativa /kampanja - br. edukativnih programa - br. korisnika/ca - izvještaji o radu - foto/video/audio zapisi	nevladine organizacije, javne ustanove, donatori i dr.
1.4 Podrška porodici u vršenju njene uloge u društvu	24	01.01.2011.	Općina, CSR, dječiji vrtić, škole, Dom zdravlja, Opća bolnica, JP „Vodovod i kanalizacija“, Policija, nvo-i, volonteri/stručni kadar, Vijeća roditelja i Vijeća učenika, lokalna zajednica, mediji, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, donatori, OUO MDG-F Projekta	- Protokol o saradnji na implementaciji referalnog modela socijalne/dječije zaštite u oblasti vodosnabdijevanja - broj edukativnih programa za roditelje i djecu - broj stručnih usluga za rješavanje problema u porodici - br. akcija u lokalnoj zajednici - aktivnosti Vijeća roditelja i Vijeća učenika - kontinuirane stručne savjetodavne usluge - aktivnosti u skladu sa poglavljem 4. i 5 - izvještaji i foto/video-zapisi	Općina, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, nevladine organizacije, javne ustanove, donatori i dr.
1.5 Razvijanje i unapređenje volonterskog rada	24	01.01.2011.	Općina, CSR, dječiji vrtić, škole, Dom zdravlja, Opća bolnica, JP „Vodovod i kanalizacija“, Policija, nvo-i, volonteri/stručni kadar, Vijeća roditelja i Vijeća učenika, lokalna zajednica, mediji, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, donatori, OUO MDG-F Projekta	- promocija i afirmacija volonterizma u zajednici od strane aktera socijalne/dječije zaštite i vodosnabdijevanja u okviru svakodnevnih aktivnosti i programa podržanih iz različitih izvora - br. volontera uključenih u aktivnosti usmjerenih na umanjenje društvene isključenosti - br. realiziranih akcija - izvještaji i foto/video-zapisi	Općina, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, nevladine organizacije, javne ustanove, donatori i dr.
1.6 Animiranje privatnog sektora	24	01.01.2011.	Privatni poduzetnici, lokalna zajednica, mediji, OUO MDG-F Projekta	- zapisnik sa sastanka - broj individualnih donacija/sponzorstva/stipendija	Privatni sektor
1.7 Razvoj timskog i multidisciplinarnog pristupa u radu u oblasti socijalne/ dječije zaštite i u oblasti vodosnabdijevanja - ekologije	24	01.01.2011.	Općina, CSR, dječiji vrtić, škole, Dom zdravlja, Opća bolnica, JP „Vodovod i kanalizacija“, Policija, nvo-i, volonteri/stručni kadar, Vijeća roditelja i Vijeća učenika, lokalna zajednica, mediji, nadležna kantonalna i	- programi i inicijative zasnovani na multidisciplinarnosti - broj sastanaka stručnih kolegija na nivou institucija koje se bave socijalnom/ dječijom zaštitom i pitnjama vodosnabdijevanja u svrhu jačanja timskog rada	Općina, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, nevladine organizacije, javne ustanove,

			FBIH ministarstva, donatori, OUO MDG-F Projekta	- br. realizovanih zajedničkih aktivnosti - medijsko praćenje - izvještaj i foto/video-zapisi	donatori i dr.
1.8 Saradnja sa lokalnim vjerskim institucijama	24	01.01.2011.	Vjerske institucije, Općina i MZ, javne ustanove i nvo, mediji, porodice, OUO MDG-F Projekta	- broj održanih sastanaka - broj pokrenutih inicijativa vjerskih institucijama - broj realiziranih akcija - broj edukativnih/obrazovnih programa u svrhu unapređenje socijalne/ dječije zaštite i u oblasti vodosnabdijevanja - broj korisnika/ca - saradnja sa ostalim organizacijama/institucijama - izvještaji	Vjerske institucije
1.9 Do-edukacija aktera u sistemu socijalne/ dječije zaštite i u oblasti vodosnabdijevanja - ekologije	24	01.01.2011.	Općina, CSR, dječiji vrtić, škole, Dom zdravlja, Opća bolnica, JP „Vodovod i kanalizacija“, Policija, nvo-i, volonteri/stručni kadar, Vijeća roditelja i Vijeća učenika, lokalna zajednica, mediji, nadležna kantonalna i FBIH ministarstva, donatori, OUO MDG-F Projekta	- seminari na temu socijalne zaštite i inkluzije djece i oblasti vodosnabdijevanja - povećanje znanja o referalnoj metodologiji (PAR radionice, sastanci i dr.) - edukacije o drugim pitanjima socijalne/ dječije zaštite i u oblasti vodosnabdijevanja - stepen educiranosti profesionalaca - stepen primjene novostečenih znanja - izvještaj i foto/video-zapisi	Općina, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, nevladine organizacije, javne ustanove, donatori i dr.
1.10 Razvijanje lokalne demokratije	24	01.01.2011.	Općina, CSR, dječiji vrtići, škole, Dom zdravlja, Opća bolnica, JP „Vodovod i kanalizacija“, Policija, nvo-i, volonteri/stručni kadar, Vijeća roditelja i Vijeća učenika, lokalna zajednica, mediji, nadležna kantonalna i FBIH ministarstva, donatori, OUO MDG-F Projekta	- br. javnih tribina i okruglih stolova na temu promocije ljudskih/dječijih prava i drugih pitanja iz oblasti demokratije - br. akcija i edukativnih programa u odgojno-obrazovnim ustanovama za djecu i mlade - stepen uključenosti i participacije vijeća učenika i vijeća roditelja - stepen participacije djece i mladih u procesima donošenja odluka u sferi socijalne/dječije zaštite i u oblasti vodosnabdijevanja - broj podržanih inicijativa djece i mladih od strane lokalne zajednice	Općina, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, nevladine organizacije, javne ustanove, donatori i dr.

1.11 Animiranje učešća djece i odraslih u procese odlučivanja (PAR)	24	01.01.2011.	Općina, CSR, dječiji vrtići, škole, Dom zdravlja, Opća bolnica, JP „Vodovod i kanalizacija“, Policija, nvo-i, volonteri/stručni kadar, Vijeća roditelja i Vijeća učenika, lokalna zajednica, mediji, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, donatori, OUO MDG-F Projekta	- Br. održanih radionica, - Kratkoročni ciljevi PAR grupe djece (vidjeti više pod 5.1.) - Javne rasprave i tribine u svrhu uključivanja građana (djece i odraslih) u procese donošenja relevantnih odluka - Stepen participacije djece i odraslih u procesima donošenja odluka u oblasti socijalne/ dječije zaštite i vodosnabdijevanja, - Br. pokrenutih aktivnosti i inicijativa zasnovano na međusektoralnosti i aktivizmu djece i odraslih, - Br. realizovanih akcija	
1.12 Uspostava općinske Komisije za unapređenje socijalne/ dječije zaštite i inkluzije u odnosu na oblast vodosnabdijevanja	24	01.01.2011.	Općina, OUO MDG-F Projekta	- formirana Komisija za unapređenje socijalne/ dječije zaštite i inkluzije u odnosu na oblast vodosnabdijevanje općine Gračanica - Odluka o formiranju - broj sastanaka - multidisciplinarni pristup u radu - međusektoralnost u radu - izvještaji o radu	Općina / Općinsko vijeće
2. RAZVOJ INFORMATIVNOG SISTEMA SOCIJALNE/ DJEČIJE ZAŠTITE U ODNOSU NA OBLAST VODOSNABDIJEVANJA NA LOKALNOM NIVOU					
2.1. (Re) Identifikacija korisnika/ca socijalne/ dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja	24	01.01.2011.	Općina, CSR, dječiji vrtić, škole, Dom zdravlja, Opća bolnica, JP „Vodovod i kanalizacija“, Policija, nvo-i, volonteri/stručni kadar, Vijeća roditelja i Vijeća učenika, lokalna zajednica, mediji, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, donatori, OUO MDG-F Projekta	- br. korisnika/ca - informacija o potrebama različitih korisničkih grupa djece i odraslih iz socijalno isključenih grupa i šire - ažuriranje SOTAC baze za djecu i odrasle sa invaliditetom - prikupljanje podataka za ažuriranje DevInfo baze podataka - br. djece i odraslih - izvještaji	Općina, javne ustanove, nvo, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, donatori i dr.
2.2. Uspostavljanje i ažuriranje jedinstvenih baza podataka o djeci i odraslim	24	01.01.2011.	Općina, CSR, dječiji vrtić, škole, Dom zdravlja, Opća bolnica, JP „Vodovod i kanalizacija“, Policija, nvo-i, volonteri/stručni kadar, Vijeća roditelja i Vijeća učenika, lokalna zajednica, mediji, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, donatori,	- ažurirana SOTAC baza o osobama/djeci sa invaliditetom, - ažurirana DEV – info baza podataka - br. postojećih i novouspostavljenih baza podataka - broj educiranih kadrova za upotrebu baza podataka - izvještaji	Općina, javne ustanove i nvo, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, donatori

			OUO MDG-F Projekta		
3. FINANSIRANJE SISTEMA SOCIJALNE/ DJEČIJE ZAŠTITE I SEKTORA VODOSNABDIJEVANJA NA LOKALNOM NIVOU					
3.1. Sredstva iz kantonalnog/federalnog budžeta	24	01.01.2011.	Nadležna kantonalna i federalna ministarstva; OUO MDG-F Projekta	- racionalno i zakonsko korištenje budžetskih sredstava - br. korisnika/ca socijalne i dječije zaštite - br. projekata finansiranih od strane kantonalnih i federalnih ministarstava. - finansijski pregled	Nadležna kantonalna i FBiH ministarstva
3.2. Sredstva iz općinskog budžeta	24	01.01.2011.	Općina Gračanica; OUO MDG – F Projekta	- racionalno i zakonsko korištenje budžetskih sredstava - br. projekata nvo i dr. finansiranih od strane Općine - br. korisnika/ca - finansijski pregled	Općina – budžet
3.3. Sredstva od privatnog sektora	24	01.01.2011.	Privatni sektor; OUO MDG-F Projekta	- br. donacija - br. korisnika/ca pomoći - finansijski pregled	Privatni sektor
3.4. Sredstva od donatora	24	01.01.2011.	Donatori; OUO MDG-F Projekta	- br. projekata - br. korisnika/ca - izvještaji o realiziranim sredstvima	Donatori
3.5. Samofinansiranje korisnika/ca	24	01.01.2011.	Roditelji i staratelji/usvojioci, srodnici; OUO MDG-F Projekta	- br. korisnika - br. porodica/roditelja/staraoca koji su-finansiraju neki vid socijalne/ dječije zaštite - podaci iz javnih ustanova, sportskih i kulturnih udruženja i dr. - broj donacija - iznos sredstava za smještaj korisnika socijalne zaštite u ustanove (dnevni centar, zavodi, ustanove za zbrinjavanje itd.) - iznos od članarina (sportski klubovi i dr.)	Porodice/staratelji
4. SOCIJALNO UKLJUČIVANJE U SISTEM SOCIJALNE/ DJEČIJE ZAŠTITE U ODNOSU NA OBLAST VODOSNABDIJEVANJA SA NAGLASKOM NA PRIORITETNE SOCIJALNO ISKLJUČENE GRUPE					
Planiranje aktivnosti podrazumijeva pružanje podrške i pomoći utvrđenim socijalno isključenim grupama u lokalnoj zajednici kroz djelovanje ustanova/ organizacija iz sektora socijalne/ dječije zaštite i sektora vodosnabdijevanja, pojedinaca o drugih, kao i realizaciju projekata/akcija podržanih od strane donatorskih sredstava.					
4.1. Porodice u stanju socijalne potrebe (stalne socijalne pomoći, porodice bez zdravstvenog osiguranja i primanja, romska	24	01.01.2011.	Općina, CSR, dječiji vrtić, škole, Dom zdravlja, Opća bolnica, JP „Vodovod i kanalizacija“, Policijska, nvo-i, volonteri/stručni	- Aktivnosti u sklopu referalnog modela socijalne/dječije zaštite u okviru MDG-F programa u oblasti vodosnabdijevanja području općine Gračanica,	Nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, javne ustanove i nvo

populacija i dr.); (više vidjeti u poglavlju 2.2.)			kadar, Vijeća roditelja i Vijeća učenika, lokalna zajednica, mediji, vjerske institucije, privatni sektor, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, donatori, OUO MDG-F Projekta	- uspostava baze podataka o statusu roditelja i djece iz ove socijalno isključene grupe - usluge zasnovane na međusektoralnosti i multidisciplinarnom pristupu - stepen unapređenje usluga ranog rasta i razvoja djece - stepen kvaliteta usluge rane detekcije djece ometene u razvoju - br. projekata za unapređenje statusa materijalno neobezbjeđenih porodica i djece posebno u ruralnim područjima općine Gračanica - br. edukativnih programa za stručni kadar, roditelje i djecu - br. stipendija - br. korisnika/ca - stepen uključenosti i informisanosti roditelja/staraoca - stepen među-sektoralne saradnje - broj programa samopomoći - Uspostavljeni kriteriji i mjere socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja - izvještaji	Općina i Donatori
4.2. Djeca sa posebnim potrebama (djeca ometena u psiho-fizičkom razvoju i dr.) (više vidjeti u poglavlju 2.2.)	24	01.01.2011.	Općina, CSR, dječiji vrtić, škole, Dom zdravlja, Opća bolnica, JP „Vodovod i kanalizacija“, Policija, nvo-i, volonteri/stručni kadar, Vijeća roditelja i Vijeća učenika, lokalna zajednica, mediji, vjerske institucije, privatni sektor, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, donatori, OUO MG-F Projekta	- Aktivnosti u sklopu referalnog modela socijalne/dječije zaštite u okviru MDG-F programa u oblasti vodosnabdijevanja području općine Gračanica - uspostava baze podataka o statusu roditelja i djece iz ove socijalno isključene grupe - jačanje timskog rada kroz rad mobilnog tima u okviru referalnog modela - stepen unapređenje usluga ranog rasta i razvoja djece - stepen kvaliteta usluge rane detekcije djece ometene u razvoju - usluge Savjetovalište za djecu, mlade i porodicu - kadrovsko i materijalno jačanje javnih ustanova - br. edukativnih programa za stručni kadar, roditelje i djecu - br. projekata	Općina, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, javne ustanove i nvo Općina i Donatori

				- br. i stav korisnika/ca - kvalitet usluga stručnog rada - stepen socijalizacije i integracije djece u društvu -stepen uključenosti i informisanosti roditelja/staratelja - stepen među-sektoralne saradnje - primjena multidisciplinarnosti u radu - Uspostavljeni kriteriji i mjere socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja - izvještaji o radu	
4.3. Stare osobe bez porodičnog staranja (više vidjeti u poglavlju 2.2.)	24	01.01.2011.	Općina, CSR, dječiji vrtić, škole, Dom zdravlja, Opća bolnica, JP „Vodovod i kanalizacija“, Policijska, nvo-i, volonteri/stručni kadar, Vijeća roditelja i Vijeća učenika, lokalna zajednica, mediji, vjerske institucije, privatni sektor, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, donatori, OUO MG-F Projekta	- Aktivnosti u sklopu referalnog modela socijalne/dječije zaštite u okviru MDG-F programa u oblasti vodosnabdijevanja području općine Gračanica - uspostava baze podataka o statusu starih osoba iz ove socijalno isključene grupe - jačanje timskog rada - Protokol o saradnji -kadrovsko i materijalno jačanje javnih ustanova i nevladinih organizacija - br. edukativnih programa za stručni kadar i stare osobe - br. projekata (kućna njega, humanitarne akcije i dr.) - jačanje volonterizma kod djece i mladih, i u lokalnoj zajednici - br. i stav korisnika/ca - kvalitet usluga stručnog rada - stepen socijalizacije i integracije starih osoba iz ruralnih područja u društvena zbivanja -stepen uključenosti i informisanosti starih osoba - stepen među-sektoralne saradnje - primjena multidisciplinarnosti u radu - Uspostavljeni kriteriji i mjere socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja - izvještaji o radu	Općina, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, javne ustanove i nvo Općina i Donatori
5. ODNOSI S JAVNOŠĆU					

5.1. Informisanje i promoviranje aktivnosti u sferi socijalnog uključivanja u sistem socijalne/ dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja (na lokalnom nivou i šire putem medija)	24	01.01.2011.	Općina, Radio, javne ustanove i nvo, relevantna kantonalna i FBIH ministarstva, volonteri/stručni kadar, roditelji i djeca, Vijeća roditelja i Vijeća učenika, lokalna zajednica, vjerske institucije, privatni sektor, mediji, OUO MDG-F Projekta	- medijsko praćenje (video i audio zapisi, dnevna štampa, fotografije i dr.) - stepen informisanosti lokalne zajednice -br. štampanih brošura, info-vodiči/pamfleti, plakati	Mediji, Općina, javne ustanove i nvo, relevantna kantonalna i FBIH ministarstva donatori
5.2. Jačanje svijesti o problematici sa kojom se suočavaju socijalno isključene grupe djece i odraslih	24	01.01.2011.	Općina, Radio, javne ustanove i nvo, relevantna kantonalna i FBIH ministarstva, volonteri/stručni kadar, roditelji i djeca, Vijeća roditelja i Vijeća učenika, lokalna zajednica, vjerske institucije, privatni sektor, mediji, OUO MDG-F Projekta	- medijsko praćenje (video zapisi, dnevna štampa, fotografije i dr.) - stepen osvješćenosti i podrške lokalne zajednice po pitanju socijalne/dječije zaštite i problematike vodosnabdijevanja - br. održanih okruglih stolova, javnih tribina - br. učesnika/ca - br. pokrenutih inicijativa -br. štampanih brošura, info-vodiči/pamfleti, plakati - izvještaji i foto/video zapisi	Mediji, Općina, javne ustanove i nvo, relevantna kantonalna i FBIH ministarstva donatori

5.3. Izvori finansiranja socijalne/ dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica

R.b.	Naziv	2011.	2012.
		Planirano (KM)	Procjena (KM)
1.	Finansiranje socijalne/ dječije zaštite i oblasti vodosnabdijevanja iz općinskog budžeta	1.587.000,00	1.715.000,00
	JU Centar za socijalni rad	210.000,00	230.000,00
	Grantovi pojedincima (jednokratne pomoći, subvencije, pomoći prognanima)	68.000,00	70.000,00
	Narodna kuhinja	30.000,00	40.000,00
	Pomoć za stambeno zbrinjavanje	14.000,00	20.000,00
	Grant za kulturu (BKC)	267.000,00	270.000,00
	Grant za obrazovanje	16.000,00	20.000,00
	Grant za stipendiranje	80.000,00	80.000,00
	Grant udruženjima i nevladinim organizacijama	83.000,00	85.000,00
	Grant za sport	263.000,00	250.000,00
	Grant za neprofitne organizacije	68.000,00	70.000,00
	Kapitalne investicije za oblast vodosnabdijevanja	488.000,00	580.000,00
2.	Finansiranje socijalne/ dječije zaštite i oblasti vodosnabdijevanja iz kantonalnog budžeta		
	Izdvajanje za socijalnu zaštitu, obrazovanje, zdravstvenu zaštitu i vodosnabdijevanje ⁴⁶	-	-
3.	Finansiranje socijalne/ dječije zaštite i oblasti vodosnabdijevanja iz federalnog budžeta		
	Izdvajanje za socijalnu zaštitu i obrazovanje ⁴⁷	-	-
4.	Donatorska sredstva	13.500,00	
	MDG-F program	13.500,00	
UKUPNO:		1.600.500,00	1.715.000,00

NAPOMENA: Osim gore navedenih nivoa finansiranja sistema socijalne/ dječije zaštite, postoje lična/starateljska izdvajanja za participaciju u troškovima: zdravstvene zaštite, obrazovanja, smještaja korisnika/ca u ustanove socijalne zaštite i dr..

⁴⁶ Obzirom da nije uspostavljen Budžet Vlade Tuzlanskog kantona za 2011. godinu podatke o finansiranju u oblasti socijalne zaštite, zdravstvenu zaštitu, obrazovanja i vodosnabdijevanja nije moguće prikazati.

⁴⁷ Obzirom da nije uspostavljen Budžet Vlade FBiH za 2011. godinu podatke o finansiranju socijalne zaštite, zdravstvene zaštite i obrazovanja i nije moguće prikazati.

6. Aneksi

- Aneks 1.** Lista pregledanih/korištenih dokumenata (strategije, politike, zakoni, pravilnici, mandati, statuti, opisi poslova)
- Aneks 1.1** Pregled dokumenata/analiza koje su urađene u saradnji sa korisnicima i profesionalcima iz oblasti socijalne/dječije zaštite i oblasti vodosnabdijevanja u okviru IBHI/UNICEF projekta, a koji su imali uticaj na kvalitetniju izradu Akcionog plana
- Aneks 1.2** Lista profesionalaca, predstavnika institucija/organizacija iz sistema socijalne/dječije zaštite i oblasti vodosnabdijevanja, članova/ica OUO-a Projekta koji su doprinijeli izradi „Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica za 2011-2012. godinu
- Aneks 2.** Konceptualni radni okvir, općina Gračanica
- Aneks 3.** Analiza uzroka u okviru konceptualnog okvira
- Aneks 4.** Matrica za mapiranje nosioca dužnosti/mandata na državnom, entitetskom i kantonalnom nivou
- Aneks 4.1** Analiza uloga aktera socijalne /dječije zaštite i u oblasti vodosnabdijevanja na lokalnom nivou
- Aneks 4.2** Matrica za mapiranje nosilaca dužnosti/mandata na općinskom nivou
- Aneks 5.** Matrica za analizu nedostataka kapaciteta kontinuiteta usluga na lokalnom nivou
- Aneks 6.** Matrica analize nedostataka kapaciteta: Opis oblika i primjena analize nedostatka kapaciteta, općina Gračanica
- Aneks 7.** Okvir implementacije „Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica za 2011.-2012. godinu“
- Aneks 8.** Izvori finansiranja socijalne/dječije zaštite i sektora vodosnabdijevanja u općini Gračanica

Aneks 1.1.

Pregled relevantnih dokumenata korištenih za pripremu Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem socijalne dječije zaštite u oblasti vodosnabdijevanja u općini Gračanica (2011.-2012.):

Iz sektora obrazovanja

- Glaser, V, Nastavnik u kvalitetnoj školi, Eduka, Zagreb, 1999.
- Halilović. M. (2010). Kooperativnost i nenasilna komunikacija kao osnovne postavke inkluzivne nastave. Magistarski rad, Banja Luka: Učiteljski fakultet
- Hwang, P. i Nilsson, B. (2000). Razvojna psihologija, Sarajevo: Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu.
- Ilić. M. (2009). Inkluzivna nastava. Istočno Sarajevo: Filozofski fakultet u Istočnom Sarajevu
- Suzić, N.(2008). Uvod u inkluziju. Banja Luka: XBS
- Općina Gračanica
- Statut Općine Gračanica
- Kanton 10 u brojkama, Zavod za statistiku FBiH, 2010. godine
- Program kapitalnih investicija općine Gračanica (2010-2014)
- Odluka o Budžetu Općine Gračanica za 2010. godinu
- Analitika izdataka Budžeta za 2010. godinu
- Strategija ekonomskog razvoja općine Gračanica (2005-2010), novembar 2005.
- Strategija za mlade općine Gračanica

Aneks 1.2

Pregled dokumenata/ analiza koje su urađene u saradnji sa korisnicima i profesionalcima iz oblasti dječije zaštite u okviru SPIS projekta, a koji su imali uticaj na kvalitetniju izradu Akcionog plana:

- Procjena situacije u procjena situacije u oblasti socijalne/dječije zaštite u oblasti vodosnabdijevanja u općini Gračanica, septembar 2010. godine
- ..

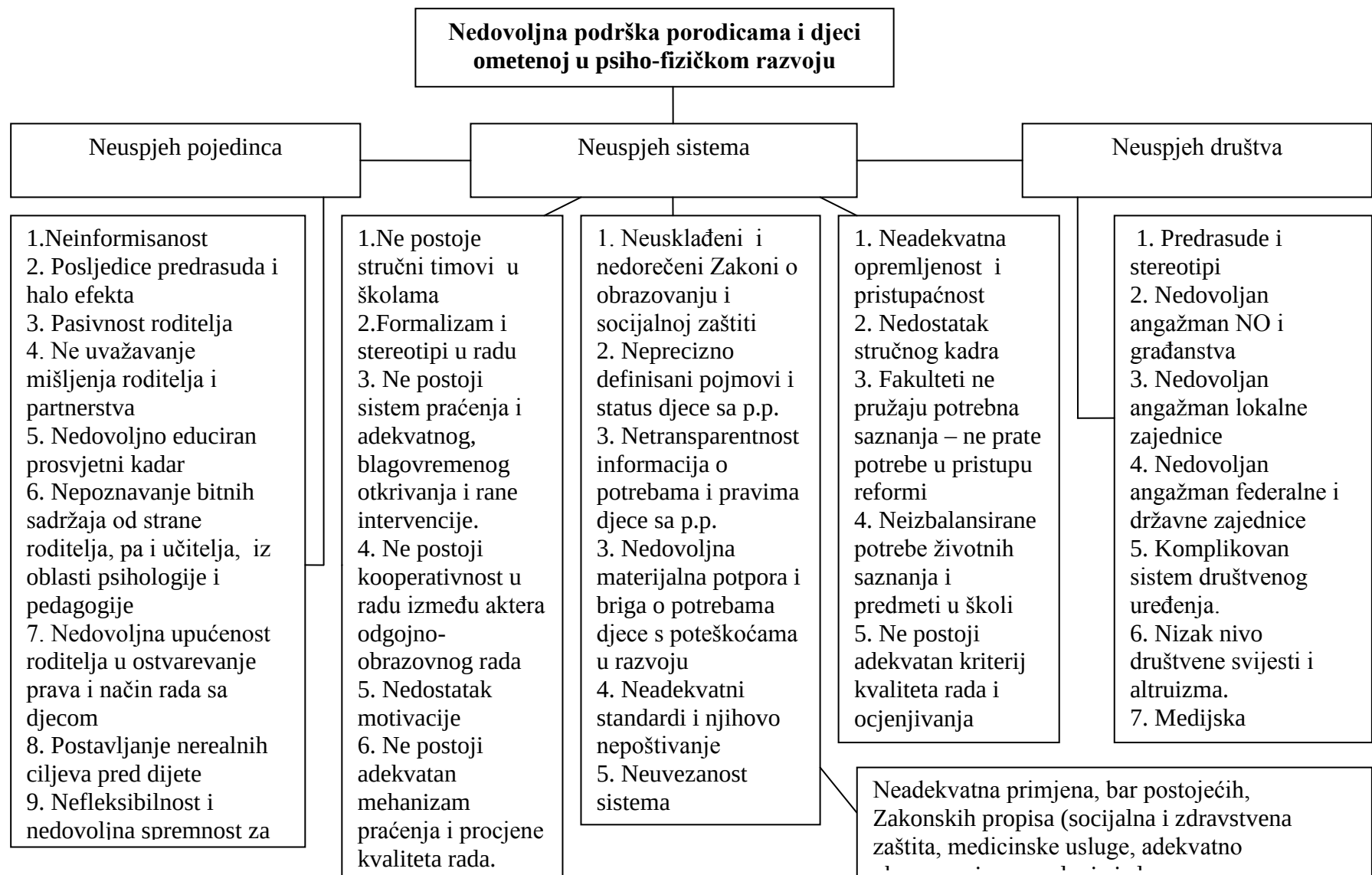
Pregled uključenih osoba
u proces izrade Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem socijalne dječije zaštite u oblasti vodosnabdijevanja
u općini Gračanica (2011.-2012.)

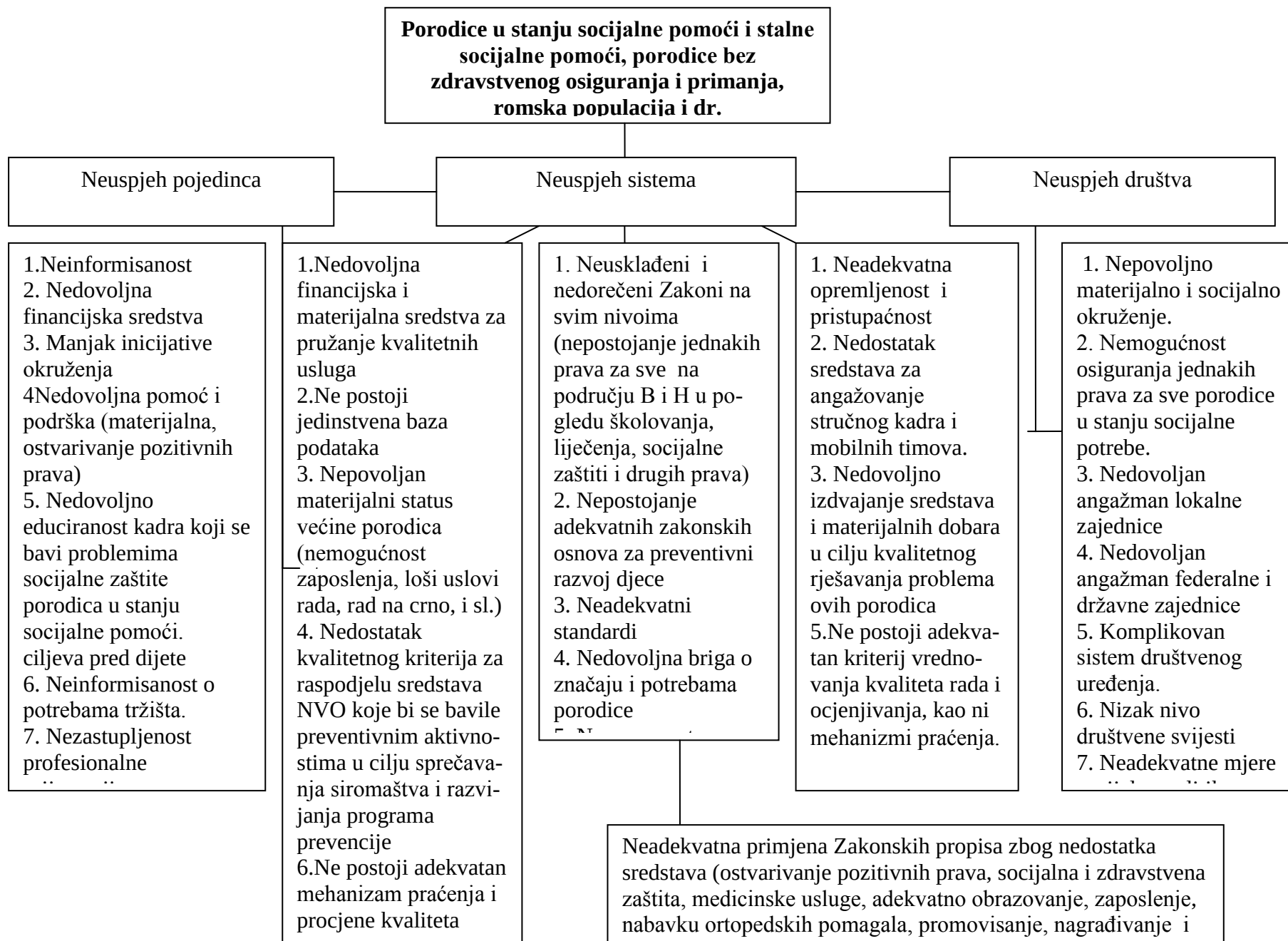
Lista profesionalaca, predstavnika/ca, institucija/organizacija iz sistema socijalne/dječije zaštite i inkluzije, te sektora vodosnabdijevanja i dr. koji su doprinjeli procesu izrade Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem socijalne dječije zaštite u oblasti vodosnabdijevanja u općini Gračanica (2011.-2012.):

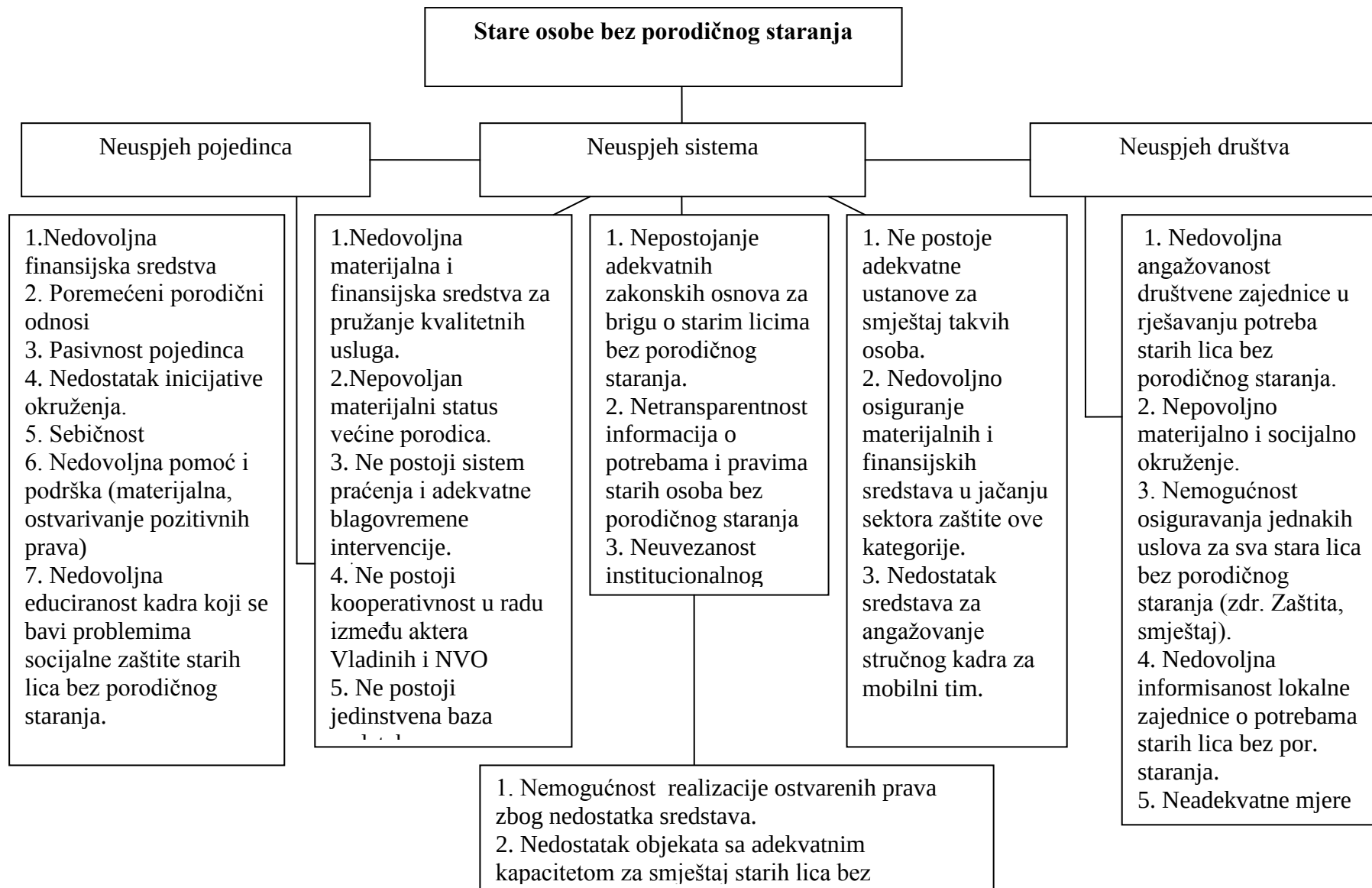
Rn. Br.	Ime i prezime	Funkcija	Institucija /organizacija	Adresa	Kontakt telefon/fax	E-mail adresa:
OUO Projekta						
1.	Razija Junuzović	Viši stručni saradnik za lokalni razvoj	Općina Gračanica, Služba za poduze- tništvo, lokalni razvoj i finansije	ul.M.M.Bašeskije br.1. 75320 Gračanica	Tel: 035 700 825 Mob. 061 725 193 Fax: 035 707 000	r.junuzovic@opcina-gracanica.ba
2.	Mr.Meliha Halilović	Profesor	Osnovna škola „Hasan Kikić“	ul.111.brigade br.2. 75320 Gračanica	Tel: 035 703 652 Mob. 062 137 837 Fax:	meliha.halilovic61@hotmail.com
3.	Jasminka Begović	Direktor	JU Centar za socijalni rad	ul.Armije R BiH br.6. 75320 Gračanica	Tel: 035 702 566 Mob. Fax: 035 703 144	-
4.	Elvirs Delić	Zaposlenik	JU Dom zdravlja Gračanica	ul. Patriotske lige br.2. 75320 Gračanica	Tel: 035 703 689 Mob. 061 831 521 Fax:	elvirs.delic@bih.net.ba
5.	Mr.Fuad Alić	Direktor	JP Vodovod i kanalizacija dd Gračanica	ul.Gračanički skver br.3. 75320 Gračanica	Tel: 035 702 007 Mob. 061 152 225 Fax: 035 702 007	vod.kan@bih.net.ba

6.	Alisa Helić	Aktiviskinja	NVO EKO OAZA Gračanica	ul.Armije R BiH br.2. 75320 Gračanica	Tel: 035 706 845 Mob.061 675 443 Fax:	-
7.	Advija Gazibegović	Komunalni inspektor	Općina Gračanica, Služba za prostorno uređenje, geodetske i imovinsko pravne poslove	ul.M.M.Bašeskije br.1. 75320 Gračanica	Tel: 035 700 861 Mob. 061 858 614 Fax: 035 707 000	a.gazibegovic@opcina- gracanica.ba
Predstavnicu institucija/organizacija						
8.						
9.						
10.						
11.						
12.						
13.						
14.						
15.						

Aneks 2.Konceptualni radni okvir, Općina Gračanica

Aneks 3: Analiza uzroka u okviru konceptualnog okvira, općina Gračanica

IZJAVA O PROBLEMU/POJAVI: Nedovoljna podrška porodicama i djeci ometenoj u psiho-fizičkom razvoju

ANALIZA UZROKA:

Direktni uzroci i pojave	Osnovni uzroci
1. Neuspjeh sistema (vlada i NVO-i) da obezbijedi sigurno okruženje i da odgovori na kršenja istog	1. Neadekvatna politika i pravni i regulatorni okviri, praćenje i izvještavanje: 1. Neusklađenim i nedorečenim Zakonima o obrazovanju i socijalnoj zaštiti 2. Neprecizno definisani pojmovi i status djece sa p.p. 3. Netransparentnost informacija o potrebama i pravima djece sa p.p. 4. Nedovoljna materijalna potpora i briga o potrebama djece s poteškoćama u razvoju 5. Neadekvatni standardi i njihovo nepoštivanje 6. Neuvezanost sistema institucionalnog djelovanja 7. Nije zastupljena transparentnost informacija Generalno gledajući, nije uređen društveni sistem, nisu uspostavljeni pravni i regulatorni okviri i nisu uspostavljeni adekvatni mehanizmi praćenja i realizacije zakonskih odredbi. 2. Sposobnosti profesionalaca: 1. Nedostatak stručnog kadra 2. Fakulteti ne pružaju potrebna saznanja – ne prate potrebe u pristupu reformi 3. Neizbalansirane potrebe životnih saznanja i predmeti u školi 4. Ne postoji adekvatan kriterij kvaliteta rada i ocjenjivanja 3. Fragmentirane, slabo finansirane i tehnički slabe strukture /službe odgovorne za dječiju zaštitu: 1. Ne postoje stručni timovi u školama 2. Formalizam i stereotipi u radu 3. Ne postoji sistem praćenja i adekvatnog, blagovremenog otkrivanja i rane intervencije. 4. Ne postoji kooperativnost u radu između aktera odgojno-obrazovnog rada 5. Nedostatak motivacije 6. Ne postoji adekvatan mehanizam praćenja i procjene kvaliteta rada. 5. Neadekvatna opremljenost i pristupačnost Ustanova U oblasti vodosnabdjevanja, preduzeća ne djeluju u podsticajnom okruženju, usljed gubitaka u mreži i niskom nivou naplate usluga ista nisu u mogućnosti planirati proširenje mreže i unaprjeđivati kvalitetu pite vode. 4. Mehanizmi donošenja odluka: Mladi sa posebnim potrebama, nemaju neposredni utjecaj na odluke koje se tiču pitanja bitnih za njihov društveno-politički položaj. Uzroci ovakvog stanja su: - Ograničenost i neprilagođenost tehnika komunikacije za neposredno učešće mladih sa posebnim potrebama - Nedovoljno razvijeni mehanizmi donošenja odluka,

	Osim neefikasnih mehanizama prisutan je i problem djelimičnog poštivanja već donesenih odluka kao i nepostojanja građanskih inicijativa da se mijenjaju i usklađuju već uspostavljena rješenja i postupci. Zbog navedenih uzroka za posljedicu imamo nizak nivo učešća mladih sa posebnim potrebama u procesima donošenja odluka na svim nivoima.
2. Neuspjeh društva / zajednice da obezbijedi sigurno okruženje	1. Društvene i kulturne norme, tradicija, diskriminatorna vjerovanja i prakse: 1. Predrasude i stereotipi 2. Nedovoljan angažman NO i građanstva 3. Nedovoljan angažman lokalne zajednice 4. Nedovoljan angažman federalne i državne zajednice 5. Komplikovan sistem društvenog uređenja. 6. Nizak nivo društvene svijesti i altruizma. 7. Medijska neinformisanost 8. Neadekvatne mjere socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja 9. Neuređene pojedine oblasti tako da mogu odgovoriti potrebama reformi i realizaciji Zakonskih odredbi. 10. Nisu uspostavljeni mehanizmi praćenja kvaliteta rada na terenu, vrednovanja i informisanja. 11. Nije obezbijedena transparentnost informacija u svakom pogledu. 12. Nisu istražene stvarne potrebe korisnika iti obezbijedeni uslovi za ostvarenje istih. 13. Ne postoje odgovarajući standardi i mogućnost za realizaciju istih. 14. Ne uvažava se mišljenja profesionalaca koji su direktno uključeni u rad sa korisnicima usluga. 15. Nedovoljna sredstva i organizovanje stručnih skupova, okruglih stolova i sličnih aktivnosti s ciljem razmjene pozitivnih iskustava iz prakse. 16. Nedovoljna sredstva i transparentnost konkursa za objavu knjiga, časopisa, članaka i sličnih sadržaja od značaja za unapređenje kvaliteta rada i življenja. 17. Ne uređen pravilnik o ocjenjivanju tako da se vrednuje odgovornost, funkcionalnost i profesionalnost, što će doprinijeti intrizičnoj motivaciji. 18. Neadekvatna sistematizacija radnih mjesta i pasivnost u ukazivanju na potrebe. 19. Ne radi se na prevenciji neželjenih posljedica niti postoje savjetovališta. 20. Nedovoljan rad na istraživanju potreba stanovništva i pronalaženju načina rješavanja problema, 21. Nedovoljan interes i razumijevanje te spremnost na pružanje pomoći iz svog domena. 22. Izostaje motivacija uposlenika za veća zalaganja i profesionalnost u radu. 23. Nedovoljno zastupljena kooperativnost i timski rad unutar institucije. 24. Loša saradnja i zajedničko djelovanje sa ostalim sektorima, 25. Nedovoljna sredstva i podsticaji za kvalitetno profesionalno usavršavanje uposlenika. 26. Ne postoje mehanizmi kontrole kvaliteta rada, 27. Narušen sistem društvenih vrijednosti a društvo ne čini ništa da uspostavi balans između potreba stanovništva i negativnih uticaja okruženja.
3. Neuspjeh pojedinaca	1. Stavovi, vrijednosti, vjerovanja: 1. Posljedice predrasuda i halo efekta 2. Pasivnost roditelja 3. Ne uvažavanje mišljenja roditelja i partnerstva 4. Nedovoljna upućenost roditelja u ostvarenje prava i način rada sa djecom

	5. Postavljanje nerealnih ciljeva pred dijete 6. Nedostatak strpljenja i samokritičnosti 1. Znanje, sposobnosti: 1. Neinformisanost 2. Nedovoljno educiran prosvjetni kadar 3. Nepoznavanje bitnih sadržaja od strane roditelja, pa i učitelja, iz oblasti psihologije i pedagogije 4. Nefleksibilnost i nedovoljna spremnost za timski rad

[Aneks 3: Analiza uzroka u okviru konceptualnog okvira, općina Gračanica](#)

IZJAVA O PROBLEMU/POJAVI: Nedovoljna podrška za porodice u stanju socijalne pomoći i stalne socijalne pomoći, porodice bez zdravstvenog osiguranja i primanja, romska populacija i dr.

ANALIZA UZROKA:

Direktni uzroci i	Osnovni uzroci
-------------------	----------------

pojave	
1. Neuspjeh sistema (vlada i NVO-i) da obezbijedi sigurno okruženje i da odgovori na kršenja istog	1. Neadekvatna politika i pravni i regulatorni okviri, praćenje i izvještavanje: 1. Neusklađeni i nedorečeni Zakoni na svim nivoima (nepostojanje jednakih prava za sve na području B i H u po-gledu školovanja, liječenja, socijalne zaštiti i drugih prava) 2. Nepostojanje adekvatnih zakonskih osnova za preventivni razvoj djece 3. Neadekvatni standardi 4. Nedovoljna briga o značaju i potrebama porodice 5. Neuvezanost sistema institucionalnog djelovanja 6. Neuređen društveni sistem te nesigurno okruženje. 7. Nisu uspostavljeni pravni i regulatorni okviri. 8. Ne postoje Zakonski propisi koji će odgovoriti potrebama svih građana. 9. Nisu usklađeni Zakoni na svim nivoima vlasti. 10. Ne postoje adekvatni mehanizmi praćenja i realizacije zakonskih odredbi pravednih za sve građane. 11. Nije zastupljena transparentnost informacija. 12. Ne postoje mehanizmi za sankcionisanje kršenja zakonskih odredbi i njihove realizacije u okvirima prava i pravičnosti za sve građane. 13. Nisu obezbijedena finansijska sredstva za realizaciju Zakonskih prava svih kategorija. 14. Neadekvatne mjere socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja 2. Sposobnosti profesionalaca: 1. Nije istraženo i objelodanjeno stvarno stanje na terenu, potrebe, prepreke i najbolja moguća rješenja eventualnih problema – ne uvažavanje mišljenja direktnih korisnika. 2. Kada se biraju ljudi na ključne pozicije ne uvažava se princip sposobnosti, nego podobnosti. 3. Nedovoljno zastupljen i vrednovan profesionalizam u radu. 4. Nedovoljna broj angažovanog profesionalnog kadra 5. Predrasude i stereotipi kod profesionalaca 3. Fragmentirane, slabo finansirane i tehnički slabe strukture /službe odgovorne za dječiju zaštitu: 1. Nevladin sektor prilično pasivan, ne kontroliše rad Vlade. 2. NVO ne prate potrebe građanstva niti iniciraju izmjene i dopune Zakona. 3. Nedovoljna saradnja NVO sa institucijama i nedostatak kooperativnosti na rješavanju eventualnih problema u zajednici. 4. Nedovoljna i neadekvatna medijska informisanost i transparentnost informacija. 5. Nedovoljno pažnje i sredstava se posvećuje publikaciji edukativnih sadržaja i kvalitetnoj edukaciji roditelja, nastavnika i građanstva. 6. Ne postoji kvalitetan kriterij raspodjele sredstava za NVO, kako bi postigli što kvalitetnije ishode djelovanja. 7. Neadekvatno opremljene ustanove i organizacije odgovorne za socijalnu zaštitu (ne postoji Savjetovalište u CSR) 8. Ne postoji kooperativnost u radu među različitim sektorima, transparentnost i prohodnost informacije. 9. Nedovoljna sredstva i podsticaji za kvalitetno profesionalno usavršavanje uposlenika. 10. Nedovoljna sredstva za angažman stručnih i mobilnih timova. U oblasti vodosnabdijevanja, preduzeća ne djeluju u podsticajnom okruženju, usljed gubitaka u mreži i niskom nivou naplate usluga ista nisu u mogućnosti planirati

	proširenje mreže i unaprjeđivati kvalitetu pite vode. 4. Mehanizmi donošenja odluka: Ekonomska isključenost se iskazuje kroz nedostatak mogućnosti za uključivanjem u procese donošenja odluka na lokalnim i višim nivoima vlasti. Ovakva pojava je uzrokovana: - Neprilagođenošću mehanizama za uključivanje, materijalno neobezbjedenih porodica, u procese donošenja odluka
2. Neuspjeh društva / zajednice da obezbijedi sigurno okruženje	1. Društvene i kulturne norme, tradicija, diskriminatorna vjerovanja i prakse: 1. Neuređene pojedine oblasti tako da mogu odgovoriti potrebama reformi i realizaciji Zakonskih odredbi. 2. Nisu uspostavljeni mehanizmi praćenja kvaliteta rada na terenu, vrednovanja i informisanja. 3. Nije obezbijedena transparentnost informacija u svakom pogledu. 4. Nisu istražene stvarne potrebe korisnika iti obezbijedeni uslovi za ostvarenje istih. 5. Ne postoje odgovarajući standardi i mogućnost za realizaciju istih. 6. Ne uvažava se mišljenja profesionalaca koji su direktno uključeni u rad sa korisnicima usluga. 7. Nedovoljna sredstva i organizovanje stručnih skupova, okruglih stolova i sličnih aktivnosti s ciljem razmjene pozitivnih iskustava iz prakse. 8. Nedovoljna sredstva i transparentnost konkursa za objavu knjiga, časopisa, članaka i sličnih sadržaja od značaja za unapređenje kvaliteta rada i življenja. 9. Neadekvatna sistematizacija radnih mjesta i pasivnost u ukazivanju na potrebe. 10. Ne radi se na prevenciji neželjenih posljedica niti postoje savjetovališta. 11. Nedovoljan rad na istraživanju potreba stanovništva i pronalaženju načina rješavanja problema, 12. Nedovoljan interes i razumijevanje te spremnost na pružanje pomoći iz svog domena. 13. Izostaje motivacija uposlenika za veća zalaganja i profesionalnost u radu. 14. Nedovoljno zastupljena kooperativnost i timski rad unutar institucije. 15. Loša saradnja i zajedničko djelovanje sa ostalim sektorima, 16. Ne postoje mehanizmi kontrole kvaliteta rada, 17. Narušen sistem društvenih vrijednosti a društvo ne čini ništa da uspostavi balans između potreba stanovništva i negativnih uticaja okruženja.
3. Neuspjeh pojedinaca	1. Stavovi, vrijednosti, vjerovanja: - Slabo razvijena društvena svijest. - Nerazvijena samokritičnost i altruistička osjećanja - Stereotipno panaganje linijom manjeg otpora. - Nedovoljno inicirano pokretanje humanitarnih akcija, - Nedostatak razumijevanja drugog i pružanje pomoći u svom domenu. - Nezainteresovanost za udruživanje u interesne grupe i podsticanje na akcija. 2. Znanje, sposobnosti: - Nedovoljno profesionalno usavršavanje i primjena novih saznanja - Otpor prema novinama i timskom radu. - Nedovoljno javno iznošenje pozitivnih primjera i iskustava iz prakse i života - Nedovoljna razmjena informacija i rad na sprečavanju posljedica predrasuda

Aneks 3: Analiza uzroka u okviru konceptualnog okvira, općina Gračanica

**IZJAVA O PROBLEMU/POJAVI: Nedovoljna podrška za stare osobe bez
porodičnog staranja**

ANALIZA UZROKA:

Direktni uzroci i pojave	Osnovni uzroci
1. Neuspjeh sistema (vlada i NVO-i) da obezbijedi sigurno okruženje i da odgovori na kršenja istog	5. Neadekvatna politika i pravni i regulatorni okviri, praćenje i izvještavanje: 1. Nepostojanje adekvatnih zakonskih osnova za brigu o starim licima bez porodičnog staranja. 2. Netransparentnost informacija o potrebama i pravima starih osoba bez porodičnog staranja 3. Neuvezanost institucionalnog sistema 4. Neuređen društveni sistem te nesigurno okruženje. 5. Nisu uspostavljeni pravni i regulatorni okviri. 6. Ne postoje Zakonski propisi koji će odgovoriti potrebama svih građana.

	7. Nisu usklađeni Zakoni na svim nivoima vlasti. 8. Ne postoje adekvatni mehanizmi praćenja i realizacije zakonskih odredbi pravednih za sve građane. 9. Nije zastupljena transparentnost informacija. 10. Ne postoje mehanizmi za sankcionisanje kršenja zakonskih odredbi i njihove realizacije u okvirima prava i pravičnosti za sve građane. 11. Nisu obezbijeđena finansijska sredstva za realizaciju Zakonskih prava svih kategorija. 12. Neadekvatne mjere socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja 6. Sposobnosti profesionalaca: 1. Nije istraženo i objelodanjeno stvarno stanje na terenu, potrebe, prepreke i najbolja moguća rješenja eventualnih problema – ne uvažavanje mišljenja direktnih korisnika. 2. Kada se biraju ljudi na ključne pozicije ne uvažava se princip sposobnosti, nego podobnosti. 3. Nedovoljno zastupljen i vrednovan profesionalizam u radu. 4. Nedovoljna broj angažovanog profesionalnog kadra 5. Predrasude i stereotipi kod profesionalaca 6. Izostaje motivacija uposlenika za veća zalaganja i profesionalnost u radu. 7. Fragmentirane, slabo finansirane i tehnički slabe strukture /službe odgovorne za dječiju zaštitu: 1. Ne postoje adekvatne ustanove za smještaj takvih osoba. 2. Nedovoljno osiguranje materijalnih i finansijskih sredstava u jačanju sektora zaštite ove kategorije. 3. Nedostatak sredstava za angažovanje stručnog kadra za mobilni tim. 4. Nevladin sektor prilično pasivan, ne kontroliše rad Vlade, ne prate potrebe građanstva niti iniciraju izmjene i dopune Zakona. 5. Nedovoljna i neadekvatna medijska informisanost i transparentnost informacija. 6. Ne postoji kvalitetan kriterij raspodjele sredstava za NVO, kako bi postigli što kvalitetnije ishode djelovanja. 7. Neadekvatno opremljene ustanove i organizacije odgovorne za socijalnu zaštitu (ne postoji Savjetovalište u CSR) 8. Ne postoji kooperativnost u radu među različitim sektorima, transparentnost i prohodnost informacije. U oblasti vodosnabdijevanja, preduzeća ne djeluju u podsticajnom okruženju, usljed gubitaka u mreži i niskom nivou naplate usluga ista nisu u mogućnosti planirati proširenje mreže i unaprjeđivati kvalitetu pite vode. 8. Mehanizmi donošenja odluka: Stara i iznemogla lica nemaju neposredni utjecaj na odluke koje se tiču pitanja bitnih za njihovu egzistenciju. Uzroci ovakvog stanja su: - Nedovoljno razvijeni mehanizmi donošenja odluka, - Ograničenost i neprilagođenost tehnika komunikacije za neposredno učešće građana/ki iz ciljane skupine Kao posljedicu u lokalnoj zajednici je prisutan nizak nivo učešća građana/ki, starih i iznemoglih, u procesima donošenja odluka na svim nivoima,
3. Neuspjeh društva / zajednice da obezbijedi	1. Društvene i kulturne norme, tradicija, diskriminatorna vjerovanja i prakse: 1. Nedovoljna angažovanost društvene zajednice u rješavanju potreba starih lica bez porodičnog staranja. 2. Nepovoljno materijalno i socijalno okruženje.

sigurno okruženje	3. Nemogućnost osiguravanja jednakih uslova za sva stara lica bez porodičnog staranja (zdr. Zaštita, smještaj). 4. Nedovoljna informisanost lokalne zajednice o potrebama starih lica bez por. staranja. 5. Neuređene pojedinih oblasti tako da mogu odgovoriti potrebama reformi i realizaciji Zakonskih odredbi. 6. Nisu uspostavljeni mehanizmi praćenja kvaliteta rada na terenu, vrednovanja i informisanja. 7. Nije obezbijedena transparentnost informacija u svakom pogledu. 8. Ne postoje odgovarajući standardi i mogućnost za realizaciju istih. 9. Ne uvažava se mišljenja profesionalaca koji su direktno uključeni u rad sa korisnicima usluga. 10. Nedovoljna sredstva i organizovanje stručnih skupova, okruglih stolova i sličnih aktivnosti s ciljem razmjene pozitivnih iskustava iz prakse. 11. Ne radi se na prevenciji neželjenih posljedica niti postoje savjetovišta. 12. Nedovoljan rad na istraživanju potreba stanovništva i pronalaženju načina rješavanja problema, 13. Nedovoljan interes i razumijevanje te spremnost na pružanje pomoći iz svog domena. 14. Nedovoljno zastupljena kooperativnost i timski rad unutar institucije. 15. Loša saradnja i zajedničko djelovanje sa ostalim sektorima, 16. Nedovoljna sredstva i podsticaji za kvalitetno profesionalno usavršavanje uposlenika. 17. Ne postoje mehanizmi kontrole kvaliteta rada, 18. Narušen sistem društvenih vrijednosti a društvo ne čini ništa da uspostavi balans između potreba stanovništva i negativnih uticaja okruženja. 19. Neadekvatne mjere socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja
3. Neuspjeh pojedina	1. Stavovi, vrijednosti, vjerovanja: - Nedovoljna finansijska sredstva - Poremećeni porodični odnosi - Pasivnost pojedinca - Nedostatak inicijative okruženja. - Sebičnost - Nedovoljna pomoć i podrška (materijalna, ostvarivanje pozitivnih prava) - 3. Znanje, sposobnosti: - Nedovoljna educiranost kadra koji se bavi problemima socijalne zaštite starih lica bez porodičnog staranja. - Otpor prema novinama i timskom radu. - Nedovoljno javno iznošenje pozitivnih primjera i iskustava iz prakse i života

Aneks 4.1: Matrica za mapiranje nosilaca dužnosti/mandata na državnom, entitetskom i kantonalnim nivoima

**MAPIRANJE SISTEMA DJEČIJE ZAŠTITE: DRŽAVNE/ENTITETSKE/
INSTITUCIJE TUZLANSKOG KANTONA I MANDATI**

NOSIOCI DUŽNOSTI	POSTOJEĆA OBAVEZA/MANDAT		
	<i>Šta odgovorne institucije/organizacije/pojedinci trebaju raditi u skladu sa svojim postojećim mandatima/smjernicama i opisima poslova?</i>		
<i>Ko je odgovoran?</i>	Prioritetna socijalno isključena grupa Stare osobe bez porodičnog staranja	Prioritetna socijalno isključena grupa Djeca sa posebnim potrebama (djeca ometena u psiho-fizičkom razvoju i dr.)	Prioritetna socijalno isključena grupa Porodice u stanju socijalne potrebe (stalne socijalne pomoći, porodice bez zdravstvenog osiguranja i primanja, romska populacija i dr.)
Popuniti za svakog nosioca dužnosti na	Vodeći principi: <i>Univerzalnost i neotuđivost; nedjeljivost; jednakost i nediskriminacija; međuovisnost i međupovezanost; participacija i inkluzija; odgovornost i pravilo zakona</i> <i>Ne-diskriminacija(CRC Čl. 2); Najbolji interesi za djete (CRC Čl. 3); Pravo na izražavanje svog mišljenja (CRC Čl. 12).</i>		

državnom/entitet- skom i kantonalnim nivoima	<i>Specifična prava za prioritetnu grupu</i> Čl. 25 (1) Svako ima pravo na standard života koji obezbeđuje zdravlje i blagostanje, njegovo i njegove porodice, uključujući hranu, odeću, stan i lekarsku negu i potrebne socijalne službe, kao i pravo na osiguranje u slučaju nezaposlenosti, bolesti, onesposobljenja, udovištva, starosti ili drugih slučajeva gubljenja sredstava za izdržavanje usled okolnosti nezavisnih od njegove volje.	<i>Specifična prava za prioritetnu grupu</i> Čl.14 Prava i družnosti roditelja i, kada je to primjenljivo, staratelja, da daju usmjerenje djetetu u ispoljavanju njegovih prava na način koji je u skladu s razvojnim sposobnostima djeteta Čl. 20 Pravo na posebnu zaštitu i pomoć koju će pružiti država. Čl. 23 Mentalno ili fizički onesposobljeno dijete ima pravo da uživa pun i pristojan život, u uslovima koji obezbjeđuju dostojanstvo, potiču samopouzdanje i olakšavaju aktivno dječije učešće u zajednici. Čl .19 Pravo na zaštitu od svih oblika fizičkog i mentalnog nasilja, povreda i zlostavljanja, zanemarivanja, lošeg ophođenja ili eksploatacije, uključujući seksualno zlostavljanje dok su pod skrbništvom roditelja, staratelja ili drugih osoba koje se brinu o djetetu; Čl. 24 Pravo djeteta da uživa najviši standard zdravlja koji je moguće dostići, i da ima pristup institucijama za liječenje i zdravstvenu rehabilitaciju. <i>...Države stranke će se zalagati za puno ostvarenje toga prava i osobito poduzimati odgovarajuće mjere:</i> <i>a) za smanjenje smrtnosti novorođenčadi i djece;</i> <i>b) za pružanja potrebne zdravstvene pomoći i zdravstvene njege svakom djetetu, s</i> <i>težištem na jačanju primarne zdravstvene zaštite;</i> <i>c) za suzbijanje bolesti i neishranjenosti u okvirima primarne zdravstvene zaštite</i> <i>primjenom, inter alia, lako dostupne tehnologije te osiguranjem odgovarajuće hranjive</i> <i>prehrane i pročišćene pitke vode, imajući na umu opasnosti i rizike od zagađenosti</i> <i>okoliša;</i> <i>d) za osiguranje prenatalne i postnatalne zdravstvene zaštite majki;</i> <i>e) za pružanje obavijesti, obrazovanja i potpore u korištenju temeljnih</i> <i>spoznaja o</i> <i>dječjem zdravlju i prehrani, prednostima dojenja, osobnoj higijeni i</i> <i>čistoći okoliša te</i> <i>sprječavanju nezgoda, svim slojevima zajednice, osobito roditeljima i</i> <i>djeci;</i> <i>f) za razvoj preventivne zdravstvene zaštite, savjetovališta za roditelje te</i> <i>obrazovanja</i> <i>i službi za planiranje obitelji...</i> 3. Države stranke će poduzeti djelotvorne i odgovarajuće mjere za suzbijanje tradicionalnih postupaka koji štete zdravlju djece. Čl. 26 Pravo djeteta na prednosti socijalne sigurnosti, uključujući socijalno osiguranje, i poduzeće potrebne mjere da se postigne potpuno ostvarenje ovog prava u skladu sa svojim nacionalnim zakonom. Čl. 28 Pravo djeteta na obrazovanje, a da bi se ovo pravo ostvarilo postupno i na osnovi jednakih mogućnosti, one će između ostalog pod (a) Proglasiti osnovno školovanje obaveznim i besplatno dostupnim za svakoga; Čl. 31 Pravo djeteta na odmor i slobodno vrijeme, na igru i rekreaciju koji odgovaraju starosti djeteta i na slobodno učešće u kulturnom životu i umjetnostima Čl. 39 Pravo na pomoć, oporavak i socijalnu reintegraciju	<i>Specifična prava za prioritetnu grupu</i> Čl. 25 (1) Svako ima pravo na standard života koji obezbeđuje zdravlje i blagostanje, njegovo i njegove porodice, uključujući hranu, odeću, stan i lekarsku negu i potrebne socijalne službe, kao i pravo na osiguranje u slučaju nezaposlenosti, bolesti, onesposobljenja, udovištva, starosti ili drugih slučajeva gubljenja sredstava za izdržavanje usled okolnosti nezavisnih od njegove volje. (2) Majke i deca imaju pravo na naročito staranje i pomoć. Sva deca, rođena u braku ili van njega, uživaju jednaku socijalnu zaštitu. Čl. 26 (1) Svako ima pravo na obrazovanje (2) Obrazovanje treba da bude usmereno ka punom razvitku ljudske ličnosti i učvršćivanju poštovanja ljudskih prava i osnovnih sloboda. <i>Vidjeti specifična prava za prioritetnu grupu „Djeca sa posebnim potrebama“ preuzeta iz Konvencije o pravima djeteta</i>
--	---	--	--

Ministarstva i tijela na državnom nivou: Vijeće ministara BiH www.vijeceministara.gov.ba	-Odluke -Praćenje i mehanizmi žalbi Vijeće ministara BiH djeluje u skladu sa Izmenama i dopunama zakona o Vijeću ministara BiH. Vijeće ministara je organ izvršne vlasti Bosne i Hercegovine koji vrši svoja prava i dužnosti kao vladine funkcije, u skladu sa Ustavom BiH, zakonima i drugim propisima Bosne Hercegovine. Vijeće ministara, u skladu sa Općim okvirnim sporazumom za mir, i posebno članom III Aneksa 4. toga sporazuma (u kojem su predviđene odgovornosti i odnosi između institucija Bosne i Hercegovine i entiteta), čine predsjedavajući i ministri, i to: -ministar vanjskih poslova, -ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, -ministar finansija i trezora, -ministar komunikacija i prometa, -ministar civilnih poslova, -ministar za ljudska prava i izbjeglice, -ministar pravde, -ministar sigurnosti. Mandat Vijeća ministara je isti kao mandat Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine. Radi osiguranja potpunog, djelotvornog, kvalitetnog i usklađenog obavljanja poslova Vijeće ministara osniva stalne ili privremene urede, direkcije, službe, odbore i druga tijela. Stalna tijela su: Direkcija za EU integracije, Generalni sekretarijat, Ured za zakonodavstvo, Odbor za unutrašnju, politiku i Odbor za ekonomiju.	-Prevenција Politike o invalidnosti -Odluke -Praćenje i mehanizmi žalbi Vijeće ministara BiH djeluje u skladu sa Izmenama i dopunama zakona o Vijeću ministara BiH. Vijeće ministara je organ izvršne vlasti Bosne i Hercegovine koji vrši svoja prava i dužnosti kao vladine funkcije, u skladu sa Ustavom BiH, zakonima i drugim propisima Bosne Hercegovine. Vijeće ministara, u skladu sa Općim okvirnim sporazumom za mir, i posebno članom III Aneksa 4. toga sporazuma (u kojem su predviđene odgovornosti i odnosi između institucija Bosne i Hercegovine i entiteta), čine predsjedavajući i ministri, i to: -ministar vanjskih poslova, -ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, -ministar finansija i trezora, -ministar komunikacija i prometa, -ministar civilnih poslova, -ministar za ljudska prava i izbjeglice, -ministar pravde, -ministar sigurnosti. Mandat Vijeća ministara je isti kao mandat Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine. Radi osiguranja potpunog, djelotvornog, kvalitetnog i usklađenog obavljanja poslova Vijeće ministara osniva stalne ili privremene urede, direkcije, službe, odbore i druga tijela. Stalna tijela su: Direkcija za EU integracije, Generalni sekretarijat, Ured za zakonodavstvo, Odbor za unutrašnju, politiku i Odbor za ekonomiju.	-Prevenција Politike o invalidnosti -Odluke -Praćenje i mehanizmi žalbi Vijeće ministara BiH djeluje u skladu sa Izmenama i dopunama zakona o Vijeću ministara BiH. Vijeće ministara je organ izvršne vlasti Bosne i Hercegovine koji vrši svoja prava i dužnosti kao vladine funkcije, u skladu sa Ustavom BiH, zakonima i drugim propisima Bosne Hercegovine. Vijeće ministara, u skladu sa Općim okvirnim sporazumom za mir, i posebno članom III Aneksa 4. toga sporazuma (u kojem su predviđene odgovornosti i odnosi između institucija Bosne i Hercegovine i entiteta), čine predsjedavajući i ministri, i to: -ministar vanjskih poslova, -ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, -ministar finansija i trezora, -ministar komunikacija i prometa, -ministar civilnih poslova, -ministar za ljudska prava i izbjeglice, -ministar pravde, -ministar sigurnosti. Mandat Vijeća ministara je isti kao mandat Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine. Radi osiguranja potpunog, djelotvornog, kvalitetnog i usklađenog obavljanja poslova Vijeće ministara osniva stalne ili privremene urede, direkcije, službe, odbore i druga tijela. Stalna tijela su: Direkcija za EU integracije, Generalni sekretarijat, Ured za zakonodavstvo, Odbor za unutrašnju, politiku i Odbor za ekonomiju.
-Direkcija za evropske integracije	Direkcija za evropske integracije vrši naročito poslove koji se odnose na usklađivanje aktivnosti tijela vlasti u Bosni i Hercegovini, nadzor nad provedbom odluka koje donose nadležne institucije u Bosni i Hercegovini a koje se odnose na sve odgovarajuće aktivnosti potrebne za evropske integracije. Direkcija učestvuje u aktivnostima ili izrađuje nacрте i prijedloge politika, zakona, drugih propisa i smjernica koje se odnose na izvršenje poslova koje je Bosna i Hercegovina dužna poduzimati kako bi se uključila u procese evropske integracije. Direkcija obavlja i druge poslove koji se odnose na pokretanje inicijativa i savjetovanje o pitanjima usklađivanja ukupnih procesa i aktivnosti tijela vlasti u Bosni i Hercegovini na ispunjenju obaveza prema evropskim integracijama.	Direkcija za evropske integracije vrši naročito poslove koji se odnose na usklađivanje aktivnosti tijela vlasti u Bosni i Hercegovini, nadzor nad provedbom odluka koje donose nadležne institucije u Bosni i Hercegovini a koje se odnose na sve odgovarajuće aktivnosti potrebne za evropske integracije. Direkcija učestvuje u aktivnostima ili izrađuje nacрте i prijedloge politika, zakona, drugih propisa i smjernica koje se odnose na izvršenje poslova koje je Bosna i Hercegovina dužna poduzimati kako bi se uključila u procese evropske integracije. Direkcija obavlja i druge poslove koji se odnose na pokretanje inicijativa i savjetovanje o pitanjima usklađivanja ukupnih procesa i aktivnosti tijela vlasti u Bosni i Hercegovini na ispunjenju obaveza prema evropskim integracijama.	Direkcija za evropske integracije vrši naročito poslove koji se odnose na usklađivanje aktivnosti tijela vlasti u Bosni i Hercegovini, nadzor nad provedbom odluka koje donose nadležne institucije u Bosni i Hercegovini a koje se odnose na sve odgovarajuće aktivnosti potrebne za evropske integracije. Direkcija učestvuje u aktivnostima ili izrađuje nacрте i prijedloge politika, zakona, drugih propisa i smjernica koje se odnose na izvršenje poslova koje je Bosna i Hercegovina dužna poduzimati kako bi se uključila u procese evropske integracije. Direkcija obavlja i druge poslove koji se odnose na pokretanje inicijativa i savjetovanje o pitanjima usklađivanja ukupnih procesa i aktivnosti tijela vlasti u Bosni i Hercegovini na ispunjenju obaveza prema evropskim integracijama.

-Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine - Zajednička komisija za ljudska prava, prava djeteta, mlade, imigraciju, izbjeglice, azil i etiku - Ministarstvo civilnih poslova 1. Sektor za rad, zapošljavanje, zdravstvo, socijalu zaštitu i penziju 2. Sektor za obrazovanje - Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice www.mhrr.gov 01 Kabineti ministra i zamjenika ministra	Direkcija za evropske integracije vrši i druge poslove i zadatke koje joj dodijeli Vijeće ministara, odnosno predsjedavajući Vijeća ministara. Direkcijom rukovodi direktor kojeg imenuje i razrješava Vijeće ministara na prijedlog predsjedavajućeg Vijeća ministara, u skladu sa Zakonom o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine. Direktor je neposredno odgovoran za svoj rad predsjedavajućem Vijeća ministara. - Odluke - Praćenje i mehanizmi žalbi Zajednička komisija za ljudska prava, prava djeteta, mlade, imigraciju, izbjeglice, azil i etiku razmatra pitanja koja se odnose na: ostvarivanje ljudskih prava i osnovnih sloboda, zagaraniranih Ustavom i zakonodavstvom BiH, od državnih organa, javnih institucija i organizacija koje obavljaju javna ovlaštenja, u slučajevima koje iznese Ombudsmen, građani i entiteti, te o tome obavještava domove; zatim na državljanstvo; imigraciju, izbjeglice i azil; provođenje aneksa 6. i 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini; razvoj i probleme u realizaciji i zaštiti ljudskih prava i sloboda, te mjere za njihovu efikasniju zaštitu. Ovo tijelo također razmatra pitanja u vezi s ostvarivanjem prava djeteta – posebno poboljšanjem statusa djeteta u Bosni i Hercegovini; pitanja u vezi s ostvarivanjem prava mladih - posebno unapređenja prava mladih u Bosni i Hercegovini; razmatranje prijedloga dokumenata i izvještaja institucija BiH koji se odnose na prava djeteta i na pitanja mladih, te druga pitanja iz oblasti ljudskih prava, prava djeteta, mladih, imigracije, izbjeglica, azila i etike. - Odluke -Praćenje i mehanizmi žalbi Ministarstvo je nadležno za: poslove državljanstva, upis i evidenciju građana, zaštitu ličnih podataka, prijavljivanje prebivališta i boravišta, lične isprave, putne isprave, postupak evidencije registracije vozila, deminiranje. Također je nadležno za obavljanje poslova i izvršavanje zadataka koji su u nadležnosti Bosne i Hercegovine i koji se odnose na utvrđivanje osnovnih principa koordiniranja aktivnosti, usklađivanja planova entitetskih tijela vlasti i definiranje strategije na međunarodnom planu u područjima: zdravstva i socijalne zaštite, penzija, nauke i obrazovanja, rada i zapošljavanja, kulture i sporta, geodetskim, geološkim i meteorološkim poslovima. - Prevenција - Odluke - Procjena i registracija - Upućivanje - Praćenje i mehanizmi žalbi Nadležnosti Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH utvrđene	Direkcija za evropske integracije vrši i druge poslove i zadatke koje joj dodijeli Vijeće ministara, odnosno predsjedavajući Vijeća ministara. Direkcijom rukovodi direktor kojeg imenuje i razrješava Vijeće ministara na prijedlog predsjedavajućeg Vijeća ministara, u skladu sa Zakonom o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine. Direktor je neposredno odgovoran za svoj rad predsjedavajućem Vijeća ministara. - Odluke - Praćenje i mehanizmi žalbi Zajednička komisija za ljudska prava, prava djeteta, mlade, imigraciju, izbjeglice, azil i etiku razmatra pitanja koja se odnose na: ostvarivanje ljudskih prava i osnovnih sloboda, zagaraniranih Ustavom i zakonodavstvom BiH, od državnih organa, javnih institucija i organizacija koje obavljaju javna ovlaštenja, u slučajevima koje iznese Ombudsmen, građani i entiteti, te o tome obavještava domove; zatim na državljanstvo; imigraciju, izbjeglice i azil; provođenje aneksa 6. i 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini; razvoj i probleme u realizaciji i zaštiti ljudskih prava i sloboda, te mjere za njihovu efikasniju zaštitu. Ovo tijelo također razmatra pitanja u vezi s ostvarivanjem prava djeteta – posebno poboljšanjem statusa djeteta u Bosni i Hercegovini; pitanja u vezi s ostvarivanjem prava mladih - posebno unapređenja prava mladih u Bosni i Hercegovini; razmatranje prijedloga dokumenata i izvještaja institucija BiH koji se odnose na prava djeteta i na pitanja mladih, te druga pitanja iz oblasti ljudskih prava, prava djeteta, mladih, imigracije, izbjeglica, azila i etike. - Odluke -Praćenje i mehanizmi žalbi Ministarstvo je nadležno za: poslove državljanstva, upis i evidenciju građana, zaštitu ličnih podataka, prijavljivanje prebivališta i boravišta, lične isprave, putne isprave, postupak evidencije registracije vozila, deminiranje. Također je nadležno za obavljanje poslova i izvršavanje zadataka koji su u nadležnosti Bosne i Hercegovine i koji se odnose na utvrđivanje osnovnih principa koordiniranja aktivnosti, usklađivanja planova entitetskih tijela vlasti i definiranje strategije na međunarodnom planu u područjima: zdravstva i socijalne zaštite, penzija, nauke i obrazovanja, rada i zapošljavanja, kulture i sporta, geodetskim, geološkim i meteorološkim poslovima. - Prevenција - Odluke - Procjena i registracija - Upućivanje - Praćenje i mehanizmi žalbi	Direkcija za evropske integracije vrši i druge poslove i zadatke koje joj dodijeli Vijeće ministara, odnosno predsjedavajući Vijeća ministara. Direkcijom rukovodi direktor kojeg imenuje i razrješava Vijeće ministara na prijedlog predsjedavajućeg Vijeća ministara, u skladu sa Zakonom o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine. Direktor je neposredno odgovoran za svoj rad predsjedavajućem Vijeća ministara. - Odluke - Praćenje i mehanizmi žalbi Zajednička komisija za ljudska prava, prava djeteta, mlade, imigraciju, izbjeglice, azil i etiku razmatra pitanja koja se odnose na: ostvarivanje ljudskih prava i osnovnih sloboda, zagaraniranih Ustavom i zakonodavstvom BiH, od državnih organa, javnih institucija i organizacija koje obavljaju javna ovlaštenja, u slučajevima koje iznese Ombudsmen, građani i entiteti, te o tome obavještava domove; zatim na državljanstvo; imigraciju, izbjeglice i azil; provođenje aneksa 6. i 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini; razvoj i probleme u realizaciji i zaštiti ljudskih prava i sloboda, te mjere za njihovu efikasniju zaštitu. Ovo tijelo također razmatra pitanja u vezi s ostvarivanjem prava djeteta – posebno poboljšanjem statusa djeteta u Bosni i Hercegovini; pitanja u vezi s ostvarivanjem prava mladih - posebno unapređenja prava mladih u Bosni i Hercegovini; razmatranje prijedloga dokumenata i izvještaja institucija BiH koji se odnose na prava djeteta i na pitanja mladih, te druga pitanja iz oblasti ljudskih prava, prava djeteta, mladih, imigracije, izbjeglica, azila i etike. - Odluke -Praćenje i mehanizmi žalbi Ministarstvo je nadležno za: poslove državljanstva, upis i evidenciju građana, zaštitu ličnih podataka, prijavljivanje prebivališta i boravišta, lične isprave, putne isprave, postupak evidencije registracije vozila, deminiranje. Također je nadležno za obavljanje poslova i izvršavanje zadataka koji su u nadležnosti Bosne i Hercegovine i koji se odnose na utvrđivanje osnovnih principa koordiniranja aktivnosti, usklađivanja planova entitetskih tijela vlasti i definiranje strategije na međunarodnom planu u područjima: zdravstva i socijalne zaštite, penzija, nauke i obrazovanja, rada i zapošljavanja, kulture i sporta, geodetskim, geološkim i meteorološkim poslovima. - Prevenција - Odluke - Procjena i registracija - Upućivanje - Praćenje i mehanizmi žalbi Nadležnosti Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH utvrđene
---	--	--	--

02 Sektor za izbjeglice iz BiH i raseljene osobe u BiH 03 Sektor za imigraciju i azil 04 Sektor za ljudska prava 05 Sektor za projekte povratka, repatrijacije i prihvata izbjeglica 06 Sektor za iseljeništvo 07 Sektor za opšte, pravne i finansijske poslove Vijeće za djecu BiH	su Članom 12. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine i obuhvataju: -praćenje i provođenje međunarodnih konvencija i drugih dokumenata iz oblasti ljudskih prava i osnovnih sloboda; -promovisanje i zaštita ličnih i kolektivnih ljudskih prava i sloboda; -koordinacija i priprema izvještaja nadležnim domaćim organima i institucijama i međunarodnim institucijama i organizacijama o provođenju obaveza iz međunarodnih konvencija i međunarodnih dokumenata; -kreiranje i provođenje aktivnosti na ispunjavanju obaveza BiH u pogledu prijema u evroatlanske integracije, a posebno u vezi sa primjenom Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i njenim protokolima; -praćenje, izrada i distribuiranje informacija o standardima, ostvarenjima i aktivnostima u oblastima ljudskih prava; -saradnja sa vjerskim zajednicama; -saradnja sa nacionalnim manjinama i njihovim udruženjima; -saradnja sa institucijama i organizacijama zaduženim za traženje nestalih lica u BiH; -saradnja sa Crvenim krstom/križom BiH i Međunarodnim komitetom Crvenog krsta/križa i humanitarnim organizacijama; -staranje o pitanjima azila i o pravima izbjeglica koje dolaze u BiH; -provođenje Aneksa VII Opšteg okvirnog sporazuma za mir u BiH, kao i praćenje i nadzor provođenja tog Aneksa; -kreiranje i provođenje politike u BiH u oblasti povratka izbjeglica i raseljenih lica u BiH, projekata rekonstrukcije, i obezbjeđenje drugih uslova za održiv povratak; -koordiniranje, usmjeravanje i nadzor u okviru Komisije za izbjeglice i raseljena lica, aktivnosti entiteta i drugih institucija u BiH odgovornih za provođenje politike u ovoj oblasti; -sve ostale aktivnosti propisane zakonom, i/ili koje se odnose na provođenje Aneksa VI i VII Opšteg okvirnog sporazuma za mir u BiH; -saradnja sa nevladinim sektorom po pitanjima iz nadležnosti Ministarstva; -kreiranje politike useljavanja i azila u BiH; -kreiranje politike BiH prema iseljeništvu.	Nadležnosti Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH utvrđene su Članom 12. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine i obuhvataju: -praćenje i provođenje međunarodnih konvencija i drugih dokumenata iz oblasti ljudskih prava i osnovnih sloboda; -promovisanje i zaštita ličnih i kolektivnih ljudskih prava i sloboda; -koordinacija i priprema izvještaja nadležnim domaćim organima i institucijama i međunarodnim institucijama i organizacijama o provođenju obaveza iz međunarodnih konvencija i međunarodnih dokumenata; -kreiranje i provođenje aktivnosti na ispunjavanju obaveza BiH u pogledu prijema u evroatlanske integracije, a posebno u vezi sa primjenom Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i njenim protokolima; -praćenje, izrada i distribuiranje informacija o standardima, ostvarenjima i aktivnostima u oblastima ljudskih prava; -saradnja sa vjerskim zajednicama; -saradnja sa nacionalnim manjinama i njihovim udruženjima; -saradnja sa institucijama i organizacijama zaduženim za traženje nestalih lica u BiH; -saradnja sa Crvenim krstom/križom BiH i Međunarodnim komitetom Crvenog krsta/križa i humanitarnim organizacijama; -staranje o pitanjima azila i o pravima izbjeglica koje dolaze u BiH; -provođenje Aneksa VII Opšteg okvirnog sporazuma za mir u BiH, kao i praćenje i nadzor provođenja tog Aneksa; -kreiranje i provođenje politike u BiH u oblasti povratka izbjeglica i raseljenih lica u BiH, projekata rekonstrukcije, i obezbjeđenje drugih uslova za održiv povratak; -koordiniranje, usmjeravanje i nadzor u okviru Komisije za izbjeglice i raseljena lica, aktivnosti entiteta i drugih institucija u BiH odgovornih za provođenje politike u ovoj oblasti; -sve ostale aktivnosti propisane zakonom, i/ili koje se odnose na provođenje Aneksa VI i VII Opšteg okvirnog sporazuma za mir u BiH; -saradnja sa nevladinim sektorom po pitanjima iz nadležnosti Ministarstva; -kreiranje politike useljavanja i azila u BiH; -kreiranje politike BiH prema iseljeništvu. - Prevenција - Odluke - Pružanje usluga - Praćenje i mehanizmi žalbi Vijeće za djecu je uspostavljeno krajem 2002 godine, s ciljem da prati implementaciju Državnog akcionog plana za djecu za period	su Članom 12. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine i obuhvataju: -praćenje i provođenje međunarodnih konvencija i drugih dokumenata iz oblasti ljudskih prava i osnovnih sloboda; -promovisanje i zaštita ličnih i kolektivnih ljudskih prava i sloboda; -koordinacija i priprema izvještaja nadležnim domaćim organima i institucijama i međunarodnim institucijama i organizacijama o provođenju obaveza iz međunarodnih konvencija i međunarodnih dokumenata; -kreiranje i provođenje aktivnosti na ispunjavanju obaveza BiH u pogledu prijema u evroatlanske integracije, a posebno u vezi sa primjenom Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i njenim protokolima; -praćenje, izrada i distribuiranje informacija o standardima, ostvarenjima i aktivnostima u oblastima ljudskih prava; -saradnja sa vjerskim zajednicama; -saradnja sa nacionalnim manjinama i njihovim udruženjima; -saradnja sa institucijama i organizacijama zaduženim za traženje nestalih lica u BiH; -saradnja sa Crvenim krstom/križom BiH i Međunarodnim komitetom Crvenog krsta/križa i humanitarnim organizacijama; -staranje o pitanjima azila i o pravima izbjeglica koje dolaze u BiH; -provođenje Aneksa VII Opšteg okvirnog sporazuma za mir u BiH, kao i praćenje i nadzor provođenja tog Aneksa; -kreiranje i provođenje politike u BiH u oblasti povratka izbjeglica i raseljenih lica u BiH, projekata rekonstrukcije, i obezbjeđenje drugih uslova za održiv povratak; -koordiniranje, usmjeravanje i nadzor u okviru Komisije za izbjeglice i raseljena lica, aktivnosti entiteta i drugih institucija u BiH odgovornih za provođenje politike u ovoj oblasti; -sve ostale aktivnosti propisane zakonom, i/ili koje se odnose na provođenje Aneksa VI i VII Opšteg okvirnog sporazuma za mir u BiH; -saradnja sa nevladinim sektorom po pitanjima iz nadležnosti Ministarstva; -kreiranje politike useljavanja i azila u BiH; -kreiranje politike BiH prema iseljeništvu. - Prevenција - Odluke - Pružanje usluga - Praćenje i mehanizmi žalbi Vijeće za djecu je uspostavljeno krajem 2002 godine, s ciljem da prati implementaciju Državnog akcionog plana za djecu za period
--	---	---	---

-Ministarstvo pravde BiH www.mpr.gov -Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa www.mvteo.gov.ba	- Odluke -Praćenje i mehanizmi žalbi Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine nadležno je za: (Sl. glasnik BiH broj 5/03 od 07.03.2003. god.) -administrativne funkcije vezano za pravosudne organe na državnom nivou; -međunarodnu i međuentitetsku pravosudnu saradnju (međusobna pravna pomoć i kontakti sa međunarodnim tribunalima); -izradu odgovarajućih zakona i propisa za uređenje pitanja iz alineje 1. i 2. ovog člana; -obezbjedivanje da zakonodavstvo BiH i njegova provedba na svim nivoima budu u skladu sa obavezama BiH koje proizilaze iz međunarodnih sporazuma; -saradnju sa Ministarstvom vanjskih poslova i entitetima na izradi međunarodnih bilateralnih i multilateralnih sporazuma; davanje smjernica i praćenje pravnog obrazovanja, kako bi se obezbijedila međuentitetska harmonizacija u ovoj oblasti i postupanje u skladu sa najboljim standardima; -općenito djelovanje kao centralno koordinirajući organ za obezbjedivanje usklađenosti zakonodavstva i standarda pravosudnog sistema među entitetima, bilo obezbjeđenjem uslova za raspravu ili koordiniranjem inicijativa; -ekstradiciju; -poslove upravne inspekcije nad izvršavanjem zakona koji se odnose na državne službenike i zaposlene organa uprave, upavni postupak i posebne upravne postupke i kancelarijsko poslovanje u organima uprave; -pitanja udruženja građana, vođenje registara udruženja građana i nevladinih organizacija koje djeluju na teritoriji BiH; druge poslove i zadatke koji nisu u nadležnosti drugih ministarstava Bosne i Hercegovine, a srodni su poslovima iz nadležnosti ovog ministarstva. - Odluke -Praćenje i mehanizmi žalbi Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa nadležno je za:	2002-2010 godine. Od svog osnivanja Vijeće za djecu je djelovalo u pravcu omogućavanja bliskog monitoringa dječijih prava širom zemlje i kreiranja relevantnih politika da bi se prevazišli izazovi s kojima se suočavaju djeca širom Bosne i Hercegovine. Vijeće za djecu je aktivne saradnike pronašlo u državnim vladinim i nevladinim partnerima i međunarodnim organizacijama. Vijeće za djecu je 17.07.2008. uputilo za javnu raspravu dokument „Revidirani Akcioni plan za djecu BiH 2001-2010“. Vijeće za djecu nije ponovo oformljeno pri novom sazivu Vijeća ministara - Odluke -Praćenje i mehanizmi žalbi Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine nadležno je za: (Sl. glasnik BiH broj 5/03 od 07.03.2003. god.) -administrativne funkcije vezano za pravosudne organe na državnom nivou; -međunarodnu i međuentitetsku pravosudnu saradnju (međusobna pravna pomoć i kontakti sa međunarodnim tribunalima); -izradu odgovarajućih zakona i propisa za uređenje pitanja iz alineje 1. i 2. ovog člana; -obezbjedivanje da zakonodavstvo BiH i njegova provedba na svim nivoima budu u skladu sa obavezama BiH koje proizilaze iz međunarodnih sporazuma; -saradnju sa Ministarstvom vanjskih poslova i entitetima na izradi međunarodnih bilateralnih i multilateralnih sporazuma; davanje smjernica i praćenje pravnog obrazovanja, kako bi se obezbijedila međuentitetska harmonizacija u ovoj oblasti i postupanje u skladu sa najboljim standardima; -općenito djelovanje kao centralno koordinirajući organ za obezbjedivanje usklađenosti zakonodavstva i standarda pravosudnog sistema među entitetima, bilo obezbjeđenjem uslova za raspravu ili koordiniranjem inicijativa; -ekstradiciju; -poslove upravne inspekcije nad izvršavanjem zakona koji se odnose na državne službenike i zaposlene organa uprave, upavni postupak i posebne upravne postupke i kancelarijsko poslovanje u organima uprave; -pitanja udruženja građana, vođenje registara udruženja građana i nevladinih organizacija koje djeluju na teritoriji BiH; druge poslove i zadatke koji nisu u nadležnosti drugih ministarstava Bosne i Hercegovine, a srodni su poslovima iz nadležnosti ovog ministarstva. - Odluke -Praćenje i mehanizmi žalbi Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa nadležno je za:	2002-2010 godine. Od svog osnivanja Vijeće za djecu je djelovalo u pravcu omogućavanja bliskog monitoringa dječijih prava širom zemlje i kreiranja relevantnih politika da bi se prevazišli izazovi s kojima se suočavaju djeca širom Bosne i Hercegovine. Vijeće za djecu je aktivne saradnike pronašlo u državnim vladinim i nevladinim partnerima i međunarodnim organizacijama. Vijeće za djecu je 17.07.2008. uputilo za javnu raspravu dokument „Revidirani Akcioni plan za djecu BiH 2001-2010“. Vijeće za djecu nije ponovo oformljeno pri novom sazivu Vijeća ministara - Odluke -Praćenje i mehanizmi žalbi Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine nadležno je za: (Sl. glasnik BiH broj 5/03 od 07.03.2003. god.) -administrativne funkcije vezano za pravosudne organe na državnom nivou; -međunarodnu i međuentitetsku pravosudnu saradnju (međusobna pravna pomoć i kontakti sa međunarodnim tribunalima); -izradu odgovarajućih zakona i propisa za uređenje pitanja iz alineje 1. i 2. ovog člana; -obezbjedivanje da zakonodavstvo BiH i njegova provedba na svim nivoima budu u skladu sa obavezama BiH koje proizilaze iz međunarodnih sporazuma; -saradnju sa Ministarstvom vanjskih poslova i entitetima na izradi međunarodnih bilateralnih i multilateralnih sporazuma; davanje smjernica i praćenje pravnog obrazovanja, kako bi se obezbijedila međuentitetska harmonizacija u ovoj oblasti i postupanje u skladu sa najboljim standardima; -općenito djelovanje kao centralno koordinirajući organ za obezbjedivanje usklađenosti zakonodavstva i standarda pravosudnog sistema među entitetima, bilo obezbjeđenjem uslova za raspravu ili koordiniranjem inicijativa; -ekstradiciju; -poslove upravne inspekcije nad izvršavanjem zakona koji se odnose na državne službenike i zaposlene organa uprave, upavni postupak i posebne upravne postupke i kancelarijsko poslovanje u organima uprave; -pitanja udruženja građana, vođenje registara udruženja građana i nevladinih organizacija koje djeluju na teritoriji BiH; druge poslove i zadatke koji nisu u nadležnosti drugih ministarstava Bosne i Hercegovine, a srodni su poslovima iz nadležnosti ovog ministarstva. - Odluke -Praćenje i mehanizmi žalbi
--	---	--	--

- DEP www.dep.gov.ba	-vanjskotrgovinsku politiku i carinsko-tarifnu politiku BiH; -pripremanje ugovora, sporazuma i drugih akata iz oblasti ekonomskih odnosa i trgovine sa drugim državama; -pripremanje bilateralnih i multilateralnih sporazuma i drugih akata vezano za obnovu i rekonstrukciju BiH; -odnose sa međunarodnim organizacijama i institucijama iz oblasti vanjske trgovine i ekonomskih odnosa; -pripremu i izradu makroekonomskih odnosa strateških dokumenata iz oblasti ekonomskih odnosa; -poslovno okruženje, jedinstven ekonomski prostor; -razvoj i promociju preduzetništva; -kontrolu prometa roba i usluga koji imaju poseban režim u prometu odnosa u izvozu i uvozu; -zaštitu potrošača; -konkurenciju; -koordinaciju međunarodne ekonomske pomoći BiH izuzev dijela koji se odnosi na pomoć Evropske unije; -veterinarstvo. Ministarstvo je nadležno i za obavljanje poslova i zadataka iz nadležnosti BiH koji se odnose na definisanje politike, osnovnih principa, koordiniranje djelatnosti i usklađivanje planova entitetskih tijela vlasti i institucija na međunarodnom planu u područjima: poljoprivrede; energetike; zaštita okoline, razvoj i korištenje prirodnih resursa; turizma. - Prevenција - Odluke - Praćenje i mehanizmi žalbi DEP se sastoji od tri sektora koji zajednički rade na aktivnostima DEP-a: 1. Sektor za ekonomska istraživanja 2. Sektor za koordinaciju pripreme, monitoring implementacije i evaluaciju razvojnih dokumenata i analizu socijalne uključenosti 3. Sektor za zajedničke i opšte/opće poslove DEP je uspostavila sljedeće dokumente: -Strategija razvoja BiH -Strategija socijalnog uključivanja BiH.	-vanjskotrgovinsku politiku i carinsko-tarifnu politiku BiH; -pripremanje ugovora, sporazuma i drugih akata iz oblasti ekonomskih odnosa i trgovine sa drugim državama; -pripremanje bilateralnih i multilateralnih sporazuma i drugih akata vezano za obnovu i rekonstrukciju BiH; -odnose sa međunarodnim organizacijama i institucijama iz oblasti vanjske trgovine i ekonomskih odnosa; -pripremu i izradu makroekonomskih odnosa strateških dokumenata iz oblasti ekonomskih odnosa; -poslovno okruženje, jedinstven ekonomski prostor; -razvoj i promociju preduzetništva; -kontrolu prometa roba i usluga koji imaju poseban režim u prometu odnosa u izvozu i uvozu; -zaštitu potrošača; -konkurenciju; -koordinaciju međunarodne ekonomske pomoći BiH izuzev dijela koji se odnosi na pomoć Evropske unije; -veterinarstvo. Ministarstvo je nadležno i za obavljanje poslova i zadataka iz nadležnosti BiH koji se odnose na definisanje politike, osnovnih principa, koordiniranje djelatnosti i usklađivanje planova entitetskih tijela vlasti i institucija na međunarodnom planu u područjima: poljoprivrede; energetike; zaštita okoline, razvoj i korištenje prirodnih resursa; turizma. - Prevenција - Odluke - Praćenje i mehanizmi žalbi DEP se sastoji od tri sektora koji zajednički rade na aktivnostima DEP-a: 1. Sektor za ekonomska istraživanja 2. Sektor za koordinaciju pripreme, monitoring implementacije i evaluaciju razvojnih dokumenata i analizu socijalne uključenosti 3. Sektor za zajedničke i opšte/opće poslove DEP je uspostavila sljedeće dokumente: -Strategija razvoja BiH -Strategija socijalnog uključivanja BiH.	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa nadležno je za: -vanjskotrgovinsku politiku i carinsko-tarifnu politiku BiH; -pripremanje ugovora, sporazuma i drugih akata iz oblasti ekonomskih odnosa i trgovine sa drugim državama; -pripremanje bilateralnih i multilateralnih sporazuma i drugih akata vezano za obnovu i rekonstrukciju BiH; -odnose sa međunarodnim organizacijama i institucijama iz oblasti vanjske trgovine i ekonomskih odnosa; -pripremu i izradu makroekonomskih odnosa strateških dokumenata iz oblasti ekonomskih odnosa; -poslovno okruženje, jedinstven ekonomski prostor; -razvoj i promociju preduzetništva; -kontrolu prometa roba i usluga koji imaju poseban režim u prometu odnosa u izvozu i uvozu; -zaštitu potrošača; -konkurenciju; -koordinaciju međunarodne ekonomske pomoći BiH izuzev dijela koji se odnosi na pomoć Evropske unije; -veterinarstvo. Ministarstvo je nadležno i za obavljanje poslova i zadataka iz nadležnosti BiH koji se odnose na definisanje politike, osnovnih principa, koordiniranje djelatnosti i usklađivanje planova entitetskih tijela vlasti i institucija na međunarodnom planu u područjima: poljoprivrede; energetike; zaštita okoline, razvoj i korištenje prirodnih resursa; turizma. - Prevenција - Odluke - Praćenje i mehanizmi žalbi DEP se sastoji od tri sektora koji zajednički rade na aktivnostima DEP-a: 1. Sektor za ekonomska istraživanja 2. Sektor za koordinaciju pripreme, monitoring implementacije i evaluaciju razvojnih dokumenata i analizu socijalne uključenosti 3. Sektor za zajedničke i opšte/opće poslove DEP je uspostavila sljedeće dokumente: -Strategija razvoja BiH -Strategija socijalnog uključivanja BiH.
Entitetska ministarstva i institucije (FBiH) Vlada FBiH www.fbihvlada.gov.ba 1.Ministarstvo za	- Prevenција - Odluka - Specijalne usluge - Praćenje i mehanizmi žalbi 1.Upravni, stručni i drugi poslovi utvrđeni u zakonima koji se odnose na nadležnosti Federacije BiH u oblastima: socijalne politike, rada i zapošljavanja, penzijskog i invalidskog osiguranja i to: politiku rada i	- Prevenција - Odluka - Specijalne usluge - Praćenje i mehanizmi žalbi 1.Upravni, stručni i drugi poslovi utvrđeni u zakonima koji se odnose na nadležnosti Federacije BiH u oblastima: socijalne politike, rada i zapošljavanja, penzijskog i invalidskog osiguranja i to: politiku rada i	- Prevenција - Odluka - Specijalne usluge - Praćenje i mehanizmi žalbi 1.Upravni, stručni i drugi poslovi utvrđeni u zakonima koji se odnose na nadležnosti Federacije BiH u oblastima: socijalne politike, rada i zapošljavanja, penzijskog i invalidskog osiguranja i to: politiku rada i

rad i socijalnu politiku	zapošljavanja; radne odnose i prava iz radnog odnosa; zaštitu na radu; penzijsko invalidsko osiguranje; međunarodne konvencije u skladu sa Ustavom BiH, ugovori i bilateralni sporazumi iz oblasti zapošljavanja; socijalnu sigurnost i solidarnost, zaštitu civilnih žrtava rata; zaštitu porodice, usvojenje i starateljstvo; socijalnu zaštitu i druge poslove utvrđene zakonima iz ovih oblasti.	zapošljavanja; radne odnose i prava iz radnog odnosa; zaštitu na radu; penzijsko invalidsko osiguranje; međunarodne konvencije u skladu sa Ustavom BiH, ugovori i bilateralni sporazumi iz oblasti zapošljavanja; socijalnu sigurnost i solidarnost, zaštitu civilnih žrtava rata; zaštitu porodice, usvojenje i starateljstvo; socijalnu zaštitu i druge poslove utvrđene zakonima iz ovih oblasti. 2.Vrši upravne, stručne i druge poslove iz nadležnosti Federacije, koji se odnose na predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, pedagoške standarde i normative prostora, opreme i nastavnih sredstva za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje i odgoja, nostrifikaciju i ekvivalenciju inostranih školskih svjedodžbi i diploma, stručno obrazovanje i usavršavanje nastavnog osoblja, udžbeničku literaturu za osnovno i srednje obrazovanje, naučnoistraživački rad na unapređenju odgojno-obrazovnog rada, standarda i normative za visoko obrazovanje, dački i studentski standard, razvoj naučno-istraživačke djelatnosti, zaštitu autorskog prava i intelektualne svojine, koordiniranje naučnoistraživačkih aktivnosti, razvoj naučnoistraživačkih organizacija, podsticanje fundamentalnih primjenjenih istraživanja, razvoj investicionih tehnologija i kadrova u naučnoistraživačkoj djelatnosti, praćenje inovacija, razvoja i unapređenja, tehnologija i druge poslove utvrđene zakonom.	zapošljavanja; radne odnose i prava iz radnog odnosa; zaštitu na radu; penzijsko invalidsko osiguranje; međunarodne konvencije u skladu sa Ustavom BiH, ugovori i bilateralni sporazumi iz oblasti zapošljavanja; socijalnu sigurnost i solidarnost, zaštitu civilnih žrtava rata; zaštitu porodice, usvojenje i starateljstvo; socijalnu zaštitu i druge poslove utvrđene zakonima iz ovih oblasti. 2.Vrši upravne, stručne i druge poslove iz nadležnosti Federacije, koji se odnose na predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, pedagoške standarde i normative prostora, opreme i nastavnih sredstva za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje i odgoja, nostrifikaciju i ekvivalenciju inostranih školskih svjedodžbi i diploma, stručno obrazovanje i usavršavanje nastavnog osoblja, udžbeničku literaturu za osnovno i srednje obrazovanje, naučnoistraživački rad na unapređenju odgojno-obrazovnog rada, standarda i normative za visoko obrazovanje, dački i studentski standard, razvoj naučno-istraživačke djelatnosti, zaštitu autorskog prava i intelektualne svojine, koordiniranje naučnoistraživačkih aktivnosti, razvoj naučnoistraživačkih organizacija, podsticanje fundamentalnih primjenjenih istraživanja, razvoj investicionih tehnologija i kadrova u naučnoistraživačkoj djelatnosti, praćenje inovacija, razvoja i unapređenja, tehnologija i druge poslove utvrđene zakonom.
2. Ministarstvo obrazovanja i nauke		3. Vrši upravne, stručne i druge poslove iz nadležnosti Federacije, koji se odnose na: naučnoistraživačku djelatnost u oblasti zaštite i korištenja kulturno-historijskog naslijeđa; muzejsku, arhivarsku, bibliotekarsku, izdavačku, pozorišnu, muzičku, likovnu, filmsku i estradnu djelatnost, djelatnost organizacija i udruženja građana u oblasti umjetnosti, kulture, sporta i mladih; unapređenje sporta i tjelesne kulture, utvrđuje strategiju razvoja u oblasti kulture, sporta i mladih i druge poslove utvrđene zakonom.	3. Vrši upravne, stručne i druge poslove iz nadležnosti Federacije, koji se odnose na: naučnoistraživačku djelatnost u oblasti zaštite i korištenja kulturno-historijskog naslijeđa; muzejsku, arhivarsku, bibliotekarsku, izdavačku, pozorišnu, muzičku, likovnu, filmsku i estradnu djelatnost, djelatnost organizacija i udruženja građana u oblasti umjetnosti, kulture, sporta i mladih; unapređenje sporta i tjelesne kulture, utvrđuje strategiju razvoja u oblasti kulture, sporta i mladih i druge poslove utvrđene zakonom.
3. Ministarstvo kulture i	4. vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se odnose na ostvarivanje nadležnosti Federacije Bosne i Hercegovine u oblasti zdravstva, a naročito slijedeće poslove koji se odnose na: provođenje politike i strategije zdravstva u cjelini; razvoj i unapređenje sistema zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja; praćenje i provođenje federalnih zakona u oblasti zdravstva; izrada programa razvoja zdravstvene djelatnosti, te donošenje planova i programa mjera zdravstvene zaštite; međuentitetska i međukantonalna saradnja u oblasti zdravstva; koordiniranje i implementiranje projekata u oblasti zdravstva od značaja za Federaciju u saradnji sa međunarodnim vladinim i nevladinim organizacijama u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine, a s ciljem	4. vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se odnose na ostvarivanje nadležnosti Federacije Bosne i Hercegovine u oblasti zdravstva, a naročito slijedeće poslove koji se odnose na: provođenje politike i strategije zdravstva u cjelini; razvoj i unapređenje sistema zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja; praćenje i provođenje federalnih zakona u oblasti zdravstva; izrada programa razvoja zdravstvene djelatnosti, te donošenje planova i programa mjera zdravstvene zaštite; međuentitetska i međukantonalna saradnja u oblasti zdravstva; koordiniranje i implementiranje projekata u oblasti zdravstva od značaja za Federaciju u saradnji sa međunarodnim vladinim i nevladinim organizacijama u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine, a s ciljem	4. vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se odnose na ostvarivanje nadležnosti Federacije Bosne i Hercegovine u oblasti zdravstva, a naročito slijedeće poslove koji se odnose na: provođenje politike i strategije zdravstva u cjelini; razvoj i unapređenje sistema zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja; praćenje i provođenje federalnih zakona u oblasti zdravstva; izrada programa razvoja zdravstvene djelatnosti, te donošenje planova i programa mjera zdravstvene zaštite; međuentitetska i međukantonalna saradnja u oblasti zdravstva; koordiniranje i implementiranje projekata u oblasti zdravstva od značaja za Federaciju u saradnji sa međunarodnim vladinim i nevladinim organizacijama u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine, a s ciljem

sporta	rekonstrukcije i obnove zdravstvenog sistema; učestvovanje u implementiranju informatičkih projekata u oblasti zdravstva; osiguranje dostupnosti djelatovnim, sigurnim, kvalitetnim i ekonomičnim lijekovima i sprječavanju njihove zloupotrebe i druge poslove utvrđene zakonom.	rekonstrukcije i obnove zdravstvenog sistema; učestvovanje u implementiranju informatičkih projekata u oblasti zdravstva; osiguranje dostupnosti djelatovnim, sigurnim, kvalitetnim i ekonomičnim lijekovima i sprječavanju njihove zloupotrebe i druge poslove utvrđene zakonom.	rekonstrukcije i obnove zdravstvenog sistema; učestvovanje u implementiranju informatičkih projekata u oblasti zdravstva; osiguranje dostupnosti djelatovnim, sigurnim, kvalitetnim i ekonomičnim lijekovima i sprječavanju njihove zloupotrebe i druge poslove utvrđene zakonom.
4. Ministarstvo zdravstva	5. Vršiti sprečavanje i otkrivanje krivičnih djela međunarodnog kriminala i terorizma, neovlaštene trgovine drogom i organiziranog kriminala i drugih krivičnih djela iz nadležnosti Federacije, pronalaženje i hvatanje počinitelja tih djela te njihovo privođenje nadležnim organima, vrši kriminalističko-tehnička vještačenja, raspisuje i objavljuje INTERPOL-ove međunarodne, federalne i međukantonalne potrage, surađuje sa nadležnim tužilaštvima u vezi s obradom krivičnih slučajeva, poslovi državljanstva Federacije, osiguranje određenih ličnosti i zgrada Federacije, zaštita ljudskih prava i građanskih sloboda u oblasti unutrašnjih poslova i dr. poslove iz svoje nadležnosti utvrđene Zakonom o unutrašnjim poslovima i drugim propisima	5. Vršiti sprečavanje i otkrivanje krivičnih djela međunarodnog kriminala i terorizma, neovlaštene trgovine drogom i organiziranog kriminala i drugih krivičnih djela iz nadležnosti Federacije, pronalaženje i hvatanje počinitelja tih djela te njihovo privođenje nadležnim organima, vrši kriminalističko-tehnička vještačenja, raspisuje i objavljuje INTERPOL-ove međunarodne, federalne i međukantonalne potrage, surađuje sa nadležnim tužilaštvima u vezi s obradom krivičnih slučajeva, poslovi državljanstva Federacije, osiguranje određenih ličnosti i zgrada Federacije, zaštita ljudskih prava i građanskih sloboda u oblasti unutrašnjih poslova i dr. poslove iz svoje nadležnosti utvrđene Zakonom o unutrašnjim poslovima i drugim propisima	5. Vršiti sprečavanje i otkrivanje krivičnih djela međunarodnog kriminala i terorizma, neovlaštene trgovine drogom i organiziranog kriminala i drugih krivičnih djela iz nadležnosti Federacije, pronalaženje i hvatanje počinitelja tih djela te njihovo privođenje nadležnim organima, vrši kriminalističko-tehnička vještačenja, raspisuje i objavljuje INTERPOL-ove međunarodne, federalne i međukantonalne potrage, surađuje sa nadležnim tužilaštvima u vezi s obradom krivičnih slučajeva, poslovi državljanstva Federacije, osiguranje određenih ličnosti i zgrada Federacije, zaštita ljudskih prava i građanskih sloboda u oblasti unutrašnjih poslova i dr. poslove iz svoje nadležnosti utvrđene Zakonom o unutrašnjim poslovima i drugim propisima
5. Ministarstvo unutrašnjih poslova	6. Vršiti upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se odnose na ostvarivanje nadležnosti Federacije BiH u oblasti: pravosudnih institucija i uprave, upravnim nadzorom nad radom pravosudne uprave i federalnih tijela uprave, udruživanje u političke organizacije i udruge građana, uredsko poslovanje, upravnog nadzora i izvršenja kaznenih sankcija.	6. Vršiti upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se odnose na ostvarivanje nadležnosti Federacije BiH u oblasti: pravosudnih institucija i uprave, upravnim nadzorom nad radom pravosudne uprave i federalnih tijela uprave, udruživanje u političke organizacije i udruge građana, uredsko poslovanje, upravnog nadzora i izvršenja kaznenih sankcija.	6. Vršiti upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se odnose na ostvarivanje nadležnosti Federacije BiH u oblasti: pravosudnih institucija i uprave, upravnim nadzorom nad radom pravosudne uprave i federalnih tijela uprave, udruživanje u političke organizacije i udruge građana, uredsko poslovanje, upravnog nadzora i izvršenja kaznenih sankcija.
6. Ministarstvo pravde	7. Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se odnose na nadležnost Federacije BiH iz oblasti poljoprivrede, vodoprivrede, šumarstva i veterinarstva. Jedan od organa sastavu Ministarstva je i Sektor za vodosnabdijevanje. Osnovni dokumenti koji regulišu rad Ministarstva su: -Zakon o poljoprivrednom zemljištu ("Službene novine FBiH" broj 2/98) -Zakon o mjerama za unapređivanje stocastva ("Službene novine FBiH" broj 23/98) -Zakon o zadrugama ("Službene novine FBiH" broj 28/98) -Zakon o vodama ("Službene novine FBiH" broj 18/98) -Zakon o lijekovima koji se upotrebljavaju u veterinarstvu ("Službene novine FBiH" broj 15/98)	7. Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se odnose na nadležnost Federacije BiH iz oblasti poljoprivrede, vodoprivrede, šumarstva i veterinarstva. Jedan od organa sastavu Ministarstva je i Sektor za vodosnabdijevanje. Osnovni dokumenti koji regulišu rad Ministarstva su: -Zakon o poljoprivrednom zemljištu ("Službene novine FBiH" broj 2/98) -Zakon o mjerama za unapređivanje stocastva ("Službene novine FBiH" broj 23/98) -Zakon o zadrugama ("Službene novine FBiH" broj 28/98) -Zakon o vodama ("Službene novine FBiH" broj 18/98) -Zakon o lijekovima koji se upotrebljavaju u veterinarstvu ("Službene novine FBiH" broj 15/98)	7. Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se odnose na nadležnost Federacije BiH iz oblasti poljoprivrede, vodoprivrede, šumarstva i veterinarstva. Jedan od organa sastavu Ministarstva je i Sektor za vodosnabdijevanje. Osnovni dokumenti koji regulišu rad Ministarstva su: -Zakon o poljoprivrednom zemljištu ("Službene novine FBiH" broj 2/98) -Zakon o mjerama za unapređivanje stocastva ("Službene novine FBiH" broj 23/98) -Zakon o zadrugama ("Službene novine FBiH" broj 28/98) -Zakon o vodama ("Službene novine FBiH" broj 18/98) -Zakon o lijekovima koji se upotrebljavaju u veterinarstvu ("Službene novine FBiH" broj 15/98)
	8. Federalno ministarstvo okoliša i turizma vrši upravne, stručne i druge poslove iz nadležnosti Federacije Bosne i Hercegovine koji se	8. Federalno ministarstvo okoliša i turizma vrši upravne, stručne i druge poslove iz nadležnosti Federacije Bosne i Hercegovine koji se	8. Federalno ministarstvo okoliša i turizma vrši upravne, stručne i druge poslove iz nadležnosti Federacije Bosne i Hercegovine koji se

7. Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva	odnose na: ekološku zaštitu zraka, vode i zemlje; izradu strategije i politike zaštite okoliša; standarde kvaliteta zraka, vode i zemlje; ekološko praćenje i kontrolu zraka, vode i zemlje; izradu strategije i politike razvoja turizma i ugostiteljstva; praćenje turističkih tokova na domaćim i stranim tržištima; usmjeravanje dugoročnog razvoja turizma u okviru cjelovitog gospodarskog sustava i druge poslove utvrđene zakonom. Zakoni iz nadležnosti Ministarstva su: -Zakon o upravljanju otpadom («Službene novine Federacije BiH», broj:33/03) -Zakon o zaštiti zraka («Službene novine Federacije BiH», broj:33/03) -Zakon o zaštiti voda («Službene novine Federacije BiH», broj: 33/03) -Zakon o zaštiti okoliša («Službene novine Federacije BiH», broj :33/03) -Zakon o zaštiti prirode («Službene novine Federacije BiH», broj:33/03) -Zakon o Fondu za zaštitu okoliša («Službene novine Federacije BiH», broj:33/03)	odnose na: ekološku zaštitu zraka, vode i zemlje; izradu strategije i politike zaštite okoliša; standarde kvaliteta zraka, vode i zemlje; ekološko praćenje i kontrolu zraka, vode i zemlje; izradu strategije i politike razvoja turizma i ugostiteljstva; praćenje turističkih tokova na domaćim i stranim tržištima; usmjeravanje dugoročnog razvoja turizma u okviru cjelovitog gospodarskog sustava i druge poslove utvrđene zakonom. Zakoni iz nadležnosti Ministarstva su: -Zakon o upravljanju otpadom («Službene novine Federacije BiH», broj:33/03) -Zakon o zaštiti zraka («Službene novine Federacije BiH», broj:33/03) -Zakon o zaštiti voda («Službene novine Federacije BiH», broj: 33/03) -Zakon o zaštiti okoliša («Službene novine Federacije BiH», broj :33/03) -Zakon o zaštiti prirode («Službene novine Federacije BiH», broj:33/03) -Zakon o Fondu za zaštitu okoliša («Službene novine Federacije BiH», broj:33/03)	odnose na: ekološku zaštitu zraka, vode i zemlje; izradu strategije i politike zaštite okoliša; standarde kvaliteta zraka, vode i zemlje; ekološko praćenje i kontrolu zraka, vode i zemlje; izradu strategije i politike razvoja turizma i ugostiteljstva; praćenje turističkih tokova na domaćim i stranim tržištima; usmjeravanje dugoročnog razvoja turizma u okviru cjelovitog gospodarskog sustava i druge poslove utvrđene zakonom. Zakoni iz nadležnosti Ministarstva su: -Zakon o upravljanju otpadom («Službene novine Federacije BiH», broj:33/03) -Zakon o zaštiti zraka («Službene novine Federacije BiH», broj:33/03) -Zakon o zaštiti voda («Službene novine Federacije BiH», broj: 33/03) -Zakon o zaštiti okoliša («Službene novine Federacije BiH», broj :33/03) -Zakon o zaštiti prirode («Službene novine Federacije BiH», broj:33/03) -Zakon o Fondu za zaštitu okoliša («Službene novine Federacije BiH», broj:33/03)
8. Ministarstvo okoliša i turizma	-Zakon o turističko –ugostiteljskoj djelatnosti («Službene novine Federacije BiH, broj:19/96 i 28/03) -Zakon o turističkim zajednicama i promicanju turizma u Federaciji Bosne i Hercegovine («Službene novine Federacije BiH» ,broj: 19/96 i 28/03) -Podzakonski akti iz oblasti turizma i ugostiteljstva («Službene novine Federacije BiH», broj:23/96).	-Zakon o turističko –ugostiteljskoj djelatnosti («Službene novine Federacije BiH, broj:19/96 i 28/03) -Zakon o turističkim zajednicama i promicanju turizma u Federaciji Bosne i Hercegovine («Službene novine Federacije BiH» ,broj: 19/96 i 28/03) -Podzakonski akti iz oblasti turizma i ugostiteljstva («Službene novine Federacije BiH», broj:23/96).	-Zakon o turističko –ugostiteljskoj djelatnosti («Službene novine Federacije BiH, broj:19/96 i 28/03) -Zakon o turističkim zajednicama i promicanju turizma u Federaciji Bosne i Hercegovine («Službene novine Federacije BiH» ,broj: 19/96 i 28/03) -Podzakonski akti iz oblasti turizma i ugostiteljstva («Službene novine Federacije BiH», broj:23/96).

Kantonalna ministarstva i institucije Vlada TK www.vladatk.kim.ba 1.Ministarstvo za rad i socijalnu politiku 2. Ministarstvo	 - Prevenција - Procjena i registracija - Upućivanje - Odluka Specijalne usluge - Praćenje i mehanizmi žalbi Vlada Tuzlanskog kantona nosioci je izvršne vlasti u skladu s Ustavom Tuzlanskog kantona. U skladu sa Zakonom o Vladi Tuzlanskog kantona, obavlja sve poslove koji se odnose na provođenje politike koju je utvrdila Skupština Tuzlanskog kantona. Vlada Kantona donosi poslovnici o radu kojim se uređuje: organizacija i način rada; postupak i način zakazivanja sjednice; postupak i forma razmatranja materijala; način ravnopravne upotrebe jezika i pisma konstitutivnih naroda u pripremi i izradi pisanih materijala; način izvršavanja zaključaka; prenošenje ovlaštenja i druga poslovnička pitanja. Vlada Kantona ima četverogodišnji mandat. Premijer rukovodi radom Vlade Kantona i odgovoran je za njen rad, osigurava jedinstvo u izvršavanju poslova iz nadležnosti Vlade Kantona, ostvaruje saradnju sa drugim organima i usmjerava djelovanje Vlade Kantona kao cjeline i članova Vlade Kantona pojedinačno, te vrši i druge poslove utvrđene ustavom. Premijer potpisuje akte Vlade Kantona. Ministri odgovaraju premijeru i Skupštini Kantona. Premijer je odgovoran Skupštini Kantona. Ministri snose krajnju odgovornost za rad svojih ministarstava. Ministarstvo za rad i socijalnu politiku osnovano je Zakonom o ministarstvima i drugim organima uprave Tuzlanskog kantona («Službene novine Tuzlanskog kantona», broj: 17/2000), kojim su utvrđene i nadležnosti Ministarstva da vrši upravne i druge stručne poslove, koji se odnose na: obezbjeđivanje primjene najviših standarda ljudskih prava i sloboda utvrđenih međunarodnim aktima, ustanovama i zakonima u oblastima iz nadležnosti Ministarstva; radne odnose i zaštitu zaposlenika kao i prava nezaposlenih lica, u skladu sa zakonom; vođenje registra zaključenih kolektivnih ugovora o radu za područje Kantona; zaštitu na radu u skladu sa zakonom; socijalnu zaštitu, zaštitu civilnih žrtava rata i zaštitu porodica sa djecom u skladu sa zakonom; socijalnu zaštitu, zaštitu civilnih žrtava rata i zaštitu porodica sa djecom u skladu sa zakonom; razvoj i unapređenje socijalne zaštite u jedinstvenom sistemu socijalne djelatnosti; nadzor nad radom ustanova u oblasti socijalne zaštite; koordinaciju i rad humanitarnih organizacija u skladu sa zakonom; vođenje registra ustanova socijalne zaštite za područje Kantona; pripremanje nacrtu zakona i drugih propisa iz nadležnosti Ministarstva; vođenje inspeksijskog nadzora u oblastima iz nadležnosti Ministarstva; vršenje i drugih poslova u skladu sa zakonom.	 - Prevenција - Procjena i registracija - Upućivanje - Odluka Specijalne usluge - Praćenje i mehanizmi žalbi Vlada Tuzlanskog kantona nosioci je izvršne vlasti u skladu s Ustavom Tuzlanskog kantona. U skladu sa Zakonom o Vladi Tuzlanskog kantona, obavlja sve poslove koji se odnose na provođenje politike koju je utvrdila Skupština Tuzlanskog kantona. Vlada Kantona donosi poslovnici o radu kojim se uređuje: organizacija i način rada; postupak i način zakazivanja sjednice; postupak i forma razmatranja materijala; način ravnopravne upotrebe jezika i pisma konstitutivnih naroda u pripremi i izradi pisanih materijala; način izvršavanja zaključaka; prenošenje ovlaštenja i druga poslovnička pitanja. Vlada Kantona ima četverogodišnji mandat. Premijer rukovodi radom Vlade Kantona i odgovoran je za njen rad, osigurava jedinstvo u izvršavanju poslova iz nadležnosti Vlade Kantona, ostvaruje saradnju sa drugim organima i usmjerava djelovanje Vlade Kantona kao cjeline i članova Vlade Kantona pojedinačno, te vrši i druge poslove utvrđene ustavom. Premijer potpisuje akte Vlade Kantona. Ministri odgovaraju premijeru i Skupštini Kantona. Premijer je odgovoran Skupštini Kantona. Ministri snose krajnju odgovornost za rad svojih ministarstava. Ministarstvo za rad i socijalnu politiku osnovano je Zakonom o ministarstvima i drugim organima uprave Tuzlanskog kantona («Službene novine Tuzlanskog kantona», broj: 17/2000), kojim su utvrđene i nadležnosti Ministarstva da vrši upravne i druge stručne poslove, koji se odnose na: obezbjeđivanje primjene najviših standarda ljudskih prava i sloboda utvrđenih međunarodnim aktima, ustanovama i zakonima u oblastima iz nadležnosti Ministarstva; radne odnose i zaštitu zaposlenika kao i prava nezaposlenih lica, u skladu sa zakonom; vođenje registra zaključenih kolektivnih ugovora o radu za područje Kantona; zaštitu na radu u skladu sa zakonom; socijalnu zaštitu, zaštitu civilnih žrtava rata i zaštitu porodica sa djecom u skladu sa zakonom; socijalnu zaštitu, zaštitu civilnih žrtava rata i zaštitu porodica sa djecom u skladu sa zakonom; razvoj i unapređenje socijalne zaštite u jedinstvenom sistemu socijalne djelatnosti; nadzor nad radom ustanova u oblasti socijalne zaštite; koordinaciju i rad humanitarnih organizacija u skladu sa zakonom; vođenje registra ustanova socijalne zaštite za područje Kantona; pripremanje nacrtu zakona i drugih propisa iz nadležnosti Ministarstva; vođenje inspeksijskog nadzora u oblastima iz nadležnosti Ministarstva; vršenje i drugih poslova u skladu sa zakonom. Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport vrši upravne	 - Prevenција - Procjena i registracija - Upućivanje - Odluka Specijalne usluge - Praćenje i mehanizmi žalbi Vlada Tuzlanskog kantona nosioci je izvršne vlasti u skladu s Ustavom Tuzlanskog kantona. U skladu sa Zakonom o Vladi Tuzlanskog kantona, obavlja sve poslove koji se odnose na provođenje politike koju je utvrdila Skupština Tuzlanskog kantona. Vlada Kantona donosi poslovnici o radu kojim se uređuje: organizacija i način rada; postupak i način zakazivanja sjednice; postupak i forma razmatranja materijala; način ravnopravne upotrebe jezika i pisma konstitutivnih naroda u pripremi i izradi pisanih materijala; način izvršavanja zaključaka; prenošenje ovlaštenja i druga poslovnička pitanja. Vlada Kantona ima četverogodišnji mandat. Premijer rukovodi radom Vlade Kantona i odgovoran je za njen rad, osigurava jedinstvo u izvršavanju poslova iz nadležnosti Vlade Kantona, ostvaruje saradnju sa drugim organima i usmjerava djelovanje Vlade Kantona kao cjeline i članova Vlade Kantona pojedinačno, te vrši i druge poslove utvrđene ustavom. Premijer potpisuje akte Vlade Kantona. Ministri odgovaraju premijeru i Skupštini Kantona. Premijer je odgovoran Skupštini Kantona. Ministri snose krajnju odgovornost za rad svojih ministarstava. Ministarstvo za rad i socijalnu politiku osnovano je Zakonom o ministarstvima i drugim organima uprave Tuzlanskog kantona («Službene novine Tuzlanskog kantona», broj: 17/2000), kojim su utvrđene i nadležnosti Ministarstva da vrši upravne i druge stručne poslove, koji se odnose na: obezbjeđivanje primjene najviših standarda ljudskih prava i sloboda utvrđenih međunarodnim aktima, ustanovama i zakonima u oblastima iz nadležnosti Ministarstva; radne odnose i zaštitu zaposlenika kao i prava nezaposlenih lica, u skladu sa zakonom; vođenje registra zaključenih kolektivnih ugovora o radu za područje Kantona; zaštitu na radu u skladu sa zakonom; socijalnu zaštitu, zaštitu civilnih žrtava rata i zaštitu porodica sa djecom u skladu sa zakonom; socijalnu zaštitu, zaštitu civilnih žrtava rata i zaštitu porodica sa djecom u skladu sa zakonom; razvoj i unapređenje socijalne zaštite u jedinstvenom sistemu socijalne djelatnosti; nadzor nad radom ustanova u oblasti socijalne zaštite; koordinaciju i rad humanitarnih organizacija u skladu sa zakonom; vođenje registra ustanova socijalne zaštite za područje Kantona; pripremanje nacrtu zakona i drugih propisa iz nadležnosti Ministarstva; vođenje inspeksijskog nadzora u oblastima iz nadležnosti Ministarstva; vršenje i drugih poslova u skladu sa zakonom. Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport vrši upravne
--	--	---	---

obrazovanja, nauke, kulture i sporta		i druge stručne poslove koji se odnose na: Obezbjedivanje primjena najvičih standarda ljudskih prava i sloboda utvrđenih međunarodnim aktima, ustavima i zakonima u oblastima iz nadležnosti Ministarstva, Predškolski i osnovni odgoj i obrazovanje, Srednje, više i visoko obrazovanje, Pripremu prijedloga dugoročnog programa razvoja i koncepciju odgojno-obrazovnih ustanova, koji donosi Skupština kantona; Donošenje nastavnih planova i programa predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja, Davanje saglasnosti na nastavne planove i programe javnih univerziteta; Donošenje pedagoških standarda i normativa prostora, opreme i nastavnih sredstava za predškolski odgoj, osnovno, srednje i visoko obrazovanje; Vođenje registra odgojno-obrazovnih ustanova predškolskog odgoja, osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja; Praćenje i poboljšane učeničkog i studentskog standarda; Praćenje i razvoj naučno-istraživačke djelatnosti i naučno-tehničkih informacija i komunikacija na području kantona; Vođenje registra naučno-istraživačkih ustanova; Vođenje registra naučno-istraživačkih ustanova; Praćenje i razvoj djelatnosti kulture (muzejske, arhivske, bibliotečke, izdavačke, pozorišne, muzičke, likovne, filmske i druge djelatnosti kulture); Zaštitu i korištenje kulturno-historijskog naslijeđa; Utvrđivanje standarda i normativa za obavljanje djelatnosti u oblasti kulture; Vođenje registra ustanova kulture i drugih pravnih i fizičkih lica, koja obavljaju djelatnosti iz oblasti kulture; Praćenje stanja i poboljšanje obavljanja djelatnosti iz oblasti tehničke kulture; Praćenje i podržavanje sportista i sportskih udruženja od interesa za Kanton; Vođenje registara sportista i pravnih subjekata koji obavljaju djelatnost iz oblasti sporta; Utvrđivanje politike u vezi sa obezbjeđenjem radija i televizije i pripremu propisa koji regulišu sistem informisanja; Vođenje baze podataka odgojno-obrazovnih, naučno-istraživačkih ustanova i ustanova kultura, sporta i informisanja, kao i drugih pravnih i fizičkih lica nad čijim radom nadzor vrši ministarstvo; Nadzor nad zakonitošću rada ustanova i drugih pravnih i fizičkih lica iz oblasti obrazovanja, nauke, kulture, sporta i informisanja; Utvrđivanje normativa i kriterija za finansiranje ustanova i drugih pravnih lica nad čijim radom nadzor vrši ministarstvo; Pripremanje nacrtu zakona i drugih propisa iz nadležnosti ministarstva; Rješavanje o upravnim stvarima iz nadležnosti ministarstva; Inspekcijski nadzor nad zakonitošću rada pravnih i fizičkih lica, nad čijim radom nadzor vrši Ministarstvo; Izdavačka djelatnost u okviru svoje nadležnosti; Druge poslove iz nadležnosti Ministarstva, u skladu sa zakonom.	i druge stručne poslove koji se odnose na: Obezbjedivanje primjena najvičih standarda ljudskih prava i sloboda utvrđenih međunarodnim aktima, ustavima i zakonima u oblastima iz nadležnosti Ministarstva, Predškolski i osnovni odgoj i obrazovanje, Srednje, više i visoko obrazovanje, Pripremu prijedloga dugoročnog programa razvoja i koncepciju odgojno-obrazovnih ustanova, koji donosi Skupština kantona; Donošenje nastavnih planova i programa predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja, Davanje saglasnosti na nastavne planove i programe javnih univerziteta; Donošenje pedagoških standarda i normativa prostora, opreme i nastavnih sredstava za predškolski odgoj, osnovno, srednje i visoko obrazovanje; Vođenje registra odgojno-obrazovnih ustanova predškolskog odgoja, osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja; Praćenje i poboljšane učeničkog i studentskog standarda; Praćenje i razvoj naučno-istraživačke djelatnosti i naučno-tehničkih informacija i komunikacija na području kantona; Vođenje registra naučno-istraživačkih ustanova; Vođenje registra naučno-istraživačkih ustanova; Praćenje i razvoj djelatnosti kulture (muzejske, arhivske, bibliotečke, izdavačke, pozorišne, muzičke, likovne, filmske i druge djelatnosti kulture); Zaštitu i korištenje kulturno-historijskog naslijeđa; Utvrđivanje standarda i normativa za obavljanje djelatnosti u oblasti kulture; Vođenje registra ustanova kulture i drugih pravnih i fizičkih lica, koja obavljaju djelatnosti iz oblasti kulture; Praćenje stanja i poboljšanje obavljanja djelatnosti iz oblasti tehničke kulture; Praćenje i podržavanje sportista i sportskih udruženja od interesa za Kanton; Vođenje registara sportista i pravnih subjekata koji obavljaju djelatnost iz oblasti sporta; Utvrđivanje politike u vezi sa obezbjeđenjem radija i televizije i pripremu propisa koji regulišu sistem informisanja; Vođenje baze podataka odgojno-obrazovnih, naučno-istraživačkih ustanova i ustanova kultura, sporta i informisanja, kao i drugih pravnih i fizičkih lica nad čijim radom nadzor vrši ministarstvo; Nadzor nad zakonitošću rada ustanova i drugih pravnih i fizičkih lica iz oblasti obrazovanja, nauke, kulture, sporta i informisanja; Utvrđivanje normativa i kriterija za finansiranje ustanova i drugih pravnih lica nad čijim radom nadzor vrši ministarstvo; Pripremanje nacrtu zakona i drugih propisa iz nadležnosti ministarstva; Rješavanje o upravnim stvarima iz nadležnosti ministarstva; Inspekcijski nadzor nad zakonitošću rada pravnih i fizičkih lica, nad čijim radom nadzor vrši Ministarstvo; Izdavačka djelatnost u okviru svoje nadležnosti; Druge poslove iz nadležnosti Ministarstva, u skladu sa zakonom.
Pedagoški zavod TK	U sastavu Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta je upravna ustanova Pedagoški zavod. PEDAGOŠKI ZAVOD vrši stručne i druge poslove koji se odnose na: Utvrđivanje prijedloga koncepcije odgojno-obrazovnih ustanova, nastavnih planova i programa, pedagoških standarda, normativa opreme, nastavnih sredstava i učila za ustanove predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja i domove učenika; Stručno-pedagoški nadzor nad	U sastavu Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta je upravna ustanova Pedagoški zavod. PEDAGOŠKI ZAVOD vrši stručne i druge poslove koji se odnose na: Utvrđivanje prijedloga koncepcije odgojno-obrazovnih ustanova, nastavnih planova i programa, pedagoških standarda, normativa opreme, nastavnih sredstava i učila za ustanove predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja i domove učenika; Stručno-pedagoški nadzor nad	U sastavu Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta je upravna ustanova Pedagoški zavod. PEDAGOŠKI ZAVOD vrši stručne i druge poslove koji se odnose na: Utvrđivanje prijedloga koncepcije odgojno-obrazovnih ustanova, nastavnih planova i programa, pedagoških standarda, normativa opreme, nastavnih sredstava i učila za ustanove predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja i domove učenika; Stručno-pedagoški nadzor nad

	organizacijom rada obrazovno-odgojnih ustanova; Organizovanje jedinstvenog obrazovno-odgojnog informacionog sistema na području Kantona; Izdavačku djelatnost u okviru svoje nadležnosti; Praćenje, analiziranje i uapređivanje svih oblika odgojno-obrazovnog rada u oblasti predškolskog i osnovnog odgoja i obrazovanja i srednjeg obrazovanja; Organizovanje i izvođenje stručnog usavršavanja nastavnika, stručnih saradnika i saradnika u odgojno-obrazovnim ustanovama; Organizovanje i praćenje rada oglednih stručno-metodičkih centara i eksperimentalnih škola; Rad na razvojnim istraživanjima u oblasti obrazovanja; Druge poslove u skladu sa zakonom i drugim propisima.	organizacijom rada obrazovno-odgojnih ustanova; Organizovanje jedinstvenog obrazovno-odgojnog informacionog sistema na području Kantona; Izdavačku djelatnost u okviru svoje nadležnosti; Praćenje, analiziranje i uapređivanje svih oblika odgojno-obrazovnog rada u oblasti predškolskog i osnovnog odgoja i obrazovanja i srednjeg obrazovanja; Organizovanje i izvođenje stručnog usavršavanja nastavnika, stručnih saradnika i saradnika u odgojno-obrazovnim ustanovama; Organizovanje i praćenje rada oglednih stručno-metodičkih centara i eksperimentalnih škola; Rad na razvojnim istraživanjima u oblasti obrazovanja; Druge poslove u skladu sa zakonom i drugim propisima.	organizacijom rada obrazovno-odgojnih ustanova; Organizovanje jedinstvenog obrazovno-odgojnog informacionog sistema na području Kantona; Izdavačku djelatnost u okviru svoje nadležnosti; Praćenje, analiziranje i uapređivanje svih oblika odgojno-obrazovnog rada u oblasti predškolskog i osnovnog odgoja i obrazovanja i srednjeg obrazovanja; Organizovanje i izvođenje stručnog usavršavanja nastavnika, stručnih saradnika i saradnika u odgojno-obrazovnim ustanovama; Organizovanje i praćenje rada oglednih stručno-metodičkih centara i eksperimentalnih škola; Rad na razvojnim istraživanjima u oblasti obrazovanja; Druge poslove u skladu sa zakonom i drugim propisima.
Ministarstvo zdravstva	Ministarstvo zdravstva kao organ uprave Kantona vrši upravne i druge stručne poslove koji su utvrđeni članom 14. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave Tuzlanskog kantona ("Službene novine TK", broj 17/2000 i 3/2001) i drugim zakonima i propisima. Ministarstvo zdravstva vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: obezbjeđivanje primjene najviših standarda ljudskih prava i sloboda utvrđenih međunarodnim aktima, ustavima i zakonima u oblasti iz nadležnosti Ministarstva; razvoj i unapređenje zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja u jedinstvenom sistemu zdravstvene djelatnosti; unapređenje preventivne zdravstvene zaštite; stručno-medicinski nadzor nad radom javnih i privatnih zdravstvenih ustanova i zdravstvenih radnika; razvoj naučnoistraživačke djelatnosti u resornoj oblasti; preduzimanje i sprovođenje mjera i akcija za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti; zaštitu od štetnog djelovanja jonizirajućeg zračenja i radijacionu bezbjednost, kao i zaštitu od štetnih uticaja okoline na zdravlje građana; promet lijekova, otrova i opojnih droga; zdravstveno-statističku djelatnost; nadzor nad radom ustanova u oblasti zdravstva; vođenje registra ustanova zdravstvene zaštite za područje Kantona; pripremanje nacrtu zakona i drugih propisa iz nadležnosti Ministarstva; rješavanje o upravnim stvarima iz nadležnosti Ministarstva; vođenje inspekcijuskog nadzora u oblastima iz nadležnosti Ministarstva; vođenje i drugih poslova u skladu sa zakonom.	Ministarstvo zdravstva kao organ uprave Kantona vrši upravne i druge stručne poslove koji su utvrđeni članom 14. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave Tuzlanskog kantona ("Službene novine TK", broj 17/2000 i 3/2001) i drugim zakonima i propisima. Ministarstvo zdravstva vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: obezbjeđivanje primjene najviših standarda ljudskih prava i sloboda utvrđenih međunarodnim aktima, ustavima i zakonima u oblasti iz nadležnosti Ministarstva; razvoj i unapređenje zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja u jedinstvenom sistemu zdravstvene djelatnosti; unapređenje preventivne zdravstvene zaštite; stručno-medicinski nadzor nad radom javnih i privatnih zdravstvenih ustanova i zdravstvenih radnika; razvoj naučnoistraživačke djelatnosti u resornoj oblasti; preduzimanje i sprovođenje mjera i akcija za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti; zaštitu od štetnog djelovanja jonizirajućeg zračenja i radijacionu bezbjednost, kao i zaštitu od štetnih uticaja okoline na zdravlje građana; promet lijekova, otrova i opojnih droga; zdravstveno-statističku djelatnost; nadzor nad radom ustanova u oblasti zdravstva; vođenje registra ustanova zdravstvene zaštite za područje Kantona; pripremanje nacrtu zakona i drugih propisa iz nadležnosti Ministarstva; rješavanje o upravnim stvarima iz nadležnosti Ministarstva; vođenje inspekcijuskog nadzora u oblastima iz nadležnosti Ministarstva; vođenje i drugih poslova u skladu sa zakonom.	Ministarstvo zdravstva kao organ uprave Kantona vrši upravne i druge stručne poslove koji su utvrđeni članom 14. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave Tuzlanskog kantona ("Službene novine TK", broj 17/2000 i 3/2001) i drugim zakonima i propisima. Ministarstvo zdravstva vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: obezbjeđivanje primjene najviših standarda ljudskih prava i sloboda utvrđenih međunarodnim aktima, ustavima i zakonima u oblasti iz nadležnosti Ministarstva; razvoj i unapređenje zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja u jedinstvenom sistemu zdravstvene djelatnosti; unapređenje preventivne zdravstvene zaštite; stručno-medicinski nadzor nad radom javnih i privatnih zdravstvenih ustanova i zdravstvenih radnika; razvoj naučnoistraživačke djelatnosti u resornoj oblasti; preduzimanje i sprovođenje mjera i akcija za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti; zaštitu od štetnog djelovanja jonizirajućeg zračenja i radijacionu bezbjednost, kao i zaštitu od štetnih uticaja okoline na zdravlje građana; promet lijekova, otrova i opojnih droga; zdravstveno-statističku djelatnost; nadzor nad radom ustanova u oblasti zdravstva; vođenje registra ustanova zdravstvene zaštite za područje Kantona; pripremanje nacrtu zakona i drugih propisa iz nadležnosti Ministarstva; rješavanje o upravnim stvarima iz nadležnosti Ministarstva; vođenje inspekcijuskog nadzora u oblastima iz nadležnosti Ministarstva; vođenje i drugih poslova u skladu sa zakonom.
4. Ministarstvo unutrašnjih poslova	Ministarstvo za unutrašnje poslove vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: zaštitu Ustavom utvrđenog poretka i sprečavanje nasilnog ugrožavanja tog poretka i sigurnosti Federacije i Kantona; sprečavanje i otkrivanje krivičnih djela; pronalaženje i hvatanje učinilaca krivičnih djela; održavanje javnog reda i mira; osiguranje određenih ličnosti utvrđenih aktima Federa-cije i Kantona, i objekata i stranih diplomatskih konzularnih predstavnika; kriminalističko-tehnička vještačenja; sigurnost saobraćaja na putevima Kantona i druge poslove i zadatke sigurnosti u drugim oblastima saobraćaja; boravak i kontrolu kretanja stranaca, putne isprave za prelazak državne granice; protivpožarnu zaštitu; promet,	Ministarstvo za unutrašnje poslove vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: zaštitu Ustavom utvrđenog poretka i sprečavanje nasilnog ugrožavanja tog poretka i sigurnosti Federacije i Kantona; sprečavanje i otkrivanje krivičnih djela; pronalaženje i hvatanje učinilaca krivičnih djela; održavanje javnog reda i mira; osiguranje određenih ličnosti utvrđenih aktima Federa-cije i Kantona, i objekata i stranih diplomatskih konzularnih predstavnika; kriminalističko-tehnička vještačenja; sigurnost saobraćaja na putevima Kantona i druge poslove i zadatke sigurnosti u drugim oblastima saobraćaja; boravak i kontrolu kretanja stranaca, putne isprave za prelazak državne granice; protivpožarnu zaštitu; promet,	Ministarstvo za unutrašnje poslove vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: zaštitu Ustavom utvrđenog poretka i sprečavanje nasilnog ugrožavanja tog poretka i sigurnosti Federacije i Kantona; sprečavanje i otkrivanje krivičnih djela; pronalaženje i hvatanje učinilaca krivičnih djela; održavanje javnog reda i mira; osiguranje određenih ličnosti utvrđenih aktima Federa-cije i Kantona, i objekata i stranih diplomatskih konzularnih predstavnika; kriminalističko-tehnička vještačenja; sigurnost saobraćaja na putevima Kantona i druge poslove i zadatke sigurnosti u drugim oblastima saobraćaja; boravak i kontrolu kretanja stranaca, putne isprave za prelazak državne granice; protivpožarnu zaštitu; promet,

	prijevoz i uskladištenje određenih opasnih materija; organizaciju, naoružanje, opremanje, osposobljavanje i usavršavanje aktivnog i rezervnog sastava policije u Kantonu; utvrđivanje i organiziranje funkcionalnih veza ministarstva; postupak izdavanja ličnih karata; lično ime, prijavljivanje prebivališta i boravišta građana, državljanstvo, jedinstveni matični broj; registraciju motornih vozila; nabavljanje, držanje i nošenje oružja i municije; održavanje javnih skupova; školovanje, stručno osposobljavanje i usavršavanje kadrova za potrebe organa unutrašnjih poslova; pružanje pomoći na otklanjanju posljedica u slučaju opće opasnosti prouzrokovane elementarnim nepogodama i epidemijama; nadzor nad izvršavanjem poslova koji su zakonom povjereni drugim organima, preduzećima i drugim pravnim licima, a spadaju u djelokrug rada Ministarstva; izradu prijedloga organizacije i ukupnog broja aktivnog i rezervnog sastava policije u Kantonu i kriterija za njeno popunjavanje; izvršenje odluke o aktiviranju i upotrebi jedinica policije, donesenih od strane zakonom određenih organa; raspisivanje i objavljivanje potraga i vođenje odgovora-rajućih registara o tome; osiguranje jedinstvene obrade podataka, iz oblasti unutrašnjih poslova, provođenje upravnog postupka iz djelokruga rada Ministarstva unutrašnjih poslova; saradnju sa ministarstvima drugih kantona u izvršavanju svojih nadležnosti; pripremanje nacrtu zakona i drugih propisa iz svoje nadležnosti; inspeksijski nadzor u svim oblastima iz svoje nadležnosti; vršenje i drugih poslova iz ovih oblasti, u skladu sa zakonom iz svoje nadležnosti	prijevoz i uskladištenje određenih opasnih materija; organizaciju, naoružanje, opremanje, osposobljavanje i usavršavanje aktivnog i rezervnog sastava policije u Kantonu; utvrđivanje i organiziranje funkcionalnih veza ministarstva; postupak izdavanja ličnih karata; lično ime, prijavljivanje prebivališta i boravišta građana, državljanstvo, jedinstveni matični broj; registraciju motornih vozila; nabavljanje, držanje i nošenje oružja i municije; održavanje javnih skupova; školovanje, stručno osposobljavanje i usavršavanje kadrova za potrebe organa unutrašnjih poslova; pružanje pomoći na otklanjanju posljedica u slučaju opće opasnosti prouzrokovane elementarnim nepogodama i epidemijama; nadzor nad izvršavanjem poslova koji su zakonom povjereni drugim organima, preduzećima i drugim pravnim licima, a spadaju u djelokrug rada Ministarstva; izradu prijedloga organizacije i ukupnog broja aktivnog i rezervnog sastava policije u Kantonu i kriterija za njeno popunjavanje; izvršenje odluke o aktiviranju i upotrebi jedinica policije, donesenih od strane zakonom određenih organa; raspisivanje i objavljivanje potraga i vođenje odgovora-rajućih registara o tome; osiguranje jedinstvene obrade podataka, iz oblasti unutrašnjih poslova, provođenje upravnog postupka iz djelokruga rada Ministarstva unutrašnjih poslova; saradnju sa ministarstvima drugih kantona u izvršavanju svojih nadležnosti; pripremanje nacrtu zakona i drugih propisa iz svoje nadležnosti; inspeksijski nadzor u svim oblastima iz svoje nadležnosti; vršenje i drugih poslova iz ovih oblasti, u skladu sa zakonom iz svoje nadležnosti	prijevoz i uskladištenje određenih opasnih materija; organizaciju, naoružanje, opremanje, osposobljavanje i usavršavanje aktivnog i rezervnog sastava policije u Kantonu; utvrđivanje i organiziranje funkcionalnih veza ministarstva; postupak izdavanja ličnih karata; lično ime, prijavljivanje prebivališta i boravišta građana, državljanstvo, jedinstveni matični broj; registraciju motornih vozila; nabavljanje, držanje i nošenje oružja i municije; održavanje javnih skupova; školovanje, stručno osposobljavanje i usavršavanje kadrova za potrebe organa unutrašnjih poslova; pružanje pomoći na otklanjanju posljedica u slučaju opće opasnosti prouzrokovane elementarnim nepogodama i epidemijama; nadzor nad izvršavanjem poslova koji su zakonom povjereni drugim organima, preduzećima i drugim pravnim licima, a spadaju u djelokrug rada Ministarstva; izradu prijedloga organizacije i ukupnog broja aktivnog i rezervnog sastava policije u Kantonu i kriterija za njeno popunjavanje; izvršenje odluke o aktiviranju i upotrebi jedinica policije, donesenih od strane zakonom određenih organa; raspisivanje i objavljivanje potraga i vođenje odgovora-rajućih registara o tome; osiguranje jedinstvene obrade podataka, iz oblasti unutrašnjih poslova, provođenje upravnog postupka iz djelokruga rada Ministarstva unutrašnjih poslova; saradnju sa ministarstvima drugih kantona u izvršavanju svojih nadležnosti; pripremanje nacrtu zakona i drugih propisa iz svoje nadležnosti; inspeksijski nadzor u svim oblastima iz svoje nadležnosti; vršenje i drugih poslova iz ovih oblasti, u skladu sa zakonom iz svoje nadležnosti
5. Ministarstvo pravde	Ministarstva pravosuđa i uprave vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: obezbjeđivanje primjene najviših standarda ljudskih prava i sloboda utvrdjenim međunarodnim aktima, ustavima i zakonima u oblastima iz nadležnosti Ministarstva, praćenje i pručavanje stanja i pojava u sudovima, tužilaštvima i sudovima za prekršaje u Kantonu, te predlaganje i preduzimanje potrebnih mjera, praćenje organizacije rada, kadrovska pitanja i uslove za rad sudova, tužilaštava i sudova za prekršaje u Kantonu, kao i kantonalnih kazneno-popravnih i disciplinskih ustanova, te davanje mišljenja i prijedloga o tim pitanjima, sprvodjenje postupka koji prethodi izboru i imenovanju sudija, tužilaca, zamjenika tužilaca i sudija za prekršaje, praćenje rada sudske uprave i uprave u sudovima za prekršaje, te preduzimanje odgovarajućih mjera za unapređivanje rada te uprave, praćenje rada kantonalnih kazneno-popravnih i disciplinskih ustanova, praćenje primjene propisa iz oblasti krivičnih i prekršajnih sankcija i izvršenja odluka kantonalnih i federalnih sudova, ispitivanje osnovanosti predstavnici i pritužbi na rad sudova, tužilaštava i sudova za prekršaje u Kantonu, zbog nepostupanja, odugovlačenja postupka ili drugih razloga, izvršenje kazne zatvora, izrečene na osnovu kantonalnog zakona, u posebnom odjeljenju Kazneno-popravnog zavoda poluotvorenog tipa u Tuzli, utvrđivanje orijentacionih mjerila o potrebnom broju sudija i ostalih	Ministarstva pravosuđa i uprave vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: obezbjeđivanje primjene najviših standarda ljudskih prava i sloboda utvrdjenim međunarodnim aktima, ustavima i zakonima u oblastima iz nadležnosti Ministarstva, praćenje i pručavanje stanja i pojava u sudovima, tužilaštvima i sudovima za prekršaje u Kantonu, te predlaganje i preduzimanje potrebnih mjera, praćenje organizacije rada, kadrovska pitanja i uslove za rad sudova, tužilaštava i sudova za prekršaje u Kantonu, kao i kantonalnih kazneno-popravnih i disciplinskih ustanova, te davanje mišljenja i prijedloga o tim pitanjima, sprvodjenje postupka koji prethodi izboru i imenovanju sudija, tužilaca, zamjenika tužilaca i sudija za prekršaje, praćenje rada sudske uprave i uprave u sudovima za prekršaje, te preduzimanje odgovarajućih mjera za unapređivanje rada te uprave, praćenje rada kantonalnih kazneno-popravnih i disciplinskih ustanova, praćenje primjene propisa iz oblasti krivičnih i prekršajnih sankcija i izvršenja odluka kantonalnih i federalnih sudova, ispitivanje osnovanosti predstavnici i pritužbi na rad sudova, tužilaštava i sudova za prekršaje u Kantonu, zbog nepostupanja, odugovlačenja postupka ili drugih razloga, izvršenje kazne zatvora, izrečene na osnovu kantonalnog zakona, u posebnom odjeljenju Kazneno-popravnog zavoda poluotvorenog tipa u Tuzli, utvrđivanje orijentacionih mjerila o potrebnom broju sudija i ostalih	Ministarstva pravosuđa i uprave vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: obezbjeđivanje primjene najviših standarda ljudskih prava i sloboda utvrdjenim međunarodnim aktima, ustavima i zakonima u oblastima iz nadležnosti Ministarstva, praćenje i pručavanje stanja i pojava u sudovima, tužilaštvima i sudovima za prekršaje u Kantonu, te predlaganje i preduzimanje potrebnih mjera, praćenje organizacije rada, kadrovska pitanja i uslove za rad sudova, tužilaštava i sudova za prekršaje u Kantonu, kao i kantonalnih kazneno-popravnih i disciplinskih ustanova, te davanje mišljenja i prijedloga o tim pitanjima, sprvodjenje postupka koji prethodi izboru i imenovanju sudija, tužilaca, zamjenika tužilaca i sudija za prekršaje, praćenje rada sudske uprave i uprave u sudovima za prekršaje, te preduzimanje odgovarajućih mjera za unapređivanje rada te uprave, praćenje rada kantonalnih kazneno-popravnih i disciplinskih ustanova, praćenje primjene propisa iz oblasti krivičnih i prekršajnih sankcija i izvršenja odluka kantonalnih i federalnih sudova, ispitivanje osnovanosti predstavnici i pritužbi na rad sudova, tužilaštava i sudova za prekršaje u Kantonu, zbog nepostupanja, odugovlačenja postupka ili drugih razloga, izvršenje kazne zatvora, izrečene na osnovu kantonalnog zakona, u posebnom odjeljenju Kazneno-popravnog zavoda poluotvorenog tipa u Tuzli, utvrđivanje orijentacionih mjerila o potrebnom broju sudija i ostalih

6. Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i stočarstva	radnika u sudovima i sudovima za prekršaje i osnova i mjerila za unutrašnju organizaciju u tužilaštvima, propisivanje načina unutrašnjeg poslovanja sudova i sudova za prekršaje, sprovođenje postupka koji prethodi postavljenju i predlaganju stalnih sudskih vještaka i stalnih sudskih tumača, organizovanje i način rada organa uprave i upravnih ustanova Kantona, provodjenje kantonalnih propisa o upravnom postupku i kancelarijskom poslovanju organa uprave i upravnih ustanova Kantona, praćenje rada organa uprave i upravnih ustanova Kantona, preduzimanje i predlaganje odgovarajućih mjera za unapredjivanje, racionalizaciju i efikasan rad tih organa i ustanova, praćenje primjene propisa o općem i posebnim upravnim postupcima, kancelarijskom poslovanju, radnim odnosima službenika i namještenika u kantonalnim organima uprave i upravnim ustanovama, te sačinjavanje odgovarajućih analiza, informacija i izvještaja u vezi s tim, praćenje primjene propisa u oblasti lokalne smouprave, vršenje potrebnih izmjena i dopuna tih propisa i sprovođenje drugih potrebnih aktivnosti u cilju dosljedne primjene odredbi Evropske povelje o lokalnoj samoupravi, praćenje organizacije i rada općinskih službi za upravu na koje je preneseno vršenje poslova iz nadležnosti Kantona, registraciju udruženja građana čije je područje djelovanja u okviru područja Kantona, pripremanje nacrtu zakona i drugih propisa iz nadležnosti Ministarstva, rješavanje o upravnim stvarima iz nadležnosti Ministarstva, vođenje propisanih službenih evidencija, inspeksijski nadzor u svim oblasti iz nadležnosti Ministarstva, vršenje i drugih poslova iz ovih oblasti, u skladu sa zakonom, kao i poslova koji ne spadaju u nadležnost drugog organa uprave Kantona. Ministarstvo za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu, vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: udruživanje zemljoradnika; unapređenje poljoprivredne proizvodnje; zaštitu i korišćenje poljoprivrednog zemljišta; zaštitu poljoprivrednog bilja i proizvoda od uzročnika bolesti, štetočina i korova; proizvodnju, doradu i promet sjemena poljoprivrednog bilja; proizvodnju i promet sadnog materijala, voćaka, vinove loze i ukrasnog bilja; prehrambenu industriju, proizvodnju alkoholnih i bezalkolnih pića, stočne hrane, roizvodnju i preradu duhana; uzgoj i unapređivanje stočarstva, pčelarstva i ribarstva; organizaciju i rad veterinarskih ustanova, i zdravstvenu zaštitu životinja; proizvodnju i promet lijekova koji se upotrebljavaju u veterinarstvu; proizvodnju i promet sredstava za zaštitu bilja; proizvodnju i promet ljekovitog bilja, šumskih plodova i puževa; davanje veterinarskih saglasnosti za izgradnju objekata za uzgoj stoke, promet u toj oblasti i promet namirnica životinjskog porijekla; uzgoj, zaštitu i unapređenje šuma; pošumljavanje degradiranih šuma, krša i goleti; šumske komunikacije, lovostvo; eksploataciju šuma; uređivanje režima voda, zaštitu voda i šetnog djestva voda; zaštitu od erozije, bujica i elementarnih nepogoda; vodosnabdijevanje stanovništva i industrijsku vodu; hidromelioracije; korišćenje voda u energetske i	radnika u sudovima i sudovima za prekršaje i osnova i mjerila za unutrašnju organizaciju u tužilaštvima, propisivanje načina unutrašnjeg poslovanja sudova i sudova za prekršaje, sprovođenje postupka koji prethodi postavljenju i predlaganju stalnih sudskih vještaka i stalnih sudskih tumača, organizovanje i način rada organa uprave i upravnih ustanova Kantona, provodjenje kantonalnih propisa o upravnom postupku i kancelarijskom poslovanju organa uprave i upravnih ustanova Kantona, praćenje rada organa uprave i upravnih ustanova Kantona, preduzimanje i predlaganje odgovarajućih mjera za unapredjivanje, racionalizaciju i efikasan rad tih organa i ustanova, praćenje primjene propisa o općem i posebnim upravnim postupcima, kancelarijskom poslovanju, radnim odnosima službenika i namještenika u kantonalnim organima uprave i upravnim ustanovama, te sačinjavanje odgovarajućih analiza, informacija i izvještaja u vezi s tim, praćenje primjene propisa u oblasti lokalne smouprave, vršenje potrebnih izmjena i dopuna tih propisa i sprovođenje drugih potrebnih aktivnosti u cilju dosljedne primjene odredbi Evropske povelje o lokalnoj samoupravi, praćenje organizacije i rada općinskih službi za upravu na koje je preneseno vršenje poslova iz nadležnosti Kantona, registraciju udruženja građana čije je područje djelovanja u okviru područja Kantona, pripremanje nacrtu zakona i drugih propisa iz nadležnosti Ministarstva, rješavanje o upravnim stvarima iz nadležnosti Ministarstva, vođenje propisanih službenih evidencija, inspeksijski nadzor u svim oblasti iz nadležnosti Ministarstva, vršenje i drugih poslova iz ovih oblasti, u skladu sa zakonom, kao i poslova koji ne spadaju u nadležnost drugog organa uprave Kantona. Ministarstvo za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu, vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: udruživanje zemljoradnika; unapređenje poljoprivredne proizvodnje; zaštitu i korišćenje poljoprivrednog zemljišta; zaštitu poljoprivrednog bilja i proizvoda od uzročnika bolesti, štetočina i korova; proizvodnju, doradu i promet sjemena poljoprivrednog bilja; proizvodnju i promet sadnog materijala, voćaka, vinove loze i ukrasnog bilja; prehrambenu industriju, proizvodnju alkoholnih i bezalkolnih pića, stočne hrane, roizvodnju i preradu duhana; uzgoj i unapređivanje stočarstva, pčelarstva i ribarstva; organizaciju i rad veterinarskih ustanova, i zdravstvenu zaštitu životinja; proizvodnju i promet lijekova koji se upotrebljavaju u veterinarstvu; proizvodnju i promet sredstava za zaštitu bilja; proizvodnju i promet ljekovitog bilja, šumskih plodova i puževa; davanje veterinarskih saglasnosti za izgradnju objekata za uzgoj stoke, promet u toj oblasti i promet namirnica životinjskog porijekla; uzgoj, zaštitu i unapređenje šuma; pošumljavanje degradiranih šuma, krša i goleti; šumske komunikacije, lovostvo; eksploataciju šuma; uređivanje režima voda, zaštitu voda i šetnog djestva voda; zaštitu od erozije, bujica i elementarnih nepogoda; vodosnabdijevanje stanovništva i industrijsku vodu; hidromelioracije; korišćenje voda u energetske i	radnika u sudovima i sudovima za prekršaje i osnova i mjerila za unutrašnju organizaciju u tužilaštvima, propisivanje načina unutrašnjeg poslovanja sudova i sudova za prekršaje, sprovođenje postupka koji prethodi postavljenju i predlaganju stalnih sudskih vještaka i stalnih sudskih tumača, organizovanje i način rada organa uprave i upravnih ustanova Kantona, provodjenje kantonalnih propisa o upravnom postupku i kancelarijskom poslovanju organa uprave i upravnih ustanova Kantona, praćenje rada organa uprave i upravnih ustanova Kantona, preduzimanje i predlaganje odgovarajućih mjera za unapredjivanje, racionalizaciju i efikasan rad tih organa i ustanova, praćenje primjene propisa o općem i posebnim upravnim postupcima, kancelarijskom poslovanju, radnim odnosima službenika i namještenika u kantonalnim organima uprave i upravnim ustanovama, te sačinjavanje odgovarajućih analiza, informacija i izvještaja u vezi s tim, praćenje primjene propisa u oblasti lokalne smouprave, vršenje potrebnih izmjena i dopuna tih propisa i sprovođenje drugih potrebnih aktivnosti u cilju dosljedne primjene odredbi Evropske povelje o lokalnoj samoupravi, praćenje organizacije i rada općinskih službi za upravu na koje je preneseno vršenje poslova iz nadležnosti Kantona, registraciju udruženja građana čije je područje djelovanja u okviru područja Kantona, pripremanje nacrtu zakona i drugih propisa iz nadležnosti Ministarstva, rješavanje o upravnim stvarima iz nadležnosti Ministarstva, vođenje propisanih službenih evidencija, inspeksijski nadzor u svim oblasti iz nadležnosti Ministarstva, vršenje i drugih poslova iz ovih oblasti, u skladu sa zakonom, kao i poslova koji ne spadaju u nadležnost drugog organa uprave Kantona. Ministarstvo za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu, vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: udruživanje zemljoradnika; unapređenje poljoprivredne proizvodnje; zaštitu i korišćenje poljoprivrednog zemljišta; zaštitu poljoprivrednog bilja i proizvoda od uzročnika bolesti, štetočina i korova; proizvodnju, doradu i promet sjemena poljoprivrednog bilja; proizvodnju i promet sadnog materijala, voćaka, vinove loze i ukrasnog bilja; prehrambenu industriju, proizvodnju alkoholnih i bezalkolnih pića, stočne hrane, roizvodnju i preradu duhana; uzgoj i unapređivanje stočarstva, pčelarstva i ribarstva; organizaciju i rad veterinarskih ustanova, i zdravstvenu zaštitu životinja; proizvodnju i promet lijekova koji se upotrebljavaju u veterinarstvu; proizvodnju i promet sredstava za zaštitu bilja; proizvodnju i promet ljekovitog bilja, šumskih plodova i puževa; davanje veterinarskih saglasnosti za izgradnju objekata za uzgoj stoke, promet u toj oblasti i promet namirnica životinjskog porijekla; uzgoj, zaštitu i unapređenje šuma; pošumljavanje degradiranih šuma, krša i goleti; šumske komunikacije, lovostvo; eksploataciju šuma; uređivanje režima voda, zaštitu voda i šetnog djestva voda; zaštitu od erozije, bujica i elementarnih nepogoda; vodosnabdijevanje stanovništva i industrijsku vodu; hidromelioracije; korišćenje voda u energetske i
---	---	---	---

7. Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Kantonalni zavod za zdravstvenu zaštitu	rekreativne svrhe; planiranje vodoprivrednih aktivnosti u oblasti upotrebe i zaštite voda na području Kantona; organizaciju, unapređenje, izrada i praćenje istraživačkih projekata u ovim oblastima; ulaganje stranih lica u domaća preduzeća u ovim oblastima u skladu sa propisima Federacije i Kantona; pripremanje nacrti zakona i drugih propisa iz svoje nadležnosti; inspekcijski nadzor u svim oblastima iz svoje nadležnosti; vršenje i drugih poslova iz ovih oblasti, u skladu sa zakonom iz svoje nadležnosti Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: planiranje, izgradnju i uređenje zemljišta na kantonalnom nivou; pripremu, provođenje i primjenu prostornog plana Kantona; usaglašenost prostornih planova općina sa prostornim planom Kantona i planova posebnih područja od interesa za Kanton; izradu urbanističkih planova Kantona, urbanističkih redova Kantona, regulacionih planova i druge urbanističko-planske dokumentacije kojom se uređuju uslovi i način za plansko korišćenje prostora, izgradnju naselja i objekata od interesa za Kanton, zaštitu i unapređenje okolice, određuju organi za njihovo provođenje i utvrđuju urbanističko-građevinske mjere zaštite stanovništva i materijalnih dobara od elementarnih nepogoda i ratnih dejstava, te predlaže propisivanje sankcija za povredu odredaba za provođenje navedenih dokumenata; iskorišćavanje prirodnih bogatstava (voda, šuma, ruda i minerala, poljoprivrednog zemljišta i sl.); zaštitu prirodne okolice i koordinaciju aktivnosti na istraživanju, planiranju, finansiranju i praćenju stanja i kontrole okolice i obnovu ratom uništenog graditeljskog nasljeđa, na području Kantona; koncipiranje programa naučno-istraživačkog rada od značaja za prostorni i društveni razvoj u skladu sa strategijom razvoja Federacije i Kantona; pripremanje propisa u vezi sa utvrđivanjem stambene politike, uključujući donošenje propisa koji se odnose na uređenje i izgradnju stambenih objekata; pripremanje nacrti propisa o korišćenju lokalnog zemljišta uključujući zoniranje; održavanje stambenih zgrada i stanova na kojima pravo raspolaganja ima Kanton; pripremanje nacrti zakona i drugih propisa iz svoje nadležnosti; inspekcijski nadzor u svim oblastima iz svoje nadležnosti; vršenje i drugih poslova iz ovih oblasti, u skladu sa zakonom iz svoje nadležnosti. U sastavu Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice je Upravna organizacija : Zavod za prostorno planiranje i urbanizam koji vrši upravne i druge stručne poslove utvrđene zakonom.	rekreativne svrhe; planiranje vodoprivrednih aktivnosti u oblasti upotrebe i zaštite voda na području Kantona; organizaciju, unapređenje, izrada i praćenje istraživačkih projekata u ovim oblastima; ulaganje stranih lica u domaća preduzeća u ovim oblastima u skladu sa propisima Federacije i Kantona; pripremanje nacrti zakona i drugih propisa iz svoje nadležnosti; inspekcijski nadzor u svim oblastima iz svoje nadležnosti; vršenje i drugih poslova iz ovih oblasti, u skladu sa zakonom iz svoje nadležnosti Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: planiranje, izgradnju i uređenje zemljišta na kantonalnom nivou; pripremu, provođenje i primjenu prostornog plana Kantona; usaglašenost prostornih planova općina sa prostornim planom Kantona i planova posebnih područja od interesa za Kanton; izradu urbanističkih planova Kantona, urbanističkih redova Kantona, regulacionih planova i druge urbanističko-planske dokumentacije kojom se uređuju uslovi i način za plansko korišćenje prostora, izgradnju naselja i objekata od interesa za Kanton, zaštitu i unapređenje okolice, određuju organi za njihovo provođenje i utvrđuju urbanističko-građevinske mjere zaštite stanovništva i materijalnih dobara od elementarnih nepogoda i ratnih dejstava, te predlaže propisivanje sankcija za povredu odredaba za provođenje navedenih dokumenata; iskorišćavanje prirodnih bogatstava (voda, šuma, ruda i minerala, poljoprivrednog zemljišta i sl.); zaštitu prirodne okolice i koordinaciju aktivnosti na istraživanju, planiranju, finansiranju i praćenju stanja i kontrole okolice i obnovu ratom uništenog graditeljskog nasljeđa, na području Kantona; koncipiranje programa naučno-istraživačkog rada od značaja za prostorni i društveni razvoj u skladu sa strategijom razvoja Federacije i Kantona; pripremanje propisa u vezi sa utvrđivanjem stambene politike, uključujući donošenje propisa koji se odnose na uređenje i izgradnju stambenih objekata; pripremanje nacrti propisa o korišćenju lokalnog zemljišta uključujući zoniranje; održavanje stambenih zgrada i stanova na kojima pravo raspolaganja ima Kanton; pripremanje nacrti zakona i drugih propisa iz svoje nadležnosti; inspekcijski nadzor u svim oblastima iz svoje nadležnosti; vršenje i drugih poslova iz ovih oblasti, u skladu sa zakonom iz svoje nadležnosti. U sastavu Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice je Upravna organizacija : Zavod za prostorno planiranje i urbanizam koji vrši upravne i druge stručne poslove utvrđene zakonom.	rekreativne svrhe; planiranje vodoprivrednih aktivnosti u oblasti upotrebe i zaštite voda na području Kantona; organizaciju, unapređenje, izrada i praćenje istraživačkih projekata u ovim oblastima; ulaganje stranih lica u domaća preduzeća u ovim oblastima u skladu sa propisima Federacije i Kantona; pripremanje nacrti zakona i drugih propisa iz svoje nadležnosti; inspekcijski nadzor u svim oblastima iz svoje nadležnosti; vršenje i drugih poslova iz ovih oblasti, u skladu sa zakonom iz svoje nadležnosti Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: planiranje, izgradnju i uređenje zemljišta na kantonalnom nivou; pripremu, provođenje i primjenu prostornog plana Kantona; usaglašenost prostornih planova općina sa prostornim planom Kantona i planova posebnih područja od interesa za Kanton; izradu urbanističkih planova Kantona, urbanističkih redova Kantona, regulacionih planova i druge urbanističko-planske dokumentacije kojom se uređuju uslovi i način za plansko korišćenje prostora, izgradnju naselja i objekata od interesa za Kanton, zaštitu i unapređenje okolice, određuju organi za njihovo provođenje i utvrđuju urbanističko-građevinske mjere zaštite stanovništva i materijalnih dobara od elementarnih nepogoda i ratnih dejstava, te predlaže propisivanje sankcija za povredu odredaba za provođenje navedenih dokumenata; iskorišćavanje prirodnih bogatstava (voda, šuma, ruda i minerala, poljoprivrednog zemljišta i sl.); zaštitu prirodne okolice i koordinaciju aktivnosti na istraživanju, planiranju, finansiranju i praćenju stanja i kontrole okolice i obnovu ratom uništenog graditeljskog nasljeđa, na području Kantona; koncipiranje programa naučno-istraživačkog rada od značaja za prostorni i društveni razvoj u skladu sa strategijom razvoja Federacije i Kantona; pripremanje propisa u vezi sa utvrđivanjem stambene politike, uključujući donošenje propisa koji se odnose na uređenje i izgradnju stambenih objekata; pripremanje nacrti propisa o korišćenju lokalnog zemljišta uključujući zoniranje; održavanje stambenih zgrada i stanova na kojima pravo raspolaganja ima Kanton; pripremanje nacrti zakona i drugih propisa iz svoje nadležnosti; inspekcijski nadzor u svim oblastima iz svoje nadležnosti; vršenje i drugih poslova iz ovih oblasti, u skladu sa zakonom iz svoje nadležnosti. U sastavu Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice je Upravna organizacija : Zavod za prostorno planiranje i urbanizam koji vrši upravne i druge stručne poslove utvrđene zakonom.
---	---	---	---

		potencijali. U Centru je u neposrednom radu sa djecom i roditeljima angažovano 3 diplomirana defektologa različitih usmjerenja, jedan defektolog koordinator, jedan docent dr. sci kao stručni suradnik, jedan ljekar fizijatar, jedan fizioterapeut, te tehničku službu sa jednim administrativnim radnikom, vozačem i spremačicom. Centar posjeduje kombi vozilo za potrebe patronažnog rada i adaptirani mini bus za dovoz djece korisnika/ca invalidskih kolica. Jedna od redovnih aktivnosti Centra je i patronažni rad po kojem smo prepoznatljivi na području cijelog Tuzlanskog kantona. Ovakav način rada sprovodi se zbog činjenice da veliki broj djece sa višestrukim smetnjama živi na širem području Tuzlanskog kantona, te zbog loše socio-ekonomske situacije u porodicama, roditelji nisu u mogućnosti obezbijediti dolazak djece na tretman u Centar. Patronažni rad se provodi jedan dan u sedmici, u skladu sa materijalnim mogućnostima Centra iako su potrebe djece i njihovih porodica mnogo veće. Putem sistematskog patronažnog rada Centar obuhvaća 76 korisnika/ca.	potencijali. U Centru je u neposrednom radu sa djecom i roditeljima angažovano 3 diplomirana defektologa različitih usmjerenja, jedan defektolog koordinator, jedan docent dr. sci kao stručni suradnik, jedan ljekar fizijatar, jedan fizioterapeut, te tehničku službu sa jednim administrativnim radnikom, vozačem i spremačicom. Centar posjeduje kombi vozilo za potrebe patronažnog rada i adaptirani mini bus za dovoz djece korisnika/ca invalidskih kolica. Jedna od redovnih aktivnosti Centra je i patronažni rad po kojem smo prepoznatljivi na području cijelog Tuzlanskog kantona. Ovakav način rada sprovodi se zbog činjenice da veliki broj djece sa višestrukim smetnjama živi na širem području Tuzlanskog kantona, te zbog loše socio-ekonomske situacije u porodicama, roditelji nisu u mogućnosti obezbijediti dolazak djece na tretman u Centar. Patronažni rad se provodi jedan dan u sedmici, u skladu sa materijalnim mogućnostima Centra iako su potrebe djece i njihovih porodica mnogo veće. Putem sistematskog patronažnog rada Centar obuhvaća 76 korisnika/ca.
--	--	--	--

Aneks 4.2: Analiza uloga aktera socijalne/dječje zaštita i u oblasti vodosnabdijevanja na lokalnom nivou

– općina Gračanica

Osvrt na:	Općina/opština MZ	Socijalni sektor	Sektor vodosnabdijevanja	Obrazovni sektor	Zdravstvo	Pravosuđe /Policija	NVO
Mandat Vaše organizacije /institucije	Općina Gračanica je jedinica lokalne samouprave uspostavljena zakonom u kojoj građani ostvaruju lokalnu samoupravu u poslovima utvrđenim ustavom, zakonom i statutom. Općina u okviru samoupravnog djelokruga, u skladu sa ustavom i zakonom ima vlastite nadležnosti. Općinsko vijeće je predstavnički organ građana i organ odlučivanja, izabran na način i po postupku utvrđenim Izbornim zakonom, koji funkciju vlasti vrši u skladu sa ustavom, zakonom i statutom. Mjesna samouprava u Općini ostvaruje se u mjesnoj zajednici kao obaveznom obliku mjesne samouprave. Mjesna zajednica ima svojstvo pravnog lica u okviru prava i dužnosti utvrđenih ovim statutom i odlukom o osnivanju. Mjesna zajednica nadležna je za obavljanje poslova značajnih za život i rad građana na području mjesne zajednice, te građani putem organa mjesne zajednice odlučuju o tim poslovima	CSR Ustanova sa javnim ovlaštenjima koju je osnovala Općina CSR obavlja stručne poslove u provođenju socijalne zaštite, socijalnog rada, porodične zaštite i dječije zaštite a koje su u skladu sa 1. Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom TK 2. Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom F BiH (Sl.novine F BiH br: 36/99, 54/04, 39/06 i 14/09) 3. Porodični zakon 4. Zakon o zaštiti od nasilja u porodici 5. Krivičnim zakonom (odredbe koje se odnose na mldb. počiniocce krivičnih djela), 6. Zakon o krivičnom postupku, 7. Zakon zaštiti duševnih bolesnika te i drugim zakonima, propisima, pravilnicima i strategijama. CSR po Zakonima rješava u upravnoj stvari (priznavanje različitih prava) u prvom stepenu, prema Zakonu o Upravnom postupku.	Vodovodom upravlja „Vodovod i kanalizacija“ dd Gračanica sa 51% državnog kapitala kojim upravlja Općina Gračanica i 49% privatnog kapitala u vlasništvu 23 radnika – vlasnika kapitala. Preduzeće djeluje u skladu sa relevantnom zakonskom regulativom iz oblasti vodosnabdijevanja. U općini Gračanica, javno komunalno preduzeće zaduženo za upravljanje čvrstim otpadom je JP „Komus” d.o.o.	Vrtić Ustanova za pružanje usluga predškolskog odgoja i obrazovanja u skladu sa relevantnim Zakonom o predškolskom obrazovanju i odgoju. Osnovno obrazovanje: Srednje obrazovanje: Svrha osnovnog odgoja i obrazovanja je učeniku/ci omogućiti sticanje osnovnih znanja, pojmova, umijeća, vještina i navika potrebnih za život i rad ili nastavak školovanja. Škola je dužna osigurati kontinuirani razvoj učenika kao duhovnog, tjelesnog, moralnog, intelektualnog i društvenog bića sukladno njegovim psiho-fizičkim sposobnostima i sklonostima.	Dom Zdravlja/Bolnica Djeluje u skladu sa relevantnim zakonima te omogućuje usluge zdravstvene zaštite građanstva Pedijatrijska zaštita zdrave i bolesne djece	Policajska stanica Policija ima mandat da stvori bezbjedno okruženje za građane ove općine, kao i da provodi programe prevencije u zajednici, provodi zakonske propise iz oblasti sigurnosti te vrši usluge rane intervencije, procjene i registrovanja, upućivanja na druge relevantne institucije i sarađuje sa istima u svakodnevnom radu. Općinski sud Djeluje u skladu sa relevantnom zakpnskom regulativom u oblasti pravosuđa.	NVO djeluju u oblasti socijalne dječije zaštite u svrhu omogućavanja podrške korisnicima/cama te obavlja se uglavnom dobrovoljnim radom članova/ica uz privremeno uključivanje volontera. NVO djeluju i u svrhu unapređenja okoliša i ekologije.

Kratak pregled opisa posla i djelovanja iste	Općina Gračanica vrši sljedeće poslove: osigurava uslove i preduzima sve potrebne mjere za dosljedno poštivanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda u skladu sa Ustavom; donosi budžet Općine; donosi programe i planove razvoja Općine i stvara uslove za privredni razvoj i zapošljavanje; utvrđuje i provodi politiku uređenja prostora i zaštite čovjekove okoline; upravlja, finansira i unapređuje djelatnosti i objekte komunalne infrastrukture (vodosnabdijevanje i dr.); utvrđuje politiku predškolskog obrazovanja, unapređuje mrežu ustanova, te upravlja i finansira javne ustanove predškolskog obrazovanja; osniva, upravlja, finansira i unapređuje ustanove osnovnog obrazovanja; osniva, upravlja, unapređuje i finansira ustanove i izgradnju objekata za zadovoljavanje potreba stanovništva u oblasti kulture i sporta; ocjenjuje rad ustanova i kvalitet usluga u djelatnosti zdravstva, socijalne zaštite, obrazovanja, kulture i sporta, te osigurava finansijska sredstva za unapređenje njihovog rada i kvaliteta usluga u skladu sa potrebama stanovništva i mogućnostima Općine; uspostavlja i vrši inspekcijski nadzor nad izvršavanjem propisa iz	CSR Opis poslova zaposlenika/ stručnog kadra CRS-a - Rješavanje u prvom stepenu ostvarivanja prava utvrđenih prema Zakonima - Pruža usluge socijalnog rada iz oblasti porodične zaštite - Usluge socijalnog rada u postupku rješavanja o pravima iz oblasti socijalne zaštite - Obavlja stručne poslove u providenju socijalne zaštite - Omogućava podršku za rad Komisije za ocjenjivanje i razvrstavanje djece ometene u psihofizičkom razvoju - Bavi se preventivnim aktivnostima na svim poljima svoga djelovanja - Pruža pomoći na sanaciji problema Romskih porodica - Radi na poslovima u okviru Porodičnog zakona (starateljstvo, usvojenje, smještaj u Ustanove socijalne) - Suradnja sa drugim Institucijama	Osnovna djelatnost d.o.o. „Vodovod i kanalizacija“ je snabdijevanje stanovništva vodom, odvođenje otpadnih i oborinskih voda. Organizacija preduzeća treba da uslijedi poslije rješavanja održavanja kanalizacije i preuzimanja na održavanje seoskih vodovoda. JP „Komus“ d.o.o. Djelatnost odlaganja komunalnog otpada je dodijeljena JP „Komus“ Odlukom o komunalnim djelatnostima i komunalnom redu („Službeni glasnik općine“, broj:05/07) koja je usvojena od strane Općine Gračanica, u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima Kantona Tuzla („Službene novine Kantona Tuzla“, broj:11/05). Prema gore navedenoj odluci, JP „Komus“ obavlja sljedeće djelatnosti pored svoje osnovne djelatnosti (odlaganje komunalnog otpada): čišćenje i održavanje, održavanje javnih prostora, održavanje javnih parking prostora i javnih garaža, osim ako nije drugačije uređeno, održavanje groblja, osim ako nije drugačije uređeno, tržna mjesta i pijace, ukrašavanje i pružanje aktivnosti u saradnji sa javnom sutanovom „Veterinarska stanica“ Gračanica.	Vrtići: Osnovna djelatnost je njega, odgoj i obrazovanje djece predškolskog uzrasta od 1-6 godina života. Osnovno obrazovanje: Srednje obrazovanje: Odgojno-obrazovne ustanove u kojima se obrazuju djeca od 6 do 18 godina. U školama se provodi inkluzivna nastava i devetogodišnje obrazovanje. Pored redovne nastave obavlja se i dodatna/ dopunska nastava a posebna pažnja se poklanja vannastavnim aktivnostima. U pojedinim školama uspostavljena je saradnja sa srednjim školama radi profesionalne orijentacije učenika.	Dom zdravlja /Bolnica - Usluge primarne, sekundarne zdravstvene i tercijalne zaštite - Pregled zdrave djece i savjetovanje - Prevencija zaraznih i dr. bolesti - Rad sa bolesnom djecom - Poslovi organizovanja pedijatrijske službe	Policijska stanica Policijski službenici su ovlašteni primjenjivati policijske ovlasti propisane Zakonom o policijskim službenicima i dr., i postupati kao ovlaštena službena lica prema zakonima o krivičnom postupku u BiH u cilju zaštite ljudi i imovine i stvaranje sigurnog okruženja. Općinski sud ima odgovornosti donošenja odluka, upućivanja i praćenja slučajeva u sferi socijalne dječije zaštite.	Obavljanje poslova na implementaciji projekata koji se odnose na odrasle, djecu i mlade; volonterski angažman; sve u skladu sa mandatom organizacije.
---	--	--	---	--	---	--	--

	vlastitih nadležnosti Općine; preduzima mjere za osiguranje higijene i zdravlja; osigurava uvjete rada lokalnih radio i TV stanica u skladu sa zakonom; uspostavlja organizaciju mjesne samouprave; Općina se bavi svim pitanjima od lokalnog značaja koja nisu isključena iz njene nadležnosti, niti dodijeljena u nadležnost neke druge vlasti na osnovu ustava ili zakona i dr..						
Komentar u vezi provođenja monitoringa	Načelnik rukovodi općinskom administracijom i izravno je odgovoran za provedbu općinske politike i izvršavanje općinskih propisa, te obavljanje poslova koje na Općinu prenesu kantonalna i federalna vlast. Općinsko vijeće zajedno s općinskim načelnikom predstavlja organ vlasti općine koji svoju funkciju vrši u skladu sa važećim pravnim okvirom. Nadzor nad zakonitošću rada općinskih organa uprave obavljaju nadležni organi Federacije, odnosno Kantona. Monitoring se provodi i unutar službi općinske administracije a u skladu sa definisanim obavezama i odgovornostima svih službenika/ca.	CSR Monitoring vrši: -Upravni odbor -Općinsko vijeće -Načelnik općine -Ministarstvo za rad i socijalnu politiku TK -Ministarstva rada i socijalne politike F BiH -Inspeksijski pregledi nadležnog inspektorijata F BiH, i TK; Unutar ustanove, upravni organi vrše nadzor nad radom ustanove.	Uprava i voditelji službi vode nadzor nad izvršenjem poslova.	Općina: Na osnovu određenih izvještaja i informacija od strane škola, općina dobija u uvid u informaciju o radu škola. Vrtići: Ove ustanove imaju obavezu izvještavanja prema nadležnom kantonalnom ministarstvu, Općini i Pedagoškom zavodu. Škole: Imaju obavezu izvještavanja prema: - nadležnom ministarstvu - po potrebi prema općini. Interni monitoring i evaluacija rada vrši se i u vrtićima i školama kroz hijerarhijsko izvještavanje, a u školama kroz nastavnička vijeća i praćenje od strane pedagoga, te od nadležnog kantonalnog inspektorata.	Dom zdravlja/Bolnica Monitoring se vrši od strane federalnih i kantonalnih inspektora i kroz rad Upravnog vijeća.	Policijska stanica/Općinski sud Monitoring se vrši putem izvještavanja i sastanke u skladu sa definisanim odgovornostima i sistematizacijom zaposlenih te od strane nadležnih kantonalnih i federalnih inspeksijskih i dr. službi.	Monitoring/supervizija se vrši putem ankete, evaluacionih upitnika nakon radionica, mišljenja korisnika i neformalnih razgovora sa korisnicima/cama. Donator provodi monitoring i evaluaciju takoder.
Informacija o prikupljanju podataka	U općini Gračanica ne postoji jedinstvena baza podataka iz sfere dječije zaštite. Općinske službe koje djeluju u sferi dječije zaštite posjeduju podatke koji su sastavni dio izvještaja koje	CSR Podaci se prikupljaju u svakodnevnom radu CSR kroz: -pružanje usluga korisnicima/cama -suradnje sa drugim institucijama, NVO	„Vodovod i kanalizacija“ Podaci o korisnicima/cama se prikupljaju kroz svakodnevni rad preduzeća (prijava/odjave priključaka, uplate računa i sl.) JP „Komus“	Škole: Škole vode evidenciju o broju i uspjehu učenika/ca, vannastavnim aktivnostima i dr. relevantnim informacijama i podacima o učenicima i nastavnicima u svrhu praćenja uspješnosti rada i izvještavanja.	Podaci se koriste zbog praćenja zdravstvenog stanja korisnika, pripreme programa, izvještavanje prema višim nivoima, tj. prema: nadležnom Ministarstvu TK, Zavodu za javno zdravstvo i Zavodu	Postojeće službene evidencije.	NVO-i imaju podatke za korisnike/ce svojih projekata. Podaci se prikupljaju od institucija, građana i drugih NVO-a.

	podnose relevantne institucije ili nevladine organizacije. MZ prikupljaju podatke putem saradnje sa predsjednicima Savjeta MZ.	-suradnja sa MZ -suradnja sa građanima i dr.	Podaci o korisnicima se prikupljaju kroz svakodnevni rad preduzeća (računi za odvoz smeća i dr.)		zdravstvenog osiguranja;		
Ko i u koju svrhu koristi bazu podataka	Općinske službe koriste postojeće podatke za pripremanje planova/programa kao i u svrhu različitih analiza.	CSR CSR posjeduje podatke prikupljene kroz SOTAC bazu (prava osoba sa invaliditetom i CŽR), te evidenciju korisnika/ca usluga. U radu koriste i LOTUS bazu.	„Vodovod i kanalizacija“/“Komus“ -ne raspolaže bazom podataka o korisnicima/cama njihovih usluga a ujedno socijalno isključenim grupama stanovništva. Raspoloživi podaci o korisnicima/cama usluga služe u svrhu planiranja i realizacije svakodnevnih aktivnosti ovih preduzeća.	Podaci vrtića i škola koriste se u svrhu izvještavanja prema Općini i Ministarstvu obrazovanja nauke kulture i sporta TK.	Podaci se koriste zbog praćenja zdravstvenog stanja korisnika/ca, pripreme programa, izvještavanje prema višim nivoima.	Policijska stanica/Općinski sud registruje podatke o djeci koja na neki način dođu u sukob sa zakonom i koriste za potrebe policije i drugih institucija za praćenje određenih pojava i izvještavanje prema kantonalnim i federalnim ministarstvima.	Lokalna zajednica, vladine i nevladine organizacije i ostale institucije u zavisnosti od potrebe. Podaci se prikupljaju od građana zavisnosti od vrste projekta koji se implementiraju ili se pripremaju da bi se implementirali u zajednici.
Finansijski tok unutar sistema dječije zaštite	Općina Gračanica finansira djelovanje nadležnih službi i institucija koje se bave pitanjima socijalne i dječije zaštite, te putem Budžeta izdvaja sredstva za: - Izdaci vanjskim korisnicima – subvencije javnim preduzećima: Centar za socijalni rad (190.000 KM), Dječije obdanište (200.000 KM), Bosanski kulturni centar (267.000 KM), -Grantovi mjesnim zajednicama (MZ): javni radovi (5.000 KM) i za redovne djelatnosti MZ (97.000 KM), -Grantovi pojedincima: jednokratne pomoći (18.000 KM), grantovi neprofitnim organizacijama - pomoć najugroženijim penzionerima i drugim kategorijama stanovništva (30.000 KM), grantovi za izbjegla i prognana lica (15.000 KM), grantovi za povratnike (5.000 KM), pomoć za stambeno zbrinjavanje socijalo	Rad se finansira iz općinskog budžeta (plate i materijalne troškove) te izdvaja sredstva za jednokratne pomoći i dr. planirano budžetom Općine. Naknade i druge pomoći korisnicima/cama socijalne zaštite finansiraju iz federalnog i kantonalnog budžeta. Ministarstvo rada i socijalne politike TK osigurava sredstva za ostvarivanja prava iz domena socijalne/dječije zaštite prema Zakonu o socijalnoj zaštiti, zaštiti CŽR-a, i zaštiti porodica sa djecom TK.	„Vodovod i kanalizacija“ se finansira iz naplata za potrošnju vode i druge usluge iz oblasti vodosnabdijevanja. Općina izdvaja kapitalne grantove za unapređenje infrastrukture u oblasti vodosnabdijevanja. JKP „Komus“ -finansira se naplatom usluga	Kanton: Ministarstvo obrazovanja, kulturu nauke i sporta HNK-Ž putem trezorskog poslovanja izdvaja sredstva za finansiranje - plate radnika zaposlenih u školama, - materijalni troškovi škola, - sufinansiranje troškova prevoza učenika/ca i dr. Općina Gračanica izdvaja sredstva u vidu grantova kako slijedi: - Dječije obdanište (200.000 KM), - grantovi pojedincima – stipendiranje učenika i studenata (80.000 KM), - grantovi za obrazovanje (stimulacija učenika u takmičenjima, nabavka udžbenika, mjesečne karte) u iznosu od 13.000 KM.	Kanton: Nadležno ministarstvo, odnosno Zavod za zdravstveno osiguranje vrši finansiranje rada i usluga Doma zdravlja i Bolnice.	Nadležna kantonalna ministarstva finansiraju rad Policijske uprave i Općinskog suda.	NVO-i se finansiraju putem: - članarina, - donacija općinskih vlasti kroz grant za nvo-e; - podrška sa kantonalnog i federalnog nivoa - donatorskih sredstava realizacijom projekta.

	ugroženih (14.000 KM), grantovi pojedincima – Narodna kuhinja (30.000 KM), grantovi pojedincima – stipendiranje učenika i studenata (80.000 KM), -Grantovi neprofitnim organizacijama: unapređenje uslova i rada Romske populacije (7.000 KM), škole – za poboljšanje higijenskih uslova (5.000 KM), za finansiranje volontera kod privrednih subjekata i u školama (79.800 KM), EKO-OAZA – odvojeno prikupljanje otpada (8.000 KM), Crveni križ (13.000 KM), zbrinjavanje i pomoć osoba sa posebnim potrebama (2.000 KM), Humanitarne organizacije (5.000 KM), budžet za mlade (25.000 KM), prevencija protiv droga (3.000 KM), grantovi neprofitnim organizacijama za sport (260.000 KM) i kulturu i informisanje (75.000 KM), grantovi za obrazovanje (stimulacija učenika u takmičenjima, nabavka udžbenika, mjesečne karte) u iznosu od 13.000 KM, -Kapitalni izdaci: istražna bušotina „Sjedi krš“ u Babićima (15.000 KM), projektovanje vodovoda u: Donjoj Orahovici, Donjoj Lohinji i Rašljevi (40.000 KM), rekonstrukcija vodovoda u Gornjim Dobrovcima (18.000 KM), vodosnabdijevanje u: Pribavi, Vranovićima, Buk, Rašljevi, Malešićima, Miričini, Donjim Dobrovcima, Škahovici, Lukavici (165.000 KM), vodovod u: Lukavici,						
--	--	--	--	--	--	--	--

	Gornjoj Orahovici i Stjepan Polju (275.000 KM), kanalizaciona mreža u Lukavici i dr..						
--	---	--	--	--	--	--	--

Aneks 4.3: Matrica mapiranja nosioca dužnosti/mandata na općinskom nivou

MAPIRANJE KONTINUITETA USLUGA U OPĆINI GRAČANICA

NOSILAC DUŽNOSTI	POSTOJEĆE OBAVEZE/MANDATI		
	<i>Šta bi odgovorne institucije/organizacije/pojedinci trebali raditi u skladu sa njihovim postojećim mandatima/smjernicama i opisima poslova?</i>		
<i>Ko je odgovoran?</i>	Specifična prioritetna grupa Stare osobe bez porodičnog staranja	Specifična prioritetna grupa Djeca sa posebnim potrebama (djeca ometena u psihofizičkom razvoju)	Specifična prioritetna grupa Porodice u stanju socijalne potrebe (nezaposleni roditelji, višečlane porodice, romska populacija, nezaposlene samohrane majke)
Popuniti za svakog nosioca dužnosti na općinskom nivou	Vodeći principi: <i>Univerzalnost i neotuđivost; nedjeljivost; jednakost i nediskriminacija; međuovisnost i međupovezanost; participacija i inkluzija; odgovornost i pravilo zakona</i>		
	<i>Ne-diskriminacija(CRC Čl. 2); Najbolji interesi za dijete (CRC Čl. 3); Pravo na izražavanje svog mišljenja (CRC Čl. 12).</i>		
	<i>Specifična prava za prioritetnu grupu Vidjeti 4.1</i>	<i>Specifična prava za prioritetnu grupu Vidjeti 4.1</i>	<i>Specifična prava za prioritetnu grupu Vidjeti 4.1</i>
1. Općina	Prevenција: Šta je postojeći mandat /obaveza za prevenciju?		

2. CSR 3. Dječiji vrtić 4. Škole 5. Bolnica/Dom zdravlja 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje 7. Policija 8. NVO 9. JP “Vodovod i kanalizacija”	1. Općina Preko CSR 2. CSR Preko Službe za opću upravu, društvene djelatnosti, socijalnu skrb i branitelje: - Preventivni i savjetodavni rad - Materijalna podrška starim i iznemoglim osobama 3. Dječiji vrtić - 4. Škole - 5. Bolnica/Dom zdravlja Savjetodavni rad sa starim osobama u okviru zdravstvenih usluga porodične medicine 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija - 8. NVO Podrška osobama u okviru programa NVO-a (kućna njega, edukacija, savjetovanja) 9. JP “Vodovod i kanalizacija” U slučajevima, narušenog kvaliteta pitke vode putem lokalnih medija se vrši savjetovanje stanovništva.	1. Općina Preko CSR 2. CSR -Preventivni savjetodavni rad sa porodicom - Materijalna podrška porodicama 3. Dječiji vrtić Uključivanje djece sa posebnim potrebama zbog integracije i socijalizacije ove djece 4. Škole Pedagoški savjetodavni rad sa porodicom 5. Bolnica/Dom zdravlja Savjetodavni rad sa porodicom u okviru zdravstvenih usluga pedijatrijske službe 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija Rad u zajednici i prevencija nasilja u porodici i nad djecom 8. NVO Podrška djeci i porodicama u okviru programa nvo-a 9. JP “Vodovod i kanalizacija” U slučajevima, narušenog kvaliteta pitke vode putem lokalnih medija se vrši savjetovanje stanovništva.	1. Općina Preko CSR 2. CSR Preventivni savjetodavni rad sa porodicom Materijalna podrška porodicama 3. Dječiji vrtić Pripremni programi za djecu uzrasta za upis u osnovnu školu Uključivanje djece zbog integracije i socijalizacije djece nacionalnih manjina i druge djece iz ove grupe Preventivni savjetodavni rad sa porodicama 4. Škole Pedagoški savjetodavni rad sa porodicom Kroz svakodnevni rad škole, vannastavnih aktivnosti, časove ČOZ-a i građansko obrazovanje, nastoji se preventivno djelovati na školsku djecu. 5. Bolnica/Dom zdravlja Savjetodavni rad sa porodicom u okviru zdravstvenih usluga pedijatrijske službe 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje 7. Policija Rad u zajednici i prevencija nasilja u porodici i nad djecom 8. NVO Podrška porodicama u okviru programa nvo-a 9. JP “Vodovod i kanalizacija” U slučajevima, narušenog kvaliteta pitke vode putem lokalnih medija se vrši savjetovanje stanovništva.
Rana identifikacija: Šta je postojeća obaveza/odgovornost da se identifikuju sumnjivi slučajevi? Kako se to radi?			

	1. Općina Preko CSR 2. CSR Na osnovu inicijative ili saznanja od šire lokalne zajednice, identificiraju se stare i iznemogle osobe. Slijede pripreme dokumentacije za ostvarivanje prava: stalne novčane pomoći, zdravstvene zaštite, smještaja u ustanovu, ličnu invalidninu, ortopedski dodatak i pravo na njegu i pomoć od drugog lica. 3. Dječiji vrtić - 4. Škole - 5. Bolnica/Dom zdravlja Uočavanje promjena i zdravstvenog stanja kod starih osoba u svakodnevnom radu 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija - 8. NVO 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Preduzeće je obavezno vršiti periodičnu analizu kvalitete pitke vode ili u izuzetnim slučajevima vanrednu analizu koju naručuje od strane Kantonalnog/Županijskog Zavoda za javno zdravstvo. Na bazi prijava i rada na terenu, preduzeće uočava slučajeve neadekvatnog pristupa vodi i vodovodnom sistemu.	1. Općina Preko CSR 2. CSR Na osnovu inicijative roditelja i/ili vaspitno-obrazovnih ustanova, MZ, identificiraju se djeca sa posebnim potrebama. Slijede pripreme za Komisiju (prikupljanje stručne dokumentacije i podnošenje zahtjeva od strane roditelja za ocjenu preostalih sposobnosti kod djece). Ukoliko roditelji ne daju saglasnost za upućivanje na Komisiju, slijedi savjetodavni rad sa roditeljima na ukazivanje važnosti i značaja vršenja procjene. 3. Dječiji vrtić U svakodnevnom radu vrši se kontinuirano praćenje razvoja i napretka djeteta kako odgajatelja tako i stručnih saradnika,kako bi se mogla uočiti poteškoća u razvoju djeteta. O uočenom problemu Vrtić vrši savjetodavni rad sa roditeljima i upućuje ih u CSR. 4. Škole Prilikom procjene zrelosti za polazak za školu Komisija za upis uočava/identifikuje dijete sa posebnim potrebama. 5. Bolnica/Dom zdravlja Uočavanje promjena i ometenosti u razvoju kod djece prilikom svakodnevnog rada. 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija - 8. NVO 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Preduzeće je obavezno vršiti periodičnu analizu kvalitete pitke vode ili u izuzetnim slučajevima vanrednu analizu koju naručuje od strane Kantonalnog/Županijskog Zavoda za javno zdravstvo. Na bazi prijava i rada na terenu, preduzeće uočava slučajeve neadekvatnog pristupa vodi i vodovodnom sistemu.	1. Općina Preko CSR 2. CSR Na osnovu inicijative užih članova porodice i/ili na osnovu saznanja od šire lokalne zajednice, identificiraju se porodice u stanju socijalne potrebe. Potencijalni korisnici vrše prikupljanje dokumentacije za ostvarivanje oblika socijalnih prava: dječiji doplati, stalne novčane pomoći, zdravstvena zaštita, jednokratna pomoć za opremu novorođenčeta, smještaja u ustanovu, ličnu invalidninu, ortopedski dodatak i pravo na njegu i pomoć od drugog lica. Pripremljena dokumentacija se dostavlja u službu na dalje razmatranje. 3. Dječiji vrtić U svakodnevnom radu vrši se kontinuirano praćenje razvoja i napretka djeteta kako odgajatelja tako i stručnih saradnika, kako bi identifikirale promjene uzrokovane porodičnom situacijom. O uočenom problemu Vrtić vrši savjetodavni rad sa roditeljima. 4. Škole U svakodnevnom radu razrednici identificiraju očite promjene kod djece po pitanju porodične situacije. 5. Bolnica/Dom zdravlja U svakodnevnom radu prate se promjene u slučajevima napuštene djece ili zanemarivanja od strane roditelja, kao i po pitanju zdravstvenog stanja roditelja djece. 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija U slučaju poremećenih porodičnih odnosa i prijave iz porodice ili napuštenog djeteta 8. NVO Kroz implementaciju aktivnosti uočava se poteškoća kod djece usljed otežanih porodičnih prilika. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Preduzeće je obavezno vršiti periodičnu analizu kvalitete pitke vode ili u izuzetnim slučajevima vanrednu analizu koju naručuje od strane Kantonalnog/Županijskog Zavoda za javno zdravstvo. Na bazi prijava i rada na terenu, preduzeće uočava slučajeve neadekvatnog pristupa vodi i vodovodnom sistemu.
Procjena i registracija: Šta je obaveza da se procijene i registruju sumnjivi slučajevi? Šta je postojeći mandat/odgovornost za prikupljanje i obradu podataka?			

	1. Općina Preko CSR 2. CSR Postoje dva mandata u zavisnosti od vrste socijalnog prava: - Nakon rada Komisije za medicinsko vještačenje (ličnu invalidninu, ortopedski dodatak i pravo na njegu i pomoć od drugog lica). Podaci se unose u službenu evidenciju nakon izvršene procjene od strane iste. Donosi se rješenje o izvršenoj procjeni koje se uručuje stranci u postupku. - Nadležni socijalni radnik procjenjuje činjenično stanje donošenjem socijalne anamneze i dokumentacije koja je potrebna da dokaže isto nakon čega se sve navedeno dostavlja Kantonalnom ministarstvu na davanje saglasnosti (smještaj u ustanovu i stalnu novčanu pomoć). 3. Dječiji vrtić - 4. Škole - 5. Bolnica/Dom zdravlja Procjena težine zdravstvenog oštećenja i registrovanje u zdravstveni karton osobe 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija - 8. NVO NVO vrši prikupljanja i obrade podataka o korisnicima projekta – stara i iznemogla lica. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Procjenu kvalitete pitke vode vrši Kantonalni zavod za javno zdravstvo, koje ujedno vrši registraciju stanja kao i naručilac analize - preduzeće nadležno za određeno područje. Preduzeće vrši evidenciju neplatiša potrošnje vode.	1. Općina Preko CSR 2. CSR Nakon rada Komisije za ocjenu i razvrstavanje djece ometene u psihofizičkom razvoju, podaci se unose u službenu evidenciju nakon izvršene procjene od strane iste. Donosi se rješenje o izvršenoj procjeni koje se uručuje roditeljima. 3. Dječiji vrtić Na osnovu procjene Komisije vrši se registracija djeteta sa posebnim potrebama u arhivi vrtića. 4. Škole Početkom školske godine vrši se upis djece u osnovnu školu, vrši evidentiranje podataka o djetetu, i dijete se raspoređuje u nastavu u skladu sa njegovim preostalim sposobnostima. 5. Bolnica/Dom zdravlja Procjena težine psihomotornog oštećenja i registrovanje u zdravstveni karton djeteta 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija - 8. NVO NVO vrši prikupljanja i obrade podataka o korisnicima projekta – djece sa posebnim potrebama. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Procjenu kvalitete pitke vode vrši Kantonalni Zavod za javno zdravstvo, koje ujedno vrši registraciju stanja kao i naručilac analize - preduzeće nadležno za određeno područje.	1. Općina Preko CSR 2. CSR Postoje dva mandata u zavisnosti od vrste socijalnog prava: - Nakon rada Komisije za medicinsko vještačenje (ličnu invalidninu, ortopedski dodatak i pravo na njegu i pomoć od drugog lica). Podaci se unose u službenu evidenciju nakon izvršene procjene od strane iste. Donosi se rješenje o izvršenoj procjeni koje se uručuje stranci u postupku. - Nadležni socijalni radnik procjenjuje činjenično stanje donošenjem socijalne anamneze i dokumentacije koja je potrebna da dokaže isto nakon čega se sve navedeno dostavlja Kantonalnom ministarstvu na davanje saglasnosti (smještaj u ustanovu i stalnu novčanu pomoć). U slučaju neadekvatnog životnog standarda i uslova života porodice, podaci o tome ulaze u anamnezu. 3. Dječiji vrtić Podatak po pitanju socijalnog stanja porodice se evidentira u arhivi/datoteci Vrtića. 4. Škole Ukoliko uslijedi promjena u statusu djeteta škola/pedagog evidentira iste. 5. Bolnica/Dom zdravlja Interna evidencija. 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Na bazi prijave CSR ili Policije i pokretanja prekršajnog postupka, Sud pokreće dalji postupak i evidentira slučaj. 7. Policija Po prijavi ili kroz svakodnevni rad. 8. NVO NVO evidentirana podataka o korisnicima projekta ili volonterima/aktivistima nvo-a. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Procjenu kvalitete pitke vode vrši Kantonalni Zavod za javno zdravstvo, koje ujedno vrši registraciju stanja kao i naručilac analize - preduzeće nadležno za određeno područje. Preduzeće vrši evidenciju neplatiša potrošnje vode.
Rana intervencija: Šta je postojeći mandat/obaveza da se intervenira i donese početna odluka o tome šta treba učiniti?			

	1. Općina Preko CSR 2. CSR Blagovremeno se šalje osoba na Komisiju za medicinsko vještačenje; provodi se savjetodavni i stručni socijalni rad sa osobom i užim članovima porodice uz omogućavanje ostvarivanja prava na novčana pomoć 3. Dječiji vrtić - 4. Škole - 5. Bolnica/Dom zdravlja Zdravstvena zaštita i savjetodavni rad sa osobom i užim članovima porodice. 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija Po prijavi ili kroz svakodnevni rad 8. NVO Kroz implementaciju aktivnosti omogućava se podrška i pomoć starim i iznemolim osobama. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Preduzeće održava sistem vodosnabdijevanjima i interveniše u slučaju neadekvatnog kvaliteta vode. U pojedinačnim slučajevima, na zahtjev pojedinca, ukoliko postoje tehnički uslovi preduzeće je obavezno izvršiti priključak na mrežu U slučaju neplaćanja vode, intervencija je isključenje sa vodosistema.	1. Općina Preko CSR 2. CSR Blagovremeno se šalje dijete na ocjenu Komisije za procjenu preostalih sposobnosti, kao i donosi odgovarajuće rješenje o izvršenoj procjeni; savjetodavni i stručni socijalni rad sa porodicom uz omogućavanje ostvarivanja prava na novčana pomoć. Ustanove imaju odgovornost da obezbjeđe uslove za adekvatan pristup ovoj grupi djece. 3. Dječiji vrtić Savjetodavni rad sa porodicom i omogućavanje adekvatnih usluga za dijete ometeno u psiho-fizičkom razvoju. Ustanove imaju odgovornost da obezbjeđe uslove u zgradi/prostorijama za adekvatan pristup, uslove rada i pristup vodi ovoj grupi djece. 4. Škole Pedagoški savjetodavni rad sa roditeljima i djetetom. Ustanove imaju odgovornost da obezbjeđe uslove u zgradi/prostorijama za adekvatan pristup, uslove rada i pristup vodi ovoj grupi djece. 5. Bolnica/Dom zdravlja Ustanove imaju odgovornost da obezbjeđe uslove u zgradi/prostoriji za adekvatan pristup, uslove rada i pristup vodi ovoj grupi djece. 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija Po prijavi ili kroz svakodnevni rad 8. NVO 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Preduzeće održava sistem vodosnabdijevanjima i interveniše u slučaju neadekvatnog kvaliteta vode. U pojedinačnim slučajevima, na zahtjev pojedinca, ukoliko postoje tehnički uslovi preduzeće je obavezno izvršiti priključak na mrežu. U slučaju neplaćanja vode, intervencija je isključenje sa vodosistema.	1. Općina Preko CSR 2. CSR CSR vrši savjetodavni i stručni socijalni rad sa porodicom uz omogućavanje ostvarivanja prava na novčana pomoć te podrške u prevazilaženju poteškoća, posebno ukoliko su u pitanju porodice koje žive u neadekvatnim uslovima ili porodice sa poremećenim porodičnim odnosima. 3. Dječiji vrtić Adekvatni procesi na socijalnoj inkluziji djeteta u grupu Ustanove imaju odgovornost da obezbjeđe uslove u zgradi/prostorijama za adekvatan pristup, uslove rada i pristup vodi ovoj grupi djece. 4. Škole Pedagoški savjetodavni rad sa roditeljima i djecom; stvaranje uslove adekvatne socijalne inkluzije djeteta u školsko okruženje Ustanove imaju odgovornost da obezbjeđe uslove za adekvatan pristup, uslove rada i pristup vodi ovoj grupi djece. Ustanove imaju odgovornost da obezbjeđe uslove u zgradi/prostorijama za adekvatan pristup, uslove rada i pristup vodi ovoj grupi djece. 5. Bolnica/Dom zdravlja Adekvatna zdravstvena zaštita porodice sa djecom. Ustanove imaju odgovornost da obezbjeđe uslove za adekvatan pristup, uslove rada i pristup vodi ovoj grupi djece. Ustanove imaju odgovornost da obezbjeđe uslove u zgradi/prostorijama za adekvatan pristup, uslove rada i pristup vodi ovoj grupi djece. 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija Po prijavi ili kroz svakodnevni rad 8. NVO Kroz implementaciju aktivnosti omogućava se podrška i inkluzija djece i roditelja. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Preduzeće održava sistem vodosnabdijevanjima i interveniše u slučaju neadekvatnog kvaliteta vode. U pojedinačnim slučajevima, na zahtjev pojedinca, ukoliko postoje tehnički uslovi preduzeće je obavezno izvršiti priključak na mrežu. U slučaju neplaćanja vode, intervencija je isključenje sa vodosistema.
--	---	---	--

Upućivanje: Šta je postojeći mandat/odgovornost da se uputi slučaj i kome? CSR, policija, itd?		
1. Općina Preko CSR 2. CSR U skladu sa dobivenom saglasnošću nadležnog kantonalnog ministarstva, upućuje osobu u ustanovu odgovarajućeg tipa kao i na druge ustanove ili organizacije za potraživanje podrške 3. Dječiji vrtić - 4. Škole - 5. Bolnica/Dom zdravlja Upućivanje u Službu za socijalnu skrb, Centar za fizikalnu terapiju i u druge zdravstvene centre i stručnjacima u zavisnosti od oboljenja osobe i dr. 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija U CSR 8. NVO U skladu sa misijom organizacije, ali u pojedinačnim slučajevima upućivati da se pomoć potraži u relevantnim ustanovama (CSR, Dom zdravlja). 9. JP “Vodovod i kanalizacija” U slučaju nepačanja, upućuju na Općinu i CSR U slučaju nemogućnosti priključenja zbog nedovršene legalizacije vodovodnih sistema u mjesnim područjima upućuju na Općinu.	1. Općina Preko CSR 2. CSR CSR, u skladu sa nalogom Komisije, upućuje dijete u specijalnu ustanovu ili na posebno školovanje. Neophodna saglasnost nadležnog kantonalnog ministarstva. 3. Dječiji vrtić Dječiji Vrtić ima mandat da uputi slučaj, zavisno od situacije to može da bude CSR, Dom Zdravlja, u cilju omogućavanja adekvatne podrške za dijete i ostvarivanja zakonom predviđenih prava . Ustanova upućuje roditelje /staratelje u relevantne Ustanove (CSR, Dom Zdravlja), kako bi se od strane istih preduzele adekvatne mjere. 4. Škole Ispred škola se upućuje zahtjev CSR u kojem je uključen i nalaz/mišljenje stručnog školskog tima o statusu djeteta. Roditelji djeteta se upućuju na druge relevantne ustanove i službe ili organizacije u svrhu ostvarivanja dodatnog tretmana za dijete. 5. Bolnica/Dom zdravlja Upućivanje u CSR, Centar za fizikalnu terapiju i u druge zdravstvene centre i stručnjacima u sferi defektologije i dr., kao i u CSR i škole . 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija U CSR 8. NVO U skladu sa misijom organizacije, ali u pojedinačnim slučajevima upućivati da se pomoć potraži u relevantnim ustanovama (CSR, Dom zdravlja). 9. JP “Vodovod i kanalizacija” U slučaju nepačanja, upućuju na Općinu i CSR U slučaju nemogućnosti priključenja zbog nedovršene legalizacije vodovodnih sistema u mjesnim područjima upućuju na Općinu.	1. Općina Preko CSR 2. CSR U slučaju da su djeca bez roditeljskog staranja, CSR upućuje na zbrinjavanje da li u dr. porodicu ili u instituciju. Neophodna saglasnost nadležnog kantonalnog ministarstva. Vrši upućivanje u škole i na podršku pedagoga po pitanju djece. Za roditelje, isti se upućuju na Biro rada, općinske službe, organizacije i dr.. 3. Dječiji vrtić Vrtići su u obavezni da informišu CSR o promjenama kao i da roditelje upute na savjetovanje u CSR i druge ustanove i organizacije. 4. Škole Škole su u obavezi da informišu CSR o ovim promjenama kao i da staratelje upozna sa školskim obavezama djeteta. Roditelji djeteta se upućuju na druge relevantne ustanove i službe ili organizacije. 5. Bolnica/Dom zdravlja U slučaju napuštanja djeteta ili rješavanja zdravstvenog osiguranja upućuju u CSR. Upućuju korisnike/ce prema drugim zdravstvenim centrima, te upućuju u CSR i pedagoge škola. 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija U CSR 8. NVO U skladu sa misijom organizacije, ali u pojedinačnim slučajevima upućivati da se pomoć potraži u relevantnim ustanovama. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” U slučaju nepačanja, upućuju na Općinu i CSR U slučaju nemogućnosti priključenja zbog nedovršene legalizacije vodovodnih sistema u mjesnim područjima upućuju na Općinu.
Odluka: Šta je postojeći mandat/odgovornost za donošenje odluka u odnosu na to koja usluga se treba pružiti?		

	1. Općina Odluka o izdvajanju sredstava za pomoć porodicama, preko CSR i o izdvajanju za projekte nvo-a Odluka o legalizaciji mjesnih vodovoda i prenošenja nadležnosti na preduzeće Odluka o kapitalnim izdacima za unapređenje vodovodnog sistema 2. CSR U skladu sa nalogom Komisije ili uz saglasnost nadležnog ministarstva donosi se Odluka o ostvarivanju određenog socijalnog prava. 3. Dječiji vrtić - 4. Škole - 5. Bolnica/Dom zdravlja Zdravstvene ustanove uz saglasnost užih članova porodice odlučuju o tretmanu/rehabilitaciji i upućivanju u dr. ustanove 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Odluka o provođenju sudskog postupka i odluka nakon istog 7. Policija Odluka o prisustvu prilikom intervencije isključenja vode neplatišama. 8. NVO Odluka o pokretanju inicijativa za podršku starim osobama; odluka o pokretanju programa za podršku 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Odluka o subvenciji materijalno neobezbjedenoj porodici ili dogovor o drugom načinu plaćanja troškova, Odluka o umanjenju cijene o potrošnji vode; odluka o dostavi pitke vode putem cisterne; Odluka o proširenju vodovodne mreže, odluka o uspostavi instalacija u ustanove koje rade sa djecom zbog omogućavanja pristupa void, odluka o prijavi novog priključka, odluka o isključenju priključka, odluka o ugradnji mjerila o potrošnji vode	1. Općina Odluka o izdvajanju sredstava za pomoć porodicama, preko CSR i o izdvajanju za projekte nvo-a Odluka o legalizaciji mjesnih vodovoda i prenošenja nadležnosti na preduzeće Odluka o kapitalnim izdacima za unapređenje vodovodnog sistema 2. CSR U skladu sa nalogom Komisije i stručnog tima CSR, te uz saglasnost roditelja Odluka o ostvarivanju prava na socijalnu zaštitu. 3. Dječiji vrtić Odluka o uključivanju djece iz ove grupe u rad Vrtića 4. Škole U odnosu na nalaz Komisije za ocjenu sposobnosti i razvrstavanje uz saglasnost roditelja, škola preduzima adekvatne mjere i donosi odluku o uključivanju djeteta u inkluzivnu nastavu ili dobivaju povratnu informaciju o smještaju djeteta u socijalnu ustanovu. 5. Bolnica/Dom zdravlja Zdravstvene ustanove uz saglasnost roditelja odlučuju o tretmanu/rehabilitaciji i upućivanju u dr. ustanove 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje 7. Policija 8. NVO Odluka o pokretanju inicijativa za podršku djeci sa posebnim potrebama; odluka o pokretanju programa za podršku 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Odluka o subvenciji materijalno neobezbjedenoj porodici ili dogovor o drugom načinu plaćanja troškova Odluka o umanjenju cijene o potrošnji vode; odluka o dostavi pitke vode putem cisterne; Odluka o proširenju vodovodne mreže, odluka o uspostavi instalacija u ustanove koje rade sa djecom zbog omogućavanja pristupa void, odluka o prijavi novog priključka, odluka o isključenju priključka, odluka o ugradnji mjerila o potrošnji vode	1. Općina Odluka o izdvajanju sredstava za pomoć porodicama, preko CSR i o izdvajanju za projekte nvo-a Odluka o legalizaciji mjesnih vodovoda i prenošenja nadležnosti na preduzeće Odluka o kapitalnim izdacima za unapređenje vodovodnog sistema 2. CSR Odluka o obezbjeđivanju finansijske ili materijalne podrške porodici ukoliko je materijalna neobezbjedena. Usluge socijalnog rada i savjetodavni rad sa porodicom. Odluka o zbrinjavanju djece bez roditeljskog staranja. 3. Dječiji vrtić Odluka o uključivanju djece iz ove grupe u rad Vrtića 4. Škole Odluka o upućivanju u CSR ili uključivanje u pedagoški tretman. 5. Bolnica/Dom zdravlja Odluka o upućivanju u CSR ili pružanje zdravstvenih usluga 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Odluka o provođenju sudskog postupka i odluka nakon istog 7. Policija Odluka o upućivanju u CSR i pokretanju prekršajne prijave Odluka o prisustvu prilikom intervencije isključenja vode neplatišama. 8. NVO Odluka o pokretanju inicijativa za podršku djeci iz materijalno neobezbjedenoj porodici; odluka o pokretanju programa za podršku 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Odluka o subvenciji materijalno neobezbjedenoj porodici ili dogovor o drugom načinu plaćanja troškova Odluka o umanjenju cijene o potrošnji vode; odluka o dostavi pitke vode putem cisterne; Odluka o proširenju vodovodne mreže, odluka o uspostavi instalacija u ustanove koje rade sa djecom zbog omogućavanja pristupa void, odluka o prijavi novog priključka, odluka o isključenju priključka, odluka o ugradnji mjerila o potrošnji vode
--	--	--	--

Pružanje usluga: 1. Osnovne usluge: da li postoji mandat/odgovornost za pružanje usluga? Kojih vrsta usluga? 2. Specijalne usluge: da li postoji mandat/odgovornost za pružanje specijalnih usluga? Kojih vrsta specijalnih usluga?		
1. Općina Preko CSR 2. CSR U skladu sa zakonskim okvirima pružaju se novčane naknade i ostvarivanja drugih prava. Pružanje savjetodavne i stručne podrške osobama i užim članovima porodice. Omogućavanje korištenja usluga Komisije za medicinsko vještačenje. 3. Dječiji vrtić - 4. Škole Humanitarne akcije u okviru Crvenog križa/krsta ili generalno akcije rukupljanja pomoći za stare osobe 5. Bolnica/Dom zdravlja Zdravstvene usluge, savjetodavni rad 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Vođenje postupka 7. Policija Intervencija, registrovanje, odluka, o upućivanju 8. NVO Pružanje usluga socijalne dječije zaštite kroz programe nvo-a 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Preduzeće je nadležno za snabdjevanje stanovništva pitkom vodom. U izuzetnim slučajevima, tokom sušnog perioda, putem cisterni preduzeće snabdjeva stanovništvo pitkom vodom koje nije pokriveno mrežom vodosnabdijevanja.	1. Općina Preko CSR 2. CSR U skladu sa zakonskim okvirima pružaju se novčane naknade i ostvarivanja drugih prava. Pružanje savjetodavne i stručne podrške porodicama Omogućavanje korištenja usluga Komisije za ocjenu i razvrstavanje 3. Dječiji vrtić Dječiji Vrtić ima odgovornost pružanja specijalnih usluga pedagoga-psihologa, defektologa, logopeda, kao što ima odgovornost da odgajatelji u saradnji sa stručnim saradnicima naprave prilagođeni program koji će biti u skladu sa djetetovim smetnjama u razvoju kako bi se mogli realizovati postavljeni ciljevi i zadaci odgojno-obrazovnog programa. 4. Škole Inkluzivna nastava po prilagođenim programima uz angažovanje profesionalnog kadra (defektolog , psiholog i dr.), pedagoško savjetovanje roditelja djece sa posebnim potrebama, savjetovanje učenika i drugih roditelja o potrebi integracije djece; Specijalan usluga: radionice za djecu sa posebnim potrebama 5. Bolnica/Dom zdravlja Zdravstvene usluge, savjetodavni rad 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Vođenje postupka 7. Policija Intervencija, registrovanje, odluka, o upućivanju 8. NVO Pružanje usluga socijalne dječije zaštite kroz programe nvo-a 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Preduzeće je nadležno za snabdjevanje stanovništva pitkom vodom. U izuzetnim slučajevima, tokom sušnog perioda, putem cisterni preduzeće snabdjeva stanovništvo pitkom vodom koje nije pokriveno mrežom vodosnabdijevanja.	1. Općina Preko CSR 2. CSR U skladu sa zakonskim okvirima pružaju se novčane naknade i ostvarivanja drugih prava. Vrš nadzor nad mandatom staratelja koji ima (nad upravljanjem i raspolaganjem sa imovinom, školovanjem i vaspitanjem); praćenje stanja korisnika novčane pomoći i vrši savjetodavni rad. 3. Dječiji vrtić Odgojno-edukativni rad za djecu predškolskog uzrasta. 4. Škole Edukacija, savjetodavne intervencije kod djece, kao i savjetodavni rad sa roditeljima /starateljima 5. Bolnica/Dom zdravlja Zdravstvene usluge, savjetodavni rad 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Vođenje postupka 7. Policija Intervencija, registrovanje, odluka, o upućivanju 8. NVO Pružanje usluga socijalne dječije zaštite kroz programe nvo-a 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Preduzeće je nadležno za snabdjevanje stanovništva pitkom vodom. U izuzetnim slučajevima, tokom sušnog perioda, putem cisterni preduzeće snabdjeva stanovništvo pitkom vodom koje nije pokriveno mrežom vodosnabdijevanja.
Mehanizmi praćenje i žalbi: Ko ima mandat da prati i obezbijedi pridržavanje nosilaca dužnosti sa postojećim mandatima/obavezama?		

	1. Općina Načelnik i Općinsko vijeće te nadležnieopćinske službe 2. CSR Svakodnevni rad prati uprava CSR, osnivač, nadležno entitetsko i kantonalno ministarstvo; Kao organ starateljstva CSR ima mandat da vrši superviziju i praćenje smještaja djece u ustanove, -Inspekcija Ministarstva za rad i socijalnu politku TK i federalnog ministarstva. 3. Dječiji vrtić 4. Škole 5. Bolnica/Dom zdravlja Svakodnevni rad prati direktor/ravnatelj, osnivač, inspeksijske službe Ministarstvo zdravstva TK i federalni inspektorat. 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje 7. Policija 8. NVO Svakodnevni rad prati direktor/ravnatelj, predsjednik UO, članovi i korisnici. Donator vrši praćenje po projektima/programima. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Svakodnevni rad prati direktor/ravnatelj, nadzorni odbor, osnivač i nadležna kantonalna i entitetska ministarstva.	1. Općina Načelnik i Općinsko vijeće te nadležnieopćinske službe 2. CSR Svakodnevni rad prati uprava CSR, osnivač, nadležno entitetsko i kantonalno ministarstvo; Kao organ starateljstva CSR ima mandat da vrši superviziju i praćenje smještaja djece u ustanove, -Inspekcija Ministarstva za rad i socijalnu politku TK i federalnog ministarstva. 3. Dječiji vrtić Svakodnevni rad prati direktor, Upravni odbor, osnivač i Pedagoški zavod TK. 4. Škole Svakodnevni rad prati direktor, pedagog, roditelji. Škole prate provođenje inkuzije; Inspekcija Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta TK i Pedagoški zavod TK; 5. Bolnica/Dom zdravlja Svakodnevni rad prati direktor/ravnatelj, osnivač, inspeksijske službe Ministarstvo zdravstva TK i federalni inspektorat. 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje 7. Policija 8. NVO Svakodnevni rad prati direktor/ravnatelj, predsjednik UO, članovi i korisnici. Donator vrši praćenje po projektima/programima. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Svakodnevni rad prati direktor/ravnatelj, nadzorni odbor, osnivač i nadležna kantonalna i entitetska ministarstva.	1. Općina Načelnik i Općinsko vijeće te nadležnieopćinske službe 2. CSR Svakodnevni rad prati uprava CSR, osnivač, nadležno entitetsko i kantonalno ministarstvo; Kao organ starateljstva CSR ima mandat da vrši superviziju i praćenje smještaja djece u ustanove, -Inspekcija Ministarstva za rad i socijalnu politku TK i federalnog ministarstva. 3. Dječiji vrtić Svakodnevni rad prati direktor, Upravni odbor, osnivač i Pedagoški zavod TK. 4. Škole Svakodnevni rad prati direktor, pedagog, roditelji. Škole prate provođenje inkuzije; Inspekcija Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta TK i Pedagoški zavod TK; 5. Bolnica/Dom zdravlja Svakodnevni rad prati direktor/ravnatelj, osnivač, inspeksijske službe Ministarstvo zdravstva TK i federalni inspektorat. 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje 7. Policija 8. NVO Svakodnevni rad prati direktor/ravnatelj, predsjednik UO, članovi i korisnici. Donator vrši praćenje po projektima/programima. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Svakodnevni rad prati direktor/ravnatelj, nadzorni odbor, osnivač i nadležna kantonalna i entitetska ministarstva.
--	---	---	---

Aneks 5: Matrica za analizu nedostatka kapaciteta kontinuiteta usluga na lokalnom nivou

MAPIRANJE KONTINUITETA USLUGA U OPĆINI/OPŠTINI GRAČANICA

NOSILAC DUŽNOSTI Ko je odgovoran? Popuniti za svaku instituciju	KONTINUITET USLUGA	POSTOJEĆE OBAVEZA/MANDAT i ANALIZA NEDOSTATKA KAPACITETA (motivacija, autoritet, sredstva) <i>Šta bi odgovorne institucije/organizacije/pojedinci trebali raditi u skladu sa njihovim postojećim mandatima/smjernicama i opisima poslova?</i>		
		Prioritetna socijalno isključena grupa Stare osobe bez porodičnog staranja	Prioritetna socijalno isključena grupa Djeca sa posebnim potrebama (djeca ometena u psihofizičkom razvoju)	Prioritetna socijalno isključena grupa Porodice u stanju socijalne potrebe (nezaposleni roditelji, višečlane porodice, romska populacija, nezaposlene samohrane majke)

		Vodeći principi: <i>Univerzalnost i neotuđivost; nedjeljivost; jednakost i nediskriminacija; međuovisnost i međupovezanost; participacija i inkluzija; odgovornost i pravilo zakona Ne-diskriminacija(CRC Čl. 2); Najbolji interesi za dijete (CRC Čl. 3); Pravo na izražavanje svog mišljenja (CRC Čl. 12).</i>		
		<i>Specifična prava za prioritetnu grupu Vidjeti Aneks 4.1</i>	<i>Specifična prava za prioritetnu grupu Vidjeti Aneks 4.1</i>	<i>Specifična prava za prioritetnu grupu Vidjeti Aneks 4.1</i>
- Općina - CSR - Vrtići - Škole - - Bolnica/Dom zdravlja - Općinski sud/ Sud za prekršaje -Policija - NVO-i -Komunalno preduzeće	Prevenција	Mandat/obaveza: Šta je postojeći mandat /obaveza za prevenciju? Šta odgovorne institucije trebaju poduzeti u skladu sa postojećim mandatom?		
		Vidjeti Aneks 4.3	Vidjeti Aneks 4.3	Vidjeti Aneks 4.3
		Motivacija: Da li odgovorni osjećaju obavezu da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, zašto? (npr. nedostatak znanja, institucionalnih vrijednosti, vrijednosti zajednice, nedostatak disciplinarnih mjera).		
		1. Općina Da, ali je ograničena budžetskim sredstvima. 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić 4. Škole 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje 7. Policija 8. NVO Da 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	1. Općina Da, ali je ograničena budžetskim sredstvima. 2. CSR Djelomično zbog velikog obima obaveza, nedostatka ljudskih i prostornih resursa 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da, ali je zbog nedovoljnih materijalnih resursa je ograničen broj programa prevencije 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje 7. Policija 8. NVO Djelomično, zbog limitiranih sredstava, prostorija i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku ovoj grupi djece 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	1. Općina Da, ali je ograničena budžetskim sredstvima. 2. CSR Djelomično zbog velikog obima obaveza, nedostatka ljudskih, finansijskih i prostornih resursa 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje 7. Policija 8. NVO Da 9. . JP “Vodovod i kanalizacija” Da
		Ovlasti: Da li odgovorni imaju ovlasti za obavljanje uloge? Ukoliko ne, šta je prepreka? (npr. politike, pravni okvir, smjernice, protokoli, opisi poslova, sistem saradnje sa drugim institucijama)		
		1. Općina Da, ali je ograničena budžetskim sredstvima. 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić 4. Škole 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje 7. Policija	1. Općina Da, preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da	1. Općina Da, preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da

		8. NVO Da 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije 9. . JP “Vodovod i kanalizacija” Djelomično, preduzeće nema ovlasti za preventivni rad sa ovom socijalno isključenom grupom	6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije 9. . JP “Vodovod i kanalizacija” Djelomično, Statut i zakon ne obavezuju preventivni rad
		Sredstva: Da li odgovorni imaju ljudske resurse (tehničke, programske, upravljačke), organizacionu strukturu i finansijske resurse da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, šta nedostaje?		
		1. Općina Finansira rad CSR, grantovi za MZ, grantovi pojedincima, obezbjeđuje grantove kao finansijsku podršku za rad NVO, kapitalna izdvajanja za unapređenje infrastrukture u oblasti vodosnabdijevanja 2. CSR Djelimično. Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti. (nepostojanje Savjetovališta za brak i porodicu) 3. Dječiji vrtić 4. Škole 5. Dom zdravlja/Bolnica Da, nedovoljna sredstva za adekvatniji terenski rad 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija / 8. NVO Djelimično zbog nedovoljnih finansijskih sredstava, nedovoljan stručni kadar, nedovoljna educiranost uključenih. 9. . JP “Vodovod i kanalizacija” Nedovoljna sredstva za preventivne programe	1. Općina Finansira rad CSR, grantovi za MZ, grantovi pojedincima, obezbjeđuje grantove kao finansijsku podršku za rad NVO, kapitalna izdvajanja za unapređenje infrastrukture u oblasti vodosnabdijevanja 2. CSR Djelimično. Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti. (nepostojanje Savjetovališta za brak i porodicu) 3. Dječiji vrtić Ne, zbog nedovoljnog stručnog kadra (defektolog i sl.) i materijalnih resursa 4. Škole Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene finansijske i materijalne mogućnosti. 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija / 8. NVO Djelimično zbog nedovoljnih finansijskih sredstava, neopremljen prostor za pružanje usluga djeci korisnicima, nedovoljan stručni kadar, nedovoljna educiranost uključenih. 9. . JP “Vodovod i kanalizacija” Nedovoljna sredstva za preventivne programe	1. Općina Finansira rad CSR, grantovi za MZ, grantovi pojedincima, obezbjeđuje grantove kao finansijsku podršku za rad NVO, kapitalna izdvajanja za unapređenje infrastrukture u oblasti vodosnabdijevanja 2. CSR Djelimično. Nedovoljno materijalne i prostorne mogućnosti. (nepostojanje Savjetovališta za brak i porodicu) 3. Dječiji vrtić Nedovoljno sredstava kako bi se obuhvatila sva djeca kroz predškolske programe. 4. Škole Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne mogućnosti. 5. Dom zdravlja/Bolnica Nedovoljna sredstva za preventivne programe 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija / 8. NVO Djelimično zbog nedovoljnih finansijskih sredstava, neopremljen prostor za pružanje usluga djeci korisnicima, nedovoljan stručni kadar, nedovoljna educiranost uključenih. 9. . JP “Vodovod i kanalizacija” Nedovoljna sredstva za preventivne programe
	Rana	Mandat/obaveza: Šta je postojeći mandat /obaveza za prevenciju? Šta odgovorne institucije trebaju poduzeti u skladu sa postojećim mandatom? Vidjeti Aneks 4.3		
		Vidjeti Aneks 4.3	Vidjeti Aneks 4.3	Vidjeti Aneks 4.3

identifikacija	Motivacija: Da li odgovorni osjećaju obavezu da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, zašto? (npr. nedostatak znanja, institucionalnih vrijednosti, vrijednosti zajednice, nedostatak disciplinarnih mjera).		
	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje - 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog nedostatka edukacija, sredstava. 9. JP “Vodovod i kanalizacija“ Djelomično, zbog nadležnosti nad vodovodnim sistemom	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija / 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku ovoj grupi djece 9. JP „Vodovod i kanalizacija“ Djelomično, zbog nadležnosti nad vodovodnim sistemom	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog nedostatka edukacija, sredstava. 9. JP “Vodovod i kanalizacija“ Djelomično, zbog nadležnosti nad vodovodnim sistemom
	Ovlasti: Da li odgovorni imaju ovlasti za obavljanje uloge? Ukoliko ne, šta je prepreka? (npr. politike, pravni okvir, smjernice, protokoli, opisi poslova, sistem saradnje sa drugim institucijama)		
	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić / 4. Škole / 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO

		Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. Da u okviru svojih oblasti - vodosnabdijevanje	Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da u okviru svojih oblasti - vodosnabdijevanje	Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. Da u okviru svojih oblasti - vodosnabdijevanje
		Sredstva: Da li odgovorni imaju ljudske resurse (tehničke, programske, upravljačke), organizacionu strukturu i finansijske resurse da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, šta nedostaje?		
		1. Općina Preko CSR 2. CSR Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti (nepostojanje Savjetovališta za brak i porodicu) 3. Dječiji vrtić / 4. Škole / 5. Dom zdravlja/Bolnica Nedovoljno sredstava za preventivne programe 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku porodicama 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelomično, u slučaju proširenja mreže nedostatak sredstava	1. Općina Preko CSR 2. CSR Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti. (nepostojanje Savjetovališta za brak i porodicu) 3. Dječiji vrtić Ne, zbog nedovoljnog stručnog kadra (defektolog i sl.) 4. Škole Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene finansijske i materijalne mogućnosti. 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku ovoj grupi djece 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelomično, u slučaju proširenja mreže nedostatak sredstava	1. Općina Preko CSR 2. CSR Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti. (nepostojanje Savjetovališta za brak i porodicu) 3. Dječiji vrtić Ne, zbog nedovoljnog stručnog kadra (defektolog i sl.) 4. Škole Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene finansijske i materijalne mogućnosti. 5. Dom zdravlja/Bolnica Nedovoljno sredstava za preventivne programe 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku porodicama 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelomično, u slučaju proširenja mreže nedostatak sredstava
	Procjena i reigistracija	Mandat/obaveza: Šta je postojeći mandat /obaveza za prevenciju? Šta odgovorne institucije trebaju poduzeti u skladu sa postojećim mandatom?		
		Vidjeti Aneks 4.3	Vidjeti Aneks 4.3	Vidjeti Aneks 4.3
		Motivacija: Da li odgovorni osjećaju obavezu da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, zašto? (npr. nedostatak znanja, institucionalnih vrijednosti, vrijednosti zajednice, nedostatak disciplinarnih mjera).		
		1. Općina Preko CSR 2. CSR Da ali umanjeno zbog neadekvatnih prostora, kadra, finansijske podrške, preobimnih poslova u CSR 3. Dječiji vrtić	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da, ali umanjeno zbog neadekvatnih prostora, kadra, finansijske podrške, preobimnih poslova u CSR 3. Dječiji vrtić	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da, ali umanjeno zbog neadekvatnih prostora, kadra, finansijske podrške, preobimnih poslova u CSR

	Da ali umanjeno zbog neadekvatnih prostora, kadra, finansijske podrške, 4. Škole Da ali umanjeno zbog neadekvatnih prostora, kadra, finansijske podrške, 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog nedostatka edukacija, sredstava. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	Da ali umanjeno zbog neadekvatnih prostora, kadra, finansijske podrške, 4. Škole Da ali umanjeno zbog neadekvatnih prostora, kadra, finansijske podrške, 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da u slučaju nasilja i socio-patoloških pojava 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku ovoj grupi djece 9. JP “Vodovod i kanalizaciju” Da	3. Dječiji vrtić Da ali umanjeno zbog neadekvatnih prostora, kadra, finansijske podrške, 4. Škole Da ali umanjeno zbog neadekvatnih prostora, kadra, finansijske podrške, 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog nedostatka edukacija, sredstava. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da
	Ovlasti: Da li odgovorni imaju ovlasti za obavljanje uloge? Ukoliko ne, šta je prepreka? (npr. politike, pravni okvir, smjernice, protokoli, opisi poslova, sistem saradnje sa drugim institucijama)		
	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić / 4. Škole / 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. Da u okviru svojih oblasti - vodosnabdjevanje	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. Da u okviru svojih oblasti - vodosnabdjevanje	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. Da u okviru svojih oblasti - vodosnabdjevanje

		Sredstva: Da li odgovorni imaju ljudske resurse (tehničke, programske, upravljačke), organizacionu strukturu i finansijske resurse da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, šta nedostaje?		
		1. Općina Preko CSR 2. CSR Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti. (nepostojanje Savjetovaništa za brak i porodicu), nepostojanje el. baze podataka 3. Dječiji vrtić Ne, zbog nedovoljnog stručnog kadra (socijalni radnik) 4. Škole Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene finansijske i materijalne mogućnosti. 5. Dom zdravlja/Bolnica Nedovoljno sredstava za preventivne programe 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na ovu socijalno isključenu grupu 9. JP “Komunalac” Djelomično, u slučaju proširenja mreže nedostatak sredstava i stručnog kadra.	1. Općina Preko CSR 2. CSR U oblasti savjetodavnog rada: Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti., nepostojanje el. baze podataka 3. Dječiji vrtić Ne, zbog nedovoljnog stručnog kadra (defektolog i sl.) 4. Škole Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene finansijske i materijalne mogućnosti. 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku ovoj grupi djece 9. JP “Komunalac” Djelomično, u slučaju proširenja mreže nedostatak sredstava i stručnog kadra.	1. Općina Preko CSR 2. CSR Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti. (nepostojanje Savjetovaništa za brak i porodicu), nepostojanje el. baze podataka 3. Dječiji vrtić Ne, zbog nedovoljnog stručnog kadra (socijalni radnik) 4. Škole Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene finansijske i materijalne mogućnosti. 5. Dom zdravlja/Bolnica Nedovoljno sredstava za preventivne programe 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na ovu socijalno isključenu grupu 9. JP “Komunalac” Djelomično, u slučaju proširenja mreže nedostatak sredstava i stručnog kadra.
	Rana intervencija	Mandat/obaveza: Šta je postojeći mandat /obaveza za prevenciju? Šta odgovorne institucije trebaju poduzeti u skladu sa postojećim mandatom?		
		Vidjeti Aneks 4.3	Vidjeti Aneks 4.3	Vidjeti Aneks 4.3
		Motivacija: Da li odgovorni osjećaju obavezu da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, zašto? (npr. nedostatak znanja, institucionalnih vrijednosti, vrijednosti zajednice, nedostatak disciplinarnih mjera).		
		Ovlasti: Da li odgovorni imaju ovlasti za obavljanje uloge? Ukoliko ne, šta je prepreka? (npr. politike, pravni okvir, smjernice, protokoli, opisi poslova, sistem saradnje sa drugim institucijama)		
		1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić / 4. Škole /	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da

		5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku ovoj socijalno isključenoj grupi 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da u suradnji sa Općinom	5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku ovoj grupi djece 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da u suradnji sa Općinom	5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku ovoj socijalno isključenoj grupi 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da u suradnji sa Općinom
		Sredstva: Da li odgovorni imaju ljudske resurse (tehničke, programske, upravljačke), organizacionu strukturu i finansijske resurse da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, šta nedostaje?		
		1. Općina Preko CSR 2. CSR Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti. (nepostojanje Savjetovališta za brak i porodicu) 3. Dječiji vrtić / 4. Škole / 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku ovoj socijalno isključenoj grupi 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelomično, u slučaju proširenja mreže nedostatak sredstava i stručnog kadra.	1. Općina Preko CSR 2. CSR U oblasti savjetodavnog rada: Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti. 3. Dječiji vrtić Ne, zbog nedovoljnog stručnog kadra (defektolog i sl.) 4. Škole Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene finansijske i materijalne mogućnosti. 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku ovoj grupi djece 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelomično, u slučaju proširenja mreže nedostatak sredstava i stručnog kadra.	1. Općina Preko CSR 2. CSR Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti. (nepostojanje Savjetovališta za brak i porodicu) 3. Dječiji vrtić Ne, zbog nedovoljnog stručnog kadra (socijalni radnik) 4. Škole Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene finansijske i materijalne mogućnosti. 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku ovoj socijalno isključenoj grupi 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelomično, u slučaju proširenja mreže nedostatak sredstava i stručnog kadra.
	Upućivanje	Mandat/obaveza: Šta je postojeći mandat /obaveza za prevenciju? Šta odgovorne institucije trebaju poduzeti u skladu sa postojećim mandatom?		
		Vidjeti Aneks 4.3	Vidjeti Aneks 4.3	Vidjeti Aneks 4.3

	Motivacija: Da li odgovorni osjećaju obavezu da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, zašto? (npr. nedostatak znanja, institucionalnih vrijednosti, vrijednosti zajednice, nedostatak disciplinarnih mjera).		
	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku ovoj socijalno isključenoj grupi 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da u suradnji sa Općinom	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku ovoj grupi djece 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da u suradnji sa Općinom	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO Djelimično, zbog limitiranih sredstava i nedostatka stručnog kadra u zajednici za provođenje programa usmjerenih na podršku ovoj socijalno isključenoj grupi 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da u suradnji sa Općinom
	Ovlasti: Da li odgovorni imaju ovlasti za obavljanje uloge? Ukoliko ne, šta je prepreka? (npr. politike, pravni okvir, smjernice, protokoli, opisi poslova, sistem saradnje sa drugim institucijama)		
	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje / 7. Policija Da 8. NVO

		Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. Da u okviru oblasti - vodosnabdjevanje	Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. Da u okviru oblasti - vodosnabdjevanje	Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. Da u okviru oblasti - vodosnabdjevanje
		Sredstva: Da li odgovorni imaju ljudske resurse (tehničke, programske, upravljačke), organizacionu strukturu i finansijske resurse da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, šta nedostaje?		
		1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da
	Odluka	Mandat/obaveza: Šta je postojeći mandat /obaveza za prevenciju? Šta odgovorne institucije trebaju poduzeti u skladu sa postojećim mandatom?		
		Vidjeti Aneks 4.3	Vidjeti Aneks 4.3	Vidjeti Aneks 4.3
		Motivacija: Da li odgovorni osjećaju obavezu da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, zašto? (npr. nedostatak znanja, institucionalnih vrijednosti, vrijednosti zajednice, nedostatak disciplinarnih mjera).		
		1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje

		Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	Da 7. Policija Da 8. NVO Da 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da
		Ovlasti: Da li odgovorni imaju ovlasti za obavljanje uloge? Ukoliko ne, šta je prepreka? (npr. politike, pravni okvir, smjernice, protokoli, opisi poslova, sistem saradnje sa drugim institucijama)		
		1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da
		Sredstva: Da li odgovorni imaju ljudske resurse (tehničke, programske, upravljačke), organizacionu strukturu i finansijske resurse da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, šta nedostaje?		
		1. Općina Preko CSR 2. CSR Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti za rad Djelimično zbog nedovoljnih sredstava za socijalnu dječiju zaštitu ili limitiranost zakonskih regulativa 3. Dječiji vrtić /	1. Općina Preko CSR 2. CSR Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti za rad sa djecom i porodicom Djelimično zbog nedovoljnih sredstava za socijalnu dječiju zaštitu ili limitiranost zakonskih regulativa 3. Dječiji vrtić Djelimično zbog nedovoljnih sredstava i zbog nedovoljnog	1. Općina Preko CSR 2. CSR Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti za rad sa djecom i porodicom Djelimično zbog nedovoljnih sredstava za socijalnu dječiju zaštitu ili limitiranost zakonskih regulativa 3. Dječiji vrtić Djelimično zbog nedovoljnih sredstava

	4. Škole / 5. Dom zdravlja/Bolnica Djelimično zbog nedovoljnih sredstava 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	stručnog kadra (defektolog, logoped i sl.) 4. Škole Djelimično zbog nedovoljnih sredstava i stručnog kadra 5. Dom zdravlja/Bolnica Djelimično zbog nedovoljnih sredstava 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	4. Škole Djelimično zbog nedovoljnih sredstava 5. Dom zdravlja/Bolnica Djelimično zbog nedovoljnih sredstava i stručnog kadra 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da
Pružanje usluga: 1. Osnovne usluge 2. Specijalne usluge	Mandat/obaveza: Šta je postojeći mandat /obaveza za prevenciju? Šta odgovorne institucije trebaju poduzeti u skladu sa postojećim mandatom?		
	Vidjeti Aneks 4.3	Vidjeti Aneks 4.3	Vidjeti Aneks 4.3
	Motivacija: Da li odgovorni osjećaju obavezu da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, zašto? (npr. nedostatak znanja, institucionalnih vrijednosti, vrijednosti zajednice, nedostatak disciplinarnih mjera).		
	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić / 4. Škole Da kroz humanitarne akcije za stare osobe 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da
	Ovlasti: Da li odgovorni imaju ovlasti za obavljanje uloge? Ukoliko ne, šta je prepreka? (npr. politike, pravni okvir, smjernice, protokoli, opisi poslova, sistem saradnje sa drugim institucijama)		
	1. Općina Preko CSR	1. Općina Preko CSR	1. Općina Preko CSR

		2. CSR Da 3. Dječiji vrtić / 4. Škole Da kroz humanitarne akcije za stare osobe 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da
		Sredstva: Da li odgovorni imaju ljudske resurse (tehničke, programske, upravljačke), organizacionu strukturu i finansijske resurse da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, šta nedostaje?		
		1. Općina Preko CSR 2. CSR Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti za rad Djelimično zbog nedovoljnih sredstava za socijalnu dječiju zaštitu ili limitiranost zakonskih regulativa 3. Dječiji vrtić / 4. Škole Djelimično zbog nedovoljnih znanja, sredstava i motivacije zaposlenih 5. Dom zdravlja/Bolnica Djelimično zbog nedovoljnih sredstava 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Djelimično zbog nedostatka finansijske podrške za podršku	1. Općina Preko CSR 2. CSR Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti za rad sa djecom i porodicom Djelimično zbog nedovoljnih sredstava za socijalnu dječiju zaštitu ili limitiranost zakonskih regulativa 3. Dječiji vrtić Djelimično zbog nedovoljnih sredstava 4. Škole Djelimično zbog nedovoljnih sredstava i zbog nedovoljnog stručnog kadra (defektolog, logoped i sl.) 4. Škole Djelimično zbog nedovoljnih sredstava i stručnog kadra 5. Dom zdravlja/Bolnica Djelimično zbog nedovoljnih sredstava 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO	1. Općina Preko CSR 2. CSR Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalne i prostorne mogućnosti za rad sa djecom i porodicom Djelimično zbog nedovoljnih sredstava za socijalnu dječiju zaštitu ili limitiranost zakonskih regulativa 3. Dječiji vrtić Djelimično zbog nedovoljnih sredstava 4. Škole Djelimično zbog nedovoljnih sredstava 5. Dom zdravlja/Bolnica Djelimično zbog nedovoljnih sredstava i stručnog kadra 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Djelimično zbog nedostatka finansijske podrške za podršku licima, za provođenje adekvatnih projekata, za angaživanje stručnog kadra

		licima, za provođenje adekvatnih projekata, za angaživanje stručnog kadra 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog nadležnosti nad vodovodnim sistemom, nedovoljnih sredstava za subvencije i dovod vode do korisnika/ca	Djelimično zbog nedostatka finansijske podrške za podršku licima, za provođenje adekvatnih projekata, za angaživanje stručnog kadra 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog nadležnosti nad vodovodnim sistemom, nedovoljnih sredstava za subvencije i dovod vode do korisnika/ca	9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog nadležnosti nad vodovodnim sistemom, nedovoljnih sredstava za subvencije i dovod vode do korisnika/ca
Mehanizmi praćenja i žalbi	Mandat/obaveza: Šta je postojeći mandat /obaveza za prevenciju? Šta odgovorne institucije trebaju poduzeti u skladu sa postojećim mandatom?			
	Vidjeti Aneks 4.3		Vidjeti Aneks 4.3	
	Motivacija: Da li odgovorni osjećaju obavezu da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, zašto? (npr. nedostatak znanja, institucionalnih vrijednosti, vrijednosti zajednice, nedostatak disciplinarnih mjera).			
	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić / 4. Škole / 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da		1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	
	Ovlasti: Da li odgovorni imaju ovlasti za obavljanje uloge? Ukoliko ne, šta je prepreka? (npr. politike, pravni okvir, smjernice, protokoli, opisi poslova, sistem saradnje sa drugim institucijama)			
	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić / 4. Škole / 5. Dom zdravlja/Bolnica		1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica	
	1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić / 4. Škole / 5. Dom zdravlja/Bolnica		1. Općina Preko CSR 2. CSR Da 3. Dječiji vrtić Da 4. Škole Da 5. Dom zdravlja/Bolnica	

		Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da	Da 6. Općinski Sud /Sud za prekršaje Da 7. Policija Da 8. NVO Da – u skladu sa Statuom i misijom organizacije. 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Da
		Sredstva: Da li odgovorni imaju ljudske resurse (tehničke, programske, upravljačke), organizacionu strukturu i finansijske resurse da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, šta nedostaje?		
		1. Općina Da preko CSR 2. CSR Djelimično zbog nedostatka stručnog kadra i materijalnih resursa kao i zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. 3. Dječiji vrtić /. 4. Škole / 5. Dom zdravlja Djelimično zbog nedostatka stručnog kadra i materijalnih resursa kao i zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. 6. Odjeljenje općinskog suda Da 7. Policija Da 8. NVO Djelimično zbog nedovoljnih finansijskih sredstava, neopremljen prostor za pružanje usluga djeci korisnicima, 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog nedovoljnih finansijskih sredstava i nadležnosti	1. Općina Da preko CSR 2. CSR Djelimično zbog nedostatka stručnog kadra i materijalnih resursa kao i zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. 3. Dječiji vrtić Djelimično zbog nedostatka stručnog kadra i materijalnih resursa kao i zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. 4. Škole Djelimično zbog nedostatka stručnog kadra i materijalnih resursa kao i zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. 5. Dom zdravlja Djelimično zbog nedostatka stručnog kadra i materijalnih resursa kao i zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. 6. Odjeljenje općinskog suda Da 7. Policija Da 8. NVO Djelimično zbog nedovoljnih finansijskih sredstava, neopremljen prostor za pružanje usluga djeci korisnicima, 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog nedovoljnih finansijskih sredstava i nadležnosti	1. Općina Da preko CSR 2. CSR Djelimično zbog nedostatka stručnog kadra i materijalnih resursa kao i zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. 3. Dječiji vrtić Djelimično zbog nedostatka stručnog kadra i materijalnih resursa kao i zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. 4. Škole Djelimično zbog nedostatka stručnog kadra i materijalnih resursa kao i zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. 5. Dom zdravlja Djelimično zbog nedostatka stručnog kadra i materijalnih resursa kao i zbog neadekvatnih smjernica i sistema saradnja sa drugim institucijama. 6. Odjeljenje općinskog suda Da 7. Policija Da 8. NVO Djelimično zbog nedovoljnih finansijskih sredstava, neopremljen prostor za pružanje usluga korisnicima, 9. JP “Vodovod i kanalizacija” Djelimično zbog nedovoljnih finansijskih sredstava i nadležnosti

Aneks 6: Matrica analize nedostatka kapaciteta: Opis oblika i primjera analize nedostataka kapaciteta

MATRICA ANALIZE NEDOSTATKA KAPACITETA: OBLICI I PRIMJERI ANALIZE NEDOSTATKA KAPACITETA Općina Gračanica

1. IDENTIFICIRANI PROBLEM	2. UZROCI PROBLEMA	3. KLJUČNO PRAVO
<u>Nedovoljna podrška za stare osobe bez porodičnog staranja</u>	-Nepostojanje adekvatnih zakonskih osnova za brigu o starim licima bez porodičnog staranja. -Netransparentnost informacija o potrebama i pravima starih osoba bez porodičnog staranja -Ne postoje adekvatni mehanizmi praćenja i realizacije zakonskih odredbi pravednih za sve građane. -Nisu obezbijedena finansijska sredstva za realizaciju Zakonskih prava svih kategorija. -Neadekvatne mjere socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja -Nije istraženo i objelodanjeno stvarno stanje na terenu, potrebe, prepreke i najbolja moguća rješenja eventualnih problema – ne uvažavanje mišljenja direktnih korisnika. -Nedovoljna broj angažovanog profesionalnog kadra -Izostaje motivacija uposlenika za veća zalaganja i profesionalnost u radu -Ne postoje adekvatne ustanove za smještaj takvih osoba. -Ne postoji kvalitetan kriterij raspodjele sredstava za NVO, kako bi postigli što kvalitetnije ishode djelovanja. -Neadekvatno opremljene ustanove i organizacije odgovorne za socijalnu zaštitu (ne postoji Savjetovalište u CSR) -Ne postoji kooperativnost u radu među različitim sektorima, transparentnost i prohodnost informacije. -Stara i iznemogla lica nemaju neposredni utjecaj na odluke koje se tiču pitanja bitnih za njihovu egzistenciju -Nedovoljna informisanost lokalne zajednice o potrebama starih lica bez por. staranja. -Pasivnost pojedinca	Čl. 25 (1)Svako ima pravo na standard života koji obezbeđuje zdravlje i blagostanje, njegovo i njegove porodice, uključujući hranu, odeću, stan i ljekarsku negu i potrebne socijalne službe, kao i pravo na osiguranje u slučaju nezaposlenosti, bolesti, onesposobljenja, udovištva, starosti ili drugih slučajeva gubljenja sredstava za izdržavanje usled okolnosti nezavisnih od njegove volje.

		-Nedostatak inicijative okruženja.		
<i>Ko je odgovoran da reaguje?</i>	<i>Za svakog nosioca dužnosti prikazati obavezu/mandat u okviru kontinuiteta usluga: Šta bi odgovorne institucije/organizacije/pojedinci trebali uraditi u skladu sa postojećim mandatom?</i>	<i>Da li odgovorni osjećaju obavezu da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, zašto?</i>	<i>Da li odgovorni imaju ovlasti za obavljanje uloge? Ukoliko ne, šta je prepreka?</i>	<i>Da li odgovorni imaju ljudske resurse (tehničke, programske, upravljačke), organizacionu strukturu i finansijske resurse da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, šta nedostaje?</i>
Nosilac dužnosti - Općina - CSR - Vrtići - Škole - Bolnica/Dom zdravlja - Općinski sud/ Sud za prekršaje - Policija - JP "Vodovod i kanalizacija" - NVO-i	Prevenција: Mandat za prevenciju postoji u ustanovama i organizacijama (sem obrazovnih ustanova i Suda) ali se ne provodi zbog otežanih uslova rada (nedostatak sredstava, planova, Savjetovališta, stručnog kadra, nedovoljnih znanja i dr.) te nedovoljne saradnje među sektorima. Rana identifikacija: Odgovornost imaju institucije i organizacije (sem obrazovnih ustanova i Suda) ali je nedovoljna zbog neraspoloživog kadra (nedostatak socijalnih radnika koji bi u kontinuitetu izlazili na teren i vršili ranu identifikaciju ove grupe), nedostatka finansijskih sredstava i dr. resursa, te nedovoljne saradnje među sektorima. Procjena i registracija: Odgovornost institucija i organizacija (sem obrazovnih ustanova) ali je neprecizna zbog neadekvatne rane identifikacije na terenu, te te nedovoljne saradnje među sektorima. Rana intervencija: Odgovornost institucija i organizacija (sem obrazovnih ustanova i Suda) ali je nedovoljna u svim segmentima zbog neadekvatne rane identifikacije na terenu, nedovoljnih sredstava, nedovoljne saradnje među sektorima i nedovoljne informisanosti ove socijalno isključene grupe. Upućivanje: Mandat za prevenciju postoji u ustanovama i organizacijama (sem obrazovnih ustanova) ali se ova usluga neadekvatno provodi zbog nedovoljne saradnje među sektorima, manjka timskog rada u zajednici i netransparentnosti informacije. Odluka: Odgovornost institucija i organizacija (sem predškolskih ustanova) ali se djelimično provodi zbog nedostatka smještaja, finansijskih sredstava, stručnog kadra, volontera, među-sektorane saradnja i dr.	Da ali djelimično zbog: - Neadekvatnih uslova za rad, - Nedovoljnih finansijskih sredstava - Nedovoljne međusektoralne saradnje - Nedovoljne primjene multidisciplinarnog pristupa - nepostojanje baze podataka što utiče na ranu intervenciju - Pasivnosti korisnika/ca - Nedovoljne uključenosti korisnika/ca u sistem odlučivanja - Nedovoljnog broja ustanova za smještaj - Nepostojanja multidisciplinarnog mobilnog tima - Nepostojanja sistema praćenja - Nizak nivo lokalne svijesti u svim segmentima društva - Nerazumijevanje okoline; - Pasivnost i predrasude u lokalnoj zajednici - Nedovoljan stručni kadar za rad na unapređenju statusa starih osoba - Nedovoljan broj akcija za podršku ovim osobama - Nizak nivo volonterizma kod djece i mladih - Neadekvatne usluge za stare osobe bez porodičnog staranja (ne provodi se kućna njega, rad mobilnog tima na terenu i dr.)	Da ali djelimično zbog: - Nejasno definirane odgovornosti (u Zakonima) - Nepostojanje odgovarajućeg tijela za preventivno i pravovremeno djelovanje na uzroke, a ne na posljedice - Nedovoljnih sredstava i stručnog kadra za provođenje programa prevencije - Problemi u izvršavanju poslova povjerenih od strane viših nivou vlasti zbog nedovoljno usmjerenih sredstava za izvršavanje tih nadležnosti - Nepostojanje kratkoročnih i dugoročnih planova - Nedovoljna transparentnost informacija - Neadekvatna definisanost federalnog zakona u smislu dalje primjene istog na lokalnim nivoima; - Neadekvatnih statističkih pokazatelja - Nedostaje Komisija za unapređenje socijalne/dječije zaštite u lokalnoj zajednici, - Nepostojanje programa subvencije u oblasti vodosnabdijevanja - Neadekvatni programi socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja za stare osobe bez porodičnog staranja što utiče na životni standard istih (umanjena primanja, obaveze plaćanja režijskih troškova, umanjena potrošnja vode što utiče na higijenske navike, ako je u pitanju invalidna osoba –	Da ali djelimično zbog: - Nedovoljno finansijskih sredstava - Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalno/tehničke i prostorne mogućnosti. - nema sveobuhvatne baze podataka o starim osobama iz ove grupe - <i>Nepostojanje multidisciplinarnog mobilnog stručnog tima za pružanje pomoći</i> - <i>Neadekvatna infrastruktura/pristupi za ovu grupu u pojedinim javnim i nevladinim ustanovama i nepostojanje lifta/kosih prilaza u istima</i> - Nepostojanje Savjetovališta za brak i porodicu - Neadekvatni i nedovoljni programi na unapređenju standarda života kod starih bez porodičnog staranja uključujući i sferu kulturnog/društvenog života -

	Pružanje usluga: 1. Osnovne usluge Odgovornost institucija i organizacija (sem predškolskih ustanova) ali se djelimično provodi zbog nedostatka smještaja, finansijskih sredstava, stručnog kadra, nedovoljnih znanja o novim pristupima u radu, volontera, među-sektoralne saradnja i dr. 2. Specijalne usluge Humanitarne akcije, kućna njega, subvencije za pokrivanje računa za potrošnju vode, priključenje na vodovodni sistem i dr. ali se nedovoljno provode zbog neadekvatnih uslova rada ustanova i institucija, nedovoljnih sredstava, manjka motivacije, nedovoljno razvijenog volonterizma, neadekvatne socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja i dr. Mehanizmi praćenja i žalbi: Ustanove i organizacije imaju sistem internog nadzora i praćenja realizacije usluga i uopšte rada kroz izvještavanje prema nadležnim organima, odnosno kroz inspeksijske službe (općinske, kantonalne, federalne). Korisnici/ce imaju mogućnost žalbe prema nadležnim organima i ustanovama.		problematika angažovanja pomoći u kući, otežana dostupnost usluga zdravstvene i socijalne zaštite i vodosnabdijevanja za osobe iz ruralnih dijelova i dr.)	
--	---	--	---	--

1. IDENTIFICIRANI PROBLEM	2. UZROCI PROBLEMA	3. KLJUČNO PRAVO
<u>Nedovoljna podrška djeci sa posebnim potrebama (djeci ometenoj u psiho-fizičkom razvoju)</u>	Neusklađenim i nedorečenim Zakonima o obrazovanju i socijalnoj zaštiti Neprecizno definisani pojmovi i status djece sa p.p. Netransparentnost informacija o potrebama i pravima djece sa p.p. Nedovoljna materijalna potpora i briga o potrebama djece s poteškoćama u razvoju Neadekvatni standardi i njihovo nepoštivanje Neuvezanost sistema institucionalnog djelovanja Nije zastupljena transparentnost informacija nisu uspostavljeni adekvatni mehanizmi praćenja i realizacije zakonskih odredbi. Nedostatak stručnog kadra Ograničenost i neprilagođenost tehnika komunikacije za neposredno učešće mladih sa posebnim potrebama Nedovoljno razvijeni mehanizmi donošenja odluka, Predrasude i stereotipi Nedovoljan angažman NO i građanstva Nizak nivo društvene svijesti i altruizma. Nisu istražene stvarne potrebe korisnika iti obezbijedeni uslovi za ostvarenje istih. Ne radi se na prevenciji neželjenih posljedica niti postoje savjetovišta. Nedovoljan rad na istraživanju potreba stanovništva i pronalaženju načina rješavanja problema, Nedovoljan interes i razumijevanje te spremnost na pružanje pomoći iz svog domena.	Čl. 25 (1) Svako ima pravo na standard života koji obezbeđuje zdravlje i blagostanje, njegovo i njegove porodice, uključujući hranu, odeću, stan i lekarsku negu i potrebne socijalne službe, kao i pravo na osiguranje u slučaju nezaposlenosti, bolesti, onesposobljenja, udovištva, starosti ili drugih slučajeva gubljenja sredstava za izdržavanje usled okolnosti nezavisnih od njegove volje. (2) Majke i deca imaju pravo na naročito staranje i pomoć. Sva deca, rođena u braku ili van njega, uživaju jednaku socijalnu zaštitu. Čl. 26 (1) Svako ima pravo na obrazovanje (2) Obrazovanje treba da bude usmereno ka punom razvitku ljudske ličnosti i učvršćivanju poštovanja ljudskih prava i osnovnih sloboda. <i>Vidjeti specifična prava za prioritetnu preuzeta iz Konvencije o pravima djeteta</i> Čl.14 Prava i društosti roditelja i, kada je to primjenljivo, staratelja, da daju usmjerenje djetetu u ispoljavanju njegovih prava na način koji je u skladu s razvojnim sposobnostima djeteta Čl. 20 Pravo na posebnu zaštitu i pomoć koju će pružiti država.

	Izostaje motivacija uposlenika za veća zalaganja i profesionalnost u radu. Nedovoljno zastupljena kooperativnost i timski rad unutar institucije. Loša saradnja i zajedničko djelovanje sa ostalim sektorima, Nedovoljna sredstva i podsticaji za kvalitetno profesionalno usavršavanje uposlenika. Ne postoje mehanizmi kontrole kvaliteta rada, Narušen sistem društvenih vrijednosti a društvo ne čini ništa da uspostavi balans između potreba stanovništva i negativnih uticaja okruženja. Posljedice predrasuda i halo efekta Pasivnost roditelja Ne uvažavanje mišljenja roditelja i partnerstva Nedovoljna upućenost roditelja u ostvarenje prava i način rada sa djecom Postavljanje nerealnih ciljeva pred dijete Nedostatak strpljenja i samokritičnosti Neinformisanost Nedovoljno educiran prosvjetni kadar	Čl. 23 Mentalno ili fizički onesposobljeno dijete ima pravo da uživa pun i pristojan život, u uslovima koji obezbjeđuju dostojanstvo, potiču samopouzdanje i olakšavaju aktivno dječije učešće u zajednici. Čl. 19 Pravo na zaštitu od svih oblika fizičkog i mentalnog nasilja, povreda i zlostavljanja, zanemarivanja, lošeg ophođenja ili eksploatacije, uključujući seksualno zlostavljanje dok su pod skrbištvom roditelja, staratelja ili drugih osoba koje se brinu o djetetu; Čl. 24 Pravo djeteta da uživa najviši standard zdravlja koji je moguće dostići, i da ima pristup institucijama za liječenje i zdravstvenu rehabilitaciju. <i>...Države stranke će se zalagati za puno ostvarenje toga prava i osobito poduzimati odgovarajuće mjere:</i> <i>a) za smanjenje smrtnosti novorođenčadi i djece;</i> <i>b) za pružanja potrebne zdravstvene pomoći i zdravstvene njege svakom djetetu, s težištem na jačanju primarne zdravstvene zaštite;</i> <i>c) za suzbijanje bolesti i neishranjenosti u okvirima primarne zdravstvene zaštite primjenom, inter alia, lako dostupne tehnologije te osiguranjem odgovarajuće hranjive prehrane i pročišćene pitke vode, imajući na umu opasnosti i rizike od zagađenosti okoliša;</i> <i>d) za osiguranje prenatalne i postnatalne zdravstvene zaštite majki;</i> <i>e) za pružanje obavijesti, obrazovanja i potpore u korištenju temeljnih spoznaja o dječjem zdravlju i prehrani, prednostima dojenja, osobnoj higijeni i čistoći okoliša te sprječavanju nezgoda, svim slojevima zajednice, osobito roditeljima i djeci;</i> <i>f) za razvoj preventivne zdravstvene zaštite, savjetovališta za roditelje te obrazovanja i službi za planiranje obitelji...</i> 3. Države stranke će poduzeti djelotvorne i odgovarajuće mjere za suzbijanje tradicionalnih postupaka koji štete zdravlju djece. Čl. 26 Pravo djeteta na prednosti socijalne sigurnosti, uključujući socijalno osiguranje, i poduzeće potrebne mjere da se postigne potpuno ostvarenje ovog prava u skladu sa svojim nacionalnim zakonom. Čl. 28 Pravo djeteta na obrazovanje, a da bi se ovo pravo ostvarilo postupno i na osnovi jednakih mogućnosti, one će između ostalog pod (a) Proglasiti osnovno školovanje obaveznim i besplatno dostupnim za svakoga; Čl. 31 Pravo djeteta na odmor i slobodno vrijeme, na igru i rekreaciju koji odgovaraju starosti djeteta i na slobodno učešće u kulturnom životu i umjetnostima Čl. 39 Pravo na pomoć, oporavak i socijalnu reintegraciju
--	--	--

<i>Ko je odgovoran da reaguje?</i>	<i>Za svakog nosioca dužnosti prikazati obavezu/mandat u okviru kontinuiteta usluga: Šta bi odgovorne institucije/organizacije/pojedinci trebali uraditi u skladu sa postojećim mandatom?</i>	<i>Da li odgovorni osjećaju obavezu da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, zašto?</i>	<i>Da li odgovorni imaju ovlasti za obavljanje uloge? Ukoliko ne, šta je prepreka?</i>	<i>Da li odgovorni imaju ljudske resurse (tehničke, programske, upravljačke), organizacionu strukturu i finansijske resurse da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, šta nedostaje?</i>
Nosilac dužnosti - Općina - CSR - Vrtići - Škole - Bolnica/Dom zdravlja - Općinski sud/ Sud za prekršaje -Policija - JP "Vodovod i kanalizacija" - NVO-i	Prevenција: Mandat za prevenciju postoji u ustanovama i organizacijama (sem Suda) ali se ne provodi zbog otežanih uslova rada (nedostatak sredstava, planova, Savjetovališta, stručnog kadra, nedovoljnih znanja i dr.) te nedovoljne saradnje među sektorima. Rana identifikacija: Odgovornost imaju institucije i organizacije (sem Suda) ali je nedovoljna zbog neraspoloživog kadra (nedostatak socijalnih radnika koji bi u kontinuitetu izlazili na teren i vršili ranu identifikaciju ove grupe), nedostatka finansijskih sredstava i dr. resursa, te nedovoljne saradnje među sektorima. Procjena i registracija: Odgovornost institucija i organizacija ali je neprecizna zbog neadekvatne rane identifikacije na terenu, te te nedovoljne saradnje među sektorima. Rana intervencija: Odgovornost institucija i organizacija (sem Suda) ali je nedovoljna u svim segmentima zbog neadekvatne rane identifikacije na terenu, nedovoljnih sredstava, nedovoljne saradnje među sektorima i nedovoljne informisanosti ove socijalno isključene grupe. Upućivanje: Mandat za prevenciju postoji u ustanovama i organizacijama ali se ova usluga neadekvatno provodi zbog nedovoljne saradnje među sektorima, manjka timskog rada u zajednici i netransparentnosti informacije. Odluka: Odgovornost institucija i organizacija ali se djelimično provodi zbog nedostatka smještaja, finansijskih sredstava, stručnog kadra, volontera, među-sektorlane saradnja i dr.	Da, ali djelimično zbog: - neadekvatnog sistema dječije zaštite - nemogućnost stvaranja sigurnog ekonomskog i socijalnog okruženja - nizak nivo društvenih normi - diskriminacija po pitanju obrazovanja i infrastrukture - nedovoljna međusektoralna i multidisciplinarna saradnja - nizak nivo lokalne svijesti u svim segmentima društva - nerazumijevanje okoline; - pasivnost i predrasude u lokalnoj zajednici - nedovoljan angažiranost lokalne zajednice u otklanjanju predrasuda za ove grupe djece - nedovoljan stručni kadar za rad na unapređenju statusa djeteta sa smetnjama u razvoju - nedovoljna uključenost roditelja u kreiranje politike - nedovoljna upućenost roditelja u stanje svoga djeteta, - manjak inicijative, pasivnost, nezainteresiranost roditelja - neznanje o sposobnostima i mogućnostima djece za uključivanje u društvenu zajednicu - nedovoljna upućenost roditelja u načine rada sa djecom, ostvarivanje prava i kome se obratiti za pomoć.	Da, ali djelimično zbog: - nejasno definirane odgovornosti (u Zakonima) - neadekvatna finansijska konstrukcija za implemtaciju inkluzije (za dodatan stručni kadar, oprema, stručna literatura i dr.) - nepostojanje odgovarajućeg tijela za preventivno i pravovremeno djelovanje na uzroke, a ne na posljedice - problemi u izvršavanju poslova povjerenih od strane viših nivou vlasti zbog nedovoljno usmjerenih sredstava za izvršavanje tih nadležnosti - nepostojanje kratkoročnih i dugoročnih planova - zakonski propisi neadekvatni potrebama djece - neadekvatnih statističkih pokazatelja - Nedostaje Komisija za unapređenje socijalne/dječije zaštite u lokalnoj zajednici - ne postoji obaveza roditelja da prilože uvjerenje o ljekarskom pregledu djeteta prilikom upisa u školu (dok je to obaveza za upis u vrtić) - Nedovoljna sredstva za uređenje prostora za djecu sa adekvatnim pristupom vodi, - Neadekvatna socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja u odnosu na	Da ali djelimično zbog: - Nedovoljno finansijskih sredstava - Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalno/tehničke i prostorne mogućnosti. - nema sveobuhvatne baze podataka o djeci iz ove grupe - Nedovoljna sredstva za nabavku didaktičkog materijala (škole, NVO-i i dr.) - <i>Nepostojanje multidisciplinarnog mobilnog stručnog tima za pružanje pomoći djeci sa posebnim potrebama niti prostorija za rad sa ovom djecom u zajednici</i> - <i>Neadekvatna infrastruktura/pristupi za ovu grupu u pojedinim javnim i nevladinim ustanovama i nepostojanje lifta/kosih prilaza u istima)</i> - Nepostojanje Savjetovališta za brak i porodicu, - Neodovoljan broj programa za unapređenje statusa djece - Neodovoljno razvijen volonterizam

	Pružanje usluga: 1. Osnovne usluge Odgovornost institucija i organizacija ali se djelimično provodi zbog nedostatka smještaja, finansijskih sredstava, stručnog kadra, nedovoljnih znanja o novim pristupima u radu, volontera, među-sektoralne saradnja i dr. 2. Specijalne usluge Humanitarne akcije, programi na unapređenju statusa djece sa posebnim potrebama, defektološke usluge u školi i dr. stručni kadar, subvencije za pokrivanje računa za potrošnju vode porodica u kojima žive djeca sa posebnim potrebama, neadekvatna infrastruktura u opšte i u pristupu vodi – prilagođeni tlaeti, pristupi i dr.), priključenje na vodovodni sistem i dr. ali se nedovoljno provode zbog neadekvatnih uslova rada ustanova i institucija, nedovoljnih sredstava, manjka motivacije i znanja, nedovoljno razvijenog volonterizma, neadekvatne socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja i dr. Mehanizmi praćenja i žalbi: Ustanove i organizacije imaju sistem internog nadzora i praćenja realizacije usluga i uopšte rada kroz izvještavanje prema nadležnim organima, odnosno kroz inspeksijske službe (općinske, kantonalne, federalne). Korisnici/ce imaju mogućnost žalbe prema nadležnim organima i ustanovama.	- nedostatak educiranosti; - nedovoljna edukacija profesionalaca i roditelja - nedovoljna stručni kadar - neadekvatna podrška sturčnjaka nastavnom kadru u inkluzivnom školovanju - ne postoji ni tim ljekara koji bi obavljao pregled rizične grupe djece s ciljem funkcionalne dijagnostike - nisu izgrađene humane pretpostavke za inkluzivno obrazovanje.	životen troškove porodica djece sa poteškoćama u razvoju (nabavka lijekova, putovanje na tretmane i dr.)	
--	--	--	---	--

1. IDENTIFICIRANI PROBLEM	2. UZROCI PROBLEMA	3. KLJUČNO PRAVO
<u>Nedovoljna podrška porodicama u stanju socijalne potrebe (nezaposleni roditelji, višečlane porodice, romska populacija, nezaposlene samohrane majke)</u>	Neusklađeni i nedorečeni Zakoni na svim nivoima (nepostojanje jednakih prava za sve na području BiH u pogledu školovanja, liječenja, socijalne zaštiti i drugih prava) Nepostojanje adekvatnih zakonskih osnova za preventivni razvoj djece Neadekvatni standardi Nedovoljna briga o značaju i potrebama porodice Neuvezanost sistema institucionalnog djelovanja Neuređen društveni sistem te nesigurno okruženje. Nisu uspostavljeni pravni i regulatorni okviri. Ne postoje Zakonski propisi koji će odgovoriti potrebama svih građana Nije zastupljena transparentnost informacija. Ne postoje mehanizmi za sankcionisanje kršenja zakonskih odredbi i njihove realizacije u okvirima prava i pravičnosti za sve građane. Nisu obezbijedena finansijska sredstva za realizaciju Zakonskih prava svih kategorija. Neadekvatne mjere socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja Nije istraženo i objelodanjeno stvarno stanje na terenu, potrebe, prepreke i najbolja moguća rješenja eventualnih problema – ne uvažavanje mišljenja direktnih korisnika. Nedovoljno zastupljen i vrednovan profesionalizam u radu. Nedovoljna broj angažovanog profesionalnog kadra Predrasude i stereotipi kod profesionalaca Nedovoljna saradnja NVO sa institucijama i nedostatak kooperativnosti na rješavanju eventualnih problema u zajednici. Nedovoljna i neadekvatna medijska informisanost i transparentnost informacija. Nedovoljno pažnje i sredstava se posvećuje publikaciji edukativnih sadržaja i kvalitetnoj edukaciji roditelja, nastavnika i građanstva. Ne postoji kvalitetan kriterij raspodjele sredstava za NVO, kako bi postigli što kvalitetnije ishode djelovanja. Neadekvatno opremljene ustanove i organizacije odgovorne za socijalnu zaštitu (ne postoji Savjetovalište u CSR) Ne postoji kooperativnost u radu među različitim sektorima, transparentnost i prohodnost informacije. Nedovoljna sredstva i podsticaji za kvalitetno profesionalno usavršavanje uposlenika. Nedovoljna sredstva za angažman stručnih i mobilnih timova.	Čl. 25 (1) Svako ima pravo na standard života koji obezbeđuje zdravlje i blagostanje, njegovo i njegove porodice, uključujući hranu, odeću, stan i lekarsku negu i potrebne socijalne službe, kao i pravo na osiguranje u slučaju nezaposlenosti, bolesti, onesposobljenja, udovištva, starosti ili drugih slučajeva gubljenja sredstava za izdržavanje usled okolnosti nezavisnih od njegove volje. (2) Majke i deca imaju pravo na naročito staranje i pomoć. Sva deca, rođena u braku ili van njega, uživaju jednaku socijalnu zaštitu. Čl. 26 (1) Svako ima pravo na obrazovanje (2) Obrazovanje treba da bude usmereno ka punom razvitku ljudske ličnosti i učvršćivanju poštovanja ljudskih prava i osnovnih sloboda. <i>Vidjeti specifična prava za prioritetu preuzeta iz Konvencije o pravima djeteta</i> Čl.14 Prava i dužnosti roditelja i, kada je to primjenljivo, staratelja, da daju usmjerenje djetetu u ispoljavanju njegovih prava na način koji je u skladu s razvojnim sposobnostima djeteta Čl. 20 Pravo na posebnu zaštitu i pomoć koju će pružiti država. Čl. 23 Mentalno ili fizički onesposobljeno dijete ima pravo da uživa pun i pristojan život, u uslovima koji obezbjeđuju dostojanstvo, potiču samopouzdanje i olakšavaju aktivno dječije učešće u zajednici. Čl. 19 Pravo na zaštitu od svih oblika fizičkog i mentalnog nasilja, povreda i zlostavljanja, zanemarivanja, lošeg ophođenja ili eksploatacije, uključujući seksualno zlostavljanje dok su pod skrbištvom roditelja, staratelja ili drugih osoba koje se brinu o djetetu; Čl. 24 Pravo djeteta da uživa najviši standard zdravlja koji je moguće dostići, i da ima pristup institucijama za liječenje i zdravstvenu rehabilitaciju. <i>...Države stranke će se zalagati za puno ostvarenje toga prava i osobito poduzimati odgovarajuće mjere:</i> a) za smanjenje smrtnosti novorođenčadi i djece; b) za pružanja potrebne zdravstvene pomoći i zdravstvene njege svakom djetetu, s težištem na jačanju primarne zdravstvene zaštite; c) za suzbijanje bolesti i neishranjenosti u okvirima primarne zdravstvene zaštite <i>primjenom, inter alia, lako dostupne tehnologije te osiguranjem odgovarajuće hranjive prehrane i pročišćene pitke vode, imajući na umu opasnosti i rizike od zagađenosti okoliša;</i> d) za osiguranje prenatalne i postnatalne zdravstvene zaštite majki; e) za pružanje obavijesti, obrazovanja i potpore u korištenju temeljnih spoznaja o dječjem zdravlju i prehrani, prednostima dojenja, osobnoj higijeni i čistoći

		<i>okoliša te sprječavanju nezgoda, svim slojevima zajednice, osobito roditeljima i djeci;</i> <i>f) za razvoj preventivne zdravstvene zaštite, savjetovališta za roditelje te obrazovanja i službi za planiranje obitelji...</i> 3. Države članke će poduzeti djelotvorne i odgovarajuće mjere za suzbijanje tradicionalnih postupaka koji štete zdravlju djece. Čl. 26 Pravo djeteta na prednosti socijalne sigurnosti, uključujući socijalno osiguranje, i poduzeće potrebne mjere da se postigne potpuno ostvarenje ovog prava u skladu sa svojim nacionalnim zakonom. Čl. 28 Pravo djeteta na obrazovanje, a da bi se ovo pravo ostvarilo postupno i na osnovi jednakih mogućnosti, one će između ostalog pod (a) Proglasiti osnovno školovanje obaveznim i besplatno dostupnim za svakoga; Čl. 31 Pravo djeteta na odmor i slobodno vrijeme, na igru i rekreaciju koji odgovaraju starosti djeteta i na slobodno učešće u kulturnom životu i umjetnostima Čl. 39 Pravo na pomoć, oporavak i socijalnu reintegraciju		
Ko je odgovoran da reaguje?	Za svakog nosioca dužnosti prikazati obavezu/mandat u okviru kontinuiteta usluga: Šta bi odgovorne institucije/organizacije/pojedinci trebali uraditi u skladu sa postojećim mandatom?	Da li odgovorni osjećaju obavezu da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, zašto?	Da li odgovorni imaju ovlasti za obavljanje uloge? Ukoliko ne, šta je prepreka?	Da li odgovorni imaju ljudske resurse (tehničke, programske, upravljačke), organizacionu strukturu i finansijske resurse da obavljaju ulogu? Ukoliko ne, šta nedostaje?
Nosilac dužnosti - Općina - CSR - Vrtići - Škole - Bolnica/Dom zdravlja - Općinski sud/ Sud za prekršaje -Policija - JP "Vodovod i kanalizacija" - NVO-i	Prevenција: Mandat za prevenciju postoji u ustanovama i organizacijama (sem Suda) ali se ne provodi zbog otežanih uslova rada (nedostatak sredstava, planova, Savjetovališta, stručnog kadra, nedovoljnih znanja i dr.) te nedovoljne saradnje među sektorima. Rana identifikacija: Odgovornost imaju institucije i organizacije (sem Suda) ali je nedovoljna zbog neraspodijeljenog kadra (nedostatak socijalnih radnika koji bi u kontinuitetu izlazili na teren i vršili ranu identifikaciju ove grupe), nedostatka finansijskih sredstava i dr. resursa, te nedovoljne saradnje među sektorima.	Djelimično zbog: -teška ekonomsko-socijalna situacija - nedovoljan angažiranost lokalne zajednice u rješavanju ove problematike - nedovoljna uključenost članova porodica u donošenju odluka vezanih za njihova pitanja -nedovoljan angažman lokalne zajednice u stvaranju sigurnog socijalnog okruženja -neprihvatanje odgovornosti, zapostavljanje djeteta - depresija i apatija kod roditelja -pasivnost, - neadekvatni uslovi za rad u ustanovama i organizacijama i nedostatak stručnog kadra - nedovoljna educiranost -nedovoljna informisanost porodica -Nepostojanja Zakona o volonterizmu	Djelimično zbog: -veoma malo se radi se na prevenciji samo kroz profesionalnu orijentaciju - nedovoljno zastupljena saradnja obrazovnog sektora i tržišta rada, -nepostojanje programa samopomoći, -nedovoljna finansijska podrška za programe/male biznise, -nedovoljne edukacije za nezaposlene roditelje u svrhu jačanja vještina i znanja za traženje zaposlenja, - nedovoljno stručnog kadra, -nedovoljna informisanost korisnika/ca i lokalne zajednice, - neadekvatni prostori za rad i pružanje usluga, - nedovoljno razvijen volonterizam, - poremećene društvene norme, nejasno definisanih odgovornosti u okviru	Da ali djelimično zbog: - Nedovoljno finansijskih sredstava - Nedovoljno zaposlenog stručnog kadra, ograničene materijalno/tehničke i prostorne mogućnosti. - nema sveobuhvatne baze podataka o djeci iz ove grupe - Nedovoljna sredstva za nabavku didaktičkog materijala (škole, NVO-i i dr.) -Nepostojanje multidisciplinarnog mobilnog stručnog tima za pružanje pomoći djeci sa posebnim potrebama niti prostorija za rad sa ovom djecom u zajednici -Neadekvatna infrastruktura/pristupi

	Procjena i registracija: Odgovornost institucija i organizacija ali je neprecizna zbog neadekvatne rane identifikacije na terenu, te te nedovoljne saradnje među sektorima. Rana intervencija: Odgovornost institucija i organizacija (sem Suda) ali je nedovoljnau svim segmentima zbog neadekvatne rane identifikacije na terenu, nedovoljnih sredstava, nedovoljne saradnje među sektorima i nedovoljne informisanosti ove socijalno isključene grupe. Upućivanje: Mandat za prevenciju postoji u ustanovama i organizacijama ali se ova usluga neadekvatno provodi zbog nedovoljne saradnje među sektorima, manjka timskog rada u zajednici i netransparentnosti informacije. Odluka: Odgovornost institucija i organizacija ali se djelimično provodi zbog nedostatka smještaja, finansijskih sredstava, stručnog kadra, volontera, među-sektorlane saradnja i dr.		relevantnih zakona, -nedovoljne zainteresovanosti korisnika/porodica u stanju socijalne potrebe za saradnju, -nerazumijevanja sredine zbog predrasuda prema onima koji traže pomoć - Ne postojanje programa subvencioniranja - neadekvatna međusektoralna i multidisciplinarna saradnja - Neadekvatni programi socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja za porodice u stanju potrebe što utiče na životni standard istih (umanjena primanja, obaveze plaćanja režijskih troškova, umanjena potrošnja vode što utiče na higijenske navike, ako je u pitanju invalidna osoba – problematika angažovanja pomoći u kući, otežana dostupnost usluga zdravstvene i socijalne zaštite i vodosnabdijevanja za osobe iz ruralnih dijelova i dr.)	<i>za ovu grupu u pojedinim javnim i nevladinim ustanovama i nepostojanje lifta/kosih prilaza u istima)</i> - Nepostojanje Savjetovališta za brak i porodicu, - Neodovoljan broj programa za unapređenje statusa djece - Neodovoljno razvijen volonterizam - nemogućnost ugradnje mjerila o potrošnji vode u stambene objekte porodica,
--	---	--	--	---

	Pružanje usluga: 1. Osnovne usluge Odgovornost institucija i organizacija ali se djelimično provodi zbog nedostatka smještaja, finansijskih sredstava, stručnog kadra, nedovoljnih znanja o novim pristupima u radu, volontera, međusektoralne saradnja i dr. 2. Specijalne usluge Humanitarne akcije, programi na unapređenju statusa djece sa posebnim potrebama, defektološke usluge u školi i dr. stručni kadar, subvencije za pokrivanje računa za potrošnju vode porodica u kojima žive djeca sa posebnim potrebama, neadekvatna infrastruktura u opšte i u pristupu vodi – prilagođeni tlaeti, pristupi i dr.), priključenje na vodovodni sistem i dr. ali se nedovoljno provode zbog neadekvatnih uslova rada ustanova i institucija, nedovoljnih sredstava, manjka motivacije i znanja, nedovoljno razvijenog volonterizma, neadekvatne socijalne politike u oblasti vodosnabdijevanja i dr. Mehanizmi praćenja i žalbi: Ustanove i organizacije imaju sistem internog nadzora i praćenja realizacije usluga i uopšte rada kroz izvještavanje prema nadležnim organima, odnosno kroz inspeksijske službe (općinske, kantonalne, federalne). Korisnici/ce imaju mogućnost žalbe prema nadležnim organima i ustanovama.			
--	---	--	--	--

Aneks 7.: Okvir implementacije Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u oblasti vodosnabdijevanja općine Gračanica za 2011-2012. godinu

Planirane aktivnosti	Trajanje u mjesecima	Početak	Odgovornost	Sredstva verifikacije/indikatori	Izvori finansiranja
1. RAZVOJ MREŽE SOCIJALNE DJEČIJE ZAŠTITE NA LOKALNOM NIVOU					
1.1 Kadrovsko i materijalno jačanje općinskih službi sa naglaskom na Centar za socijalni rad, kao i jačanje drugih institucija koje djeluju u oblasti socijalne dječije zaštite (vrtići, škole, Dom zdravlja i dr.) i vodosnabdijevanja	24				
1.2 Jačanje NVO sektora koje djeluju u sferi socijalne/dječije zaštite i ekologije	24				
1.3 Podrška porodici u vršenju njene uloge u društvu	24				
1.4 Razvijanje i unapređenje volonterskog rada	24				
1.5 Uloga privatnog sektora	24				
1.6 Razvoj timskog rada u oblasti dječije zaštite	24				
1.7 Saradnja sa lokalnim vjerskim institucijama	24				
1.8 Do- edukacija aktera u sistemu dječije zaštite	24				
1.9 Razvijanje lokalne demokratije	24				
1.10 Uspostava Općinske komisije za unapređenje socijalne dječije zaštite	24				
2. RAZVOJ INFORMACIONOG SISTEMA SOCIJALNE/DJEČIJE ZAŠTITE NA LOKALNOM NIVOU					
2.1. (Re) Identifikacija korisnika/ca i njihovih potreba	24				
2.2. Uspostavljanje i ažuriranje baza podataka o korisnicima/cama	24				
3. FINANSIRANJE SISTEMA SOCIJALNE/DJEČIJE ZAŠTITE NA LOKALNOM NIVOU					
3.1. Sredstva iz kantonalnog/federalnog budžeta za korisnike socijalne i dječije zaštite	24				

3.2. Sredstva općinskog budžeta	24				
3.3. Sredstva privatnog sektora	24				
3.4. Sredstva donatora	24				
3.6. Samofinansiranje korisnika/ca	24				
4. SOCIJALNO UKLJUČIVANJE U SISTEM SOCIJALNE DJEČIJE ZAŠTITE – PRIORITETNE SOCIJALNO ISKLJUČENE GRUPE DJECE I ODRASLIH SA NAGLASKOM NA DOSTUPNOST VODE I USLUGA VODOSNABDIJEVANJA					
4.1 Stare osobe bez porodičnog staranja	24				
4.2 Djeca sa posebnim potrebama (djeca ometena u psihofizičkom razvoju)	24				
4.3 Porodice u stanju socijalne potrebe (nezaposleni roditelji, višečlane porodice, romska populacija, nezaposlene samohrane majke)	24				
5. ODNOSI S JAVNOŠĆU					
5.1. Informisanje i promoviranje aktivnosti u sferi društvenog uključivanja u sistem socijalne dječije zaštite i inkluzije sa naglaskom na problematiku dostupnosti vode i usluga vodosnabdijevanja (na lokalnom nivou i šire putem medija)	24				
5.2. Jačanje svijesti o problemima socijalno isključenih grupa djece i odraslih sa naglaskom na problematiku dostupnosti vode i usluga vodosnabdijevanja	24				

Aneks 8. Izvori finansiranja socijalne/dječije zaštite na području općine Gračanica

R.b.	Naziv	2011.	2012.
		Planirano (KM)	Procjena (KM)
1.	Finansiranje socijalne dječije zaštite iz općinskog budžeta		
	JU Centar za socijalni rad	210.000,00	230.000
	Grantovi pojedincima (jednokratne pomoći, subvencije, pomoći prognanima)	68.000,00	70.000
	Narodna kuhinja	30.000,00	40.000
	Pomoć za stambeno zbrinjavanje	14.000,00	20.000
	Grant za kulturu (BKC)	267.000,00	270.000
	Grant za obrazovanje	16.000	20.000
	Grant za stipendiranje	80.000,00	80.000
	Grant udruženjima i nevladinim organizacijama	83.000	85.000
	Grant za sport	263.000	250.000
	Grant za neprofitne organizacije	68.000	70.000
	Kapitalne investicije za oblast vodosnabdjevanja	488.000	580.000
2.	Finansiranje socijalne dječije zaštite iz kantonalnog budžeta		
	Izdvajanje za sve oblike zaštite propisanih zakonom		
	Izdvajanje za obrazovanje		
	Kapitalne investicije za oblast vodosnabdjevanja		
3.	Finansiranje socijalne dječije zaštite iz federalnog budžeta		
	Izdvajanje za sve oblike zaštite propisanih zakonom		
	Izdvajanje za obrazovanje		
4.	Donatorska sredstva		
UKUPNO:			

2/2011

S A D R Ž A J

I - AKTI OPĆINSKOG VIJEĆA

1. Zaključak o Akcionom planu socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica za 2011.-2012. godinu
2. Akcioni plan socijalnog uključivanja u sistem socijalne/dječije zaštite u odnosu na oblast vodosnabdijevanja u općini Gračanica za 2011.-2012. godinu

SLUŽBENI GLASNIK OPĆINE
GRAČANICA

GODINA: 2011.

IZDAJE: OPĆINA GRAČANICA

UREĐUJE: Stručna služba Općinskog vijeća

TIRAŽ: 50 primjeraka

ADRESA: OPĆINA GRAČANICA
Stručna služba Općinskog vijeća

TELEFON: 035 / 700-800
Lokal: 816

FAX: 035 / 706-679